1. NUMELE DE FAMILIE

„Fiecare dintre noi purtăm un **nume de familie** (în acte oficiale, *nume* – s.n.) care ne însoţeşte, de regulă, neschimbat (mai ales la bărbaţi – s.n.), de la naştere până la moarte, care rămâne apoi consemnat în documentele de după noi, păstrându-se chiar şi după ce amintirea celui care l-a purtat se stinge”[15]. În comparaţie cu numele de botez, pe care un individ îl primeşte la naştere, în cazul numelor de familie, situaţia este diferită, deoarece acestea din urmă, „bune ori rele, frumoase sau urâte, lungi sau scurte etc., se moştenesc”[16] şi se transmit urmaşilor, deşi, pe linie feminină, în urma căsătoriei, în cele mai multe situaţii, ele se pierd, deoarece soţia ia numele bărbatului (cu rare excepţii, când se păstrează ambele atât cel moştenit, cât şi cel preluat de la soţ, sau când soţul renunţă la numele ereditar şi optează pentru numele purtat de soţie). De obicei, numele de familie se moşteneşte de la tatăl noului-născut, însă, în cazul copiilor nelegitimi, al căror tată nu se cunoaşte ori nu vrea să fie deconspirat, numele de familie va fi cel al mamei.

Astfel, numele de familie (alături de prenume) „are o importanţă socială, căci ne individualizează nu numai în relaţiile reciproce dintre fiecare individ şi semenii săi, ci, mai cu seamă, în relaţiile referenţiale oficiale, juridice”[17]. În această situaţie, forma numelui de familie (ca şi cea a numelui de botez) cu care un individ este consemnat pentru prima dată în registrul de stare civilă şi, în acelaşi timp, în certificatul de naştere, nu poate fi schimbată decât cu acordul autorităţilor, respectând prevederile

[15] Vasile C. Ioniţă, *Contribuţii lingvistice. Onomastică. Lexicologie*, Editura Eurostampa, Timişoara, 2002, p. 36.

[16] Vinţeler, p. 148.

[17] Vasile C. Ioniţă, *op. cit.*, p. 37.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Codului civil. Cu timpul, numele de familie vor fi menţionate în registrele şcolare, în cartea de identitate, în paşaport, precum şi în diferitele acte şi documente pe care un individ oarecare, de-a lungul vieţii sale, le întocmeşte ori este parte a numeroaselor acorduri sau cooperări cu diverse instituţii.

1.1. Apariţia numelor de familie

În timpurile cele mai vechi, în sistemul denominaţiei personale, se folosea numele unic, mai exact prenumele[18], căci era suficient, pentru a putea realiza identificarea unui individ într-o colectivitate, fiind puţine şanse ca două persoane să fie numite cu acelaşi nume. Însă dezvoltarea societăţii şi, implicit, creşterea numărului de membri ai unei colectivităţi, intensificarea diferitelor relaţii dintre indivizii unei comunităţi au făcut ca numele folosite în denominaţia persoanelor să fie insuficiente. Astfel, după ce mai multe persoane aveau acelaşi nume de botez, a apărut nevoia de a găsi un mijloc suplimentar în vederea diferenţierii indivizilor unei colectivităţi, ceea ce a dus la instituirea sistemului de denominaţie cu nume duble (uneori, multiple).

Instaurarea regimului numelui dublu în antroponimia ţărilor Europei s-a realizat în perioade diferite şi în diverse moduri. Nu toţi cetăţenii unei comunităţi au primit cel de-al doilea nume în acelaşi timp. În Evul Mediu, cei care au devenit purtătorii numelui dublu erau nobilii, urmaţi de reprezentanţii micii nobilimi, de negustori, de târgoveţi, iar, la pătura de jos a societăţii, adică la ţărani şi iobagi, acesta s-a generalizat mult mai târziu.

La noi, perioada de trecere de la numele unic la cel dublu, după cum atestă documentele istorice, începe odată cu „formarea statelor feudale româneşti, adică cel mai târziu din secolul al

[18] În această ordine de idei, acad. Al. Graur subliniază, corect din punct de vedere formal, că acest nume unic, „fiind singur nu poate fi prenume” – cf. Al. Graur, *Nume de persoane*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1965, p. 73.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

XIII-lea”[19]. „Astfel, după cum afirmă Eugen Janitsek, în documentele istorice din secolele XIII-XV, apar două categorii de nume de persoane, bine conturate: nume unice (aproximativ o treime) şi nume duble (aproximativ două treimi)”[20]. În ceea ce priveşte modul de formare a numelui dublu, N. A. Constantinescu ajunge la concluzia că cel de-al doilea component „se putea forma în şase moduri: a) din patronim pus la genitivul slav: *Jurj Husiva*, *Marina Husulova* ori la genitivul român *Vladul Caplii* sau format cu sufixele de filiaţie: *-escul, -ov, -ici, -ovici* sau fără sufix, precedat de *sîn* „fiul lui”; b) din numele funcţiei: *Badea Vameşov*; c) din numele bunicului; d) din supranume: *Coman Gură*, *Bejan Roşul*; e) din numele moşiei, format cu sufixul *-ianul, -anul*, sau precedat de prepoziţia *de, de la, din*: *Stan de Codru*, *Gligorescu de Grumăzoaie*, *Stan de Câne*; f) din numele fratelui, al mamei văduve, al socrului sau al altei rude de seamă”[21]. Pe lângă aceste procedee, se mai folosea şi acela de a se adăuga la prenume un epitet, care, de obicei, era un supranume sau o poreclă (*Mircea cel Bătrân – Mircea Ciobanul*, *Radu cel Bătrân – Radu cel Tânăr*). Toate aceste procedee au avut rolul de a indica filiaţia, precizându-se astfel al cui fiu era cel numit (denotatul). Numele secundare care se adăugau la cele unice, în general, îi caracterizau „individual pe purtătorii săi, indicând ocupaţia, starea socială, originea, apartenenţa etnică sau o însuşire specifică”[22]. Tocmai aceste nume secundare reprezintă faza incipientă a numelor de familie. Ele sunt acele antroponime care, după introducerea Codului civil, vor deveni nume de familie.

Oamenii puteau să se numească neoficial unul pe celălalt cu nume formate dintr-un cuvânt sau din mai multe ori din atâtea câte erau necesare pentru a se realiza cât mai clar identifi-

[19] Eugen Janitsek, *Despre apariţia numelor duble în documente româneşti din secolele XIII-XV*, în SO, II, 1981, p. 84.

[20] *Ibidem*, p. 85.

[21] DOR, p. XXIV.

[22] Eugen Janitsek, *loc. cit.*

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

carea denotatului în mijlocul unor grupuri mari şi în diferite situaţii, ca de exemplu: în întocmirea actelor de vânzare-cumpărare, în cele de donaţie sau judecătoreşti, dar, mai ales, în documentele care priveau relaţiile internaţionale. Şi cu toate acestea, la sfârşitul secolului al XVIII-lea, nu toate grupurile sociale de la noi din ţară ca, de altfel, şi din Europa[23], aveau nume de familie sau, mai corect spus, acele vechi antroponime (suplimentare, faţă de numele unic) ce aveau să devină nume de familie. Astfel, sistemul de denominaţie format din două sau trei cuvinte (nume) care a luat locul celui vechi (cu un singur nume) s-a dezvoltat la fiecare popor spontan, proces dictat de creşterea necesităţilor comunităţii. La început, cel de-al doilea component al unor astfel de nume nu era nici obligatoriu şi nici ereditar (adică nu era un nume de familie în actualul sens juridic) şi funcţiona ca un oarecare supranume sau ca o poreclă. Deseori, un astfel de antroponim îl numea pe denotat după numele unei rude de familie (după tată, mamă, bunic, bunică, soţ, soţie), exprimând cu ajutorul sufixelor patronimice (de filiaţie) locul celui numit în cadrul unei familii sau al unui neam[24] (de exemplu, Michaijlo, fiul lui *Pavlo*, devenea Michajlo *Pavliuk*). În primele faze ale funcţionării lor, chiar şi acele denumiri (nume) care-l caracterizau pe denotat după tată sau mamă, nu se transmiteau generaţiei următoare, „ci erau doar nişte nume obişnuite purtate de o singură generaţie. Frecvent, pentru fiu, apărea un nou nume format de la numele de botez sau supranumele tatălui cu ajutorul unui sufix patronimic”[25] (de exemplu, un individ putea să fie scris în documente cu numele Gheorghe *Olaru*, iar fiul său, Mihai *Olărescu* sau Petro, fiul lui Ivan *Semen*, devenea Petro *Semeniuk*). Astfel de antroponime au devenit ereditare (nume care se moşteneau) doar cu timpul.

[23] O prezentare a situaţiei numelui dublu, cât şi introducerea numelui de familie în Europa, o realizează Onufrie Vinţeler în *Monografia comunei Noşlac* (cf. Vinţeler, *loc. cit.*).

[24] PZU, p. X.

[25] *Ibidem*.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

La început, predispoziţia ereditară a *semnelor familiale*, adică a viitoarelor nume de familie (mai exact a antroponimelor ce aveau să devină nume de familie), se păstra doar la neamurile privilegiate, mai ales la nobili şi aristocraţi. Conform celor afirmat mai sus, după un anumit timp, astfel de nume au început să fie ereditare şi la păturile sociale mijlocii (mica burghezie, negustorii etc.). Pentru restul populaţiei, moştenirea numelor de familie a ajuns normă mult mai târziu. Trecerea la nume duble (nume formate din două cuvinte), unde cel de-al doilea component era stabil, a fost favorizată de formarea latifundiilor. Conducându-se după instincte pragmatice, deja în secolul al XVI-lea, iobagii trec de la sistemul de recensământ al oamenilor după numărul membrilor familiei la cel după nume, adică la aşa-numitele *urbarii*[26].

În acest sens, administraţia de atunci se vedea nevoită *să impună*, odată pentru totdeauna, ca supranumele (sau porecla), pe care-l avea la momentul respectiv o familie, „să devină obligatoriu pentru fiecare membru al acesteia, dobândind astfel caracterul unui semn denominativ ereditar, cu funcţie de nume de familie”[27]. Precedente, în acest sens, au existat. Încă în comuna primitivă, la numele unic, „incidental, se adăuga acela al clanului, al tribului sau al tatălui. La greci, patronimul format cu sufixul *-ide*, pus la numele tatălui, este frecvent în poemele homerice (*Odiseu Laertide, Atrid Menelau, Tidid Diomede*)”[28]. Însă cea dintâi încercare de a stabili „de timpuriu unele norme juridice şi politice în privinţa numelor”[29] aparţine romanilor, la care au existat patru categorii de nume: 1. *praenomen* (prenumele), 2. *nomen* (numele gentilic), 3. *cognomen* (porecla) şi *agnomen* (o poreclă suplimentară, un supranume): cf. *Publiu Cornelius Scipio Africanom*[30].

---

[26] PZU, p. X.
[27] *Ibidem*.
[28] DOR, p. XXII.
[29] Vinţeler, p. 149-150.
[30] *Ibidem*, p. 150.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Ca şi la români, procesul stabilizării juridice a numelor de familie la slavii de est a început destul de devreme. Analiza monumentelor scrise arată că unele dintre poreclele, supranumele sau derivatele numelor de botez din secolele XIV-XV, purtate de o generaţie, deveneau ereditare. După cum constatase P. P. Čučka, câteva astfel de supranume, atestate în monumentele scrise ucraineane transcarpatice din secolele XIV-XV, se reîntâlnesc în diverse acte de mai târziu din aceleaşi localităţi (de exemplu, numele de familie *Ivančuk* din satul Solotvyno din Ucraina Transcarpatică[31] „se repetă în documente, fără întrerupere, pe parcursul ultimelor 600 de ani"[32]), azi, funcţionând, în localitatea respectivă, ca nume de familie – s.n. Menţionăm, aici, că, în literatura ucraineană de specialitate, părerile asupra apariţiei numelor de familie ucrainene sunt împărţite. Unii cercetători împing limita inferioară în ceea ce priveşte formarea acestora spre secolele XIII-XIV, alţii consideră că ele au apărut la începutul secolului al XVII-lea şi, în final, părerea acceptată de către majoritatea lingviştilor este aceea că numele de familie ucrainene s-au format în perioada dintre sfârşitul secolului al XVII-lea – începutul celui de-al XIX-lea[33].

În nordul României (mai ales în Transilvania), un pas decisiv în fixarea juridică a numelor de familie (ca nume ereditare) a fost realizat de către instituţiile statului. La fel ca în cazul celorlalte popoare aflate sub stăpânirea Imperiului Austriac (Habsburgic) şi a Regatului Ungar, numele de familie au fost oficializate printr-un decret al împăratului austriac Iosif al II-lea, din data de 1 noiembrie 1780 (cunoscut în istorie sub numele de *Codul civil austriac*). Acesta obliga ca fiecare persoană să aibă un nume de familie stabil şi instituia atât regimul folosirii sale,

[31] Localitatea Solotvyno este situată pe malul drept al Tisei, vizavi de municipiul Sighetu Marmaţiei.

[32] PZU, p. X.

[33] Pentru mai multe amănunte, vezi M. L. Chudaš, *K voprosu o vozniknoveniji ukrajinskich familij*, în „Antroponimika" (red. V. A. Nikonov, A. V. Superanskaja), „Nauka", Moscova, 1970, p. 121-123.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

cât şi transmiterea acestuia urmaşilor aceleiaşi familii[34]. Însă decretul respectiv nu a reuşit să oprească „crearea" pe mai departe a numelor de familie, astfel că, la 13 noiembrie 1814, împăratul Francisc I s-a văzut obligat să semneze o directivă prin care se interzicea schimbarea numelor de familie fără motive întemeiate şi fără aprobarea instituţiilor statului[35].

Situaţia apărută a dus la impunerea unor anumiţi termeni, cu ajutorul cărora să fie reprezentată unitatea antroponimică cunoscută, azi, sub denumirea de *nume de familie* (sau doar *nume*). Există unele popoare ale Europei al căror termen ce exprimă noţiunea de „nume de familie" are în componenţa sa chiar lexemul *familia* sau sensul acestuia (în majoritatea cazurilor < lat. *familia*), ca, de exemplu, la români, germani (*Familienname*), ruşi (*Familija*); la maghiari (*Családnév*)[36]. Însă există sisteme antroponimice, ca, de pildă, cel ucrainean, unde, pentru noţiunea „nume de familie", este consacrat termenul *prízvyšče*. La ucraineni, lexemul *prizvyšče* e destul de vechi, fiind fixat în documente încă din anul 1366, în localitatea Przemyśl (*snъ Kostь prouzviščemъ Soročičь*), iar, în satul transcarpatic Korolevo, el e înregistrat pentru prima dată în anul 1401 (*imjenejemъ Stefanъ po prozvišču Vinc*). Dar, în regiunea Kievului, lexemul *prozьvišče* este atestat mult mai devreme, în 1198. Oricum, nici lexemul *prozьvišče* şi nici corespondentul său din Lviv, înregistrat în anul 1421, *prozvysko*, nu aveau atunci sensul terminologic de astăzi, ci, de cele mai multe ori, însemnau „un nume neoficial suplimentar", „o poreclă"[37] (pentru acesta din urmă, azi, în antroponimia ucraineană, este folosit termenul *prízvys'ko*).

În acelaşi context, referitor la termenul latin *cognomen*, care se adăuga la numele unui neam, ca şi termenii germ. *Familienname*, *Nachname* şi *Zuname*, engl. *surname* ori ceh. *příjmení*

[34] P. P. Čučka, *Do pytann'a pro davnist' prizvyšč u slov'anskych narodiv*, în „Problemy slav'anoznavstva", nr. 17, Lviv, 1978, p. 110.

[35] PZU, p. XI.

[36] *Ibidem*.

[37] *Ibidem*, p. VII.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

sau slc. *priezvisko,* pol. *nazwisko*, în primele faze ale funcţionării lor, „...nu exprimau în întregime ceea ce exprimă astăzi în limbile respective. În limba latină, lexemul *familia*, de unde a fost împrumutat de germani, englezi, ruşi şi români, se folosea cu şase sensuri, dar nu cu acela de *nume de familie* – după cum subliniază P. P. Čučka – căci, în general, nume de familie în Roma antică nu existau”[38]. În Europa de vest, folosirea numelor de familie a devenit un obicei la păturile sociale superioare doar în secolul al XV-lea, iar, în estul bătrânului continent, a fost introdus abia în secolele XVI-XVII, unde, la început, era folosit de cneji şi boieri, iar, mai târziu, de către aristocraţi şi negustori şi, abia după lichidarea iobăgiei, de către ceilalţi locuitori.

Pe teritoriul ţării noastre, şi, aici, avem în vedere Transilvania (căci, în alte zone ale României, situaţia era alta), şi, în special, la ucrainenii din Maramureş, numele de familie deveneau, de cele mai multe ori, lexeme gata formate, pe care, până la stabilizarea juridică a numelor de familie, adică până la impunerea statului în modul lor de folosire, populaţia le utiliza ca supranume sau porecle, fie individuale, fie de grup (cele care aparţineau mai multor membri ai unei familii). Administraţia maghiară din secolul al XIX-lea, cu excepţia acelor nume care au fost traduse, n-a făcut altceva decât să-i înregistreze pe oameni cu supranumele sau poreclele pe care le avea întreaga familie (toţi membrii ei) sau fiecare individ în parte. Supranumele sau poreclele respective, individuale sau de grup, erau şi trebuiau să fie folosite şi „recunoscute” de către ceilalţi membri ai unei colectivităţi ca nişte semne de identificare. Prin această acţiune, administraţia de atunci a redus într-o oarecare măsură tradiţia populară seculară de a forma noi patronime pentru generaţiile următoare, obligând populaţia de a se opri la numele existente atunci şi de a le folosi, fără a putea să le mai schimbe. Astfel, fostele supranume şi porecle, cândva semne de identificare instabile, deveneau nume ereditare ce erau purtate de fiecare membru al familiei.

[38] PZU, p. VIII.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

1.2. Aspecte ale formării numelor de familie

Este cunoscut faptul că, astăzi, nu se mai formează nume de familie noi, căci dreptul de a crea şi de a folosi noi nume de familie a fost interzis atât în România, cât şi în restul ţărilor civilizate ale lumii. Deşi, de peste 200 de ani, a fost „stopat" procesul de formare a numelor de familie, procedeele folosite în crearea acestora, fie ele româneşti, fie cele ucrainene, maghiare, germane, poloneze, slovace etc., continuă să dăinuiască în cadrul sistemului popular de denominaţie personală, cu ajutorul procedeului de creare a supranumelor şi poreclelor.

Astăzi, sunt folosite doar „roadele" acelui vechi proces de formare a cuvintelor, prin cele peste 430 de nume oficiale purtate de către familiile şi membrii acestora din localităţile Rona de Sus, Crăciuneşti şi Lunca la Tisa. Chiar respectivele unităţi antroponimice, despre care vorbim şi a căror vechime este de câteva sute de ani, au devenit ceea ce, în onomastică, e cunoscut ca *nume de familie* (sau *nume de grup*), iar, în actele oficiale româneşti, *nume*.

În urmă cu trei-patru secole, un proces propriu-zis de formare a numelor de familie nu putea să aibă loc, deoarece nu exista încă noţiunea de „nume de familie". Se formau doar acele antroponime (nume de persoană, hipocoristice, supranume, porecle etc.) care aveau să devină, odată cu introducerea Codului civil, nume de familie. Astfel, până la mijlocul secolului al XVIII-lea, sistemului antroponimic românesc, ca şi celui ucrainean, îi erau proprii doar numele de botez, poreclele, supranumele, patronimele, matronimele, andronimele, gineconimele, adelfonimele etc. (deşi, în onomastica românească, încercări „de a statornici un nume de familie din patronim cu sufixul *-escul* se cunosc din secolul al XV-lea"[39]). De aceea, folosirea, astăzi, a sintagmelor terminologice de tipul „crearea numelor de familie", „formarea numelor de familie" cu referire la perioada de

[39] DOR, p. XXXVI.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

dinaintea stabilizării juridice a numelor de familie este, de fapt, după cum afirmă P. P. Čučka, un *anacronism*[40].

Cu alte cuvinte, nume de familie au devenit acele antroponime care, fie împreună cu numele de botez, fie în lipsa acestuia, identificau şi caracterizau indivizii unei comunităţi oarecare, ele funcţionând la momentul respectiv cu statutul de supranume sau poreclă a unui individ ori a unei întregi familii sau chiar ca un nume de persoană. De cele mai multe ori, erau nişte nume cu diferite forme, rar folosite, date după numele tatălui sau al mamei (de exemplu, cele mai diversificate şi neobişnuite forme ale numelor de botez), ori porecle care-l identificau pe un individ între membrii unei comunități sau chiar în cadrul unui cerc de prieteni. De aceea, la baza acestor nume, se află numeroase lexeme vechi, rare şi expresive (sintagme metaforice) care, până la apariţia numelor de familie (adică până în momentul înregistrării juridice a acestora), îl caracterizau pe denotat atât fizic, cât şi psihic[41].

Actualele nume de familie ucrainene sau româneşti, formate cu ajutorul diferitelor sufixe (ca de exemplu: ucr. *-yč, -ovyč, -uk/-juk/-čuk, -ak/-jak/-čak, -ec', -ynec'* sau rom. *-eciu, -escu, -eu, -eş* etc.), au fost create ca denumiri nu cu scopul de a deveni nume de familie, ci doar pentru ca, în acea etapă a existenţei unei familii sau a unui neam, să fie subliniat faptul că respectivul denotat este fiul sau fiica tatălui ori a mamei sau nepotul ori nepoata bunicului sau a bunicii etc. Acestea erau nişte patronime, matronime etc., folosite „explicit de o singură generaţie, fiind create pentru a denumi fiul după numele tatălui (sau după numele mamei, al bunicului ş.a.m.d.), şi nu întregul neam cu toţi urmaşii săi”[42].

În ceea ce priveşte procedeele de formare a antroponimelor (ce aveau să devină nume de familie), nu există în literatura de

[40] PZU, p. XXIV.
[41] *Ibidem*.
[42] *Ibidem.*

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

specialitate un punct de vedere clar. Pornim discuţia noastră având la bază numele de familie slave şi ţinând cont de sistemele antroponimice pe care le analizăm, însă ea poate fi aplicată, cu mici excepţii, şi la sistemul onomastic românesc, mai exact la cel al numelor de familie.

După cum constatase L. O. Kravčenko, unii cercetători consideră că numele de familie sunt formate prin procedeele morfologic, semantic şi morfosintactic[43]. O parte dintre aceştia, aplicând în analiza formării numelor de familie metodologia proprie lexicului comun, enumeră cinci-şase şi chiar mai multe procedee care s-ar fi utilizat în timpul formării acestor antroponime[44]. „Dacă renunţăm la postulatul conform căruia fiecare nume de familie, înainte de a primi acest statut, a fost o poreclă ereditară (care se moştenea), atunci va trebui să admitem – după cum afirmă P. P. Čučka – că toate numele de familie s-au format doar cu ajutorul principiului semantic, adică pe calea transformării (trecerii) supranumelor şi poreclelor individuale (provenite de la nume de persoană, de la apelative, de la toponime) în supranume şi porecle de familie”[45] (proprii fiecărui membru al unei familii – s.n.). Alţii, pornind de la structura morfematică a fiecărui nume de familie, le împart pe acestea în două grupe: *primare* şi *secundare*[46]. Tot în două grupe, sunt împărţite numele de familie de către A. V. Superanskaja şi A. V. Soslova, mai exact *standardizate* şi *nestandardizate*[47].

În ultima perioadă, unii onomaşti (precum, H. D. Bačins’ka, B. B. Blyzn’uk, H. D. Pančuk, V. D. Poznanskaja, A. Cieś-

[43] L. O. Kravčenko, *Prizvyšča Lubenščyny*, „Fakt”, Kiev, 2004, p. 46.
[44] PZU, p. XXV.
[45] *Ibidem*.
[46] M. V. Biryla, *Belaruskija antrapanamičnyja nazvy u jich adnosinach do antrapanimičnych nazvau inšich slav’anskich mou (ruskaj, ukrajinskai, pols’kaj)*, Vydav. Akademiji navuk BSSR, Minsk, 1963, p. 55; H. Je. Bučko, *Semantyčna ta slovotvirna struktura sučasnych pryzvišč Bojkivščyny*, în „Slov’anska onomastyka” (red. S. M. Medvid’), Ujhorod, 1998, p. 41.
[47] A. V. Superanskaja, A. V. Soslova, *Sovremennyje russkije familiji*, „Nauka”, Moscova, 1981, p. 82-83.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

likowa[48]) acceptă ideea enunţată de către P. P. Čučka[49], conform căreia există două procedee principale care stau la baza formării numelor de familie, şi anume: procedeul *semantic* (numit şi *lexico-semantic*) şi cel *morfologic* (sau *afixal*). În acest context, P. P. Čučka afirmă că procedeul *morfologic* consta în formarea de noi antroponime cu ajutorul diferiţilor formanţi, în timp ce procedeul *semantic* se reducea la *transonimizarea* apelativelor, a poreclelor individuale şi a numelor de persoană (în nume ereditare) fără niciun mijloc concret propriu formării cuvintelor[50].

După cum era normal, o situaţie identică, în ceea ce priveşte formarea, o reprezintă şi numele de familie ale locuitorilor satelor Rona de Sus, Crăciuneşti şi Lunca la Tisa, indiferent dacă aceste nume sunt româneşti ori create într-un mediu lingvistic românesc sau ucrainene ori apărute într-un mediu ucrainean. Ele s-au format fie de la prenume (forme pline sau hipocoristice), fie de la supranume sau porecle (putând avea la bază diferite forme ale prenumelor, toponimelor ori ale celor mai diverse apelative), după cum se va putea vedea în etimologizarea acestora. Spre exemplificarea celor două procedee, vom folosi numele de familie existente în antroponimia celor trei localităţi sus-enunţate. Ele sunt redate în grafia existentă în documentele oficiale ale purtătorilor acestora.

A. Procedeul *lexico-semantic* constă în schimbarea funcţiei numelui, adică trecerea numelor de persoană, a supranumelor, a poreclelor în nume ereditare, transmisibile (acele antroponime purtate de toţi membrii unei familii şi de generaţiile următoare), fără să aibă loc schimbări formal-structurale. În antroponimia celor trei localităţi ucrainene, numele de familie formate cu ajutorul procedeului semantic se împart în:

---

[48] L. O. Kravčenko, *loc. cit.*

[49] P. P. Čučka, *Specyfika slovotvorčoho analizu prizvyšč,* în „Pytann'a slovotvoru schidnoslov'anskych mov", „Naukova dumka", Kiev, 1969, p. 131-133.

[50] PZU, p. XXV.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

1) *nume de familie care sunt corelative cu numele de persoană/numele de botez* (masculine: *Andraş*, *Andrei*, *Clepa*, *Constantin*, *Copa*, *Costea*, *Cristea*, *David*, *Donat*, *Dumitru*, *Frint*, *Grigor*, *Ilie*, *Lazăr*, *Leta*, *Leva*, *Maftei*, *Mihai*, *Mikloş*, *Petre*, *Ştefan*, *Tamaş*, *Tivadar*, *Tudor*, *Vlad* sau feminine: *Motrea*). Numele de familie din această grupă au la bază nume de persoană creştine (biblice şi hagiografice) sau laice care pot fi atât forme pline, cât şi hipocoristice sau derivate ale acestora. Oricare dintre aceste antroponime se foloseau ca nume de persoană încă în perioada *numelui unic*.

2) *numele de familie care sunt corelative cu apelativele* (nederivate: *Bodnar*, *Bumbar*, *Cenuşe*, *Cerb*, *Cramar*, *Creangă*, *Cucul*, *Cuth*, *Hamor*, *Haşciar*, *Koroly*, *Malear*, *Morar*, *Olaru*, *Tcaci* sau derivate de la substantive, adjective, verbe etc.: *Bilan*, *Bilaş*, *Bucec*, *Calinca*, *Colopelnic*, *Dăbală*, *Dubec*, *Ochişor*, *Recală*, *Tecan*). Numele ce aparţin acestei grupe au ca temă apelative a căror formă era proprie (sau mai este şi astăzi) lexicului comun al limbii din care provin sau în care s-au format respectivele nume de familie.

B. Procedeul *morfologic* (sau *afixal*[51]) constă în schimbarea concomitentă atât a funcţiei, cât şi a structurii lexemului care stă la baza numelui. Concret, numele de persoană, supranumele și poreclele își îmbogăţeau structura cu ajutorul formanţilor proprii compunerii cuvintelor şi se transformau în nume ereditare, care, mai târziu, aveau să devină nume de familie. Numelor de familie care fac parte din această categorie le sunt proprii un număr mare de sufixe caracteristice antroponimiei (poate este prea mult spus sufixe antroponimice), ca, de exemplu, formanţi patronimici care s-au adăugat diferitelor teme, de obicei antroponimice, dând naştere unor structuri noi care nu au corespondente omonimice între apelative. Astfel, numele de familie formate cu ajutorul procedeului morfologic erau, din momentul apariţiei, antroponime ce caracterizau persoana după tată sau

[51] L. O. Kravčenko, *op. cit.*, p. 47.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

mamă şi, mai rar, după bunic sau bunică, cu ajutorul lor fiind identificat denotatul într-o comunitate, în timp ce numele de familie formate prin procedeul lexico-semantic funcţionau ca nume de persoană sau ca porecle. Ceea ce ne ajută să deosebim numele de familie formate prin procedeul morfologic de numele apărute cu ajutorul celui semantic sunt sufixele specifice. În funcţie de acestea, numele de familie ucrainene din cele trei localităţi ucrainene pot fi împărţite în:

1) nume formate cu ajutorul sufixelor patronimice propriu-zise: *-yč, -ovyč* (redate, în grafia românească, prin *-ici, -ovici*): *Bilici, Bucurici, Ivanici, Marfici, Şofronici, Ulici*; *Clemcovici, Popovici, Semcovici*;

2) nume formate cu ajutorul altor sufixe polifuncţionale (care erau, la origine, diminutivale, dar, cu timpul, au devenit patronimice): *-uk/-juk/-čuk, -ak/-jak/-čak, -an, -ej, -k(a), -k(o), -yk (-ik)/-čyk, -ynec' (-inec)*[52], *-ča(t)* etc.: *Bilaniuc, Bodnariuc, Bojuc, Corjuc, Cravciuc, Greşciuc, Hluchaniuk, Hreniuc, Hriţiuk, Husarciuc, Iuraşciuc, Marciuc, Malearciuc, Mateiciuc, Motruc, Pauliuc, Prodaniuc, Savliuc, Semeniuc, Taficiuc, Tcaciuc*; *Anuţiac, Clempuşak, Cureleac, Grijac, Havreleac, Lupşac, Manoleac, Maruşceac, Nebeleac, Caciureac, Druleac, Firişceac, Mocearneac, Ţifrac; Bilan, Cosovan, Cosan, Ghereban, Ruscovan, Sorban, Şcerban* (dacă cele două au la bază antrop. *Ščerba*); *Dubei, Hlistei, Lumei, Ţofei*; *Calinca, Godenca, Iurca, Mihalca, Ştefanca*; *Bilaşco, Cusco, Fetico, Meşco, Rişco*; *Onuşec, Felic, Bilcec*; *Babineţ, Catrineţ, Şofineţ*; *Vancea*.

Numeroase nume de familie purtate de către ucrainenii din Rona de Sus, Crăciuneşti şi Lunca la Tisa sunt nume româneşti. Pot fi incluse în categoria numelor de familie formate prin procedeul morfologic cele derivate cu ajutorul diferiţilor formanţi, ce, la origine, pot fi sufixe patronimice dintotdeauna ori sufixe diminutivale, augmentative, peiorative etc., dar care, ulterior, au

[52] Sufixul ucrainean *-ynec'* este redat în grafia românească a numelor de familie prin *-ineţ* (şi, mai rar, prin *-ineţi*).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

dobândit calitatea de a forma patronime: *-a, -ache, -al(ă), -ea/ -ia, -eciu, -escu, -eş, -eu, -ic(ă), -il(ă), -iş, -iţ(ă), -oa(e), -oag(ă), -ul(a), -uţ* (*Bota, Turda*; *Enache*; *Ţicală*; *Bîrlea, Cântea, Codrea, Dodea, Negrea, Ţiplea*; *Buzuleciu*; *Borlescu, Popescu*; *Ilieş*; *Bizeu*; *Lăzărică*; *Stănilă, Săcală, Ţicală*; *Botiş, Chindriş*; *Ghiorghiţă*; *Sicoe*; *Tomoiagă*; *Samandrula*; *Iurcuţ*).

O categorie aparte şi mult mai delicată o formează numele de familie derivate cu ajutorul sufixelor posesive ucrainene *-an* şi *-s'k(yj)/-c'k(yj)* (*Cosovan, Rahovan, Ruscovan*; *Iavorovski, Novoselenski*) sau a celor româneşti *-an, -ean/-ean(u)* (*Bârsan, Gherlan, Iepan, Muntean, Mureşan, Petrovan*; *Albeanu, Răileanu*). Dacă respectivele nume de familie au la bază catoiconime, de tipul *kosovan* (< oiconimul *Kosovo*), *rachovan* (< oiconimul *Racho(i)v*), *javorovskij* (< oiconimul *Javoro(i)v*), *bârsan* (< oiconimul *Bârsa*), *iepan/iapan* (< oiconimul *Iapa*), *gherlan* (< oiconimul *Gherla*), *muntean* (< oiconimul *Muntenia*), *mureşan* (< oiconimul *Mureş*), *petrovan* (< oiconimul *Petrova*), atunci ele trebuie incluse în categoria numelor formate cu ajutorul procedeului semantic. Însă, în cazul în care aceste nume de familie s-au format direct de la toponimele sau hidronimele corespunzătoare, ele aparţin categoriei de nume formate prin procedeul morfologic. Este necesar de menţionat faptul că există posibilitatea ca unul şi acelaşi nume de familie, de tipul celor de mai sus, să poată fi apărut atât cu ajutorul unui procedeu, cât şi cu al celuilalt.

În procesul formării numelor de familie cu ajutorul mijlocului morfologic, în majoritatea cazurilor, acești formanţi se adăugau: la nume calendaristice de diferite structuri (hipocoristice, diminutive, alte derivate, care, de cele mai multe ori, erau masculine şi, mai rar, feminine); la radicalul unor nume vechi slave; la diferite supranume şi porecle.

Identificarea corectă a celor două procedee este parte integrantă a procesului etimologizării numelor de familie, care are ca scop descoperirea şi prezentarea originii, a sensului şi a funcţiilor iniţiale ale antroponimelor ce stau la baza acestora.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Statistica şi „istoria" formanţilor cu ajutorul cărora s-au format numele de familie, existente în cadrul sistemului antroponimic al localităţilor de care ne ocupăm, sunt prezentate la finalul acestui capitol.

1.3. Nume de familie ale ucrainenilor şi nume de familie ucrainene

Orice nume de familie constituie o unitate lingvistică a limbii din care face parte, independent, atât de originea respectivei denumiri (din punct de vedere etnolingvistic), cât şi de apartenenţa etnică a purtătorului acesteia. În același timp, dacă un nume de persoană (fie el nume de botez sau de familie) face parte din sistemul antroponimic ucrainean sau românesc nu înseamnă că el este, din punctul de vedere al originii, un nume de familie ucrainean sau românesc. Chiar şi atunci când purtătorii numelor de familie străine devin ucraineni (se integrează într-o comunitate majoritar ucraineană), numele lor de familie nu trebuie considerate ca fiind lexeme ucrainene. Fie că aceste denumiri continuă să păstreze structura etimologică, fie o pierd, „ele nu contenesc să fie în limba ucraineană nişte unităţi lingvistice străine"[53].

Pentru a evita confuziile terminologice, P. P. Čučka propune delimitarea noţiunilor *nume de familie ale ucrainenilor* şi *nume de familie ucrainene*. Astfel, noţiunea *nume de familie ale ucrainenilor* este pusă în opoziţie cu „numele de familie purtate de către cei care nu sunt ucraineni", iar noţiunea *nume de familie ucrainene* este opusă „numelor de familie străine" sau „numelor de familie împrumutate"[54]. Criteriul de bază al departajării *numelor de familie ale ucrainenilor* de *numele de familie ale neucrainenilor* îl reprezintă apartenenţa etnică a purtătorilor acestora, în timp ce diferenţierea dintre *nume de familie ucrai-*

[53] PZU, p. XV.
[54] *Ibidem*.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

nene şi *nume de familie străine* (*neucrainene*) este, pentru un onomast, de natură lingvistică, etimologică.

În acest caz, categoriei *nume de familie ale ucrainenilor* îi aparţin toate numele de familie, fără excepţie, purtate de către persoanele care, din punct de vedere etnic, sunt ucraineni. Asta înseamnă că, pe lângă numele de familie de origine ucraineană, acestei grupe îi aparţin şi cele străine, create de către vorbitorii altor limbi (ca de exemplu: rom. *Albu, Cenuşe, Cerb, Morar, Olaru, Robu, Sfâşie*; magh. *Chereches, Fazakas, Kis, Kormos, Naghi, Oros, Regoş*[55]; germ. *Hanţig, Holczberger, Rudolf, Szeibert*), dacă purtătorii acestora aparţin minorităţii ucrainene, indiferent de originea strămoşilor lor. Categoriei *nume de familie ucrainene* îi aparţin cele apărute pe teren lingvistic ucrainean, adică prin metode şi mijloace de formare a cuvintelor proprii limbii ucrainene, având la bază cuvinte ucrainene. Acest fapt arată că, în afară de „cuvintele ucrainene dintotdeauna" (ca de exemplu: *Bilan, Cramar, Colopelnic, Cuth, Dubec, Hamor, Haşciar, Malear, Tcaci, Zola* etc.), acestei categorii de nume de familie îi aparţin şi cele care reprezintă vechile împrumuturi ce au fost adaptate la limba ucraineană (*Husar, Lucaci, Tamaş*), chiar şi atunci când arealul funcţionării acelor împrumuturi era limitat (*Covaci, Logoş*), având la bază apelative sau teme ucrainene de origine românească, maghiară, germană, polonă, slovacă, sârbă etc. De asemenea, *numelor de familie ucrainene* le aparţin toate acele nume de familie ucrainene care au fost derivate de la cuvinte (lexeme) străine, dar cu ajutorul mijloacelor de formare a cuvintelor specifice limbii ucrainene[56] (*Albiciuc, Anuţiac, Neamciuc, Onujec*).

Menţionăm faptul că purtătorii numelor de familie ucrainene sunt, astăzi, ca şi în trecut, nu doar ucraineni. Ele sunt răspândite şi între români sau maghiari, mai ales în acele zone ale ţării noastre unde, cândva, locuiau ucraineni, în special în Mara-

[55] Redăm, întocmai, formele existente în documentele oficiale ale ucrainenilor din cele trei sisteme antroponimice cercetate.

[56] PZU, p. XVI.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

mureş, Moldova, dar şi în alte regiuni ale României (Banat, Dobrogea). Ele au trecut, am afirma noi, prin *filtrul împrumuturilor*, adică s-au adaptat fonetic şi morfologic, devenind cuvinte ce, azi, fac parte din lexicul limbii române. În acest caz, numele de familie ale ucrainenilor din România sunt parte integrantă a, dacă putem spune aşa, macrosistemului antroponimic românesc, ele fiind, astfel, nume de familie româneşti.

Majoritatea numelor de familie, proprii sistemelor oficiale de denominaţie personală din cele trei localităţi (210 în Rona de Sus, 217 în Crăciuneşti, 127 în Lunca la Tisa), sunt, după cum se va putea observa din analiza acestora, de origine ucraineană, având la bază apelative sau nume de botez ucrainene ori fiind formate cu sufixe specifice sistemului antroponimic ucrainean (*Bobriuc, Boiciuc, Bodnariuc, Corjuc, Cramar, Cvaşciuc, Grijac, Holovciuc, Lauriuc, Lazarciuc, Malear, Malearciuc, Maruşceac, Popovici, Prodaniuc, Romaniuc, Semeniuc, Şmuleac, Ţifrac* etc.)[57]. Alături de numele de familie ucrainene, există şi nume româneşti, maghiare, germane etc. De exemplu, în Rona de Sus, pe lângă cele ucrainene, există şi nume de familie a căror origine este românească (*Ardelean, Frasin, Mihnea, Oprişan, Traista* etc.), fapt care i-a determinat pe S. Bodzei şi Şt. Vişovan să afirme că, aici, ca şi în celelalte sate ucrainene din Maramureş, înainte existau români „...lucru dovedit de o serie de documente istorice şi confirmat de datele toponimice şi antroponimice referitoare la ele. Conform aceloraşi date, ucrainenii (rutenii) s-au aşezat în valea Tisei prin secolele XIV-XVII, găsind aici o populaţie românească compactă. Între aceste două populaţii începe un intens proces de asimilaţie, în urma căruia, acolo unde au rămas în inferioritate numerică, românii au fost asimilaţi, lăsând însă puternice urme în onomastica localităţilor, devenite cu vremea, ucrainene. În satele în care numărul ucrainenilor veniţi a fost mic, ei au fost repede asimilaţi de către

[57] Vezi frecvenţa numelor de familie din sistemul antroponimic al Ronei de Sus (şi din celelalte două localităţi) în tabelul privind statistica numelor de familie.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

populaţia românească”[58]. Este evident faptul că diversitatea mare a numelor de familie în sistemul antroponimic din Rona de Sus (ca şi din celelalte sate ucrainene, mai ales din Crăciuneşti şi Lunca la Tisa, unde am întreprins anchete) este şi ea o mărturie a unei mişcări de populaţie ce s-a petrecut aici, însă *când*, dar mai ales *felul cum a avut loc* este greu de precizat. Luăm ca exemplu numele de familie *Oprişan*[59], despre care autorii articolului sus-menţionat afirmă că a existat pe teritoriul localităţii de care ne ocupăm înainte de venirea ucrainenilor. Facem precizarea că acest nume nu a existat în sat la începutul secolului al XIX-lea, iar strămoşii celor care, astăzi, trăiesc în Rona de Sus şi poartă acest nume de familie sunt veniţi – conform documentelor şi după spusele informatorilor – din Ucraina Transcarpatică şi Galiţia.

Referitor la existenţa, în sistemul antroponomic al localităţii menționate, atât a acestui nume de familie, cât şi a celorlalte „nume românești”, trebuie făcută următoarea precizare: nume de familie de acest tip puteau să fi pătruns în sistemul oficial de denominaţie personală din Rona de Sus (precum şi în celelalte sate ucrainene din Maramureş) după venirea ucrainenilor în aceste regiuni, iar existenţa lor nu trebuie neapărat considerată ca o mărturie a faptului că, în trecut, populaţia din zonă era una românească[60]. Nu contestăm ideea că, înaintea venirii ucrainenilor, aici, puteau exista români, însă prezența, în respectivele

[58] S. Bodzei şi Şt. Vişovan, *Consideraţii asupra sistemului popular de denominaţie personală la români şi ucraineni*, în SA, II, 1973, p. 58.

[59] Numele *Oprişan* este unul românesc, aşa cum apare înregistrat în DNFR, p. 344.

[60] S. Bodzei şi Şt. Vişovan subliniază existenţa unor „nume a căror origine este incontestabil românească şi care pledează implicit în favoarea ideii că aici existau înainte români” (cf. S. Bodzei şi Şt. Vişovan, *loc. cit.*). Oare am fi îndreptățiți să afirmăm că frecvența mare a numelui de familie *Ulici*, în sistemul antroponimic al Ronei de Jos (ce poate fi o continuare a etnonimului *ulici*, persoană ce aparținea tribului omonim, strămoșii huțulilor), constituie o dovadă că protoucrainenii s-au stabilit în această localitate în timpul Rusiei Kievene? Puțin probabil. (Vezi și nota 62, p. 39.)

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

sisteme antroponimice, a unor astfel de nume nu constituie o mărturie în acest sens. Ca dovadă, întâlnim unele nume româneşti intrate recent (de aprox. 30-40 de ani) în sistemul antroponimic din Rona de Sus, ca urmare a unor căsătorii mixte, adică dintre o ucraineancă şi un român sau un purtător de nume românesc, ca de exemplu: *Albeanu*, *Bârsan*, *Bîrlea*, *Butean*, *Cocârca*, *Dumitru*, *Fânaru*, *Lazăr*, *Luşcan*, *Mureşan*, *Moiş*, *Puiu*, *Turda*, *Vraja* etc. În consecinţă, nu putem vorbi cu certitudine despre „un strat vechi românesc al antroponimiei" în Rona de Sus, pe baza existenţei unor astfel de nume de familie, aşa cum s-a încercat şi în ceea ce priveşte microtoponimia din aceeaşi localitate[61]. Situaţie identică se înregistrează şi în celelalte localităţi cu populaţie ucraineană.

Astfel, în urma unor anchete speciale realizate în localităţile Rona de Sus, Crăciuneşti şi Lunca la Tisa, am identificat nume de familie care, în urmă cu aproximativ cinci decenii, nu existau în sistemele antroponimice ale acestor localităţi (fie ele nume româneşti, maghiare, germane sau ucrainene). Apariţia lor în inventarul numelor de familie actual are la bază numeroase cauze, purtătorii lor fiind: fetele căsătorite cu feciorii din alte zone ale ţării; copiii rămaşi în urma unor astfel de căsătorii (aşa se explică de ce unele nume de familie sunt înregistrate o singură dată, căci, în urma divorţului, mama respectivului copil renunţase la numele soţului); copiii din flori (recunoscuţi de tatăl acestora, dar care cresc în localitatea originară a mamei); profesorii, învăţătorii, doctorii, medicii veterinari, poliţiştii, experţii financiari ce au primit repartiţie în aceste localităţi și soldaţii în termen care şi-au satisfăcut serviciul militar la fosta Unitate de grăniceri din municipiul Sighetu Marmaţiei (în urma

[61] Cf. E. Janitsek şi Şt. Vişovan, *Stratul vechi românesc al toponimiei din Rona de Sus (jud. Maramureş)*, în CL, XIX, 1969, nr. 2, p. 101-107. La o analiză mai atentă a microtoponimelor de aici, se poate observa că multe dintre ele, considerate ca fiind de origine românească, sunt pseudoromâneşti (cf. Ioan Herbil, *Studii de dialectologie şi toponimie...*, p. 239-327).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

patrulării pe fâşia de pe graniţă, care străbate localităţile în cauză) și au rămas în respectivele sate etc.

Aceste nume de familie le-am împărţit, conform criteriului originii purtătorilor acestora, în: *a) veniţi din localităţi cu populaţie românească, maghiară sau alta decât cea ucraineană* şi *b) veniţi din localităţi cu populaţie ucraineană (sau majoritar ucraineană*).

Înainte de a le prezenta, trebuie să semnalăm faptul că locuitorii din Rona de Sus le zic celor veniţi din alte zone ale ţării, adică purtătorilor respectivelor nume, *pryšélc'i* (ucr. dial. „cei care au venit din altă parte"), iar cei din Crăciuneşti şi Lunca la Tisa îi numesc cu ucr. *zájšli* „cei care au intrat" sau cu ucr. dial. *vin'itúri* (< rom. *a veni*); cf. rom. *zânituri*; *venetici*.

Prezentăm, în continuare, lista numelor de familie în cauză (în paranteză, indicăm localitatea, judeţul, regiunea României – acolo unde nu am găsit informaţii exacte – şi, în câteva cazuri, ţara):

Rona de Sus:

a): *Albeanu* (Rona de Jos), *Almaşi* (Ocna-Şugatag), *Belea* (Bistriţa-Năsăud), *Bârsan* (Petrova şi Onceşti), *Bîrlea* (Corneşti), *Bledea* (Sarasău), *Botiş* (Rona de Jos), *Bud* (Deva), *Butean* (Rona de Jos), *Căluşer* (Oltenia), *Cocârca* (Leordina), *Creangă* (Sighetu Marmaţiei), *Dan* (Sălişte a de Sus), *David* (Rona de Jos), *Doda* (Vişeu de Jos), *Draghi* (Sarasău), *Dumitru* (Rona de Jos), *Fânaru* (Botoşani), *Hanţig* (Vişeu de Sus), *Jebril* (Liban), *Lantos* (Sighetu Marmaţiei), *Lazăr* (Mediaş), *Luşcan* (Ieud), *Mureşan* (Baia Mare), *Moiş* (Sighetu Marmaţiei), *Puiu* (Botoşani), *Răileanu* (Botoșani), *Turda* (Săpânţa), *Ulici* (Rona de Jos), Vraja (Dragomireşti);

b): *Anuţiac* (Lunca la Tisa), *Bucurici* (Poienile de sub Munte), *Bumbar* (Ruscova), *Crauciuc* (Crăciuneşti), *Draşcaba* (Remeţi), *Duciuc* (Bistra), *Dzabeniuc* (Lunca la Tisa), *Firişteac*

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

(Remeţi), *Iurcuţ* (Valea Vişeului), *Logoş* (Valea Vişeului), *Lupşac* (Valea Vişeului), *Miculaiciuc* (Poienile de sub Munte).

Crăciuneşti:

a): *Andrei* (Moldova), *Apan* (Remeţi), *Barbu* (Oltenia), *Bilaşco* (Petrova), *Boghean* (Suceava), *Boicu* (Suceava), *Borlean* (Iaşi), *Boţoc* (Reşiţa), *Bucureanu* (Moldova), *Chindriş* (Petrova), *Codrea* (Rona de Jos), *Cristea* (Sighetu Marmaţiei), *Donat* (Bocicoiu Mare), *Dragomir* (Fereşti), *Dunca* (Ieud), *Ferne* (Satu Mare), *Gârjoábă* (Tîrgu-Jiu), *Herbil* (Valea Vişeului), *Holczberger* (Germania), *Ivanici* (Săpânţa), *Luţuc* (Suceava), *Morar* (Breb), *Oprea* (Bîrlad, Moldova), *Pok* (Câmpulung la Tisa), *Richard* (Tisa), *Roman* (Remeţi), *Rudolf* (Rona de Jos), *Sav* (Ieud), *Ţiplea* (Sighetu Marmaţiei), *Sabadoş* (Rona de Jos), *Timiş* (Borşa), *Ulici* (Rona de Jos);

b): *Anuţiac* (Lunca la Tisa), *Bilaniuc* (Poienile de sub Munte), *Bobriuc* (Lunca la Tisa), *Bodnariuc* (Valea Vişeului), *Canius* (Valea Vişeului), *Cauni* (Poienile de sub Munte), *Cîmpan* (Ruscova), *Clempuşac* (Lunca la Tisa), *Cobel* (Ucraina), *Colopelnic* (Remeţi), *Corsiuc* (Lunca la Tisa), *Drimuş* (Rona de Sus), *Duciuc* (Crasna Vişeului), *Firişteac* (Lunca la Tisa), *Glavaţchi* (Valea Vişeului), *Godenciuc* (Bistra), *Goteciuc* (Rona de Sus), *Grijac* (Rona de Sus), *Harasem* (Crasna Vişeului), *Havreliac* (Lunca la Tisa), *Hera* (Rona de Sus), *Holocici* (Lunca la Tisa), *Holovciuc* (Lunca la Tisa), *Iftimiciuc* (Cârlibaba), *Iurcuţ* (Valea Vişeului), *Korenyuk* (Bistra), *Laver* (Repedea şi Poienile de sub Munte), *Laviţa* (Rona de sus), *Leta* (Remeţi), *Logoş* (Valea Vişeului), *Lupşac* (Valea Vişeului), *Marciuc* (Lunca la Tisa), *Meisaros* (Lunca la Tisa), *Miculaiciuc* (Poienile de sub Munte), *Morocsilla* (Crasna Vişeului), *Onuţac* (Lunca la Tisa), *Ostaş* (Apşa de Sus, Ucraina), *Pauliuc* (Lunca la Tisa), *Petrovai* (Petrova), *Pituleac* (Valea Vişeului), *Romaniuc* (Rona de Sus), *Rusnac* (Rona de Jos), *Semeniuc* (Rona de Sus), *Şmuliac* (Lunca

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

la Tisa), *Surduc* (Valea Vişeului), *Szalka* (Poienile de sub Munte), *Tcaci* (Remeţi), *Tecan* (Tisa), *Ţifrac* (Rona de Sus).

Lunca la Tisa:

a): *Aldea* (Vişeu de Jos), *Arba* (Vadu Izei), *Balan* (Roman), *Bercsa* (Bocicoiu Mare), *Bococi* (Sighetu Marmaţiei), *Borlescu* (Iaşi), *Buțan* (Sălaj), *Cântea* (Sălaj, Satu Mare), *Ciuria* (Galaţi), *Clemcovici* (regiunea Ivano-Frankivsk, Ucraina), *Costea* (Tisa), *Dascălu* (Vişeu de Sus), *Glodean* (Călineşti, Văleni), *Moiş* (Tisa), *Neculai* (Piatra-Neamţ), *Roman–Cozma* (Moldova), *Sicoie* (Alba), *Toth* (Miercurea-Ciuc), *Țicală* (Dargomirești), *Ulici* (Rona de Jos[62]), *Ungureanu* (Neamţ);

b): *Beuca* (Repedea), *Bilici* (Ruscova), *Caleniuc* (Bistra), *Czifrac* (Rona de Sus), *Dobroțchi* (Valea Vișeului), *Gherlan* (Crăciuneşti), *Kosztanyuk* (Valea Vişeului), *Maftei* (Poienile de sub Munte), *Onujec* (Bistra), *Oprişan* (Rona de Sus), *Spivaliuc* (Valea Vişeului), *Zelenciuc* (Bistra), *Zola* (Rona de Sus).

Din cele prezentate, reiese clar că existența unor nume de familie românești în sistemul antroponimic al localităților cu populație majoritar ucraineană nu poate fi, fără o atestare documentară înainte de secolul al XIV-lea, considerată o dovadă că respectivele nume sunt o moștenire lăsată de populația românească de dinaintea veacului menționat. Rezultatele cercetării sincronice a numelor de familie coroborate cu o analiza diacronică imediată constituie un argument de necontestat că, în ultima jumătate de secol, multe nume românești au pătruns în antroponimia ucrainenilor maramureșeni.

[62] Cu toate că este un nume ucrainean, *Ulici* are cea mai mare frecvenţă (dintre toate localităţile din zonă) în Rona de Jos (comună cu populaţie românească), şi, ca urmare, mulţi dintre ucraineni îl consideră ca fiind un nume românesc.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

1.4. Despre etimologizarea numelor de familie

Numele de familie sunt cuvinte, fiind parte componentă a lexicului unei limbi, iar lexemele de la care s-au format acestea reproduc, fonetic, teme și radicali care pot fi regăsiți atât printre apelative, cât și între numele proprii contemporane. Și totuși acest lucru nu ne permite să afirmăm că, până astăzi, numele de familie continuă sensul acelor apelative sau nume de persoană ori de locuri de la care s-au format. Astfel, în cadrul procesului de etimologizare a numelor de familie, ar fi indicat să vorbim doar despre semantica antroponimelor (ce aveau, odată cu introducerea Codului civil, să devină nume de familie), a lexemelor sau a temelor de la care s-au format acestea, căci, astăzi, numele de familie sunt niște semne lipsite de orice înțeles, nemaicaracterizându-i pe purtătorii lor de azi, și având doar un singur rol, acela de a-i identifica, mai ales în plan oficial, în cadrul comunității din care fac parte sau în cea în care se află la un moment dat.

Unul dintre motivele celor afirmate este acela că antroponimele (poreclele, supranumele etc.), care deveniseră nume de familie, nu au fost create cu acest scop (pe atunci, neexistând noțiunea *nume de familie*), ci, pentru ca, în acea etapă a existenței unui individ sau a unei familii ori a unui neam, identificarea lor să se realizeze cât mai clar.

În funcţie de sensul lexemelor care stau la baza antroponimelor devenite nume de familie, acestea din urmă pot fi împărţite în trei grupe: cele care sunt formate de la nume de persoană, cele care au ca temă apelative şi cele derivate de la toponime. Cu toate acestea, unele dintre ele pot fi incluse fără nicio ezitare atât între cele provenite de la nume de persoană, cât şi la cele formate de la toponime, iar altele au etimoane care se regăsesc, fie între apelative, fie între toponime.

Numele de familie ale ucrainenilor din localităţile anchetate ca, de altfel, din întregul Maramureș (care, din punctul de vedere al originii, sunt ucrainene, româneşti, maghiare, germane,

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

polone etc.[63]) au peste două secole. Până atunci însă, orice persoană, pe lângă numele de botez, putea să aibă o poreclă sau un supranume individual care nu se transmiteau urmaşilor, în mod obligatoriu, şi nu erau nişte semne distinctive ale familiei. Înainte de introducerea Codului civil, care a dus la consolidarea juridică a acestor semne antroponimice purtate, de obicei, de o generaţie, ce aveau să devină nume de familie stabile, deţinute de către viitoarele generaţii, aproape fiecare dintre ele era un cuvânt plin de sens care, pe lângă faptul că-l denumea, îl şi caracteriza pe denotat ca membru al unei colectivităţi umane. În acest caz, respectivul cuvânt exercita „atât o funcţie denominativă, cât şi una semasiologică a numelui”[64].

Odată ce antroponimul (supranumele sau porecla, patronimul sau matronimul etc.), care, iniţial, era utilizat ca mijloc suplimentar în individualizarea şi diferenţierea persoanelor unei comunităţi, devenea nume de familie, acesta pierdea legătura semantică cu numele, adică acea relaţie existentă între complexul sonor şi conţinut. „Structura morfematică a antroponimului în cauză, devenit nume de familie, se camufla, de-a lungul timpului, până ajungea să se şteargă, iar fosta denumire ce avea un sens clar devenea de neînţeles, adică nemotivată din punct de vedere etimologic. Aşadar, avea loc *deetimologizarea* numelui de persoană (a antroponimului primar). De aceea, dorind să afle originea numelui de familie, atât a sensului său iniţial (acela pe care-l avea înainte de a deveni nume de familie – s.n.), cât şi a formei fonetice vechi, cercetătorul trebuie să se întoarcă în trecut, cu cel puţin 200-300 de ani”[65]. Una dintre modalităţile de a putea realiza acest lucru constă în studierea supranumelor şi a poreclelor. Aceste categorii antroponimice care, astăzi, fac parte

[63] Am ajuns la această concluzie, în urma etimologizării a peste 430 de nume de familie, existente în sistemele antroponimice din cele trei localităţi ucrainene: Rona de Sus, Crăciuneşti şi Lunca la Tisa (după cum se va putea vedea în paginile următoare).

[64] PZU, p. XXXIX.

[65] *Ibidem*.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

din sistemul neoficial de denominaţie personală, continuă vechiul mijloc de a caracteriza şi de a individualiza sau de a indica descendenţa ori neamul unui ins. Însă mult mai important, în cercetarea acestor nume suplimentare, atât de necesare într-o comunitate (mai ales în cea rurală), este faptul că aceasta duce la *descoperirea* unora dintre modalităţile de formare a acelor antroponime (care aveau ca temă cele mai diverse forme hipocoristice sau derivate ale numelor de persoană ori diferite derivate ale apelativelor), ce aveau să devină nume de familie[66].

Numeroasele lexeme, fie acestea nume comune (apelative) sau nume proprii (nume de persoană ori toponime), care, la sfârşitul anului 1780, odată cu introducerea *Codului civil austriac*[67], deveneau nume de familie, pot avea o vechime mai mare de două-trei secole, poate un mileniu sau chiar mai mult, fapt pentru care, procesul lor de deetimologizare putea să fi avut loc şi mai devreme sau chiar imediat ce cuvintele care stau la baza lor dobândiseră funcţie antroponimică. După cum susţine P. P. Čučka, „s-ar putea crede că, în etimologizarea unor astfel de nume de familie, ar trebui să ne îndreptăm cercetarea spre etimologia apelativelor care sunt corelative din punct de vedere fonetic cu acestea, indicând astfel originea fiecărui nume propriu corespunzător numelui de familie sau istoria fiecărei denumiri geo-

[66] Vezi, în acest sens, Ioan Herbil, *Supranume şi porecle din Rona de Sus (judeţul Maramureş)*, în „Un om, un simbol: In honorem magistri Ivan Evseev” (coord. Marin Bucă, Maria Andrei, Daniela Gheltofan), Editura CRLR, Bucureşti, 2007, p. 292-312; Idem, *Analiza supranumelor şi a poreclelor din Crăciuneşti (judeţul Maramureş)*, în „Studii de limbă, literatură şi metodică” (lucrările „Simpozionului internaţional «Aktual’nyje tendenciji v issledovaniji slov’anskich jazykov, literatur i kul’tur», 19-20 iunie 2008, Cluj-Napoca”) (coord. Sanda Misirianțu), XIII, Editura Napoca Star, Cluj-Napoca, 2010, p. 66-83.

[67] Ne referim, aici, la Transilvania, care, ca şi alte teritorii ale Europei, era, la acea vreme, sub stăpânirea Imperiului Austriac şi a Regatului Ungar, căci, în celelalte zone ale teritoriului român, oficializarea numelor de familie s-a realizat, abia, în 1864, când a fost introdus Codul civil (cf. DNFR, p. 12).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

grafice conexe cu acesta”[68]. Ţinând cont de faptul, cunoscut în lingvistică, că istoria apelativelor este diferită de cea a numelor proprii (de persoană), metoda etimologizării celor dintâi nu trebuie, în totalitate (s.n.), utilizată în etimologizarea antroponimelor, deoarece, după cum afirmă A. V. Superanska, „etimologia apelativului necesită reconstrucţii ale celor mai vechi forme şi sensuri, în timp ce etimologia unui nume de persoană poate să se rezume (să se oprească) la cel mai apropiat nume (onoma), şi de acolo la apelativul transantroponimizat care stă la baza lui. În acest caz, sensurile multiple ale apelativului care duc la descoperirea originii numelui de familie se obţin după *principiul probabilităţii onomastice*” (s.n.)[69]. De fapt, este ideea (dezvoltată prin compararea etimologiilor apelativelor cu cele ale numelor proprii) pe care A. Meillet o enunţase cu câteva decenii mai înainte, afirmând că, în general, „se poate zice, etimologiile numelor proprii sunt nesigure”[70].

În această ordine de idei, cercetătorul ucrainean P. P. Čučka subliniază că etimologizarea apelativelor, a numelor de persoană şi a toponimelor care sunt parte a actualelor nume de familie nu constituie obiectul de cercetare al onomastului, şi cu atât mai mult al celui ce etimologizează numele de familie, a antroponomastului. Ele sunt prezentate: în dicţionarele etimologice ale cuvintelor (dicţionarele explicative), în cele ale numelor de persoană şi în dicţionarele etimologice ale toponimelor[71]. Şi totuşi, P. P. Čučka nu are dreptate în totalitate, întrucât, în cazul apelativelor, este necesar să fie indicat sensul sau sensurile lexemelor care stau la baza antroponimelor, iar, în ceea ce priveşte numele de persoană sau, mai exact hipocoristicele ori formele derivate ale acestora, ele trebuie să fie prezentate pentru

[68] PZU, p. XL.

[69] O. V. Superanska, *Imovirnisna onomastyka*, în „Movoznavstvo”, nr. 4, Kiev, 1971, p. 36-37.

[70] A. Meilett, *Le slave commun* (Paris, 1924, 2-éme éd. avec A. Vaillant, Paris, 1934), apud DOR, p. XLII.

[71] PZU, p. XL.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

a se putea afla care era limba în care s-a realizat trunchierea sau care au fost mijloacele de formare a cuvintelor utilizate în crearea formei antroponimului (primar), devenit nume de familie.

O diferenţiere între cercetătorul numelor de familie (antroponomast), cel al apelativelor (etimolog) şi al toponimelor (toponomast) o realizează acelaşi lingvist ucrainean, P. P. Čučka[72]. Astfel, aflăm că onomastul care studiază etimologia numelor de familie (adică sensul primar şi forma iniţială ale acestora) trebuie să descopere originea antroponimului (devenit, ulterior, nume de familie), să arate din ce limbă provine, indicând rolul pe care-l avea respectiva denumire (semantic şi structural) până să ajungă un semn de identificare convenţional, dar stabil, al unei familii sau al unui neam (şi nu doar al unei generaţii) şi ce schimbări fonetice şi gramaticale a cunoscut după introducerea Codului civil. De asemenea, atunci când este posibil, trebuie să elucideze şi motivele apariţiei respectivului nume de familie.

Este cunoscut faptul că *gradul de credibilitate* al etimologiilor onomastice (şi cu atât mai mult în cazul antroponimelor) este cu mult mai redus decât cel al etimologiilor unui nume comun, căci, după cum afirmă N. A. Constantinescu „dovada s-a făcut în consecinţă de către toţi cercetătorii onomastici”[73]. Cel care etimologizează un apelativ îşi începe munca având la dispoziţie trei mari cunoscute: 1) exponentul sub aspectul semnului acustic sau optic, adică cuvântul al cărui sens trebuie descoperit; 2) designatul, mai exact conţinutul sau sensul, care sunt incluse în exponent (în cuvânt) şi 3) referentul, adică denotatul, ca obiect concret (în majoritatea cazurilor), denumit cu ajutorul exponentului. Astfel, cercetătorul etimologiei unui apelativ, căutând prima formă şi cel dintâi sens al numelui comun, are posibilitatea de a urmări, pe de o parte, fonetica istorică a numelui, iar, pe de alta, evoluţia sa semantică. În acelaşi timp, etimologul numelor comune poate să urmărească îndeaproape atât

[72] PZU, p. XL-XLI.
[73] DOR, p. XLII.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

numele (onoma), cât și denotatul (obiectul sau noţiunea), dar, mai cu seamă, legăturile dintre ele[74].

În același context, și cercetătorul etimologiei unui toponim (toponomastul) are unele avantaje faţă de antroponomast. Toponomastul cunoaşte denumirea geografică, etimologia care trebuie descoperită (căci un toponim este numele unui obiect geografic concret: al unui munte, al unei localităţi, al unui deal, al unui șes etc.). El are, în majoritatea cazurilor, posibilitatea de a vedea fiecare dintre denotaţii enumeraţi (muntele, localitatea, dealul, șesul), adică acele obiecte geografice denumite şi localizate într-un anumit spaţiu, pentru „a putea stabili gradul corespondenţei semantice dintre numele și obiectul denumit”[75].

La dispoziţia cercetătorului etimologiei numelor de familie (a antroponomastului), după cum constată P. P. Čučka, există doar numele, adică exponentul (şi acela nu este de fiecare dată autentic). Purtătorii actualelor nume de familie nu sunt primii lor denotaţi. Aproape fiecare nume de familie şi-a pierdut (sau şi-a modificat) sensul lexical cu cel puţin două-trei secole în urmă, iar motivaţia relevantă a modului său de formare a dispărut încă atunci, când strămoşii săi au început să transmită copiilor sau nepoţilor numele obiectului autentic denumit (al celui dintâi numit). Antroponomastul – după cum afirmă lingvistul ucrainean – nu are posibilitatea de a-l vedea pe primul purtător al acestui nume (care avea funcţie de supranume sau poreclă), privilegiu de care se bucură toponomastul[76]. De exemplu, după dispariţia primului *Mureşan* sau a lui *Ruscovan*, a lui *Cobel* sau a lui *Hamor* ori a lui *Kormos* sau a lui *Magas* au trecut câteva zeci de generaţii, fapt pentru care, în trăsăturile fizice, psihice sau de altă natură ai urmaşilor lui *Mureşan*, ai lui *Ruscovan*, ai lui *Cobel*, ai lui *Hamor*, ai lui *Kormos* ori ai lui *Magas*, nu se mai pot vedea caracteristicile celui care a fost numit astfel pentru prima dată. Descendenții de astăzi ai primului *Mureşan*, *Rusco-*

[74] PZU, p. XL.
[75] *Ibidem*.
[76] *Ibidem*, p. XL-XLI.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

van, *Cobel*, *Hamor*, *Kormos* sau *Magas* nu mai au acele caracteristici de diferenţiere şi de individualizare pe care le aveau, acum câteva sute de ani, strămoşii lor. Au rămas doar numele de familie, al căror aspect a fost, deseori, deformat, *pocit*[77], de către reprezentanţii administraţiilor care vorbeau o altă limbă decât cea în care s-au format (au luat naștere) numele respective. Această *pocire*, schimbare a învelişului sonor și a grafiei numelor de familie proprii localităților ucrainene din Maramureș[78], s-a realizat, de-a lungul timpului, pe două căi, comparativ cu celelalte sate, unde, de cele mai multe ori, a existat una singură.

Prima constă în faptul că, în unele cazuri, funcţionarii care lucrau la registrele Stării Civile nu cunoşteau bine (sau deloc) limba ucraineană ori cea română, înregistrând numele de familie prin prisma sistemului fonetic al limbii pe care o cunoșteau, schimbându-i, astfel, forma (grafia). Drept urmare, formele acestora erau adaptate în funcție de gradul de cunoaştere a limbii ucrainene (sau, în unele cazuri, a celei maghiare). Dovadă stau numeroasele variante grafice ale unui singur nume de familie, purtate chiar de membrii aceleiaşi familii, ele fiind greşeli de consemnare a acestora în documentele Stării Civile. De exemplu, numele de familie *Albiciuc* apare, în actele oficiale, cu varianta grafică *Albicsuk*; *Andraşciuc – Andrasciuc* şi *Andrascuk*; *Ardelean – Ardelan, Ardelian, Ardyelan* şi *Argyelan*; *Babineţ – Babineţi, Babinecz* şi *Babinets*; *Bodnariuc – Bodnariuk, Bodnaruc* şi *Bodnaruk*; *Boiciuc – Boicsuk, Boiczuk, Bojcsuk* şi *Boiciuk*; *Calena – Calina, Kalina* şi *Kalena*; *Catrineţ – Catrinecz* şi *Katrinecz*; *Chiliciuc – Kiliciuc* şi *Kilicsuk*; *Copa – Capa* şi *Kapa*;

[77] Este realitatea pe care am observat-o în urma analizării numelor de familie și din sisteme antroponimice proprii localităţilor ucrainene din această parte a României.

[78] În afară de Rona de Sus, Crăciunești și Lunca la Tisa, ne referim și la alte localități ucrainene din Maramureș, și anume: Poienile de sub Munte, Repedea, Ruscova, Bocicoiu Mare, Tisa, Câmpulung la Tisa, Remeţi și Teceul Mic (în care se vorbesc graiuri transcarpatice) și Crasna Vişeului, Bistra şi Valea Vişeului (unde întâlnim graiuri huţule).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Copoşciuc – Coposciuc, *Kopoşciuc*, *Koposciuc*, *Kopoştiuk*, *Kopostiuk*, *Kopoştiuc*, *Kopostiuc* şi *Koposcsuk*; *Coreniuc – Korenyuk*; *Corjuc – Korzsuk* şi *Corzsuk*; *Crauciuc – Krauciuc* şi *Kraucsuk*; *Cureleac – Curileac*, *Kureleac*, *Kurelyak* şi *Kurileak*; *Cvaşciuc – Kvasciuc*, *Kvaşciuc*, *Kvaşciuk* şi *Kvascsuk*; *Dsudsura – Dszudszura* şi *Diudjura*; *Fetico – Fetco*, *Fetcou* şi *Fetyko*; *Godenca – Godenka*, *Godinca* şi *Godinka*; *Grijac – Grizsak*, *Griijac*, *Gridjac*, *Gridjak*, *Gridzsak* şi *Gridjeak*; *Havreliac – Havreliak*, *Havrilyak*, *Havrelyak*, *Havreleac* şi *Haurilyak*; *Hlistei – Hlisztei*; *Holovciuc – Holouciuc*, *Holociuc* şi *Holovcsuk*; *Husarciuc – Huszarcsuk*; *Keray – Keroy*; *Koroly – Coroli* şi *Caroli*; *Lauruc – Lauriuc*, *Lauruk* şi *Lavruk*; *Laviţa – Lavicza*, *Lavica şi Laviţă*; *Malearciuc – Maliarciuc*, *Malyarciuc*, *Malyarcsuc* şi *Malyarcsuk*; *Marciuc – Marcsuk*; *Marfici – Marfics*; *Maruşceac – Marusceac*, *Maruscak* şi *Marusciak*; *Mesaroş – Meisaroş*, *Meişaros*, *Mesaros*, *Meşaroş* şi *Meszaros*; *Meşco – Mesco*; *Mihnea – Michnea* şi *Michnya*; *Miki – Mica* (cele două forme – *Miki* şi *Mica* – apar la membrii aceleiaşi familii); *Moisiuc – Mosuk* şi *Moişuc*; *Nebeleac – Nebeliac*, *Nebelyeak*, *Nebileac*, *Nebiliac* şi *Nebiliak*; *Nistor – Nyisztor*; *Novoselenski – Novoszelenski*, *Novoszelenschi*, *Novoszlenski* şi *Novoszlenschi*; *Pauliuc – Pavliuc* şi *Paulyuk*; *Poleanciuc – Polianciuc*, *Poliancsuk* şi *Polyancsuk*; *Popovici – Popovics* şi *Popovits*; *Prodaniuc – Prodaniuk* şi *Prodanyuk*; *Rahovan – Rachovan*; *Romaniuc – Romaniuk*, *Romanuk*, *Romanyuc* şi *Romanyuk*; *Rusnac – Rusneac*, *Rusnak*, *Ruznak* şi *Rusznak*; *Sabadoş – Sabados* şi *Sabadîş*; *Scarciuc – Scherciuc* şi *Scerciuc*; *Sedoreac – Sedoriac*, *Sedoriak* şi *Szedoriak*; *Semcovici – Semkovics* şi *Szemkovics*; *Semeniuc – Semeniuk*, *Szemeniuk* şi *Szemenyuk*; *Şmuleac – Smuleac*, *Şmuliac* şi *Smulyac*; *Şofineţ – Şofineţi*; *Tivadar – Tivodar* şi *Tiodar*; *Tomaşciuc – Tomasciuc*; *Traista – Traistă*, *Treista* şi *Treiszta*; *Ţifrac – Czifrac*, *Czifrak*, *Cifrac* şi *Tifrac* (chiar şi trei dintre respectivele forme apar la membrii aceleiaşi familii); *Vârva – Varva* şi *Vărva*; *Vicionka – Vecsunka*; *Voloşciuc – Voloscsuc*; *Zola – Zala*.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Cea de a doua cauză a *pocirii* şi a apariţiei diverselor forme ale unuia şi aceluiaşi nume nu este specifică doar satelor ucrainene din regiune, ci atât tuturor localităţilor din Transilvania (indiferent de etnie), cât şi altor zone aflate, în trecut, sub dominaţia ungară. Este vorba de acţiunea de maghiarizare a numelor de familie, care începuse mai devreme, însă „prima constrângere în acest sens a săvârşit-o împăratul Iosif al II-lea împotriva evreilor care ţineau cu fanatism la tradiţiile lor şi nu se hotărau să părăsească obiceiul de a adăuga particula *ben* la numele tatălui. Prin decizia 10.426 din 23 iulie 1787, s-a dispus ca, fără nicio excepţie, fiecare evreu să-şi ia un nume german şi să-l poarte neschimbat toată viaţa”[79].

Acest proces a culminat cu înfiinţarea, în 1881, la Budapesta, a Societăţii Centrale de Maghiarizare a Numelui, preşedintele căreia, Simon Telekes, a tipărit, în 1898, documentul *Cum să maghiarizăm numele de familie*. „Rezultatele obţinute în acest sens pot fi văzute cercetând registrele de stare civilă din Transilvania de la finele secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea”[80]. Ceea ce a urmat, ştim cu toţii.

Drept dovadă, întâlnim variante ale numelor de familie, de tipul: *Gerlai* (variantă a lui *Gherlan*, după cum, de altfel, îl pronunţă localnicii); *Petrovai* (în conștiința locuitorilor, același cu *Petrovan*); *Ruszinka* (unde *o* este redat grafic prin *a*, în rostire: [*Rúsin'ko*]; *Morocsilla* (forma maghiarizată a n.fam. ucr. *Morocylo* < apel. *moróčylo* < vb. *moróčyty* (dial. *moróčity*) „a bate la cap (pe cineva), a sâcâi; a amăgi; a trage pe sfoară”) și diverse nume traduse[81]: *Almaşi*, *Fazekas*, *Horvat*, *Logoş*, *Mesaroş*, *Oros* ori adaptate: *Andraş*, *Tamaş* etc.

[79] Gheorghe Chende-Roman, *Antroponimie: din onomastica Ţării Silvaniei*, Editura Silvania, Zalău, 2009, p. 92.

[80] *Ibidem*, p. 328-329. Conţinutul documentului (tradus în limba română) este publicat (*pentru prima dată la noi* – s.n.) la sfârşitul aceluiaşi volum (p. 459-504).

[81] Redăm aceste nume cu formele sub care apar în documentele oficiale ale ucrainenilor maramureșeni (și nu doar din cele trei localități).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Dar să revenim la procesul etimologizării unui toponim, în cazul căruia, după cum afirmam mai sus, obiectele geografice denumite (muntele, localitatea, dealul sau șesul) au o localizare exactă, comparativ cu purtătorul de azi al unui nume de familie care nu se poate bucura de acest privilegiu. Cu atât mai mult, cel dintâi numit cu actualul nume de familie poate să nici nu fie de prin partea locului, străbunicul său putând veni, aici, din alte regiuni sau chiar din altă ţară (vorbind chiar și o altă limbă), de unde a adus un nume de familie gata format, ce poate fi (sau nu) asemănător cu vreun cuvânt românesc, ucrainean, maghiar etc., iar urmaşii săi puteau, cu timpul, să fie asimilaţi de către o altă populaţie, el păstrând respectivul nume străin (de exemplu, numele de familie *Cosovan,* care pentru cei din sudul României poate avea la bază n.top. *Kosovo* (din fosta Iugoslavie, azi, Republica Kosovo) + suf. *-an*, însă, în cazul ucrainenilor, acest nume provine din catoiconimul ucr. *kosován* < n.top. *Kosovo* (localitate din regiunea ucraineană Ivano-Frankivsk) + suf. ucr. *-an*; un alt exemplu îl constituie numele de familie *Ríşco,* care, în funcţie de zona unde se întâlneşte, poate fi: 1. format din pol. *ryś* „râs (mamifer)” + suf. *-k(o)*; 2. o continuare a n.pers. *Ryško,* care, în unele limbi slave, e un hipoc. de la numele de origine apuseană de genul *Richard, Fridrich, Ditrich*; 3. un transfer al numelui magh. al vacii de culoare roşcată asupra omului (*riška* < apel. magh. *riska* „roşcovan, roşcat”); 4. o continuare a supranumelui v.sl. *Рыžъko,* ce are ca temă apel. *рыžij* „roşcat”)[82]. Antroponimul *Riško* este propriu și altor popoare slave[83].

În aceste condiţii, în faţa cercetătorului etimologiei numelor de familie, apar câteva probleme mai dificile. „Obiectul etimologizării numelor de familie, după cum subliniază P. P. Čučka, nu o constituie întreaga istorie a lexemului care stă la baza

[82] PZU, p. 485.

[83] Se întâlneşte la slovaci (cf. Knappová, p. 156) și bielorușI (cf. Sudnik, p. 39). Totodată, are o frecvență mare la polonezi, unde mai apar derivatele *Ryszkowicz* (atestat în anul 1425) şi *Ryszczuk*/*Ryszczyk* (cf. Rymut, *Nazwiska* II, p. 379), apud PZU, *loc. cit.*

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

numelui respectiv, de la apariţia sa în limbă, ci doar acea perioadă când lexemul devenea un nume propriu ereditar al celui ce întemeiase o familie oarecare”[84]. Dar oare de fiecare dată antroponomastul va reuşi să realizeze acest lucru? Puţin probabil, și chiar dacă nu va reuşi o etimologie sigură, ci una „mai mult sau mai puţin probabilă, [aceasta] poate fi utilă în sistematizarea materialului onomastic, până se va descoperi alta mai bună...”[85], după cum afirmă N. A. Constantinescu. Și totuși, nu putem să nu remarcăm faptul că numeroase dintre etimologiile propuse, începând cu cele realizate de către academicieni și terminând cu novicii în acest domeniu, sunt „populare”, ele neputând nici măcar să intre în acea „sistematizare a materialului onomastic”.

Ideal ar fi ca antroponomastul să stabilească ce era, acum câteva sute de ani, cuvântul care avea să devină nume de familie, fiind nevoit să identifice învelişul sonor, adică fonetica şi sensul de atunci al respectivului lexem pentru a putea prezenta „structura fonomorfematică a antroponimului, dar şi felul cum acesta îl caracteriza pe primul său purtător. Etimologul trebuie să clarifice dacă complexul sonor analizat a fost, într-o regiune oarecare, la un moment dat, doar un nume de persoană rar sau era o poreclă specifică”[86] ori un supranume caracteristic pentru denotat.

În cazul numelor de familie ce au la bază *nume de persoană (nume de botez)*, este foarte greu să stabilim semantica, ele neputând fi de fiecare dată etimologizate, deoarece numele de persoană sunt, de obicei, asemantice, iar, în plus, de etimologia lor se ocupă dicţionarele numelor de persoană. Important este să indicăm limba sau graiul din care provin aceste nume (de exemplu: *Andraş, Ferenc, Lucaci, Matus, Moiş, Tamaş, Tivodar*; *Calena, Fetico, Clepa, Copa, Haraseniuc, Hreniuc, Meşco, Miklos, Moisiuc, Vancea*; *Barbu, Cristea, Danci,*

[84] PZU, p. XLI.
[85] DOR, p. XLIII.
[86] PZU, *loc. cit.*

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Ieremiaş, *Ilieş*, *Sav*), ce încărcătură emoţională aveau atunci, dar, mai ales, dacă ele au funcţionat într-un grai sau altul, ţinând cont de faptul că antroponimele împrumutate dintr-o altă limbă (dialect sau grai) au cel mai mare coeficient de individualizare. Drept urmare, după cum avertizează N. A. Constantinescu, trebuie avut în vedere că: „Uneori, numele-tulpină sau unul derivat poate avea două sau mai multe origini diferite, de care suntem datori a ţine seama...”[87]. În acest sens, menţionăm că, în situaţiile când un nume de familie are la bază un nume de persoană, în cele mai multe cazuri, este de preferat să prezentăm etimologiile acestor nume, aşa cum apar ele în dicţionarele de specialitate. Însă existenţa numeroaselor soluţii propuse, după cum afirmă chiar unii dintre autorii unor astfel de dicţionare, creează unele dificultăţi în alegerea etimologiei corecte, mai ales dacă ţinem cont că aceste nume apăruseră acum două mii de ani sau chiar cu mult înainte (este vorba, în special, de cele hageografice din Vechiul şi Noul Testament). În acest context, reţinem afirmaţia lui Cristian Ionescu: „La destule nume, soluţiile [are în vedere explicaţiile numelui propuse, de-a lungul timpului, de către diverşi lingvişti, şi nu numai – s.n.] ni s-au părut nesatisfăcătoare, însă mărturisim că încercările noastre de a găsi o nouă explicaţie au dat puţine roade” [88].

Sarcina etimologului este mult mai grea atunci când, la baza numelui de familie, stă un *apelativ*. Cercetătorul trebuie să identifice forma numelui comun şi să arate sensul acestuia (sau chiar multitudinea de sensuri) care putea(u) deveni prototipul vreunui antroponim, devenit nume de familie. Dacă ne gândim că majoritatea substantivelor, care au intrat în structura numelor de familie, sunt lexeme polisemantice, iar sensurile metaforice ale numelor de fiinţe, plante, unelte sau ale altor apelative din dicţionarele explicative (şi, cu atât mai mult, din cele istorice sau dialectale) nu sunt întotdeauna analizate etimologic, atunci

[87] DOR, p. XLII.
[88] DO, p. 7.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

„putem să ne închipuim ce cercetări şi supoziţii trebuie să realizeze un etimolog al numelor de familie”[89].

Deoarece o legătură motivaţională între numele de familie, formate de la apelative, care apăruseră cu câteva sute de ani în urmă, şi trăsăturile reale ale purtătorilor de astăzi ale acestora nu mai există, atunci este de înţeles de ce gradul de probabilitate al etimologiilor propuse va fi mai redus decât în cazul numelor de familie care au la bază nume de persoană. După cum afirmă P. P. Čučka, „chiar dacă am lua în considerare toate cauzele denominaţiei persoanelor, toate funcţiile posibile şi întreaga valenţă a fiecărui morfem dintr-un lexem, etimologiile noastre, de multe ori, vor rămâne doar nişte etimologii probabile. Nu în zadar, cei care întocmesc dicţionare etimologice, în cazul numelor de acest tip, propun cu prudenţă şi cu fermitate câte două sau chiar mai multe interpretări etimologice”[90].

Ţinând cont de poziţia geografică a celor trei localităţi ucrainene (ca și a celorlalte sate ucrainene) din Maramureș, este normal să asistăm la o „diversitate lingvistică”, fapt ce duce ca numele de familie proprii respectivelor sisteme antroponimice să conţină numeroase elemente străine. Fiind în contact, de câteva secole, cu vorbitorii limbilor română, maghiară, germană, cehă, slovacă, ebraică etc. multe nume de familie ale ucrainenilor de aici pot avea interpretări etimologice alternative (vezi, în acest sens, numele de familie *Babota*, *Bodnar*, *Bondiuc*, *Bota*, *Butean*, *Canius*, *Catrineţ*, *Cobel*, *Covaci*, *Husar*, *Kail*, *Ostaş*, *Pipaş*, *Rişco*, *Rus*, *Sarca*, *Şanta*, *Şevera*, *Vida*, *Vincz* etc., ca, de exemplu, *Bódnar*[91]: are la bază apel. ucr. (local) *bódnar'* „dogar”, ce are corespondent în lb. magh., în cea slc. pe *bodnár* „1. «idem»; 2. rotar, vânzător de roţi” (PZU, p. 77) și în rom.

[89] PZU, *loc. cit.*

[90] *Ibidem*, p. XLI-XLII.

[91] Este atestat, între anii 1572-1575, în localitatea Bocicoiul Mare: *Jo. Bodnar* (Bélay, *Már.*, p. 128). Azi, are o mare răspândire în Ucr. Transc., în raioanele: Teaciv, Hust, Mukacevo, Irşava, Mijhirea, Ujhorod, Velykyi Bereznyi, Svaleava şi Vynohradiv (cf. PZU, p. 77).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

(< apel. rom. *bodnar*, variantă a lui *butnar* „dogar” – DNFR, p. 62) și multe altele[92].

Printre numele de familie ale ucrainenilor, elementul străin nu este doar unul însemnat, ci şi foarte diversificat. Există numeroase nume care sunt creaţii străine, formate de la nume de persoană sau de la apelative proprii limbilor (română, maghiară, germană etc.) cu care ucrainenii sau strămoşii lor au intrat în contact de câteva veacuri. Însă trebuie avut în vedere faptul că multe apelative de origine străină au ajuns în lexicul local al ucrainenilor maramureşeni (dar și ai celor transcarpatici, care, de-a lungul vremii, au tot venit pe aceste meleaguri) pe parcursul a cel puţin şapte secole sau chiar mai mult. Ca urmare, multe apelative pot fi, din acest punct de vedere, parte integrantă a lexicului graiului lor. Astfel, polisemia şi omonimia duc la situaţia când unul şi acelaşi nume de familie poate avea, astăzi, câteva etimologii, mai ales în cadrul regiunilor *multietnice*. În acest caz, respectivul nume de familie are o *etimologie multiplă*. De exemplu, numele de familie *Rus*[93], considerat în onomastică

[92] De exemplu, explicând numele de familie *Klempuš*, prezent în structura numelui *Clempușac/Klempușak*, P. P. Čučka îi atribuie două etimologii și mai multe comparații, care pot fi și ele posibile explicații ale numelui: «*Klémpuš*: 1. apel. huț. *klémpuš*/*klýmpuš* „dop, cep; capacul bărbânţei”, mold. *klempúš* „cârlig, cui, clenci”; 2. n.fam. pol. *Klempa, Klemp, Klaępa* sau *Klępo* + suf. *-uš* (< apel. pol. *klępa* „femela elanului”, iar metaforic, „femeie bătrână, în vârstă”); comp. cu: apel. ucr. *klémpa* „om neglijent, murdar; neglijent, cărpacă”; apel. pol. *klępa* „(femeie) dezordonată; femeie grasă”; apel. slc. estic *kl'ampa* „idem”; apel. srb.-crt. *klémpa* „clăpăug; om greoi, mototol; persoană cu mersul urât”» (PZU, p. 266) și cu «apel. ucr. local (transc.) *kl'ámpa* „mărțoagă; vacă care abia mai merge”» (*Ibidem*, p. 276).

[93] Prima atestare a antrop. *Rus* apare, în Polonia, într-un document din 1136, unde se vorbește de trei episcopi: *Zlauos*, *Ruz* și *Sul*, iar, în Cehia, numele *Rus* a devenit popular încă din secolul al XII-lea (cf. PZU, p. 493). În Maramureșul istoric, antroponimul (ca n.b. și n.fam.) *Rus* se folosea, după cum reiese din documente, începând cu secolul al XVI-lea, fiind înregistrat, în localitatea transcarpatică Seredne Vodeane (Apșa de Mijloc), la 1525: *Laz. Ruz*; în Moisei, la 1600: *Nic. Ruz*; în Budești,

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

(şi doar în cea românească) un nume cu etimologie multiplă, poate avea la bază: 1. adj. invariabil *rus* „blond, roşcat, bălai”[94]; 2. vechiul etn. *rus*, cu care polonezii, slovacii, cehii, croaţii, sârbii, bulgarii, chiar şi românii, din cele mai vechi timpuri şi

---

la 1604: *El. Ruz*, iar, la 1605 în: Bârsana: *Gr. Rusz*; Bocicoel: *Roman Rusz*; Dovhe: *Rusz Andreka, Prikop*; Breb: *Rusz Petre*; Rozavlea: *Rusz Jonucz*; Danylove: *Ge. Rusz*; Săpânța: *Ivon Michaila Rusz* (Bélay, *Már.*, p. 122, 175, 131, 123, 130, 136, 146, 187, 189, 193). În localitățile vecine cu satul Crăciunești, acesta apare atestat, în Lunca la Tisa, la 1672: *Rusz Miklos*, în Bocicoiu Mare, între 1672-1696: *Szasz Rusz* (Bélay, *Már.*, p. 173, 129) etc. Părerea noastră este că antroponimul *Rus* (cu forma maghiară *Orosz*) a început să fie folosit mult mai devreme, căci, pe de-o parte, etn. *orosz* era folosit de către maghiari începând cu secolul al XII-lea (cf. PZU, p. 420), iar, pe de alta, la 1353, valea Ruscovei apare atestată ca *Oroszviz/Orozuiz* „apa rusului; apa rusească”). De asemenea, începând cu anul 1411, localitatea Ruscova este înregistrată sub forma *Rwsko* (derivată de la etn. *rus*), care apare și la 1479 (Bélay, *Már.*, p. 188). Menționăm, aici, că antrop. *Orosz* apare atestat, în localitatea Vonihove, la 1411: *Jac. Oroz* (Bélay, *Már.*, p. 122) (Pentru detalii, vezi n.fam. *Oros*.) Totodată, dorim să precizăm că etnonimul *rus* (prin care era denumită și populația Ucrainei Transcarpatice ce aparținea de Statul Rusia Kieveană, viitorii ucraineni), după cum mărturisesc analele ungurești (cf. Magister P. (Anonymus), *Gesta Hungarorum* (în trad. Kamilei Neipavera), Ujhorod, 2005, p. 27.) a început să fie folosit în prima jumătate a secolului al XI-lea, când Ștefan I, regele Ungariei, l-a numit pe fiul său Emeric guvernator al acestor ținuturi, cu titlul „duce al rusinilor” („dux Ruizorum”), ungurii preluând etnonimul *rus* și traducându-l, mai întâi, prin *ruiz*, apoi, prin *wruz* și, în cele din urmă, prin *orosz* (pentru detalii, vezi Ioan Herbil, *Studii de dialectologie și toponimie*…, p. 250 și urm.). Același etnonim, prin care erau numiți viitorii ucraineni, este prezent în multe nume topice din Transilvania, ele fiind atestate începând cu prima jumătate a secolului al XIII-lea (*Ibidem*, p. 256-257). Din acest punct de vedere, afirmaţia lui N. A. Constantinescu conform căreia *Rus* poate indica originea etnică numai după 1775 este total greșită, cel puțin în această zonă a României (cf. DOR, p. 364-365).

[94] PZU, p. 493. Tema antroponimică *rus* a stat la baza formării numeroaselor derivate în onomastica slavă, iar, la unele popoare, ca, de exemplu, la sârbi, bulgari şi vecinii lor, ea funcţionează şi ca nume de persoană (Ilčev, *Rečnik*, p. 432-433; DOR, p. 364-365; Grković, *Rečnik*, p. 171; Šimundić, *Rječnik*, p. 296-297).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

până astăzi, îi numesc, în special, pe ucraineni (locuitorii Rusiei Kievene)[95] și, în general, pe toţi slavii de est, deosebindu-i, în

[95] Și aceasta constituie o dovadă că ucrainenii sunt pe aceste meleaguri din vremea Rusiei Kievene. *Rus* nu poate fi pus, așa cum o fac mulți cercetători de la noi, în legătură cu omonimul *rus* (cetățean al Rusiei), căci pentru a denumi un locuitor al Imperiului Moscovit (țarist) se foloseau, până în secolul al XVII (domnia lui Petru I), termenii *muscal*, *moscal*, *moskovian* etc., țara lor numindu-se, așa cum apare pe hărțile europene ale vremii, *Moscovia*. Studiind documentele vechi din regiunea Moldovei, Corneliu Reguș ajunge la următoarea concluzie: cronicarii noștri, mai ales cei moldoveni, foloseau nume diferite pentru cele două popoare: ucrainean și rus. Astfel, pentru primii (ucraineni) ei utilizau termenii: masculinul *rus*, femininul *ruscă*, pluralul *ruși*, limba lor fiind *rusească*, iar pământurile acestora – *Rusii* (de la *Русь*). Pentru cei din urmă (ruși), cu țara *Rusia*, există în istoriografia românească termenii: masculinul *moscal*, femininul *moscalca*, pluralul *moscali*, iar imperiul avea numele de *Moscovia* (*Mosc*, *Țara Moscului*, *Țara Moschicească*). Astfel, etnonimele *rus*, *rusin*, *rutean* (*рус*, *русин*, *рутенець*), provenind din numele primei patrii a ucrainenilor, *Rusi* (pentru a crea confuzie, în secolul al XIX-lea, rușii-țariști au inventat termenul *Rusia Kieveană*), au fost folosite, de-a lungul istoriei, pentru a denumi reprezentantul aceluiași popor, ucrainean (*rus* = *rusin* = *rutean* = *ucrainean*). De exemplu, etnonimul *rutean* și sintagma *limba ruteană* (= *ucrainean/limba ucraineană*) au la bază germanul *Rutean*, cuvânt de origine latină (căci, în diplomele latine, din sec. XI-XVI se întâlnesc formele *Rutenii* și *Ruzinii*, cu sensul de *rusini*, locuitori ai Rusiei Kievene), prin care, în perioada austro-ungară, nemții îi numeau pe ucrainenii vestici (cei din Galiția, Transcarpatia și Bucovina) – *Rutheni*, iar limba ce-o vorbeau – *ruthenishe Sprache*. Certitudinea că etnonimul *rus* avea o largă răspândire în arealul etnolingvistic românesc (valah) o constituie existența atât a numeroaselor toponime formate de la acesta (*Rus, Rusu, Ruși, Rusca* sau derivate cu diferite sufixe: *Ruseni, Rușești, Rusova, Ruscova* etc.), cât și a numelor de familie (*Rus, Rusul, Rusca, Rusan, Rusescu*) și al prenumelor (*Rus, Rusul, Rusca, Rusiu, Ruscan* etc.), care sunt bine fixate în diplomele moldovenești din sec. XV-XVII (Corneliu Reguș, *Ukrajinci v Rumuniji*, Editura RCR Editorial, București, 2017, p. 35-61 și urm.). În concluzie, existența numelor de familie și a toponimelor formate de la etnonimul *rus* indică prezența unei populații ucrainene (sau protoucrainene) pe teritoriile actualelor județe: Maramureș, Satu Mare, Bihor, Sălaj, Cluj, Bistrița-Nasăud, Sibiu, Suceava, Botoșani, Neamț, Iași, Bacău, Vaslui, Galați etc.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

acest fel, de ceilalţi slavi; 3. apel. rom. *rus* „numele a două specii de insecte”; sau numele unui peşte, „porcuşor”[96] (vezi n. fam. *Rus*). Şi exemple de acest fel sunt numeroase, după cum se va putea vedea în următoarele pagini.

Lansând conceptul de *etimologie multiplă*, Al. Graur ajunge la concluzia că „etimologia trebuie găsită acolo unde este, adică fie în limba proprie, fie într-una străină, dacă elemente de lămurire ne vin de la una sau mai multe limbi străine. Faptul că am găsit un punct de plecare în limba proprie nu ne scuteşte deloc de a căuta şi în alte limbi. Numai acea etimologie are şanse să fie justă, care ţine seamă de toate elementele în prezenţă, care luminează toate aspectele, de formă şi de fond, ale istoriei unui cuvânt, fără să neglijeze faptul că el poate să vină din mai multe părţi în acelaşi timp”[97]. Cu alte cuvinte, după cum afirmă I. Coteanu şi M. Sala, este „vorba de posibilitatea ca un cuvânt să aibă simultan câteva etimoane. Deşi, la prima vedere, lucrul acesta pare surprinzător, el se confirmă totuşi. Un cuvânt cum e *mausoleu*, ..., o dovedeşte, căci el a putut fi luat de unii din latină, de alţii din germană, de alţii din italiană ori din spaniolă. Cum formele coincid în linii mari, este, practic vorbind, cu neputinţă să se stabilească cine anume a introdus pe *mausoleu* în limba română şi de unde”[98].

Din acest punct de vedere, o problemă şi mai grea pentru un cercetător o constituie etimologiile numelor de familie la baza cărora stau apelativele, în special, cele care denumesc profesii, meserii sau diverse preocupări, de tipul *Bodnar*, *Covaci*, *Husar*, *Pipaş*, *Şipoş* etc. Fiecare dintre aceste nume de familie

[96] DNFR, p. 400.

[97] Al. Graur, *Etimologie multiplă*, în SCL, I, 1950, fasc. 1, p. 33 (este primul studiu asupra acestui subiect). Problema etimologiei multiple va fi reluată în diverse lucrări, dintre care amintim: *Etimologii româneşti*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1963 (în capitolul *Din nou despre etimologia multiplă*) şi *Alte etimologii româneşti*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1975.

[98] I. Coteanu, M. Sala, *Etimologia şi limba română*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1987, p. 78.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

au echivalente (sau corespondente) nu doar între apelativele locale ale ucrainenilor, ci şi între cele ale românilor sau ale maghiarilor ori ale altor popoare din regiune. De asemenea, multe dintre numele de familie considerate româneşti pot fi formate de la apelative pe care le întâlnim şi în graiul ucrainean, ca, de exemplu, apel. *bumbar, laviţa, traista* etc. Odată ce apelativul a făcut (sau mai face, până azi,) parte din lexicul graiului ucrainean, „Namengeber"-ul respectivului antroponim putea fi un vorbitor al graiului în cauză. Acest lucru ne obligă să luăm în considerare că numele de familie format de la acesta poate fi de origine ucraineană. Oricare dintre astfel de apelative putea să facă parte din lexicul ucrainenilor la momentul formării acelor antroponime care au devenit nume de familie.

O categorie aparte o formează numele de familie care au la bază apelative ce au mai multe etimologii chiar în aceeaşi limbă, căci, după cum constatase Al. Graur, „un cuvânt poate avea mai multe etimologii fară să provină din limbi diferite, ci fiind luat de mai multe ori pe rând din acelaşi loc. Aceasta deoarece originalul a putut de la primul până la al doilea împrumut să-şi schimbe forma sau sensul, aşa încât a doua oară este luat cu o modificare oarecare"[99]. Cu atât mai mult, este certă afirmaţia de mai sus, în cazul diferitelor dialecte ale unei limbi. Nume ce pot fi incluse în acest tip de etimologie sunt următoarele: *Belbe, Bota, Bumbuc, Doda* – româneşti; *Calena, Canius, Cobel, Hera* – ucrainene etc.

Mult mai numeroase probleme le ridică numele de familie a căror temă o constituie numele biblice sau calendaristice, şi, în special, cele care au la bază forme hipocoristice sau derivate ale acestora, ele putând avea forme identice şi în mai multe limbi (*Andraş, Costea, Ferenţ, Matus, Miklos, Moiş, Ştefan, Tomaş*/ *Tamaş, Timiş* etc.).

Ideale, în etimologizarea numelor de familie, ar fi descoperirea şi prezentarea originii, a sensului şi a funcţiilor iniţiale

[99] Al. Graur, *Etimologie multiplă...*, p. 32.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

ale antroponimelor ce deveniseră nume de familie. Nu trebuie neapărat să aflăm etimologia radicalului sau a temei care a stat la baza lui și nu este obligatorie prezentarea întregii evoluții a acestora. Excepţie, în acest sens, trebuie făcută în cazul apelativelor „discutabile” (cu etimologie multiplă) şi a numelor de persoană, în special, a celor calendaristice.

Pentru o convingere mai mare a etimologiei propuse, cercetătorul trebuie să tindă să dezvăluie mediul lingvistic în care a avut loc formarea antroponimului devenit nume de familie, să observe condiţiile în care lexemele ajungeau antroponime (şi, ulterior, nume de familie), ilustrând, totodată, „primii paşi şi funcţionarea lor cu statutul de nume de persoană”[100]. Pornind de la acest raţionament, numele de familie, proprii unui sistem antroponimic, ar trebui comparate cu altele identice, înrudite sau asemănătoare cu cele din alte regiuni ale țării respective sau cu cele existente la popoarele vecine. Indicarea primelor atestări documentare scrise (acolo unde este posibil), a variantele numelor de familie existente în actele oficiale ale purtătorilor acestora, arealul şi frecvenţa antroponimelor devenite nume de familie, dar şi funcţionarea contemporană a lexemelor care au intrat în structura lor, ar aduce un plus analizei antroponomastice.

Toate aceste date coroborate vor furniza un răspuns în ceea ce privește problemele referitoare la: populaţia care a creat un nume de familie (ucraineană, română, maghiară, polonă sau alta); cărei limbi îi aparţin lexemele care stau la baza acestora; dacă sunt formate direct de la apelative sau de la nume proprii; ale cui sunt procedeele morfologice (de formare a cuvintelor) folosite în apariţia lor; dacă ele sunt proprii unei limbi, în general, sau vreunui dialect ori grai local.

***

Înainte de a trece la prezentarea etimologiilor numelor de familie purtate de către locuitorii satelor Rona de Sus, Crăciuneşti şi Lunca la Tisa, trebuie să facem nişte precizări legate de

[100] PZU, p. 1.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

structura analizei. Astfel, pentru menţinerea formei unitare în redactarea textului, imediat după cuvântul-titlu, apare sigla localităţii sau, după caz, a localităţilor unde se întâlneşte respectivul nume de familie. Cu scopul de a scoate în evidenţă variantele grafice ale numelor de familie pe care le-am întâlnit în actele oficiale sau, acolo unde este cazul, pronunţia dialectală a acestora, etimologia numelui este dată abia în cel de-al doilea alineat. Dacă un nume nu are variante grafice, după sigla localităţii, rândul rămâne gol.

1.5. Dicţionarul numelor de familie

Alb (Cr). În actele oficiale ale purtătorilor acestui n.fam., apare varianta *Albu*[101].

Continuă n.b. *Alb, Albul* (cf. NFVAI, p. 126), care au la bază adj. rom. *alb*. Purtătorii numelui de familie *Alb(u)*[102], din localitatea Crăciuneşti, sunt veniţi din Iapa, cartier al municipiului Sighetu Marmaţiei. Numele *Alb(u)* este atestat, în Suceava, la 1433: *vѣra pana Alba čašnyka*, iar, în Vaslui, la 1436: *Oana Alboul* (Costăchescu I, p. 364, 444), În Maramureșul istoric, în localitatea transcarpatică Nyjnea Apșa (Apșa de Jos), apare, doar la 1624: *Fr., Sim. Alb*, în timp ce, în Borșa, este înregistrat la 1640: *Alb Lazar* (Bélay, *Már.*, p. 120, 131). Cu toate acestea, antrop. *Alb* trebuie să fi fost mai vechi, deoarece, în localitatea Săpânța, la 1548, este atestată forma articulată: *Jo. Albwl*[103], iar, în Borșa, la 1604 apare: *Ihnat Albi* (Bélay, *Már.*, p. 193, 131). Astăzi, pe teritoriul Ucrainei Transcarpatice, numele de familie

[101] Formele *Alb* şi *Albu* se întâlnesc la membrii aceleiaşi familii. Într-o situaţie identică, sunt şi celelalte nume care prezintă variante grafice.

[102] Numele *Albu* stă la baza toponimului *Albúlove*, localitate din raionul ucrainean Ivanivsk, regiunea Odesa (cf. SHNU, p. 20).

[103] Forma *Albwl* apare atestată, un an mai târziu, la 1549, în localitatea Nyjnea Apșa (Bélay, *Már.*, p. 193).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Alb se întâlnește în raionul situat la graniţa cu România, Teaciv[104] (cf. PZU, p. 37).

Albeánu (RS).

Provine de la n.top. *Alba*, *Albele* (şi, mai puţin probabil, de la *Albeni*) (DNFR, p. 24) + suf. (top.) rom. *-(e)an(u)*. În DOR (p. 180), *Albean* apare atestat, în Ardeal, la 1680.

Albiciúc (RS, Cr). În Rona de Sus, apare, în actele oficiale, varianta grafică maghiarizată (parțial) *Albicsuk*.

Este format din antrop.[105] rom. *Alb(i)*[106] (care funcţionează şi ca n. fam.) + suf. ucr. *-uk*. N. A. Constantinescu consideră că, în astfel de situații avem suf. *-ciuc* (DOR, p. LVII), dar şi *-iuc* (*Ibidem*, p. LXII). În acest caz, *-ci-* (adică ucr. *-č-*) a apărut ca urmare a alternației *c* → *ci* (ucr. *č*), *c* fiind situat între două vocale: cea din radical şi cea proprie sufixului. Menţionăm că, pe teritoriul României, este înregistrat şi n.fam. *Albici* (DNFR, p. 24). Azi, n.fam. *Albiciuc* este răspândit doar în raionul transcarpatic Rahiv (cf. PZU, p. 37).

Áldea (LT).

Poate fi o continuare a n.pers. germ. *Aldo* (nume de sfânt în calendarul catolic de origine lombardă) < v.germ. *ald* „bătrân” sau „viguros” (DOR, p. 180). O. Vinţeler afirmă că, în limba gală [sic!], este atestat numele *Aldea* ca originar din *aldeia* „sat” (Vinţeler, p. 151), în timp ce I. Iordan

---

[104] Raioanele Ucrainei Transcarpatice sunt 13 la număr, fiind răspândite după cum urmează: Rahiv, Teaciv, Hust şi Vynohradiv (situate la graniţa cu România, unde primele două sunt vecine cu Maramureşul de azi), Berehove (raion situat la graniţa cu Ungaria), Mijhirea, Irşava, Mukacevo (constituie următorul rând de raioane, situat în spatele celor de mai sus), Svaleava, Voloveți, Perecyn, Ujhorod şi Velykyi Bereznyi (formează cel de-al treilea şir de raioane, adică cel mai îndepărtat față de graniţa cu teritoriul românesc).

[105] Prin noţiunea de „antroponim” (folosind abrevierea antrop.) înţelegem nume de persoană, nume de familie, supranume etc., şi doar atunci când va fi necesar şi foarte clar vom indica detaliat categoriile antroponimice (n.b., n.f., n.fam. etc.).

[106] În afară de Borșa (vezi *supra*), antrop. *Albi* este atestat, în același an, 1604, în localitatea Nyjnea Apșa: *Brice. Albi* (Bélay, *Már.*, p. 120).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

susține (pe bună dreptate) că acesta este un hipoc. de la *Aldomir* sau *Aldimir*[107], iar *Aldeanu* are la bază n.top. *Aldea* (DNFR p. 24). Antrop. *Aldea* este înregistrat, în Ardeal, la 1391 (DOR, p. 180).

Álmaşi (RS). Apare doar în această grafie.

Provine de la n.top. *Almaş*[108], de origine magh., având ca temă *almás* „livadă de meri", + suf. pos. magh. *-i* (care arată originea locală a purtătorului) „din Almaş" (DNFR, p. 26). Are o frecvenţă mare în raioanele ucrainene Mukacevo, Irşava şi Hust, iar, în cazul unui toponim, are corespondentul, în lb. ucr., *Jabluniv* (antrop. *Almasi* este atestat, la 1567, chiar în această localitate[109]), cu acelaşi sens (PZU, p. 37). În satul transcarpatic Vonihove, apare înregistrat în documente la 1600: *Almási János* (Bélay, *Már.*, p. 212).

Ándraş (LT).

Continuă n.b. magh. *András* („Andrei" – vezi *infra*), însă, din cauza formei grafice, nu putem exclude faptul ca antrop. *Ándraş*[110] să nu fie unul ucrainean local, mai ales că, la ucraineni, se întâlneşte şi numele *Andráško* (cu accentul pe a doua silabă). E atestat, în Ujhorod, la 1220 (PZU, p. 37), iar, în Maram. istoric, în Lunca[111], între 1458-1458: *Jac. Andras*, iar, la 1715, în Crăciuneşti: *Mich. Andreas* (Bélay, *Már.*, p. 172, 161). Acest n.fam. este răspândit în raioanele ucrainene Svaleava şi Mijhirea (cf. PZU, *loc. cit.*).

---

[107] Cf. Ilčev, *Rečnik*, p. 46.

[108] N.top. *Almaspatak* este atestat, în localitatea Iza, la 1390: *rivulus Almas-Patak* (Mihályi, *Diplome*, p. 102). În Kázmér, *Régi* (p. 35), atestările sunt mult mai târzii: *Almás* – la 1417, iar *Almási* – la 1453.

[109] I. Szabó, *Ugocsa megye*, Magyar Tudományos Akadémia Budapesta, 1937, p. 458, apud PZU, p. 37. În Kázmér, *Régi* (p. 35), apare atestat la 1453.

[110] În Maramureş, ca nume de botez, *Andras* este înregistrat, în Vadu Izei, la 1419: *Andras f. (filius) Belk* (Bélay, *Már.*, p. 139).

[111] Este vorba de localitatea Lunca (situată pe ambele maluri ale râului Tisa), care, după 1918, s-a împărţit în două: o parte rămânând în Ucraina (Luh/Lunca), iar cealaltă, pe teritoriul României (Lunca la Tisa).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Andraşciúc (RS). În actele oficiale, apar variantele grafice: *Andrasciuc* şi *Andrascuk*.

Este un derivat din antrop. *Andraš* (vezi *supra*) + suf. ucr. *-čuk*. Totodată, e posibil să se fi format şi de la n.pers. ucr. *Andráško* (< n.pers. *Andraš* + suf. ucr. *-k(o)*) + suf. ucr. *-juk*. Acest n.fam. a fost purtat de către unul din primarii Ronei de Sus, *biro Andrászuk*[112] *György*, care, tocmai în acest fel, semnase pe hărţile satului (azi, păstrate la *Cartea Funciară* din municipiul Sighetu Marmaţiei), „predate statului la 8 decembrie 1862". Acest n.fam este frecvent doar în raionul transcarpatic Rahiv (cf. PZU, p. 37).

Andréi (Cr, LT).

Andréi este un prenume vechi în onomastica românească. Îl reproduce pe grec. *Andréas*, provenit de la apel. *andreia* „bărbăţie, curaj" (adj. *andreios* „curajos") sau din forma de nom.-gen. a subst. *andras*, deşi, după cum afirmă Cristian Ionescu, „*Andréas* pare mai degrabă un hipoc. în *-as* (la origine, probabil, un sufix cu valoare hipoc.) al unui nume de persoană compus cu *anér*, gen. lui *andrós* «bărbat» (în vechea onomastică greacă, asemenea compuse, atestate încă de la Homer, erau foarte numeroase şi frecvente: *Androgénes*, *Androdámas*,..., *Andronikós* → *Andrónic*)" (DO, p. 33-34; DOC, p. 34). N. A. Constantinescu consideră că numele *Andrei* „a venit la noi prin filieră slavă" (DOR, p. 29), în timp ce O. Vinţeler susţine că „*Andrei* a fost preluat din latina balcanică înainte de venirea slavilor" (Vinţeler, p. 93). (Răspândirea acestui nume este legată, în lumea creştină, de *Andrei*, unul din cei 12 apostoli ai lui Iisus.)

Anuţiác (Cr, LT, RS). În Crăciuneşti, există varianta grafică *Onuţak*, iar, în Rona de Sus, apar formele *Onuciak* şi *Onuţac*. (Primele două sunt variante grafice maghiarizate, unde *a* neaccentuat a fost perceput și transcris ca *o*, neavând nicio legătură cu n.fam. existente la alţi ucraineni din zonă,

[112] Azi, în Rona de Sus, este viu supranumele colectiv *Andraščukóvi*.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

ca de exemplu: *Onučak*[113] < apel. ucr. *onúk* „nepot” + suf. ucr. *-jak*.)

N.fam. *Anuţiac* provine de la n.f. rom. *Anuţa* (< *Ana* + suf. dim. rom. *-uţ(a)*) + suf. ucr. *-jak*. În vorbirea ucrainenilor, poate fi auzită deseori forma *Anúţa*, dar mai ales derivatele ucr. *Anúcy^{e}n/Anúcын* (< *Anúca* + suf. pos. ucr. *-y^{e}n/-ын*). Totodată, nu trebuie exclusă nici posibilitatea ca acest nume să fie format din rom. *Onuţ* (hipoc. de la n.b. *Ionuţ*, cunoscut ucrainenilor) + suf. ucr. *-jak*, care, ulterior, avea să fie maghiarizat (ca multe alte antroponime). N.fam. *Anuţiac* nu l-am găsit pe teritoriul Ucrainei (cf. PZU; SP; Red'ko, *Sučasni*; Chudaš).

Apán (Cr).

Este un derivat de la n.top. *Apa* + suf. rom. *-an*, care arată originea purtătorului respectivului nume. Nu este exclus să aibă ca temă n.top. *Iapa* (vezi *infra Iepan*). Acest n.fam. nu l-am găsit înregistrat în nicio lucrare de specialitate.

Árba (LT).

Poate să aibă la bază apel. „turc. (de origine arabă) *harb* «război; născut în timpul războiului; oştean», de la care s-a format numele *Arbo*”, existent în bulgară (Ilčev, *Rečnik*, p. 52). Puțin probabil să fi fost creat de la aceeaşi temă ca şi n.pers. turc. *Arbaş* „cap alb” (DNFR, p. 35) sau de la apel. ucr. local *arbá* „teleagă”. Este atestat, în Vadu Izei, la 1680: *Arba Ire* (Bélay, *Már.*, p. 139).

Ardeleán (Cr, RS, LT). În Crăciuneşti, apar următoarele variante grafice: *Ardelan*, *Ardelian*, *Ardyelan* şi *Argyelan*[114].

[113] Nume de familie *Onuczyn* şi *Onuczyński*, care provin de la apel. *onúk*, *onučá*, se întâlnesc în Polonia (Rymut, *Nazwiska II*, p. 181).

[114] Între numele de familie oficiale ale Ungariei, acest nume (cu forma normată *Árgyelán*), deşi are doar 1.162 de ocurențe, apare cu 10 variante grafice: *Argyelán*, *Árgyellán*, *Argyellán*, *Árgyilán*, *Argyilán*, *Árdelán*, *Ardelán*, *Árdeleán*, *Ardeleán*, *Ardelean* (cf. Hajdú Mihály, *Családnevek enciklopédiája. Leggyakoribb mai családneveink*, Tinta Könyvkiadó, Budapesta, 2010, p. 28).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Este format de la n.top. *Ardeal* + suf. (top.) *-ean*, fiind atestat în localitatea transcarpatică Bocicoiu Mare[115], între 1672-1696, *Jo. Ardeljean*, iar, în Tisa, la 1676; *Erdellyan Dan Jur* (Bélay, *Már.*, p. 129, 214). Are o frecvenţă ridicată (mai ales, cu varianta *Ardílan*) în raioanele ucrainene Teaciv şi Irşava (cf. PZU, p. 39).

Babinéţ (Cr). Apare cu următoarele variante grafice: *Babineţi*, *Babinecz*, *Babinets*.

N.fam. *Babinéţ* este varianta fonetică dialectală (dar şi una grafică, căci ucr. *y* este redat în grafia rom. prin *i*) a n.fam. ucr. *Bábynec'*, răspândit în Ucr. Transc., şi nu numai. Provine din antrop. *Bába*[116] sau de la apel. ucr. *bába* „bunică" + suf. matronimic ucr. *-ynec'* (PZU, p. 41). E posibil ca numele *Babynéc'* să se fi format din antrop. *Bábyn* (< apel. *bábyn* < *bába* + suf. pos. *-yn* „al bunicii") + suf. (dim.) ucr. *-ec'*. Este înregistrat, în Bocicoiu Mare, la 1678: *Babinecz Szimeon* (Bélay, *Már.*, p. 128). Are o mare răspândire pe teritoriul Ucr. Transc., fiind prezent în raioanele Irşava, Mukacevo, Vynohradiv, Ujhorod, Perecyn, Svaleava, Hust Voloveţi şi Rahiv (cf. PZU, p. 41).

Bábota (RS). Se întâlnesc variantele grafice *Bóbota* şi *Babotă*. În vorbirea ucrainenilor, indiferent de grafie, se aude, de cele mai multe ori, *Bóbota*.

Este posibil să fie o continuare a n.top. *Bobota* (jud. Sălaj), după cum apare în DNFR (p. 67). După ce în PZU (p. 41), P. P . Čučka afirmă că *Babóta* provine de la n.b. srb. *Babota* (< apel. *bab* + suf. *-ota*), în SOIU (p. 40), acelaşi lingvist susţine că *Babota* este „un nume slav vechi *dorit*, fiind dat

[115] În lucrarea lui Bélay Vilmos (*Már.*, p. 127-130), apare n.top. *Bocskó (Nagy-)*, care denumește atât teritoriul de astăzi al localității Bocicoiu Mare din Ucraina, cât și pe cel al satului (reședință de comună) omonim din România, divizarea teritorială a localității având loc în anul 1920.

[116] Antrop. *Baba* este atestat, în Budești, la 1533: *Jo. Baba* (Bélay, *Már.*, p. 131), pe unul dintre derivații săi, *Babici*, îl găsim la 1600, în satele Rona de Sus (*Phil. Babicz*) și Iza (*Sim. Babicz*) (*Ibidem*, p. 185, 156).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

cu scopul ca prin acesta să fie transmise copilului trăsăturile pozitive ale strămoșilor săi, provenind de la tema antroponimică *Bab-* «bunică, bunicuță» + suf. *-ota*, respectivul formant fiind prezent și în alte nume slave de tipul: *Bratota, Brzota, Vlkota, Dobrota, Milota, Radota*[117]". În ceea ce privește n.fam. *Bobota*, P. P . Čučka susține că acesta poate avea la bază: 1. apel. ucr. dial. *bobít* (la gen.) „persoană bâlbăită, gângavă"[118]; 2. srb.-crt. *bobot* „sunetul provocat de clănţănitul dinţilor" sau bg. *bobot* „zgomot, vuiet" (PZU, p. 74). De asemenea, poate fi un derivat de la *Bob*, *Boba* sau *Bobo* + suf. *-ota* (*Ibidem*). Forma *Bóbota* apare înregistrată, chiar în Rona de Sus, la 1684: *Bobota Daan, Todor* (Bélay, *Már.*, p. 186). N.fam. *Bóbota* se întâlneşte în raionul ucrainean Rahiv (cf. PZU, *loc. cit.*), iar *Bábota*, în Vynohradiv (cf. *Ibidem*, p. 41).

Bacsai (Cr). Se pronunţă *Báčaj*.

Provine de la n.top. magh. *Bacsa* (< apel. magh. *bacsa* „cioban, baci" – Kázmér, *Régi*, p. 57) + suf. magh. *-i*; *Bacsa* fiind atestat la 1449 (*Ibidem*). Iorgu Iordan afirmă că acest n.fam. < apel. magh. *bacsa* „cârlan, miel sau ied care a încetat să mai sugă" – DNFR, p. 43). Este atestat, în localitatea Hust, la 1614: *St. Baczay* (Bélay, *Már.*, p. 151), însă nu apare înregistrat în Kázmér, *Régi*.

Balán (LT). Există varianta grafică *Bălan*.

N.pers. şi n.top. *Balan*/*Bălan* < apel. rom. *bălan*[119]. În Balcani, încă din secolul al VI-lea, *Balan* este cunoscut ca nume de cal de culoare albă[120]. Totodată, este „un nume de

[117] Pentru alte nume formate cu *-ota*, vezi Grković, *Rečnik*, p. 69.

[118] Corespondentul acestui apel. este ucr. lit. *zajíka* (cf. D. Ucr.-Ro., p. 271).

[119] Comp. şi cu apel. huţul *balan* „copil cu părul bălai (blond); animal de culoare albă" (cf. Vincenz, *Traité*, p. 473-475). Antroponimul *Balan* stă şi la baza top. ucrainean *Balánove*, din raionul Oceakiv, regiunea Mykolaiv (cf. SHNU, p. 26).

[120] Cf. P. P. Čučka, *Slov'ans'kyj zoonim VI st.?*, în „Pytann'a istoryčnoji onomastyky Ukrajiny", Kiev, 1994, p. 248.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

persoană bulgar vechi, corelativ cu antroponimele și zoonimele ucrainene *Bilan, Bilančuk* și altele, având în structura lor tema sl.com. **bѣl* «alb», + suf. *-an*" (SOIU, p. 42). Există și păreri conform cărora acest nume ar fi un derivat de la antroponime formate din două teme, de tipul *Baloslav, Balosyn* (*Ibidem*). Este atestat, în Suceava, la 1434: *Balanъ o(t) Strъimba* (SSUM I, p. 84) și la 1439: *Balanъ* (*Ibidem*), iar, în regiunea Maramureșului, în satul Buștyno, la 1698: *Balan Lazar* (Bélay, *Már.*, p. 132). Acest n.fam. are o frecvență mare în nordul Ucr. Transc., în raioanele Voloveţi, Mijhirea, Svaleava, Mukacevo (cf. PZU, p. 45).

Bárbu (Cr).

Continuă n.botez *Bárbu*, nume străvechi de tradiţie românească, cu o mare răspândire pe teritoriul României. *Bárbu* (cu forma intermediară *Barbur*[121], existent și ca n.pers.) este o variantă masc. a fem. *Bárbura*, nume de tradiţie populară, < lat. *Barbara*, care, la rândul său, continuă cognomenul lat. *Bárbara*, corespondentul fem. al lui *Barbarus* < lat. *bárbarus* „străin" (toţi neromanii fiind *barbari*). Apel. *bárbarus* fusese împrumutat din grec. *bárbaros* „bâlbăit", dar care, odată cu apariţia creştinismului, începe să fie folosit cu sensul de „necredincios, necreştin". Prenumele a pătruns în onomasticonul creştin prin celebrarea martirei *Barbara*, nume continuat la noi de *Barbúra*, denumirea sărbătorii (sfânta mucenică *Varvara*, de pe 4 decembrie, zi în care îşi sărbătoresc ziua onomastică cei care sunt numiţi *Barbu, Barbul*[122], *Barbur, Barbara, Varvara*), când era obiceiul ca mamele să-şi „îmbărbureze" copiii, pentru a-i feri de „bubat" (vârsat). Ulterior, *Barbara* a fost înlocuit cu grec. *Barbára*, care a ajuns la noi prin filieră slavă sub forma *Varvára*,

[121] *Barbur* apare și în top. *Barbureaua* (cf. DO, p. 64), constituind, totodată, baza toponimului *Barbúrs'ke*, existent pe teritoriul Ucrainei, în raionul Icinean, regiunea Cerkasy (cf. SHNU, p. 27).

[122] Pe *Barbul*, prezent în antroponimia Bulgariei, St. Ilčev îl raportează, printre altele, la rom. *barbă* [sic!] (Ilčev, *Rečnik*, p. 64).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Vărvára sau *Vârvára*. (DO, p. 61-65; DOR, p. 20; DNFR. p. 48). De la n.b. *Barb(ul)* (atestat, în Ardeal, la 1582 – DOR, p. 21) s-a format n.f. *Barba* (NFVAI, p. 130).

Bârsán (RS).

În onomastica românească, forma grafică cea mai răspândită este *Bîrsan*[123]. E un derivat de la top. *Bîrsa*[124] (cf. *Ţara Bîrsei*, consemnată în anul 1211 – NPNLR, p. 51) + suf. top. *-(e)an*. Se poate ca top. *Bârsa* să fie de origine antroponimică, un supranume format de la apel. rom. *bârsă* „piesă care susţine plazul plugului”[125]. N. A. Constantinescu, din cauza faptului că *Bîrsan* este folosit ca prenume atât în Maramureș, cât şi în Făgăraș, afirmă, oarecum forţat, că numele respectiv „nu implică apartenenţa locală la *Ţara* sau *râul Bârsei*”, ci, ca temă, „trebuie admis un radical trac: *Bars – Bers* din care derivă numirile dace: *Barsemes*, *Barsemis Barsemon*, *Barsimia* şi *Bersobia*, *Berzobim*” (DOR, p. 204). Antrop. precum *Barzán*, *Borzan* și *Barzan* sunt atestate în Maramureș, începând cu anul 1346 (Mihályi, *Diplome*, p. 21-22 și urm.). Un astfel de antrop. stă la baza n.top. *Bârsana*, înregistrat la 1390, sub formele: *Barzanfalua*, *Barzanfalwa*, *Barzanfalva* (Mihályi, *Diplome*, p. 104-107; Bélay, *Már.*, p. 126; Coriolan Suciu I, p. 83). Totodată, este atestat, în localitatea transcarpatică Bedevlea, la 1487: *Baarzan dictus* (Bélay, *Már.*, *loc. cit.*).

Béde (RS).

E posibil să fie o continuare a v.sl. *Beda* (< **běda* „necaz, pacoste”), despre care P. P. Čučka (în PZU, p. 53; SOIU, p. 50) susține că este un nume slav vechi care se atribuia copilului „pentru ca acesta să nu cunoască necazul în

[123] St. Ilčev afirmă (eronat, de altfel) că *Barsanov* este un derivat de la apel. rom. *barosan* (Ilčev, *Rečnik*, p. 65).

[124] Însă, după cum susține I. Pătruţ, n.top. *Bîrsa* are la bază n.pers. *Bârsan/Bîrsan*, format de la tema *Bîr-* (NPNLR, p. 14, 42).

[125] Alexandru Ciorănescu, *Dicţionarul etimologic al limbii române*, Editura Saeculum I. O., Bucureşti, 2002, p. 94.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

viață", azi fiind folosit de către bulgari, macedonieni și polonezi (Ilčev, *Rečnik*, p. 68; Kovačev, *Č-e reč.*, p. 68; Rymut, *Nazwiska I*, p. 34). Şi în Ardeal, după cum afirmă N. A. Constantinescu, este cunoscut apel. *beda*, cu acelaşi sens, cf. n.fam. *Beda*[126] sau *Bede* şi *Bedeu* (n.b. în jud. Maram.), dar şi n.top. *Bede, Bedeni, Bedeciu* (DOR, p. 197 şi DNFR, p. 58). De asemenea, în această zonă, respectivul n.fam. poate fi o continuare a hipoc. magh. sau crt. *Bede* sau *Beda*[127] (< *Benedek* sau *Benedictus*) (Kázmér, *Régi*, p. 109, unde apare atestat la 1322; Svoboda, *Staročeská*, p. 180; Knappová, p. 75, apud PZU, p. 53). Cert este că *Bede* stă la baza n.top. *Bédő*[128] (azi, localitatea *Bedevlea* din Ucr. Transc.), care apare înregistrat sub formele *Bedewhaza şi Bedeuhaza* (în anul 1336); *Bedewhaza* (în anul 1389); *Bedhaza* (1405); *Bedehaza* (1411); *Bedew* (1423); *Bewde* (1465)[129], iar, ulterior, au apărut antroponimele (care aveau să devină nume de familie) *Bedei* şi *Bedean*, atestate, chiar în Bedevlea, la 1542: *Thywadar Bedey*; în Hust, la 1550: *Sim. Bedey*; în Mijhirea, la 1550: *Sim. Bedey*, respectiv antrop. *Bedean*, înregistrat, în localitatea Giuleşti, la 1681: *Bedean (Bedoan) Griga* (Bélay, *Már.*, p. 126, 151, 221, 143). Antrop. *Bede* este atestat, în localitatea Karacyn (raionul Vynohradiv), la 1470[130].

Begy (Cr). Se pronunţă *Béd'i*.

Are la bază apel. magh. *begy* „guşă", deşi nu se poate exclude posibilitatea de a fi o formă maghiară locală, din punct de vedere grafic, a numelui *Béde* (vezi *supra*). La

[126] Acest antrop. este înregistrat, pentru prima dată, în Cluj, la 1213: *Beda várnady*; *Beda de villa Chytney* (SOIU, p. 50).

[127] N.fam. de tipul *Béda* şi *Bedé* funcţionează, astăzi, în Croaţia şi Polonia (cf. PZU, p. 53).

[128] Antrop. *Bédő* apare atestat abia în anul 1389 (Kázmér, *Régi*, p. 110), ca urmare doar *Bede* poate sta la baza n.top. *Bedevlea.*

[129] Datele au fost extrase din Bélay, *Már.*, p. 125 și din Sebestyén Zsolt, p. 24.

[130] I. Szabó, *op. cit.*, p. 379.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

unguri, apare înregistrat la 1427: *Petrus Begy* (Kázmér, *Régi*, p. 184).

Bélbe (RS).

I. Iordan îl raportează la apel. *belbiţă* „un peşte mic”; „ne putem gândi (continuă lingvistul) şi la *bâlbâi*, de la care s-a putut forma o poreclă *Bălbea*, devenit, prin voinţă, *Belbea*” (DNFR, p. 59). Comp. cu *Bîlbea* (DOR, p. 203).

Bélea (RS).

După cum afirmă I. Pătruţ, *Belea* este un antrop. rom. derivat de la tema *Bel-* (cf. *Belu*) – OR, p. 86. E posibil ca acesta să redea un supran. provenit fie de la apel. *bélea*[131] „nume de oaie sau vacă (albă)” (DNFR, p. 59), fie de la apel. *beleá* „necaz, pacoste”. Comp. cu n.b. sl. de sud *Bel'o* (Ilčev, *Rečnik*, p. 71), cu n.b. srb. *Bel'a* (*Бељa*) < *Belimir*, *Beloslav* – Grković, *Rečnik*, p. 35, apud PZU, p. 55) şi cu apel. ucr. dial. *beléj* „prostănac; leneş” (*Ibidem*). Forma *Bele* este atestată, în Rozavlea: la 1605: *Bele Feth*; la 1649: *Jona, Teod., Bele* şi la 1661: *Bele Szimjon*; în Strâmtura, la 1661: *Bele Georgyne*; în Bocicoiu Mare, între 1672-1696: *Dumitru Bele* etc. (Bélay, *Már.*, p. 187, 202, 129). Azi, este răspândit în raioanele transcarpatice Mijhirea, Hust, Vynohradiv, Irşava, Mukacevo şi Ujhorod (cf. PZU, *loc. cit.*).

Bénzar (RS).

Este format, probabil, de la n.b. pol. *Będza* (hipoc. < pol. *Będziemir*, *Będzieław* < nume v.sl. *Budimir*, *Budislav*, *Dobrogobud* – Rymut, *Nazwiska I*, p. 31) sau de la n.fam. *Benţ(e)a* (< magh. *Bentse*[132] < *Benedikt* – DNFR, p. 60) + suf. *-ar*. Comp. cu n.top. *Bendzarý*, existent în regiunea ucraineană Odesa, raionul Balta (SHNU, p. 30).

Bércsa (LT, Cr). Se pronunţă *Bérča*, iar, începând cu anii ’90 (ai secolului trecut), apare cu grafia *Bercea*.

---

[131] Apelativul *bél'a* „animal de culoare albă” se întâlneşte şi la huţuli (cf. PZU, p. 55).

[132] În localitatea transcarpatică Kryciovo, este atestat, la 1452, *Lad., To. Bentze (Benche)* (Bélay, *Már.*, p. 170).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Acest nume poate fi o continuare a: 1. n.b. srb. *Berča* (PZU, p. 60); 2. n.b. vechi slav de sud, apărut după modelul numelor *Gol'ča*, *Danča*, *Mirča*, *Stanča*, cu ajutorul suf. *-ča(t)*, adăugat la hipoc. formate de la nume, ca *Berivoi*, *Berigoi*, *Berimirъ*, *Berislavъ*, fiind atestat în „Registrele Orădene", la 1221: *Bercha reus* „inculpatul Bercea" (SOIU, p. 49); 3. n.b. magh. *Bercse* (< *Bereck*, *Bertalan*, *Bernát*) (Kázmér, *Régi*, p. 124-125), doar că, la unguri, e înregistrat mai târziu (1554). De asemenea, poate fi un nume românesc derivat de la tema *Ber-* (SLRS, p. 177). Nu putem exclude nici posibilitatea ca acest nume să fie o formă paralelă[133] cu *Berciu* (< v.rom. *berciu* „crainic"), răspândit în Maram. (DOR, p. 200). Este înregistrat, în localitatea Nyjnea Apșa, la 1450: *Berche, To.*, iar, în Călinești, la 1514: *Jo. Berche* (Bélay, *Már.*, p. 120, 159). N.fam. *Bérča* se întâlnește în raionul ucrainean Teaciv (cf. PZU, p. 60).

Berszan (RS). Se pronunță *Bérsan* (în cazul de față, purtătorii acestuia nefiind membrii familiei *Bârsan*).

Este acelaşi cu *Bârsan* (vezi *supra*), doar că apare în grafie maghiară.

Béuca (LT.)

Are la bază apel. huț. sau buc. *bévka* „1. borş, supă din varză murată, îngroșată cu făină de porumb; 2. supă din făină, fără calorii; poșircă"[134] (unde *v* a trecut, conform trăsăturilor fonetice, în *u*). Puțin probabil, după cum afirmă P. P. Čučka (în PZU, p. 52), să fie o continuare a n.fam. pol. *Bełka*, atestat la 1574 (Rymut, *Nazwiska I*, p. 27) sau să provină de la n. sl. de sud *Belko* (Ilčev, *Rečnik*, p. 70), unde tema *Bel* putea fi derivată cu suf. *-k(a)*[135]. Este frecvent doar în raionul Hust (cf. PZU, *loc. cit.*).

---

[133] Vezi și alte exemple asemănătoare: *Baciu*/*Bacea*, *Bociu*/*Bocea*, *Cociu*/*Cocea*, *Viciu*/*Vicea* (OR, p. 128).

[134] Cf. HHov, p. 22; BuHov, p. 27.

[135] Referitor la acest nume, menționăm că, în localitatea Vadu Izei, la 1397, apare înregistrat: *Belk filius Lodomer* (Mihályi, *Diplome*, p. 113).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Bilán (Cr.)

Este un n.fam. ucrainean, care continuă numele de persoană v.sl. *Bѣlanъ*, format de la adj. v.sl. corelativ cu adj. ucr. *bílyj* „alb", + suf. ucr. *-an*. (PZU, p. 65), la fel ca apelativele *velykan*, *hluchan*, *dovhan* sau numele de persoană de tipul *Hol'an*, *Dobran*, *Suchan* (SOIU, p. 51-52). Numele *Bilan*[136] şi *Belan* sunt răspândite la croaţi şi sârbi (PZU, *loc. cit.*), iar, la cazacii zaporojeni, apare în 1649 (*Ibidem*); cf. şi top. *Bila* din jud. Vaslui (DNFR, p. 64). De la tema *Bilán* au fost derivate numeroase antrop., printre care și *Bilanicz*, înregistrat în localitatea ucraineană Izky, la 1605: *Bilanicz Gergeli* (Bélay, *Már.*, p. 155). N.fam. *Bilán* are o frecvenţă ridicată în raioanele transcarpatice Teaciv şi Hust (cf. PZU, *loc. cit.*).

Bilaniúc (Cr.)

Provine din antrop. (n.fam. sau/și supran.) *Bilán* + suf. ucr. *-juk*. Astăzi, e răspândit doar în raionul transcarpatic Rahiv (cf. PZU, p. 65).

Biláş (RS).

Are acelaşi radical ca şi numele *Bilan* (vezi *supra*) format cu suf. ucr. *-aş* (comp. cu n.pers. v.sl. *Bѣlašь*). Ioan Pătruţ afirmă că *Bilaş* e un derivat cu sufixul *-aş* de la tema *Bil-* precum şi alte nume formate cu diferite sufixe: *Bileş*, *Bilca*, *Bilcea*, *Bilceşti* etc. (SOR, p. 100; NPNLR, p. 93), în timp ce N. A. Constantinescu susține că toate aceste nume au acelaşi radical *Bil-* < ucr. *bilyj* „alb" (DOR, p. 202). P. P. Čučka dovedește că este un n.b. ucrainean, între cazacii oștirii zaporojene din anul 1649, existând 9 persoane cu astfel de nume (SOIU, p. 52). În Maramureş, este atestat, începând cu secolul al XVII-lea: în Bocicoiu Mare, între 1672-1696: *Vaszilj Bilas*; în Dilove, la 1691: *Fodore Bilas*; în Seredne

[136] De asemenea, P. P. Čučka nu exclude posibilitatea ca acest nume să fie o formă hipocoristică sufixată, derivată de la nume compuse de tipul *Bѣlimir* sau *Bѣloslav*, subliniind că astfel de antroponime se folosesc, și astăzi, la bulgari (SOIU, p. 52).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Vodeane, la 1693: *Mihaly Bilas*; în Rona de Sus, la 1696: *Filimon Bilas* (Bélay, *Már*., p. 129, 208, 122, 186). În Ucr. Transc., n.fam. *Bilaş* nu se întâlneşte. Există doar n.fam. *Bilašovskyj* (care-l continuă pe v.sl. *Bilašъ* + suf. ucr. compus *-ovs'k(yj)* – PZU, p. 65), iar *Bilaš*[137] se folosea în Ucr. Transc. până în sec. al XVIII-lea, azi fiind răspândit în alte regiuni ale Ucrainei, ca, de ex., Cernăuţi (cf. SP, p. 46).

Biláşco (Cr). Apare cu varianta grafică *Bilaşcu*[138].

Provine din antrop. *Biláş* (care funcţionează ca n. botez şi n. de fam., vezi *supra*) + suf. ucr. *-k(o)/-k(u)*. I. Iordan este de părere că *Bilaşcu* provine din „ucr. *bil-* (tema lui *bilyj*), cu suf. *-aşcu*, de origine slavă. Formaţia – continuă lingvistul – a putut lua naştere chiar pe teren românesc" (DNFR, p. 64). Este posibil ca această afirmaţie să fie adevărată, căci n-am întâlnit n.fam. respectiv în nicio lucrare de specialitate referitoare la nume ucrainene[139].

Bílcec (LT).

P. P. Čučka este de părere că n.fam. *Bílčyk* (azi, dispărut în Ucr. Transc.) e format cu ajutorul suf. *-yk* fie din antrop. *Bil'kó* (< n. sl. *Bil'o* + suf. *-k(o)*), fie de la n.pers. *Bíl'ce*[140] (< v.sl. *Bѣlьce*, corelativ cu v. srb. *Bѣlьcь*, sau de la apel. ucr. *byl'cé* „o piesă de la grapă sau de la jug") – PZU, p. 68-69. Nu este exclus să aibă la bază radicalul *Bil-* +

[137] Dovadă că, în această regiune, *Bilaş* putea fi folosit şi ca nume de botez la ucraineni o reprezintă forma *Rusz Bilas*, atestată la 1715, în localitatea Borşa (Bélay, *Már*., p. 131).

[138] Chiar şi în ziua de azi, în Petrova, localitate vecină cu Rona de Sus, este cunoscută diferenţa socială (ce dăinuie de pe vremea Imperiului Austro-Ungar) dintre purtătorii numelui *Bilaşco* şi *Bilaşcu*, şi anume: cei care poartă n.fam. *Bilaşco* sunt „nemeşi", iar cei ce au n.fam. *Bilaşcu* sunt „porţiaşi" (*porţiaş* „plătitor de porţie, de dări către stat").

[139] În Rona de Sus, apare atestată, la 1684, forma *Kalina Bilaskene, Jonas* (Bélay, *Már*., p. 186), în care se poate observa că nu a avut loc alternanţa grupului *sk* cu *šč*.

[140] În Suceava, la 1490, găsim înregistrat: *...i sъ svoimi njepoti sъ Bilcou i sъ Nikoarъ Šjerjemjet...* (SSUM I, p. 95).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărţii de Ştiinţă
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

suf. ucr. *-yk*[141] (redat în grafia rom. prin *-ec*, și nu prin *-ik*). Forma *Bilczik* este atestată, în Ruscova, la 1661: *Bilczik Ivan*, fiind posibil să fie aceeași cu *Belczik*, înregistrată la 1605, chiar în această localitate (Bélay, *Már.*, p. 188).

Bílici (LT, RS).

Este o variantă locală (datorată grafiei românești) a n.fam. ucr. *Bílyč* < antrop. *Bila*[142] (< n.pers. v.sl. *Bѣla*[143], derivat de la adj. v. sl. care este corelativ cu adj. ucr. *bílyj* „alb") + suf. ucr. *-yč* (PZU, p. 66-77). Acest n.fam. este atestat în Maramureșul istoric, în localitatea Vad (azi, Vadu Izei), între 1547-1549: *Lazar Bylycz*, iar, la 1671 (*Bilics Peter*), apare înregistrat în localitatea ucraineană Tereblea (Bélay, *Már.*, p. 139, 203). În Ucr. Transc., este răspândit în raioanele Teaciv şi Hust (cf. PZU, p. 66).

Bizéu (Cr). Menţionăm că, în Maramureș, forma cea mai frecventă este *Bizău*.

Posibil să provină din n.fam./n.pers. *Bizo*[144], hipoc. derivat cu ajutorul suf. *-z-* (cf. OR, p. 24), + suf. (probabil, din cauza grafiei magh.) *-eu*, care, la început, trebuia să fi fost *-ău* (< sl. *-ov)* (cf. nume ca *Brănzău*, *Buzău*, *Dănău*, *Fărcău*, *Iancău*, *Miclău*, *Roşcău*, *Tărău* etc.).

Bîrlea (RS).

I. Iordan este de părere că *Bîrlea* provine de la n. *Bîrlă*[145] (< apel. *bîrlă*, variantă a lui *brîglă* „vătală" (o piesă a

---

[141] E atestat, în Suceava, la 1456: *pan Bilik* (Costăchescu II, p. 791).

[142] *Bila* a funcţionat ca n.b. (cf. SOIU, p. 51) şi n.fam. (cf. PZU, p. 64) în Ucraina Transcarpatică. Este înregistrat (sub forma *Billa*) ca n.b. în localitatea maramureşeană Onceşti, la 1604 (Bélay, *Már.*, p. 213).

[143] Acesta poate fi continuare a n.b. *Bѣlъ* sau *Bѣlo*, corelative cu *Bѣlomirъ*, *Bѣloslavъ* (Šimundić, *Rječnik*, p. 398).

[144] Forma *Byzo* este atestată, în localitatea Bogdan-Vodă, la 1488 și la 1542: *Mich. Byzo* (Bélay, *Már.*, p. 165).

[145] În etimologizarea numelui *Bîrla*, N. Drăganu „se gândește fie la numele de persoană *Bîrlea*, fie la apelativul *bîrlă = brîglă*" (Drăganu, *Românii*, apud OR, p. 96), ceea ce l-a determinat pe I. Iordan să afirme că *Bîrlea* provine din *Bîrlă* + suf. *-ea* (vezi în text).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

războiului de ţesut) + suf. *-ea* (DNFR, p. 65). Cu două decenii mai devreme, N. A. Constantinescu, pentru n.fam. *Bîrlă*, a propus trei etimologii: 1. *Bîr* (< exclamația *bîrr* + suf. *-lea*); 2. din ucr. *berlo* „baston"; 3. din. magh. *bérlő* „chiriaș" (DOR, p. 203). Însă, după cum afirmase Ioan Pătruţ, numele respectiv este o formaţie românească compusă din *Bîr-* + suf. *-l-* + *-ea*: *Bîrlea* fiind şi numele unui sat din jud. Cluj (OR, p. 96). „De la tema *Bîrl-* este derivat *Bîrleşti*, numele câtorva localităţi (jud. Alba, Buzău etc.)" (*Ibidem*). Este posibil ca de la aceeaşi temă să se fi format şi *Bîrlea*.

Blédea (RS).

Este posibil să fie o variantă fonetică a antrop. *Bleghea* sau *Blega* < apel. *bleg* (DNRF, p. 66). E atestat, în Sat-Șugatag, la 1571: *Sim. Blede* (Bélay, *Már.*, p. 190).

Bobriúc (LT, Cr). În Lunca la Tisa, apare varianta grafică *Bobruk*.

Provine din antrop. *Bobér* (< 1. apel. dial. *bobér* „castor, biber"[146]; 2. de la etn. *bobrý* (pl.) supran. pe care ţiganii moldoveni le dau celor ucraineni) + suf. ucr. *-juk* (PZU, p. 73-74). Chiar în Lunca la Tisa, este înregistrat, la 1696, antrop. *Bobrik*[147] (Bélay, *Már.*, p. 173), derivat de la aceeași temă. E frecvent la ucrainenii din Rahiv (cf. *Ibidem*, p. 74).

Bócoci (LT).

Este format de la radicalul *Bok-* (existent în numele slave de sud: *Boka*, *Boko* < *Bogdan*, *Bogoslav*) + suf. crt. *-oč* (PZU, p. 79)[148]. E atestat, în localitatea Myhailivți, la 1331: *Ste-*

[146] Nu trebuie exclusă posibilitatea ca unele dintre aceste antroponime să se fi format de la apel ucr. *bobýr* „ghigorț, ghibort" (peşte).

[147] În Ucraina, *Bobryk* (având la bază același apelativ, *bobér*) este atestat ca nume de persoană începând cu secolul al XVI-lea, deși, în structura unor derivate, apare cu un veac mai devreme (SOIU, p. 60).

[148] P. P. Čučka afirmă că onomaștii români sunt de părere că n. fam. *Bococi* și *Bocacio* au un radical dacic (PZU, p. 79), dându-l ca exemplu pe I. Iordan, la care însă, *Bocaciu* apare pus în relaţie cu it. *Boccaccio* [sic!], în timp ce *Bococi* lipsește (DNFR, p. 67).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

phanus filius Bococh (PZU, p. 79), iar, în localitățile Uhlea și Bila Țerkva, la 1485, apare sub aceeași formă: *Sim. Bokoch* (Bélay, *Már.*, p. 139, 209). Se întâlneşte în raioanele ucrainene Teaciv şi Hust (cf. *Ibidem*).

Bódnar (LT).

Reproduce apel. ucr. (local) *bódnar'* „dogar", ce are corespondent în lb. magh.[149] şi în cea slc. pe *bodnár* „1. «idem»; 2. rotar, vânzător de roţi" (PZU, p. 77). I. Iordan afirmă că n.fam. *Bodnar* < apel. rom. *bodnar*, variantă a lui *butnar* „dogar" (DNFR, p. 62). Este atestat în Bocicoiul Mare, între 1572-1575: *Jo. Bodnar* (Bélay, *Már.*, p. 128). Are o frecvență ridicată în Ucr. Transc., mai exact în raioanele: Mukacevo, Irşava, Ujhorod, Perecyn, Velykyi Bereznyi, Svaleava, Vynohradiv, Teaciv și Hust (cf. PZU, *loc. cit.*).

Bodnariúc (RS, Cr). În Rona de Sus, sunt răspândite următoarele variante grafice: *Bodnariuk, Bodnaruc, Bodnaruk,* iar, în Crăciuneşti, varianta *Bodnaruc*.

Provine din antrop. (n.fam. sau supran.) *Bódnar* + suf. ucr. *-juk*[150]. N.fam. *Bodnariuk* se întâlneşte în raioanele ucrainene Rahiv şi Teaciv, iar *Bodnaruk,* doar în Vynohradiv (cf. PZU, p. 77).

Bodorciúc (Cr).

Se poate să aibă la bază antrop. (inițial, supran. sau poreclă, azi, n.fam.) *Bódor*[151] sau derivatul ucr. *Bódorko* (< magh. *bodor* „creţ; răsucit" sau slc. dial. *bodor* „om cu statură

[149] Cf. **** Értelmező szótár* + (red. Előry Vilma), Tinta Könyvkiadó, Budapesta, 2007, p. 127-128.

[150] În ceea ce priveşte variantele grafice din cele două localităţi, şi anume *Bodnaruc, Bodnaruk*, este posibil ca ele să se fi format cu ajutorul suf. *-uc (-uk)*/*-iuc (-juk)*, însă, din cauza gradelor de rudenie dintre purtătorii celor două forme grafice, credem că este vorba de nişte „greşeli" comise de către funcţionarii publici la momentul înregistrării fiecărui nume în parte.

[151] *Bodor* este n.fam. atât în sistemul antroponimic al României (DNFR, p. 68), cât și în cel al Ungariei, aici fiind atestat la 1401 (Kázmér, *Régi*, p. 150); *Bodor* și *Bondor* erau, inițial, nume de persoană (*Ibidem*).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

impunătoare; uriaș" – PZU, p. 77) + suf. ucr. *-čuk*, respectiv *-uk*. Acest n.fam. nu e propriu Ucr. Transc. şi nici altor regiuni ale teritoriului ucrainean (cf. PZU; SP; Red'ko, *Sučasni*; Chudaš). Este o creaţie ucraineană formată, probabil, pe teren românesc.

Bogheán (Cr).

Este acelaşi cu *Boghian* < n.top. *Boghia* (DNFR, p. 69). Probabil că n.top. are la bază apel. *boghiú* „o specie de uliu" (DOR, p. 207). Comp. cu numele de familie *Bughean* şi *Bugean* < apel. *bugean* „1. cal gros şi gras; 2. buruiană" (DOR, p. 220).

Boiciúc (RS, LT, Cr). În Rona de Sus, sunt frecvente următoarele variante grafice: *Boicsuk, Boiczuk*; în Lunca la Tisa, se întâlnesc formele *Bojcsuk* şi *Boiciuk*, iar, în Crăciuneşti, *Bojcsuk*.

Poate proveni din: 1. n.pers. *Bójka, Bójko*[152] sau *Bójča* + suf. ucr. *-uk*; 2. etn. *bojčúk* (< *bójko* „locuitor al regiunii ucrainene numită Boikivșcyna" + suf. ucr. *-uk*) „un bojko mai mic" (Chudaš, p. 23; PZU, p. 79). Este atestat, în localitatea Kryva, la 1715: *Fr. Bojcsuk* (Bélay, *Már.*, p. 164).

[152] P. P. Čučka afirmă că numele *Bójko* (dar şi *Bójka*) se fixează începând cu secolul al XVII-lea atât în regiunile Lemkivșcyna şi Boikivșcyna, cât şi în zone mai îndepărtate ale Ucrainei, şi chiar în Polonia, Croaţia şi alte ţări vecine (ca, de exemplu, în România, în localitatea maramureșeană Ruscova e înregistrat la 1661: *Bojko Fedor* – Bélay, *Már.*, p. 188). Numele (*Bójko*) – continuă lingvistul ucrainean – provine de la: 1. forma diminutivală a n. slav (srb. sau bg.) *Bójko*, corelativ cu *Bojan, Boja, Bojo, Bogdan, Bogoslov, Borislav*, unde radicalul *boj-* înseamnă „teamă, a se teme" (...), iar *bojko*, în slovacă, „persoană fricoasă; fricos"; 2. de la etn. carpatic *bójko* „muntean" sau „locuitor al depresiunii Boikivșcyna", care, la rândul său, ar proveni de la folosirea în exces a particulei şi a conjuncţiei *bo*). Fixarea veche a n.pers. *Bójko*, arealul răspândirii n.fam. *Bójko* şi locul accentului îl determină pe P. P. Čučka să susțină că n. de fam. *Bójko* este unul denominativ (format de la un antroponim), deoarece, în Carpaţi, este atestat în secolul al XVI-lea, iar, în Serbia, începând cu veacul al XIV-lea, în timp ce etn. *bójko* este o apariţie mai nouă (PZU, p. 78).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Astăzi, este răspândit doar în raioanele transcarpatice Rahiv şi Teaciv (cf. PZU, *loc. cit.*).

Bóicu (Cr).

Este, după cum susține I. Iordan, „acelaşi cu *Bóico/Bóiko* (< bg. *Bojko*) (cu *o* < *u* adaptat la sistemul limbii noastre); cf. n.top. *Boicul*[153]" (DNFR, p. 70). Totodată, poate fi o variantă a n.pers. *Bójko*[154], existent în Ucr. Transc., unde *o* final putea trece în *u* (ca în cazul numelui *Biláşco*, cu varianta *Bilaşcu*). Astfel, *Bójko* poate: 1. fi o continuare a n.pers. sl. *Bójka*, *Bójko*[155], care sunt corelative cu numele *Bojan, Boja, Bojo, Bogdan, Bogoslav, Boreslav*; 2. să aibă la bază etn. *bójko* „locuitor al regiunii ucrainene numită Boikivșcyna" (Chudaš, p. 23; PZU, p. 79).

Bojúc (Cr). Apare cu varianta grafică *Bozsuk*.

Inițial, P. P. Čučka afirmase că e format din antrop. *Bóža*[156] (< n.b. sl. de sud *Bóža*, care, la srb. şi crt., este un hipoc. de

---

[153] N.fam. *Boicul* este explicat de către P. P. Čučka (PZU, p. 78) în mod eronat (el preluând părerea cercetătoarei M. Grković – Grković, *Rečnik*, p. 40-41), şi anume că acesta ar proveni de la n.b. sl. de sud *Bojkul*, format de la n. *Bojko* + suf. *-ul*, fără să arate că, de fapt, acest nume este o creație românească, unde articolul hotărât rom. *-ul* (ca şi *-ul(ea)*) a fost perceput în onomastica sârbă şi bulgară ca şi sufix (cf. DOR, p. LXVI).

[154] Are mai multe atestări în Maramureșul istoric, noi, aici, reproducând-o pe cea mai veche: în localitatea Ruscova, la 1661: *Bojko Fedor, Jaczko, Stephan* (Bélay, *Már.*, p. 188).

[155] Între onomaștii slavi, referitor la originea n.pers. *Bojko*, există păreri diferite: St. Ilčev susține că este un diminutiv format de la n.pers. *Bojo* (un nume care are la bază apelativul *bojátys'a* „să le fie frică tuturor de el!", „să semene frică!", „să fie puternic în luptă!"); M. Šimundić consideră că provine de la n.pers. *Bojan* (ca o continuare a turcicului *Bajan* „conducătorul hoardei") şi tot el împreună cu M. Grković cred că numele actuale crt. şi srb. *Bojko* sunt corelative cu numele slave *Bogdan, Bogomir, Borislav, Božidar, Slobodan*; același M. Šimundić afirmă, cu o altă ocazie, că acest nume are ca temă subst. *boj* „luptă" sau verbul *bojevati* „a lupta" (SOIU, p. 70-71).

[156] Numele *Boja, Boje* sunt înregistrate şi la români (DOR, p. 24). În satul maramureşean Şugatag, apare atestat la 1715 un *Bozaj Andras* (Bélay, *Már.*, p. 191).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

la n. slave precum: *Bogdan*, *Bogoslav*, *Božidar*, *Boživoj*) + suf. ucr. *-uk* (PZU, p. 77-78). Conform studiilor sale ulterioare, putem observa că respectivul n.fam. poate fi un derivat atât de la n.b. slav *Boža*, cât și de la n.pers. slav *Bož*, acesta din urmă având la bază tema antroponimică **Bog* „bogăție, fericire, soartă” sau e un hipocoristic al numelor *Božeborъ*, *Božetьchъ*, *Božemir* (SOIU, p. 68-69). E atestat, în localitatea Bocicoiu Mare, la 1715: *Mati. Bozuk* (Bélay, *Már.*, p. 129), azi fiind răspândit doar în raionul transcarpatic Rahiv (cf. PZU, p. 78).

Bondiúc (RS).

După părerea lui P. P. Čučka, acesta provine de la n.pers. *Bónda* (< 1. n. v.pol. *Dobrobąd* sau de la apelative terminate în *-będ-a*; 2. n.b. ceh sufixat *Bonda* < lat. *Bonifac*; 3. n.b. bg. *Bonde* < *Bogdan*, *Bojan*; 4. magh. uzual *Bandi* < *András*; 5. baltismul slav *bónda* „pâinișoară; bucată mare de slănină”; 6. mold. *bonde* < *bundu* „bundă”) + suf. ucr. *-juk* (PZU, p. 81). Însă, cum numeroase nume au fost create de către ucraineni pe teritoriul României, credem că ar trebui să-l legăm de rom. *Bonde*, *Bondea*[157] (ca derivate româneşti cu suf. *-d-*, faţă de n.b. *Bon*, n.b. *Bone*, n.fam. *Bonea*… – cf. NPNLR, p. 77) + suf. ucr. *-juk* (o dovadă pentru cele afirmate poate fi şi faptul că respectivul n.fam., pe teritoriul Ucr. Transc., se întâlnește doar în raionul Rahiv (PZU, *loc. cit.*), mai exact în localităţile ucrainene vecine cu teritoriul actual al României).

Borleán (Cr).

Provine de la n.top. *Borla* (sat în jud. Sălaj) + suf. *-ean*. În Ardeal, la 1726, este înregistrat n.botez *Borlea*[158] (DOR,

[157] N. A. Constantinescu a înregistrat, în Ardeal, numele *Bond/Bondea* (DOR, p. 205).

[158] Antroponimul *Borlea* este explicat de către N. Drăganu (*Toponimie și istorie*, Institutul de Arte Grafice „Ardealul”, Cluj, 1928, p. 35) din *Berilă*, iar, de Șt. Pașca (Pașca, *Ț. O.*, p. 185), ca fiind o continuare a ung. *Barla*. Ambele păreri nu sunt acceptate de către Ioan Pătruț, lingvis-

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

p. 210), iar, în dicţionarul lui I. Iordan, apare n.fam. *Borleanu(l)* (DNFR, p. 73).

Borléscu (LT).

Este format, la fel ca numele precedent, din *Borla/-ea* + suf. *-esc(u)*; cf. n.top. *Borleşti*, sate în jud. Argeş, Neamţ etc. sau *Borleasa*, sat în jud. Bistriţa-Năsăud (OR, p. 97).

Bóta (RS, LT).

Poate avea la bază apel. ucr. dial. *bóta* „toiag, bâtă” (rom. *botă*, magh. *bot* „idem”) sau cu sens figurat „prost, nătărău”, iar, la huţuli, „idem” şi „grăsan, burtos”[159]. De asemenea, poate fi o continuare a n.pers. sl. de sud *Bota*, hipoc. de la *Bogdan*, *Borimir*, *Božidar*, *Slobotko*, *Sъbota*... (Ilčev, *Rečnik*, p. 85; Kovačev, *Č-e reč.*, p. 85; Grković, *Rečnik*, p. 43, apud PZU, p. 85). I. Iordan şi O. Vinţeler sunt de părere că n.fam. *Bota* are la bază apel. *botă* „vas de lemn, ca o cofă”; „doniţă”; cf. şi ung. *bóta* „secure mică de mână”; cf. şi n.top. *Bota* şi *Botele*, putând fi, în unele cazuri, şi bg. *Bota*, grec. *Bota(s)* (DNFR, p. 75; Vinţeler, p. 154), iar, în explicaţia numelui *Botă*, I. Iordan afirmă că este acelaşi cu n.fam. *Bota*, apel. *botă* putând fi omonimul celui amintit mai sus, cu sensul de „bâtă, ciomag” (DNFR, *loc. cit.*). N. A. Constantinescu (care, de fapt, constituie punctul de plecare în etimologizarea acestui nume) îl explică ca provenind din: 1. subst. *botă* (vasul) şi 2. apel. *botă* (bâtă), la fel fiind explicat şi n.fam. *Bot* (< subst. *bot*); cf. şi bg. *Bota* < *Bogdan* (DOR, p. 212). Trebuie luată în considerare și opinia lui I. Pătruţ care nu este de acord cu explicaţia de mai sus şi susține că n.fam. *Bota* e un derivat de la tema *Bot-*, ca şi n.fam. *Bot*, *Botă*, *Bote(a)*, de la care s-au format denumirile aşezărilor *Bota*, *Boteni* și *Boteşti* (OR, p. 87 şi NPNLR, p. 20, 77, 130). Antrop. *Bota* apare atestat în regiunea transcarpatică a Ucrainei (fostul

---

tul clujean susţinând că respectivul nume este format de la tema *Bor-* (OR, p. 96).

[159] Cf. HHov, p. 28; PZU, p. 85.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Maramureș istoric): în localitatea Seredne Vodeane (Apșa de Mijloc), la 1542: *Sim. Botha*; în Drahovo, la 1581: *Dem. Botha*, iar, în Mijhirea, la 1585: *Bota Janos* (Bélay, *Már.*, p. 121, 168, 178). În Ucr. Transc, n.fam. *Bóta*[160] este frecvent doar în localitățile raionului Ujhorod (cf. PZU, p. 85).

Bótiş (RS, Cr).

Are la bază antrop. *Bot* sau *Botă* (derivate de la acelaşi radical *Bot-*) + suf. *-iş*. Iorgu Iordan îl explică în maniera-i cunoscută (etimologie puțin probabilă): provine de la apel. *botă* + suf. *-iş* (DNFR, p. 76). În Suceava, este atestat la 1488 numele *Botъš (njepota Botъša ...djed jei Botъš)* – SSUM I, p. 115. Comp. cu apel. dial. transc. *botoš* „cel care mână vitele; cioban, păstor” (< apel. magh. *bot* „cârjă”) și cu *botos* „înarmat cu cârjă; păstor” (PZU, p. 86). Forma *Bothos*[161] e înregistrată, în Vynohradiv, la 1451 (*Ibidem*). N-am întâlnit n.fam. *Botiș* pe teritoriul Ucrainei.

Boţóc (Cr).

Probabil este format de la apel. *boţ* „cocoloş” sau din antrop. *Boţ*[162] (vezi *infra*) + suf. *-oc*. I. Iordan îl explică ca provenind de la apel. *boţóg* „o specie de peşte” (subliniind faptul că *-oc* şi *-og* apar adesea unul în locul celuilalt)” (DNFR, p. 76). Tot acolo, *Boţoacă*, fem. lui *Boţoc*, este acelaşi cu *Boţoagă*, deşi pe acesta din urmă Ioan Pătruţ îl leagă de n.fam. *Boţ(ul)* sau *Boţ(e)a*, cf. derivatul (cu suf. *-an*) *Boţan* (NPNRL, p. 63).

Boţóc–Malearciúc (Cr).

E un nume de familie compus, format din *Boţóc* (vezi n.fam. precedent) + n.fam. *Malearciúc* (vezi *infra*).

Bóut (RS). Există şi formele *Boot* şi *Bot* (cea din urmă fiind primară, însă apare de mai puține ori față de *Bout*).

---

[160] Din PZU (p. 85), aflăm că antrop. *Bota* este atestat, în Comitatul Bihar (Ungaria), la 1217, iar, în Zemplin (Slovacia), la 1219.

[161] Aceeași formă apare atestată, în Sighetu Marmației, la 1549: *Em. Bothos*, iar, în Rona de Sus, la 1715, apare *Bootes* (Bélay, *Már.*, p. 197, 186).

[162] Acest nume este înregistrat, în localitatea Tereblea, la 1698: *Bocz Peter* (Bélay, *Már.*, p. 204).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Credem că *Bout* este o variantă a rom. *Bot* (cf. trăsăturilor gr. transc., unde *o* își deplasează articulația spre *u*), provenind de la apel. rom. *bot* „bot" sau magh. *bot* „baston, cârjă" (DNFR, p. 75); „toiag, bâtă"[163]. În antroponimia românească, sunt frecvente derivate precum: *Botul*, *Botici*, *Botoc*, *Botocea*, *Botoiu* etc. (DOR, p. 212). De asemenea, admitem că n.fam. *Bot* are la bază tema *Bot-* (vezi discuția de la n.fam. *Bota*[164]), menționând că acesta este atestat, în Rona de Sus, la 1600: *Nic., Pe. Both* și, tot acolo, la 1654: *Bot Ferencz, Nikora* (Bélay, *Már.*, p. 186). Nu se întâlnește în Ucr. Transc. și nici în alte regiuni ale Ucrainei (cf. PZU; SP; Red'ko, *Sučasni*; Chudaš).

Búcec (Cr).

Este răspândit în regiunea Cernăuți (cf. SP, p. 64). În același dicționar, este indicat faptul că *Búček* are forma normată în lb. ucr. *Búčok*, având ca temă apel. ucr. *búčok*, care este dim. lui *buk* „fag" și cu sens figurat, „om puternic" (PZU, p. 95). Comp. cu apel ucr. *búča* „gălăgie, urlet, zarvă", de la care este posibil să fi derivat n.fam. *Buča*, existent în Ucr. Transc. (*Ibidem*, p. 102).

Bucureánu (Cr).

Provine din antrop. *Bucur* (< vb. *a bucura* sau subst. *bucurie* – cf. DOR, p. 219) + suf. top. *-ean(u)* sau, probabil, de la n.top. *Bucureni*. Iorgu Iordan este de părere că *Bucur* are la bază alb. *bukur* „frumos" (DNFR, p. 83).

Bucuríci (RS).

Este format de la n.pers. *Bucur*/*Bucura* (< vb. *a bucura* sau subst. *bucurie* – cf. DOR, p. 219) + suf. ucr. *-ič* (varianta dial. a lui *-yč*). Acest nume de familie nu l-am găsit în nicio

[163] La unguri, *Bot* e înregistrat la 1403 (Kázmér, *Régi*, p. 177-178).

[164] În această ordine de idei, N. A. Constantinescu afirmă: „Pașca consideră că *Botu* (vezi explicația lui *Bot*) cu derivatele lui, ca un masculin refăcut din *Bota*, dar uită fenomenul contrar al aplicării frecvente a sufixului onomastic *-a*, la formele masculine ca *Bot*, ș.a., fără a se crea un feminim" (DOR, p. 212).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

lucrare de specialitate (el nefiind înregistrat în regiunile Transcarpatia şi Cernăuţi – cf. PZU şi SP), lucru care ne face să credem că este o creaţie locală, apărută în satul cu populaţie ucraineană, Poienile de sub Munte, de unde este originară purtătoarea respectivului nume de familie.

Bud (RS).

Continuă forma hipoc. a numelor v.sl. de tipul *Budimirъ*, *Budislav* etc., „care – conform constatării lui I. Pătruţ – nu are nicio legătură cu *buditi* „excitare" şi nici cu subst. *budă* „cocioabă" (aşa cum apare în DOR, p. 219), ci cu bg. *Búdo* n.b., srb.-crt. *Búde* (gen. *Búdeta, Búdete*) n.b..." (OR, p. 99). În afară de *Budimirъ*, după cum afirmă P. P. Čučka, *Bud* poate fi un hipoc. și de la n.pers. *Dobrobudъ* sau *Žiznje-budъ* ori de la *Budivoj*, putând avea la bază fie apel. *buditi* „1. a trezi, a provoca, a găbi; 2. a excita; 3. a însufleți" (cu care I. Pătruţ nu e de acord), fie forma de imperativ, *bud'*, de la verbul *búty* „a fi", fiind atestat, pentru prima dată, în „Registrele Orădene", în comitatul Szilágy, la 1219: *Bud reus* (SOIU, p. 86). Într-un document din anul 1361, este înregistrat, în Ţara Maram., un act[165] în care, alături de nume, precum *Sandor, Oprissa, Johansss, Dragomer, et Bayla filiorum Locovoj...*, apare şi *Bud* (NPNLR, p. 92, nota 68). De asemenea, într-o diplomă din acelaşi an, se vorbeşte despre un *Bud* din Budeşti[166] „...*Bud* de Budfalva Olahus"[167]. Am întâlnit și alte atestări ale acestui nume, în aceeași localitate: la 1405: *Bud de Kasz(o)* și *Stephanus filius Bwd* (Mihályi, *Diplome*, p. 132-136; 137). Pe teritoriul Ucrainei, există doar n.fam. *Buda*[168] (cf. PZU, p. 94; SP, p. 58).

---

[165] Este vorba de Mihályi, *Diplome*, p. 150.

[166] Şi numele localităţii Budeşti provine de la n.pers. *Bud* + suf. *-eşti*.

[167] Radu Popa, *Ţara Maramureşului în veacul al XIV-lea*, Editura Academiei Române, București, 1970, p. 67, 72.

[168] *Búda* reprezintă baza numeroaselor toponime din diferitele regiuni ale Ucrainei (cf. SHNU, p. 47-48). *Buda* este un n.b., hipocoristic

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Budurleánu (Cr).

Acest n.fam. provine din antrop. sau de la n.top. *Budur(u)*[169] ori *Buduri* (< n.pers. și n.b. *Bud* + suf. *-ur* – cf. OR, p. 99) + suf. *-ean(u)*.

Búmbar (RS).

Are la bază „apel. rom. *bumbar*, variantă a lui *bombar* „bărzăun"; cf. şi n.top. *Bumbarul*" (DNFR, p. 87). Apare atestat, în Ruscova și în localitatea ucraineană Koloceava, la 1715: *Bumbar Dan, Ivan, Saul*; *St. Bumbar (Bumbaru)* – Bélay, *Már.*, p. 168, 160. P. P. Čučka este de părere că acest nume provine de la apel. ucr. dial. (local) *bumbár* „cărăbuş". Azi, n.fam. *Búmbar* nu mai e prezent în antroponimia Ucr. Transc. (cf. PZU, p. 97). Nu l-am găsit înregistrat nici în alte zone ale Ucrainei, ceea ce ne determină să afirmăm că poate fi atât un n.fam. românesc (mai ales dacă avem în vedere forma a doua, atestată în localitatea ucraineană), cât și o creație ucraineană locală.

Bumbúc (Cr).

Este format de la n.pers. *Bumb* (< apel. *bumb* „1. mugure, boboc; 2. nasture, copcă, buton") + suf. dim. rom. *-uc*; cf. n.top., precum *Bumb*, *Bumbeşti*, *Bumbuieni* etc. (DNFR, p. 87). Totodată, este posibil să aibă ca temă apel. *bumbúc*, o formă dim. a lui *bumb*.

Buteán (RS).

Provine de la n.top. *Buta*, derivat cu suf. *-ean(u)*. În ceea ce priveşte pe *Buta* (sau *But*), care stau la baza n.top., am întâlnit mai multe etimologii: a) în DOR (p. 225), apare ca

---

vechi, format prin trunchiere de la numele compuse de tipul: *Budihostъ*, *Budimslavъ*, *Budimыslъ* sau *Žiznjebudъ*, *Chotjebudъ*, având în structura sa același element *bud* < apel. *buditi* (azi, ucr. *bydýty*) (SOIU, p. 86).

[169] Deși este considerat (în DOR, p. LXVI) ca derivat cu suf. *-ur*, *Budur* (la fel ca n.top. *Buduru*, n.top. *Buduri*, n.fam. *Budurescu*), e explicat din subst. *budur* „stâncă, jgheab" (*Ibidem*, p. 220, apud OR, p. 99). La fel este etimologizat și în DNFR (p. 84), unde de acest nume sunt legate n.fam. *Budure(a)*, *Budurescu*, *Buduroi(u)* şi *Buduruş*, dar și n.top., precum *Budureşti* şi *Buduroiul*.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

provenind din: 1. subst. *but* „supărare”; 2. subst. *but* „ciosvârtă; sfert (dintr-un animal sau dintr-o bucată de lemn)”; 3. magh. *buta* „prost”; 4. srb.-crt. *Buta* < *Budimir*; 5. „coincidenţă, dac. *Butus*”; b) în PZU (p. 101): 1. de la hipoc. srb. sau crt. al numelui *Buto, Butko,* ce provine din *Budimir, Budislav*; comp. cu n. ceh *But* (< *Bohut*) şi *Buta*; 2. ucr. dial. *búta* „butoi mare, cadă, bazin”; comp. cu ucr. *butá* „mândrie; îngâmfare, aroganţă, trufie”; 3. apel. srb.-crt. *buta* „cucui, umflătură, băşică” etc.; 4. apel. huţ. *buta* „gheată grea”, care este corelativ cu apel. pol. *but* „cizmă, gheată”; 5. magh. *buta* „prost”; c) Ioan Pătruţ este de părere că *But* trebuie raportat la n.b. srb.-crt. *Buta* şi n.b. bg. *Buto* (OR, p. 99). Numele *But* este înregistrat, în localitatea ucraineană Vonihove, la 1435: *Sandr. Buth,* iar, în Giuleşti, între 1514-1523: *Bwt Fycza* (Bélay, *Már.*, p. 212, 142).

Buţán (LT).

N.fam. *Buţan* provine de la n.top. *Boţani* (Ardeal)”. *Buţ*[170] pare a fi acelaşi cu *Buţu* < n. bg. *Butsu*; cf. şi *Buţ* „nume de câine”, iar *Buţa* < ung. *butsa* „lup”; cf. şi *Buţu*” (DNFR, p. 92). N. A. Constantinescu arată că *Buţă* (< *Iacobuţă*) stă la baza lui *Buţan* (DOR, p. 225). După părerea lui I. Pătruţ, antroponime, precum n.b. *Buţă*, n.fam. *Buţa*, n.b. *Buţu* (vezi şi DOR, p. 225) sunt derivate de la tema *Buţ-* (OR, p. 144).

Buzuléciu (LT, Cr).

Este format de la n.b. *Buzu(l)*[171] (< pren. *Buz*[172], atestat la 1360 – NPNLR, p. 35; OR, p. 61, derivat de la tema antro-

[170] Acest nume este înregistrat în Săliștea de Sus, la 1604: *St. Bucz* (Bélay, *Már.*, p. 196) și în localitatea Novobarovo (raionul Teaciv), la 1715: *Bucz Stephan* (*Ibidem*, p. 210).

[171] *Buz, Buzu(l)* apar atât în DOR (p. 226), cât şi în OR (p. 41) şi NPNLR (p. 35), unde Ioan Pătruţ afirmă că cele două forme nu sunt înrudite cu *buză*, drept urmare, *Buză*, care provine de la apel. *buză* „margine” (cf. Iorgu Iordan, *Toponimia românească*, Editura Academiei Române, București, 1963, p. 19), nu are aceeaşi temă cu *Buz* (cf. top. *Buzău* sau n.fam. şi top. *Buzeşti, Buzescu*).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

ponimică *Buz-*, cf. *Buz, Buz(e)a* – SOR, p. 156), + suf. rom. *-eci(u)* de origine slavă (cf. *Bedeciu, Moeciu, Stăneciu* etc.)[173].

Caciureác (Cr).

Are la bază supran. ori porecla *Káčiur* (< ucr. dial. *káčiur* „răţoi") + suf. ucr. *-jak*. Este atestat, în localitățile ucrainene Dobreanske și Drahovo, la 1715: *Nic. Kacsur* și *Gr. Kacsor* (Bélay, *Már.*, p. 117, 168). Se întâlnește în raionul ucrainean transcarpatic Rahiv şi în alte zone ale Ucrainei (cf. PZU, p. 254; SP, p. 113; Chudaš, p. 9, 165).

Cálder (Cr).

Probabil este format din antrop. *Cald* < adj. *cald* (înregistrat ca n.fam. în DOR, p. 228) + suf. rom. *-er*. Acest sufix putea fi dobândit de antroponimia românească din împrumuturi slave de tipul n.b. bg. *Dáver, Máver, Stáver*; srb.-crt. *Božer*, *Buter*, *Butera* etc. (NPNLR, p. 86-87). Şi N. Tupikov a înregistrat, în rusă şi ucraineană, n.b. și n.fam. derivate cu acest sufix: n.b. *Butera* (< n.b. *But*), n.b. *Dubera* (< n.b. *Dub*), n.fam. *Koterin* (< n.b. *Kot* sau *Kotin*)[174].

Caléna (RS). Apar în actele oficiale următoarele variante grafice: *Calina, Kalina* și *Kalena*. În graiul din Rona de Sus, se pronunţă *Kalы́na*.

P. P. Čučka afirmă că acesta poate proveni: 1. de la n.b. v.ucr. *Kalýna* (cu varianta *Kalína*), care este hipoc. de la n.calend. *Kalenyk* (< grec. *Kallinikos* < apel. grec. *kallinikos* „învingător, măreţ"[175] sau < apel. grec. *kallos* „frumos"[176]) şi care, în secolul al XVII-lea, funcţiona la cazacii zaporo-

---

[172] În Suceava și Iași, la 1487, respectiv 1495, sunt înregistrate formele *Bouzъ* și *Bouzъ*, derivate de la n.pers. *Bouz*, fiind legate de apel. rom. *buză* și de apel. bg. *buza* „față" (SSUM I, p. 130).

[173] DOR, p. LVIII.

[174] N. M. Tupikov, *Slovarъ drevne-russkichъ ličnychъ sobstvennychъ imenъ*, Tipografija I. N. Skorochodova, S.-Peterburg, 1903, p. 73, 137, 595.

[175] SUI, p. 163.

[176] SOIU, p. 201.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

jeni"; 2. de la denumirea arbustului *kalýna* „călin, călină" (PZU, p. 246). St. Ilčev este de părere că acest nume are la bază doar denumirea tufei (Ilčev, *Rečnik*, p. 234). Este atestat, în Suceava la 1491: *...i bra(t) jeho, Kali(n)...* și 1500: *...slouha na(š), Kalina* (SSUM I, p. 466), iar, în Maram., apare înregistrat: în localitatea Soimy, la 1507: *Lad. Kalyna*; în Rona de Sus, la 1684: *Kalina Bilaskene*; în Hoteni, la 1689: *Pucz. Kalina*; în Rona de Jos, la 1715: *Jac., Nic. Kalin (Kalina)*; în Iza, la 1715: *Rel. Kalina* (Bélay, *Már.*, p. 220, 186, 150, 185, 156), azi fiind răspândit în raioanele ucrainene Mijhirea şi Ujhorod (cf. *Ibidem*).

Caleniúc (RS).

Provine din n.pers. (și n.fam.) *Kaléna* sau *Kálen* + suf. ucr. *-juk*. Numele *Kálen* (ucr. lit. *Kalýn*) este corelativ cu n.calend. grec. *Kalinik* (PZU, p. 246), cf. şi bg. *Kalinik*. Antrop. *Kalyn*[177] apare înregistrat în localitatea maramureșeană Bârsana, între 1548-1551: *Cl. Kalyn* (Bélay, *Már.*, p. 123). N.fam. *Kalyn'úk* se întâlneşte în raioanele Rahiv şi Hust (cf. PZU, p. 246).

Calínca (Cr).

E format din antrop. ucr. *Kalýna/Kalína* sau *Kálen/Kályn* (vezi *supra* n.fam. *Caléna* și *Caleniúc*) + suf. ucr. *-k(a)* (aici, patronimic). Însă nu excludem posibilitatea ca n.fam. *Calínca* (ucr. lit. *Kalýnka*) să aibă ca temă apelativul *kalínka/kalýnka* (< *kalýna* „călin, călină" + suf. *-k(a)*). Numele de familie *Kalýnka* este frecvent doar în raionul ucrainean transcarpatic Hust (cf. *Ibidem*).

[177] *Kalyn/Kalin* (cf. rom. *Călin*) este antroponimul care stă la baza toponimelor *Călinești*, localități în Maramureș și Satu Mare; prima atestată la 1405, sub forma *Kalynfalua*, *Kalynfalwa* (iar, la 1456 – cu forma *Kalenfalva*), iar cea de-a doua, la 1490 – *Kalynhaza* (Coriolan Suciu I, p. 124 și Bélay, *Már.*, p. 159), de unde rezultă că antroponimul de tipul *Kalyn*/*Kalen* a circulat în regiune înainte de secolul al XV-lea. Totodată, antroponimul *Kalynych* (derivat de la *Kalyn*/*Kalyna* cu ajutorul suf. patr. *-yč*) este înregistrat, în localitatea Soimy, la 1525 (Bélay, *Már.*, p. 220).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Cánaloş (RS, LT). În Lunca la Tisa, apare şi forma grafică *Konolos*. Se pronunţă *Kónološ*.

Continuă n.fam. magh. *Kanalas*[178] < apel. magh. *kanalas*/*kanalos* „lingurar” (Kázmér, *Régi*, p. 541). În PZU (p. 248), apare înregistrat la 1628 (în localitatea Ciornotysiv, raionul Vynohradiv), iar, în Kázmér, *Régi* (*loc. cit.*), la 1690. Acest nume de familie se întâlneşte în raioanele transcarpatice Velykyi Bereznyi, Perecyn, Ujhorod, Mukacevo, Svaleava, Irşava şi Vynohradiv (cf. PZU, p. 248).

Cánius (Cr).

N.fam. *Kán'us* este răspândit în Polonia. K. Rymut consideră că acest nume, ca şi *Kaniusz*, de altfel, provin din antrop. *Kania*, cel din urmă atestat ca n.fam. (Rymut, *Nazwiska I*, p. 373, apud PZU, p. 248). Antrop. *Kán'a*[179] < apel. ucr. local *kán'a* „1. cucuvea, bufniţă mică; 2. om plângăreţ, şoricar” (PZU, *loc. cit.*). Comp. cu n.fam. rom. *Cania* < n.f. bg. *Kan'a* (< n.b. *Kan'o*) – Ilčev, *Rečnik*, p. 238 şi cu grec. *Kania* – DNFR, p. 97. Se întâlneşte doar în raionul ucrainean Rahiv (PZU, *loc. cit.*), de unde au venit, în Crăciuneşti, cei care poartă azi n.fam. *Canius*.

Cápiş (RS).

Provine din antrop. (azi, şi n.fam.) (cu variantele grafice) *Kapa*/*Capo*/*Copa* (vezi *infra*) + suf. ucr. *-iş*. Comp. cu ucr. dial. *kápiš* „căpuşă”. Este înregistrat, în localitatea ucraineană Tereblea, la 1684: *Kapis Gergely* (Bélay, *Már.*, p. 203). Nu este propriu antroponimiei Ucr. Transc.

Catrinéţ (Cr). Apar variantele grafice *Catrinecz* şi *Katrinecz*, deşi se pronunţă *Katranéc*.

---

[178] N.fam. *Kanalas*, cu cele 8.324 de ocurenţe în antroponimia Ungariei, apare cu următoarele variante grafice: *Kanálas*, *Kanálos*, *Canalas*, *Kanalos*, *Kalános*, *Kalányos*, *Kalanyos* (cf. Hajdú Mihály, *op. cit.*, p. 175).

[179] N.pers. *Kan'a* este atestat la 1565 şi 1570 în regiunea Transcarpatică, fiind pus în legătură cu n.pers. v.ucr. *Kan'* şi cu oiconimul arhicunoscut *Kaniv*, de pe Nipru (SOIU, p. 203), locul unde a fost reînhumat poetul naţional al Ucrainei, Taras H. Şevcenko.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărţii de Ştiinţă
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Este o continuare a n.fam. ucr. *Katrýnec'*, care provine de la n.f. *Kátr'a* (< *Kataryna* „Ecaterina") sau de la varianta sa „maghiarizată" ori „slovacizată" *Kátra* + suf. matronimic ucr. *-ynec'* (PZU, p. 253). Însă este posibil să fie format din n.fam./n.f. *Kátra* + suf. pos. ucr. *-yn* (*Kátryn/ Kátrin*[180]) + suf. dim. *-ec*' sau de la n.fam. *Katrán*[181] + suf. matronimic ucr. *-ynec'*. Este atestat, în localitatea Mijhirea, la 1649: *Jo. Katrinecz* și *Katrinecz Ivasko* (Bélay, *Már.*, p. 178). În onomastica românească, sunt înregistrate doar n.fam. *Catrane* şi *Catrinici* (DNFR, p. 102), ce pot proveni de la apel. rom. *catran*, care, din cauza faptului că este prezent în Transilvania, nu trebuie considerat ca un împrumut din turcă[182], ci din srb.-crt. (*katran*) sau din magh. (*katrány*) „smoală, gudron, păcură"[183]. N.fam. *Katrýnec'* are o frecvență mare în raioanele transcarpatice Mijhirea, Hust, Irșava, Svaleava și Teaciv (cf. PZU, p. 253), însă nu l-am găsit în alte regiuni (cf. SP; Red'ko, *Sučasni*; Chudaš).

Cáuni (Cr).

Este format de la n.top. *Kaun*[184] (denumirea magh. sub care apare atestat, începând cu anul 1733, satul *Căoi*, comuna

[180] În localitatea ucraineană Teaciv, sunt înregistrate, la 1600, formele: *Jac. Catrin* și *Bl., Fr., Mate. Katrin* (Bélay, *Már.*, p. 205). Tot aici, ceva mai târziu însă, este atestat antrop. *Katran*, la 1696: *Katran György* (*Ibidem*, p. 207).

[181] P. P. Čučka afirmă că n.fam. *Katrán* < 1. n.f. *Kátr'a* + suf. *-an*; 2. ucr. dial. (de origine turcă) *katrán* „păcură, catran, gudron", care putea deveni poreclă din cauza faptului că lexemul respectiv „exprimă" culoarea neagră (şi ucrainenii din Maram. folosesc expresia *čórnыj jak katrán* „negru precum catranul"– s.n.); 3. denumirea plantei de stepă *katrán*; 4. din ucr. dial. *katrán* „șorț" (cf. ucr. lit. *fartúch*) – PZU, p. 253.

[182] Poate că și P. P. Čučka în etimologizarea n.fam. *Katrán* (vezi nota precedentă) ar fi trebuit să țină cont de faptul că apel. ucr. dial. *katrán* nu trebuie să fie neapărat de origine turcă, ci poate fi împrumutat dintr-o altă limbă slavă sau din maghiară (vezi mai departe în text).

[183] Vezi și I. Coteanu, M. Sala, *op. cit.*, p. 146.

[184] Cf. Coriolan Suciu I, p. 125; *Erdély, Bánság és Partium történeti és közigazgatási helységnévtára* – https://www.arcanum. hu/hu/online-

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Veţel, jud. Hunedoara) + suf. pos. magh. *-i*. Primii purtători ai acestui nume s-au stabilit în satul Poienile de sub Munte.

Căluşér (RS).

Are la bază apel. rom. *căluşar* (unde *a* > *e*) „persoana care dansează căluşarul” (dans popular specific românesc) (DNFR, p. 105).

Celeniúc (RS). Se pronunţă *Čellen'úk*.

Este format de la adj. ucr. dial. *čellényj*/*čellénыj* < v.ucr. *červlénыj*) „roşu” (Hrinčenko IV, p. 449) + suf. ucr. *-juk* (cf. şi apel. local *čellen'ák*/*čerlen'ák*[185] „1. persoană roşie la faţă, persoană îmbujorată; 2. persoană cu părul roşcat”). Azi, acest n.fam. e răspândit în localităţile Ternovo şi Hruşovo din raionul ucrainean Teaciv (cf. PZU, p. 600).

Cenúşe (LT).

Acest nume este o variantă a n.fam. rom. *Cenuşă* (iniţial, un supran. sau o poreclă) < apel. *cenuşă*.

Cerb (RS, Cr).

Are ca temă apel. *cerb* (trecut prin stadiul de supran. ori poreclă); cf. n.f. *Cerboa(i)e*, înregistrat, în Ţara Românească, la 1554 (NFVAI, p. 137). În Maramureş, este atestat doar în Bocicoiu Mare, la 1678: *Cserb Ivan* şi între 1672-1696: *Abr., Andr. Cserb* (Bélay, *Már.*, p. 128-129).

Chéresteş (RS).

Continuă n.fam. magh. *Keresztes* < apel. *keresztes* „cruciat; cavaler al ordinului teuton”, fiind atestat, la unguri, în 1340 (Kázmér, *Régi*, p. 582-583; DNFR, p. 113). Este înregistrat, în localitatea ucraineană Svaleava, la 1567: *Keoreozteos*[186] *Demko*, azi întâlnindu-se în raionul transcarpatic Vynohradiv (PZU, p. 259).

---

kiadvanyok/ErdelyHelysegnevTar-erdely-bansag-es-partium-torteneti-es-kozigazgatasi-helysegnevtara-1/telepulesek-1C9/c-533/capat-5C4/).

[185] Apelativul *čerlen* stă la baza n.fam. atestat în Suceava, la 1486: *Ştefan Čerlen* (SSUM I, p. 536).

[186] În Crăciunești, la 1426, este înregistrat antroponimul *Gregory fily Kereszthyen* (Mihályi, *Diplome*, p. 266).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Cheresteşí (Cr).

Provine de la n.pers. ori de la n.top. *Keresztes* (vezi n. precedent) + suf. pos. magh. *-i*, care poate arăta şi originea locală a purtătorului. La explicaţia numelui *Cheresteşíu*, I. Iordan afirmă: „acelaşi cu numele precedent (*Cheresteş* – s.n.); finala se explică prin pronunţarea «moale» a lui *ş* şi «articolul» *-u*. Şi totuşi accentul stă pe *i*" (DNFR, p. 112).

Chiliciúc (RS). Apare cu variantele grafice *Kiliciuc* şi *Kilicsuk*. Continuă n.fam. ucr. *Kilijčúk*, fiind format de la apel. local *kýlij*/*kýlyj* „persoană ce are hernie" + suf. ucr. *-čuk*. Poate fi derivat și dintr-un supran. (sau o poreclă) *Kilijkó* + suf. ucr. *-juk*. Este răspândit doar în raionul transcarpatic Rahiv (cf. PZU, p. 264), de aici fiind originari primii săi purtători.

Chíndriş (Cr).

Este posibil, după cum susține I. Iordan, să fi fost, inițial, o poreclă, care are la bază apel. rom. *chíndru*, variantă a lui *chinoros* „funingine foarte fină întrebuinţată la colorat" + suf. *-iş* (DNFR, p. 116). Totodată, nu putem exclude că acesta poate fi format cu același sufix de la n.b. calend. ucr. *Kindrat*. E atestat în localitatea Ieud, la 1459: *Kendrys* (*Kindris alias Bálya*) (Mihályi, *Diplome*, p. 427; 271).

Cióponi (LT).

Poate avea ca temă „sl. *Čiponja*; cf. n.top. *Cioponea, Cioponeşti*" (DNFR, p. 126). Totuși, suntem de părere că este un derivat fie de la n.top. *Čop* + suf. magh. *-oń*, fie de la n.top. *Cioponea* + suf. magh. *-i*.

Cípoş (LT).

Este format de la apel. ucr. *čip* „cep, dop de lemn pentru butoi" + suf. ucr. *-oš*. Nu este exclus să fie un hipoc. crt. de la numele *Čipo*, care e corelativ cu *Čiril* „Chiril" (Šimundić, *Rječnik*, p. 104) + suf. ucr. *-oš*.

Cítra (LT).

Are la bază supran. *Citra* < apel. ucr. *cítra*/*cýtra* „citră (instrument muzical" (PZU, p. 593). În Ucr. Transc., se întâlneşte doar derivatul *Cytr'ák* (< *Cytra* + suf. ucr. *-jak*).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Ciubíca (LT).

Continuă supran. (sau porecla) *Čubika*, format de la adj. ucr. *čubátyj* „denumirea care se dă unui animal moţat, în special, unei păsări” (< adj. *čubátyj* „moţat”), + suf. ucr. *-k(a)* sau chiar de la apel. ucr. local *čubíka* „găină moţată”. Comp. cu apel. rom. *ciubica* „şapcă, bască”. Se întâlneşte în raionul Rahiv (cf. PZU, p. 612).

Ciuria (LT). Apare varianta grafică *Ciurea*.

I. Iordan e de părere că provine de la apel. *ciur* + suf. *-ea*; cf. şi n.top. *Ciurea*, aşa cum apare şi la N. A. Constantinescu, unde mai este comparat cu subst. cuman *čura* „şoim” (DOR, p. 242), în timp ce Şt. Paşca susţine că *Ciurea, Ciura* ar fi hipoc. de la *Ciurilă* (Paşca, *Ţ. O.*, p. 209). Cele trei teorii, după părerea lui I. Pătruţ, sunt stângace, lingvistul clujean afirmând că n.fam. *Ciurea* (la fel ca n.b. *Ciura*, n.fam. *Ciură*, n.fam. *Ciure*) este format de la tema *Ciur-*, iar *Ciurilă* e un derivat faţă de *Ciur(e)a* (OR, p. 35). Se pare că originea temei *Ciur-* o găsim la P. P. Čučka, el afirmând că n.fam. *Čura* (existent în Ucr. Transc., în localitatea Turea Bystra, raionul Perecyn) poate să provină: 1. din antrop. *Čur* (care este hipoc. de la n.b. ucr. *Čurýlo* – normat, *Kyrýlo* „Chiril”) + suf. *-a*; 2. de la n.b. sl. sud. *Čura* corelativ cu varianta plină a lui *Čudomir* şi cu n.calend. *Kyrylo*; 3. de la apel. v.ucr. *čúra* „scutier; slugă” (PZU, p. 614). N.b. *Čurýlo*[187] (cu varianta morfologică *Čurýla* – cf. *Ibidem*) < ucr. lit. *Kyrýlo* < sl. *Kirillъ* (UA-ČI, p. 116) < grec. *Kyrillos* < apel. *kyrios* „stăpân, domnitor, suveran” (SUI, p. 173-174).

Cîmpan (Cr). În actele oficiale ale ucrainenilor, există varianta grafică *Câmpan*, însă, ambele forme, în majoritatea cazurilor, pronunţându-se *Kímpan*.

[187] Şi la noi, a circulat până în secolul al XVI-lea forma veche *Ciuril*, când a fost înlocuită cu *Chiril*, care corespunde pronunţiei greceşti moderne (cf. DO, p. 97).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărţii de Ştiinţă
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

La prima vedere, se poate afirma că acest n.fam. are la bază n.top. *Cîmp*/*Câmp* + suf. *-an*. (cf. şi n.top. *Cîmpani* din Ardeal). Însă, datorită pronunţiei, adică *Kímpan*, cât şi faptului că respectivul nume este răspândit în raionul Hust din Ucr. Transc., subscriem părerii lui P. P. Čučka conform căreia este posibil ca acesta să aibă ca temă vechea denumire ucraineană a instrumentului muzical de percuţie *kýmpan* „zurgălău, clopoţel, clopot" (PZU, p. 264). „Comp. şi cu apel. ucr. local *t'ímpan* (< rom. *timpán* – s.n.) «membrana timpanului; timpan»" (*Ibidem*). Numele *Kimpan* este înregistrat, în Ruscova[188], la 1773: *Kimpan Janos* (cf. *Ibidem*).

Cîntea (LT). Apare varianta grafică *Cântea*.

Are la bază apel. rom. *cînt/cânt* + suf. rom. *-ea* (DOR, p. 242; DNFR, p. 133).

Clémcovici (LT).

Provine din antrop. *Klemko* (normat, în lb. ucr., cu forma *Klymkó*) + suf. ucr. *-ovyč* (redat prin rom. *-ovici*). *Klymkó* (< n.pers. ucr. *Klym*[189] (hipoc. de la *Klement*, *Klementij* – UA-ČI, p. 116 şi SUI, p. 178) + suf. ucr. *-k(o)*), atestat la 1447, funcţionează ca nume de familie în raioanele transcarpatice Teaciv şi Ujhorod (cf. PZU, p. 267). N.fam. *Klémcovici* nu se întâlneşte nici în Ucraina Transcarpatică, nici în regiunea Cernăuţi. Primul posesor al acestui nume de familie este venit, recent, din regiunea Ivano-Frankivsk (şi stabilit în România).

Clempuşác (LT, Cr). În Lunca la Tisa, apare varianta grafică maghiară *Klempusak*.

Este format din antrop. *Clempuš* + suf. ucr. *-ak*. Numele *Clempuş* (răspândit, la ucraineni, ca n.fam.) poate să aibă la bază: 1. apel. huţ. *klémpuš/klýmpuš* „dop, cep; capacul

[188] În Vaslui, acest nume este atestat la 1456: *Кыпранъ* (SSUM I, p. 536).

[189] Acest antrop. este înregistrat, în Vișeu de Jos, la 1604: *Phil. Clim* (Bélay, *Már*., p. 218), iar, în localitatea ucraineană Kobyleţka Poleana, la 1684: *Klem Havrila* (*Ibidem*, p. 159).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

bărbânţei"; mold. *klempúš* „cârlig, cui, clenci" şi altele[190]; 2. n.fam. pol. *Klempa, Klemp, Klaępa* sau *Klępo* + suf. *-uš*, la fel ca în n.fam. pol. *Klempas*, *Klempis*, *Klempisz*, a căror temă este derivată de la apel. pol. *klępa* „femela elanului", iar metaforic, „femeie bătrână, în vârstă" (PZU, p. 266). Antrop. *Klempuš* apare atestat, în localitatea transcarpatică Kosivska Poleana, la 1672: *Klympus (Klimpus) Paul* (Bélay, *Már.*, p. 162), iar, în Rona de Sus, este înregistrat la 1684: *Klimpus Matene* (Bélay, *Már.*, p. 186). În Ucr. Transc., n.fam. *Klémpuš* e răspândit în raionul Rahiv (PZU, p. 266), de unde au venit, la începutul secolul al XVII-lea, primii purtători ai acestui nume în satul Valea Vişeului (vecin cu Lunca la Tisa). Dar, în regiunea ucraineană menționată, numele de familie *Clempușac* nu este înregistrat.

Clépa (RS).

Reproduce n.b. v.ucr. *Kleopa* (< grec. *Kleopas* < *kleo* „a lăuda"). De asemenea, este posibil să aibă ca temă apel. *klépa*, care poate fi o formaţie ucr. regresivă creată de la vb. *klepáty* „a bate coasa, a nitui (local: a bate toaca); a calomnia, a cleveti, a defăima" (cf. n.fam. ucr. *Klépar*, *Klepáč*[191] sau porecla *Klépalo*) – PZU, p. 266. Totodată, comp. cu apel. srb.-crt. *klépo* „clăpăug, cu urechi mari" (*Ibidem*). Se întâlneşte în raioanele transcarpatice Rahiv şi Mijhirea (cf. *Ibidem*).

Cóbel (Cr). Există varianta grafică *Cóubel*.

Are la bază apel. ucr. (carpatic) *kóbyl* „copil din flori, bastard" (PZU, p. 270). I. Iordan îl compară cu pol. *Kobel*

[190] Etimologizând numele *Klémpuš*, P. P. Čučka îl compară cu apel.: ucr. *klémpa* „om neglijent, murdar, neîngrijit; cărpacă"; pol. *klępa* „femeie dezordonată; femeie grasă"; slc. estic *kl'ampa* „idem"; srb.-crt. *klémpa* „clăpăug; om greoi, mototol; persoană cu mersul urât" (PZU, p. 266) și cu apel. ucr. local (transc.) *kl'ampa* „mărțoagă; vacă care abia mai merge" (*Ibidem*, p. 267).

[191] Acest antrop. este înregistrat, în localitatea ucraineană Synevyr, la 1715: *Lad. Klepacs* (Bélay, *Már.*, p. 200).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

(DNFR, p. 137), care, se pare, are ca temă denumirea dispreţuitoare a ţăranului polonez, *kobieł* (cf. PZU, p. 270). Însă, datorită existenţei formei *Cóubel*, este posibil să fie o variantă a n.fam. ucr. *Kóvbel*, răspândit în raionul Rahiv (ştiut fiind faptul că, în asemenea poziţii, *v* trece în *u*), care, la rândul său, este o variantă a n.fam. *Kóvbel'*/*Kóvbel'* (frecvent în raionul Hust) < apel. ucr. *kóvbel'* „bobleţ" (un soi de peşte) (PZU, p. 272).

Cocárcă (RS). Apare varianta *Cocárca*.

Probabil este un derivat din antrop. *Cocîr* (< *Cocîrlea*, atestat în DOR, p. 244) sau de la un supran. identic + suf. *-c(ă)*.

Códrea (Cr, LT).

La prima vedere, se pare că explicația acestui nume e ușoară: < supran. care are la bază apel. *codru* sau n.pers. *Codru/Codre/Codra* + suf. rom. *-ea* (DOR, p. 33; DNFR, p. 139). Dar formele *Yvan Korda* (*Kodra*), atestate la 1383, în Vadu Izei (Mihályi, *Diplome*, p. 79), iar, în Berbești, la 1542 (*Codra*), la 1591 (*Simon Kodra*) și la 1604 (*Lad. Kodra*) (Bélay, *Már.*, p. 124); tot în Vadu Izei, între 1673-1676 (*Aleksza Kodra*) (*Ibidem*, p. 139) și altele ne permit să afirmăm că o parte dintre numele *Codrea* sunt corelative cu n.fam. ucr. *Kódr'a* < n.botez/n.calend. ucr. *Kódra*[192], prezent raionul transcarpatic Vyhohradiv (PZU, p. 274).

Colopélnic (Cr).

Reproduce apel. ucr. dial. *kolopél'nyk* (sinonim cu dial. *kolopénnyk*, cf. ucr. lit. *konopél'nyk* – Hrinčenko II, p. 272) „cânepar, pietruşel roşu, pasăre cântătoare ce se hrăneşte cu seminţe de cânepă (Carduelis cannabina – cf. DEX, p. 154)". Acest n.fam. nu se întâlneşte regiunile Ucr. Transc. şi Cernăuţi. Totuşi, în ultima dintre ele, există n.fam. *Kolopél'nyj* < adj. ucr. dial. *kolopél'nyj* „de cânepă" (cf. SP, p. 182).

[192] *Kodre*, ca hipoc. de la *Kodrat*, apare și la alte popoare slave, ca, de exemplu, la bulgari (cf. Ilčev, *Rečnik*, p. 261).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Cóman (RS).

I. Iordan îl explică ca provenind de la „*cuman* «numele unei populaţii turco-altaice, care a trăit prin părţile noastre»; cf. n.top. *Comani*, *Comanul*; cf. şi *coman* «dracul», bg. *Koman*" (DNFR, p. 142); N. A. Constantinescu afirmă: „*Cóman* etnic, popor turanic, dar accentul şi vocala *o* în loc de *u* (căci poporul se numea *Cuman*, *-ia*), ar sugera derivaţia numelui de persoană din tema obscură COMA", iar Cristian Ionescu, după ce, mai întâi, arată, ca şi N. A. Constantinescu, că n.pers. *Cóman* se deosebeşte de numele populaţiei, *cumán*[193], prin poziţia accentului, afirmă că n.fam. *Cóman* este atestat cu o frecvenţă destul de mare pe teritoriul românesc, începând de pe la 1400 (fiind propriu slavilor de sud: sârbilor şi croaţilor[194], de ex., *Koman* apare începând cu sec. al XIII-lea). Numele de persoană *Coman*, continuă acelaşi lingvist, „a fost apropiat de *Coma*, *Comcea*, *Comşa*, derivate dintr-o temă antroponimică *Com-*, despre care afirmaţii sigure nu se pot face (s-a sugerat legătura cu lat. *Comatus* şi grec. *Komaios*, din *coma* «coamă» sau → *Cosma*). Amintirea cumanilor ar putea să se fi păstrat doar în toponimie (*Comana*)[195]" (DO, p. 105). În Moldova, la Suceava, *Coman* este atestat la 1409 (SSUM I, p. 492)[196], iar, în Maramureș, apare înregistrat, în localitatea Botiza, la 1605: *Koman Stephan* și, în Moisei, la 1638: *Vaszil Coman* (Bélay, *Már.*, p. 125, 175). Pe teritoriul Ucr. Transc., se întâlneşte doar în raionul Velykyi Bereznyi (cf. PZU, p. 278).

---

[193] De acelaşi vechi etnonim *komán* este legat şi n.fam. magh. *Komán* (Kázmér, *Régi*, p. 610).

[194] Numele *Kóman* există şi la bulgari (cf. Ilčev, *Rečnik*, p. 226; Grković, *Rečnik*, p. 112).

[195] Antrop. *Comana* a funcţionat ca n.f. în Ţara Românească începând cu secolul al XVI-lea (cf. NFVAI, p. 140).

[196] În Ungaria, acest nume apare înregistrat la 1215: *per pristaldum nomine Coman* (SOIU, p. 205).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Cóndrat (Cr).

Este o continuare a n.b. v.ucr. (cel puțin în această zonă) sau a n.b. calend. bg. *Kóndrat* (azi, normat, în lb. ucr., *Kindrát*) încă înainte de trecerea lui *o* în alt monoftong, adică în *i* sau *u*. *Kondrat* se întâlnește, deseori, în registrele căzăcești ale oștirii zaporojene (PZU, p. 280). Este răspândit la mai multe popoare slave, și nu numai (comp. cu bg. *Kóndrat* – Kovačev, *Č-e reč.*, p. 283; ceh. *Kóndrat* – Moldanová, p. 109; rus. *Kódrat*, normat, în lb. rus., *Kondrátij* – SSLI, p. 134-135). Îl continuă pe grec. *Kondratos* < lat. *Qadrātus* < *quādrātus* „pătrat" (SUI, p. 175). În SSUM I, p. 493, îl găsim înregistrat, în orașul Lviv, la 1400: *...vojtъ jilvovskыi Kundratъ*, iar, în localitatea Novoselyțea, la 1430: *pana Kondrata*. În regiunea transcarpatică, apare atestat, în localitățile Verhne Vodeane (Apșa de Sus), Ciumalevo și Hrușovo, la 1605; *Kis Kondratt*; *Roman Kodratth* și *Kodratt Farago*, iar, în Rozavlea, este înregistrat la 1661: *Kondrat (Kondras) Ivon* (Bélay, *Már.*, p. 121, 133, 167, 187). În Tisa (pe atunci, Veresmart), apare atestat la 1672: *Volphg. Kondrat* (*Ibidem*, p. 214). Se întâlnește în raioanele ucrainene Rahiv, Teaciv și Hust (cf. PZU, *loc. cit.*).

Constantín (LT).

Azi, e unul dintre cele mai frecvente prenume la români. *Constantin* reproduce cognomenul lat. *Constantínus*, derivat cu suf. *-inus* de la *Constantius* (fem. *Constantia*). Acest cognomen roman, care era și nume gentilic, răspândit în epoca postclasică, provine, la rândul său, din cognomenul *Constans* (gen. *Constantis*), atestat, pentru prima dată, în secolul al II-lea d.Cr., chiar și într-o inscripție din Dacia, în anul 138, având la bază adj. lat. *constans*, *constantis* „constant, ferm". În Europa răsăriteană, s-a propagat forma *Constantin*, datorită împăratului roman, *Constantin cel Mare* (secolul al IV-lea d.Cr.), în timp ce, în apusul aceluiași continent, sunt mai des întrebuințate formele provenite din *Constantius* (DO, p. 105-106).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Cópa (RS). Există variantele grafice *Capa* și *Kapa*.

Reproduce n.b. *Cópa* (în grafie ucr. *Kópa*), un hipoc. de la n.b. *Prókip*/*Prokíp* (< n.pers. grec. *Prokópios* < apel. grec. *prokōpos* „care ține sabia de mâner, de toartă”[197] sau < grec. *prokopē* „succes mare, progres” – SUI, p. 304). Comp. cu n. srb. *Kopča*, bg. *Kopi*, *Kopčo*, crt. *Kopa* (cf. PZU, p. 282) și cu apel. ucr. *kopa* „1. unitate de măsură pentru cantitate[198] (cf. rom. *uium)*: *...des'atuju mьrku otъ žita, des'atuju kopu vъ Kobrьini, i otъ jarinы vsjakoe deseatuju u Kobrьini žъ...* (anul 1401); 2. unitate de numărare a banilor (o mulțime); *a pitъ ...za kopu hrošij* (1359)” (SSUM I, p. 495); 3. apel. ucr. *kopá* (vezi *supra*) „căpiță, stog (din 60 de snopi)”[199]. În localitățile transcarpatice Vonihove și Dobreanske, este înregistrat la 1547: *Kopa* și la 1548: *Andr. Kopa*, iar, în Rona de Sus, este atestat la 1600: *St. Kopa*; *Gr. Koppa* și la 1684: *Kopa Griga* (Bélay, *Már.*, p. 212, 177, 186). Tot aici, apare înregistrat la 1715: *Jo. Kopa (Kopak)* (*Ibidem*). În Ucr. Transc., este răspândit în raioanele Rahiv (în localitățile limitrofe cu teritoriul României, chiar cu cel al satului Rona de Sus) și Irșava (cf. PZU, p. 282).

Copoşciúc (RS). Apare în actele oficiale cu următoarele variante grafice: *Coposciuc*, *Kopoşciuc*, *Koposciuc*, *Kopoştiuk*, *Kopostiuk*, *Kopoştiuc*, *Kopostiuc* și *Koposcsuk*.

Este format din antrop. magh. (la origine, o poreclă sau un supran., iar, azi, și n.fam.) *Kopasz*[200] (< apel. magh. *kopasz*

[197] În DO, p. 320 și DOC, p. 464, nu este dată această etimologie a numelui, doar cea care urmează în text.

[198] În graiurile huțule, această unitate de măsură pentru cantitate este egală cu 60 (cf. HHov, p. 100).

[199] De la același apel. s-a format porecla *Kópka* (< *kópa* „căpiță din spice de cereale sau de fân” + suf. dim. *-k(a)*, înregistrată în Lunca la Tisa, pentru care am primit următoarea explicație: „era o femeie grasă și de statură mică”.

[200] Antrop. *Kopasz* este atestat în localitățile maramureșene Remeți, la 1554: *To. Kopaz*; în Iza, la 1600: *Mich. Kopaz*, în Rona de Sus, la 1684: *Kopas Juszko*, *Sofrone* (Bélay, *Már.*, p. 183, 156, 186).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

„chel”, care, la unguri, apare înregistrat la 1324 – Kázmér, *Régi*, p. 618) + suf. ucr. *-čuk*. N.fam. *Kopoščuk*/*Copoşciuc* nu se întâlneşte nici în Ucr. Transc. (cf. PZU) şi nici în alte zone ale Ucrainei (cf. SP), ceea ce ne face să credem că acest antrop. este o creaţie ucraineană ce a luat naştere pe teren românesc (mai ales că este atestat în Rona de Sus, la 1684, numele *Kópos*, azi, respectiva formă fiind supranumele dat celor care poartă n.fam. *Copoşciuc*).

Coreniúc (LT, Cr). În Crăciuneşti, există varianta grafică maghiarizată *Korenyuk*.

Provine de la n.pers. (supran.) *Kórin'* (< apel. *kórin'* „rădăcină”) + suf. ucr. *-uk*. Chiar şi astăzi supran. *Kórin'* are o largă răspândire în cadrul sistemului antroponimic al ucrainenilor din Maram. N.fam. *Koren'úk* este frecvent în raionul transcarpatic Rahiv (cf. PZU, p. 285).

Corjúc (RS). Apare cu variantele *Korzsuk* şi *Corzsuk*.

Este format din antrop. (la origine, supran./poreclă) *Kórž*[201] (< apel. ucr. *kórž/korš*: 1. (dial.) „pâine de ovăz” (BoHov I, p. 377, apud PZU, p. 285); 2. (dial.) „pâine de porumb. mălai” (în graiul din Rona de Sus şi în cele din raionul Hust); 3. „scovardă, lipie, turtiţă”; 4. (dial.) „floarea soarelui (fructul/calatidiul)”) + suf. ucr. *-uk*.

Corneşteán (LT).

E un derivat de la n.top. *Corneşti* (< n.pers. *Corne(a)*[202] + suf. *-eşti* – din jud. Maram.) + suf. (top.) rom. *-ean*.

Corsiúc (LT, Cr). În localitatea Lunca la Tisa, se întâlnesc următoarele variante grafice: *Corsuc*, *Korsiuc*, *Korsuk*, *Korsiuk*, *Korszuk*. (A existat şi forma *Carsiuc*.)

---

[201] Este înregistrat, în localităţile Hust, la 1600: *Ge. Kors* şi Bocicoiu Mare, la 1678: *Korss Ivan* (Bélay, *Már.*, p. 151, 128). N.fam. *Kórž* este răspândit în raionul ucrainean Rahiv (cf. PZU, p. 285), iar *Koržuk* (în grafie rom., *Corjuc*) este prezent doar în regiunea Cernăuţi (cf. SP, p. 186).

[202] Referitor la acest antrop., în DNFR (p. 148), întâlnim: „*Cornea*: *cornea* «numele dracului»; poate fi totuşi, foarte bine, un derivat de la *corn* cu suf. *-ea* (poreclă); cf. n.top. *Cornea* şi n.top. *Corneanu*”.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Acesta provine din antrop. ucr. *Kórsa*[203] (n.fam. în Transcarpatia, azi, dispărut, dar atestat începând cu secolul al XVII-lea – cf. PZU, p. 288) + suf. ucr. *-uk*. Numele *Kórsa* poate să aibă ca temă apel. ucr. *kórsa* „1. talpa saniei, curbura tălpii saniei; 2. o bucată de fier sub formă de semicerc folosită la construcţia colibei; 3. persoană cu picioarele strâmbe” (ultima variantă fiind și cea mai plauzibilă). Puţin probabil ca numele în cauză să se fi format de la apel. ucr. *korsák* (care stă la baza n.fam. *Korsák*) „vechea denumire dată vulpii” (*Ibidem*). *Korsiúk* este propriu sistemului antroponimic al raionului Rahiv (*Ibidem*).

Cosán (Cr).

Probabil e un derivat din antrop. (atestate ca n.fam. în Ucr. Transc. – cf. PZU, p. 289) *Kos* (< apel. ucr. dial. *kos* „mierlă de culoare neagră”) sau *Kósa* (< apel. ucr. *kosá* „1. coasă; 2. păr împletit, coadă, codiţă; 3. gen. antrop. *Kos*”) + suf. ucr. *-an*. Cele două n.fam. (*Kos* şi *Kosá*[204]) sunt, azi, dispărute în Ucr. Transc. (cf. *Ibidem*). Nu este exclus ca acest n.fam. să fie format de la n.top. *Cosău* (din jud. Maram.) + suf. *-an*. E înregistrat, în localitatea Krainukovo, la 1605: *Mathe Kosan* și *Pe. Kosan* (Bélay, Már., p. 174). Comp. cu bg. *Kosan* (DNFR, p. 149).

Cosován (RS). Există variantele grafice *Koszovan* şi *Kosovan*.

Referitor la acest n.fam., I. Iordan susține că „< n.top. *Kosovo* (provincie în fosta Iugoslavie, azi, republică); va fi existat, poate, şi la noi un toponim identic; cf. *Cosovăţul* (jud. Mehedinţi) şi *Cosoba* (azi, jud. Giurgiu)” (DNFR, p. 149-150). Însă mai plauzibilă, pentru această zonă a ţării, este părerea lui P. P. Čučka, el afirmând că numele

[203] Acest antrop. este atestat, în localitatea Vișeu de Sus, la 1549: *Chorsa* (Bélay, *Már.*, p. 219) și, în localitatea Rozavlea, la 1661: *Korsa Demian* (*Ibidem*, p. 187).

[204] Numele *Kosa* este înregistrat, în localitatea Hust, la 1509, iar, în Sighetu Marmației, la 1519 și 1520: *Ge. Kossa* (Bélay, *Már.*, p. 150, 197) și altele.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

provine din catoiconimul ucr. (sau rom.) *kosován* (*cosován*) < *Kosovo*[205] (oraș din regiunea Ivano-Frankivsk) + suf. ucr. *-an* (PZU, p. 290). E înregistrat, în localitatea Verhne Vodeane, la 1550: *Mate Kozoan* (Bélay, Már., p. 121), azi fiind răspândit în raionul Rahiv (cf. *Ibidem*, p. 290).

Cóstea (Cr, LT).

E un hipoc. slav de la numele *Constantin*. I. Iordan îl compară cu grec. *Kostea(s)*; cf. şi bg. *Koste* (DNFR, p. 150). *Cost(e)a* apare la sârbi, croaţi, ucraineni, ruşi etc. Cristian Ionescu afirmă că cea mai veche atestare românească a lui *Costea* este cea din 1383 (DO, p. 106). Noi l-am găsit înregistrat, în localitatea Giulești, între 1349-1360: *Kozta* și la 1388: *Kozta f. Dragus* (Bélay, Már., p. 142). Alte atestări: în Sighetu Marmației, la 1404: *Kostje Popovъ* (SSUM I, p. 502); în Fereşti, la 1442: *Iuga Kostha* (Bélay, Már., p. 140); în Uhlea, la 1542: *Coztha, Mich. Bakoch* (*Ibidem*, p. 209) etc. Se întâlnește în raioanele ucrainene Vynohradiv şi Teaciv (cf. PZU, p. 290).

Cóvaci (Cr, RS, LT). În Rona de Sus, apare și varianta, în grafie parțial maghiarizată, *Kovacs*.

Are o mare răspândire nu doar în România, ci şi în Ucraina, Ungaria şi în alte ţări din regiunea carpatică. N.fam. *Covaci*[206] < v.rom. şi dial. *cováci* „fierar” (DNFR, p. 153), deşi poate proveni din ucr. local *kováč* „idem” (< v.sl. *kováč* „idem”) (PZU, p. 271-272) sau din magh. *kovács* „idem”. Referitor la n.fam. ucr. *Kóvač*, P. P. Čučka susține

[205] Astăzi, forma normată în limba ucraineană este *Kósiv* (cf. SHNU, p. 209). Comp. cu n.top. *Cosău* (jud. Maramureș).

[206] La unguri, *Kovács* apare atestat la 1389 (Kázmér, *Régi*, p. 629). Astăzi, în antroponimia Ungariei, din punctul de vedere al frecvenței este pe locul al doilea (pe primul fiind *Nagy*) cu 223.808 ocurențe, având următoarele variante grafice: *Kovács, Kováts, Kovách, Kovacs, Kovats, Kovach, Kovatch, Kóvács, Kowács, Kovác, Kovac* (cf. Hajdú Mihály, *op. cit.*, p. 203). La polonezi, numele *Kowacz* este cunoscut începând cu secolul al XV-lea (cf. Rymut, *Nazwiska I*, p. 452).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

că trecerea accentului pe prima silabă se datorează influenţei lb. magh. sau celei slc., pentru a diferenţia n.fam. de apel. ucr. *kováč* (PZU, p. 272). În graiul din Rona de Sus, există doar apel. *kováč* cu accentul pe *a* păstrat; cf. supran. *Kováč* existent în antroponimia localităţii sus-amintite. În Maramureș, este înregistrat, în localitatea Câmpulung la Tisa, la 1456: *Kovács* (Bélay, *Már.*, p. 148).

Covaliúc (LT).

Este format din antrop. ucr. *Kovál'*[207] (< apel. ucr. *kovál'* „fierar") + suf. ucr. *-uk*, fiind atestat la 1787 (PZU, p. 271). Are o frecvenţă mare în raioanele ucrainene Rahiv și Voloveţi (cf. *Ibidem*).

Cozúc (Cr). Se pronunţă *Koz'úc*.

Provine din antrop. (iniţial, o poreclă) *Kozá* (< apel. ucr. *kozá* „capră") sau de la apel. *koz'úk* < apel. *kozá* + suf. ucr. *-uk*. E înregistrat, în localitatea Dovhe, la 1715: *Andr. Kozuk* (Bélay, *Már.*, p. 136). Nu l-am întâlnit nici în Ucr. Transc., nici în celelalte regiuni ale Ucrainei (cf. PZU; SP; Chúdaš).

Crámar (RS). Apare varianta grafică *Kramar*.

Are la bază apel. ucr. *krámar*/*kramár* (< apel. *krama* „cramă") „proprietar de prăvălie, negustor, comerciant" (Hrinčenko II, p. 298); cf. și derivatele: *kramarje, kramarija, kramnыj*, atestate, în localităţile Luţk și Suceava, la 1388 și 1435 (SSUM I, p. 510). Atât apelativul, cât şi numele sunt cunoscute în lb. slave de sud şi în cele de vest (cf. rom. *cramă* < srb.-crt. *krama* – DEX, p. 235). La polonezi, numele *Kramarz* este înregistrat la 1404 (cf. Rymut, *Nazwiska I*, p. 458, apud PZU, p. 301). N.fam. *Krámar* e răspândit în raionul Ujhorod (cf. *Ibidem*).

Crauciúc (Cr, RS). Există variantele *Krauciuc* şi *Kraucsuk*.

Este o variantă dialectală (locală) a numelui, în limba ucraineană, fiind normată forma *Kravčúk*. Provine din antrop.

[207] Antrop. *Koval'* este atestat, în localitatea ucraineană Tiuška, la 1680: *Kovaly Fedor*; *Alex Kovaly*, iar derivatul *Kovalyovics (Simion)* apare înregistrat, în Lunca, la 1672 (Bélay, *Már.*, p. 209, 173).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

ucr. *Kravéc'* (< apel. ucr. *kravéc'* „croitor") + suf. ucr. *-juk*, fiind atestat la 1787, în regiunea ucraineană Boikivșcyna (PZU, p. 300). Totuși, după cum subliniază P. P. Čučka, este posibil să aibă la bază apel. ucr. *kravčúk* „ucenicul croitorului" (*Ibidem*). Este frecvent în raionul transcarpatic Rahiv (cf. *Ibidem*).

Creángă (RS).

Trebuie să fie la origine un supran. care are ca temă apel. rom. *creangă*.

Crístea (Cr).

Cristea (ca şi *Cristi*) este un hipoc. de la *Cristian*, fiind atestat, în documentele Ţării Româneşti, la 1415 (purtat de unsprezece persoane până în anul 1500) – (DO, p. 115). Antrop. *Cristian, Cristiana* reproduc n.pers. lat. *Christiánus, Christiána* (la origine, derivate de la *Christus*, prin această denumire fiind desemnaţi adepţii religiei creştine). Numele *Christos* (< vb. grec. *chrio* „a unge") este o traducere a ebr. *mash'ha* „uns", cunoscut la noi sub forma *Mesia* (*Ibidem*, p. 115-116). [Ne întrebăm de ce I. Iordan în explicaţia lui *Cristea* afirmă: „Acelaşi cu *Hristea*; cf. n.top. *Cristea*", iar, în cea a lui „*Hristea*: *Hristo* sau *Hristu*, cu suf. *-ea*; cf. şi bg. *Hristea* şi grec. *Hristea(s)*" (DNFR, p. 157, 284). Ba mai mult decât atât, în etimologizarea n.fam. *Cristi*, lingvistul susține că este „hipocoristic al lui *Cristian*; cf. şi *Criste*, variantă mold. a lui *Cristea*" (*Ibidem*, p. 157).]

Csáknadi (LT). Se pronunţă *Čóknadi*.

Provine din „microtoponimul magh. *Csaknád* + suf. magh. *-i*", fiind propriu sistemelor antroponimice din raioanele transcarpatice Voloveţi şi Svaleava (cf. PZU, p. 608).

Cúcul (Cr). Există varianta grafică *Kukul*.

Are ca temă apel. rom. *cuc* (pasărea). Comp. cu ucr. dial. *kukúl* „cuc", forma de masc. pentru fem. *zozúl'a*, proprie limbii ucrainene (Hrinčenko II, p. 321) și cu apel. din gr. ucr. buc. *kukúl'* „albăstriță, albăstrea" (PZU, p. 311). Antrop. *Cuc* e înregistrat, în localitatea Verhne Vodeane (Apșa de Sus), la 1550: *Luc. Kuk* (Bélay, *Már.*, p. 121).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

N.fam. *Kúkul* este răspândit doar în raionul transcarpatic Rahiv (cf. *Ibidem*).

Cúlac (Cr). Există varianta grafică *Kulak*.

Provine de la apel. ucr. *kulák* „pumn”[208], unde, probabil, sub influența lb. magh. a avut loc transferul accentului. De asemenea, este posibil să aibă la bază numele *Kúla*, hipoc. de la n.b. *Mykúla*, variantă locală a lui *Mykóla* (cf. rom. *Necula*) + suf. ucr. *-ak*. Este atestat, în localitatea Beltiug (jud. Satu Mare), la 1482, astăzi fiind prezent doar în raionul ucrainean Irşava (cf. PZU, p. 312).

Culineác (Cr).

Este format din antrop. *Kúlin/Kúlyn* sau de la n.f. *Kulýna* (< n.pers. ucr. *Kúla/Kúl'a*[209] + suf. ucr. *-in/-yn* sau *-yn(a)*) + suf. ucr. *-jak* (PZU, p. 312-313). Referitor la acest n.fam., I. Iordan afirmă: „*Culineac*: *Culin* (sau ucr. *Kulin*, presupus de noi), cu suf. ucr. *-eac*” (DNFR, p. 166). Este frecvent în raionul transcarpatic Rahiv (cf. PZU, p. 312).

Cureleác (RS). Apare în actele oficiale cu următoarele variante grafice: *Curileac*, *Kureleac*, *Kurileak* şi *Kurelyak*.

Continuă n.pers. sl. *Kurýlo*[210] (normat, în lb. ucr., *Kyrýlo*)[211] „Chiril” (Chudaš, p. 122, 129; PZU, p. 315) + suf. ucr. *-jak*. Se întâlnește în raioanele ucrainene Rahiv şi Teaciv (cf. PZU, p. 315).

---

[208] P. P. Čučka afirmă că atrop. *Kulak*, format de la același apelativ, a funcționat printre ucraineni ca nume de persoană (SOIU, p. 211).

[209] *Kúl'a* şi *Kúla* sunt hipoc. de la n.b. *Mykúla* (variantă a ucr. lit. *Mykóla* „Nicolae”), prezent și la alte popoare slave (cf. Ilčev, *Rečnik*, p. 283; Grković, *Rečnik*, p. 116; Moldanová, p. 120; Rymut, *Nazwiska I*, p. 489), apud PZU, p. 312. În Rona de Sus, este înregistrat ca supranume.

[210] Acest nume este atestat, în localitatea *Vilna*, la 1495: *...na (i)mija Kurilo Ivanovi(č)* (SSUM I, p. 530) și, în *Pryborjavske*, la 1680: *Buzega (Bugova) Kurilo* (Bélay, *Már.*, p. 221).

[211] I. Iordan explică (greșit, după părerea noastră) n.fam. *Cureliuc* ca fiind „acelaşi, ca semnificaţie, cu *Curelescu*”, iar pe acesta din urmă ca provenind de la *Curelea* (< *curea*, pl. *curele* + suf. *-ea*) + suf. *-escu*, sufix care „a fost înlocuit, într-o zonă bilingvă, prin ucr. *-juk*” (DNFR, p. 161).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Cúsco (RS).

E un derivat din antrop. *Kus* (azi, n.fam. în raionul transcarpatic Teaciv) + suf. ucr. *-k(o)*. *Kus* poate avea la bază adj. protoucr. *kus* „scurt; ciunt; strâmt; cu coada tăiată” sau apel. ucr. local *kus* „bucată mare”. De asemenea, *kus* poate fi şi var. dial. a denumirii „mierlei negre” (PZU, p. 318). *Kúsko* a funcţionat ca n.fam. în Ucraina Transc. (*Ibidem*), fiind atestat, în Botiza, la 1661: *Kuska Jonoska* și, în Poienile de sub Munte, la 1680: *Kuska Ivan, Luka, Szimeon* (Bélay, *Már.*, p. 125, 180).

Cuth (RS).

Are ca temă apel. ucr. dial. *kut* „pisoi, pisică” (ucr. lit. *kit*). Comp. cu n.fam. ceh. *Kut*, format de la un apelativ cu același sens (Moldanová, p. 122, apud PZU, p. 318). Apare înregistrat, în Kosivska Poleana, la 1672: *Kut Havrillo* (Bélay, *Már.*, p. 162). Se întâlneşte în raionul ucrainean Teaciv (cf. PZU, *loc. cit.*).

Cuzmiciúc (Cr).

Continuă n.fam. ucr. *Kuzmyčúk*, derivat din antrop. (azi, și n.fam.) *Kúz'myk*[212]/*Kúz'myč*[213] (< n.b. ucr. *Kuz'má*[214] + suf. ucr. *-yk/-yč*) + suf. ucr. *-juk* (PZU, p. 310). Este răspândit în raionul ucrainean Rahiv (cf. *Ibidem*).

Cvaşciúc (RS). Apare în actele oficiale cu următoarele variante grafice: *Kvasciuc, Kvaşciuc, Kvaşciuk* şi *Kvascsuk*.

E format de la adj. ucr. *kvasnýj* „acru, înăcrit” sau de la apel. ucr. *kvas* „cvas”, fiind derivat fie din antrop. *Kvas* (< apel. ucr. *kvas* „cvas; acreală”) + suf. ucr. *-čuk*, fie din antrop. *Kvaskó* (< apel. ucr. *kvas* „cvas” + suf. *-k(o)*) + suf. ucr. *-juk*. În PZU (p. 255), ca şi în DNFR (p. 263), apare

[212] Acest antrop. este atestat, în localitatea Bocicoiu Mare, la 1715: *Lad. Kuzmic* (Bélay, *Már.*, p. 129).

[213] Antrop. *Kuzmyč* este înregistrat în localitatea Sudomyr, la 1361: *pan Vasko Kuzmič*, iar, în Lviv, la 1370: *Ivanъ Kuzmi(č)* (SSUM I, p. 526).

[214] N.b. *Kuz'má* < grec. n.pers. *Kosmos* < apel. grec. *kosmos* „lume; ordine; frumuseţe” (SUI, p. 185).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

doar *Cvasniúc*, însă forma *Cvaşciúc* e răspândită în regiunea Cernăuţi (cf. SP, p. 173).

Dan (RS).

Este un nume vechi în onomastica românească, utilizat în toate zonele ţării (fem. *Dana*), fiind folosit mai frecvent ca n.botez şi mai puţin ca n.fam. La noi, apare atestat la 1385 (DO, p. 121-122)[215]. Cei mai mulţi lingvişti[216] sunt de părere că acesta e un hipoc. al unui nume compus din *Dan*, fie ca element primar (*Dan*-), ca în *Daniel*, fie secundar (*-dan*), ca în *Bogdan*, *Iordan* etc., şi că a fost împrumutat din limbile slave vecine. O. Vinţeler este de părere că „*Dan* nu a putut contribui ca formant nici la *Daniel* şi nici la *Iordan*. În schimb, în numele *Bogdan*, avem un nume slav compus din substantivul *bog* «Dumnezeu, zeu» şi un participiu *dan* «dat». Prin urmare, *Dan* este de origine slavă şi s-ar traduce «dat», iar *Bogdan*, «dat de Dumnezeu»" (Vinţeler, p. 102). Aceasta este etimologia propusă de St. Ilčev (Ilčev, *Rečnik*, p. 79), dar, după cum afirmă Jan Svoboda (în *Staročeská*, p. 70), acest nume are la bază apel. *bog/boh* „bogăție; fericire; soartă"; fiind atestat și ca antroponim, v.sl. *Bog*, prezent în multe alte nume compuse slave vechi. „E interesant de menţionat, după cum susține Cr. Ionescu, că n. *Dan* (ca şi *Daniel*) apare în *Geneză*, denumind o persoană (în genealogia biblică, este fiul lui Iacob şi al sclavei Rachelei, Bilha), un trib israelit (după numele de persoană) şi chiar o cetate din apropierea izvoarelor Iordanului (vechiul sidonic

[215] În Maramureș, pentru antrop. *Dan* am găsit mai multe atestări: în localitatea Sighetu Marmației, la 1404; *Danъ* (SSUM I, p. 280); în Ieud, la 1427; *Dan fily alterius Dragomer* (Mihályi, *Diplome*, p. 270); în Giulești, la 1434; *Mich. Daan* (Bélay, *Már.*, p. 142); în Săcel, la 1453; *Dan (Daan) Gostholan* (*Ibidem*, p. 191) etc.

[216] Prezentăm doar câteva exemple: I. Iordan (*Dan* este hipoc. de la *Daniel*, cf. şi magh. *Dán* < *Daniel* – DNFR, p. 165); P. P. Čučka (*Dan* < *Danylo*, *Danaijl* sau < *Bogdan*, *Iordan* – PZU, p. 185); DOR, p. 39-40; Ilčev, *Rečnik*, p. 155; Šimundić, *Rječnik*, p. 406 etc.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Laich, cucerit de tribul *Dan*, care i-a schimbat numele; cetatea e identificată cu actualul *Tell el-Kadi*). Originea numelui biblic se află în exclamaţia Rachelei: Domnul m-a judecat (*dananni*) şi mi-a dat acest fiu (→*Daniel*)" (DO, p. 122). *Dan* a dat naştere unei bogate serii de derivate, unele împrumutate ca atare de la popoarele slave, altele creaţii româneşti (ca de exemplu: *Dana, Danu(l), Daneş, Danel, Dăniţă, Danie, Dancu, Danco, Dance(a), Danciu(l), Dăncel, Dăncău, Dăncilă, Dăncuş, Dănaie, Dănăiaş, Dănăiaţ, Dăneciu, Dănuţ, Dănuţa* etc.), o delimitare exactă între formele slave şi cele româneşti fiind foarte dificil de realizat (*Ibidem*).

Dánci (RS).

Danci poate fi un hipoc. de la antrop. rom. *Dancea* (< n.b. bg. *Danča*) sau *Danciu* (< bg. *Dančo*), care, în antroponimia românească, sunt n.fam. (DNFR, p. 165). Totodată, este posibil să fie un hipoc. de la antrop. *Dančó* (< ucr. sau bg. *Dančó*) (PZU, p. 186-187) ori o continuare a crt. *Danč* (Šimundić, *Rječnik*, p. 406) sau un hipoc. de la bg. *Danča*/ *Dančo* (Ilčev, *Rečnik*, p. 156). E înregistrat: în localitatea Bedevlea, la 1411: *Pe. Danch*; în Oncești, la 1415: *Danch Ivan*; în Sarasău, la 1435: *Danch (Dancz)*; în Vișeu de Jos, la 1453: *Dancs* și, mai târziu, în Bocicoiu Mare, la 1678: *Laver Dancz* (Bélay, *Már.*, p. 126, 213, 194, 219, 128). În ceea ce priveşte antrop. *Danciu*, atestat la români în 1389 (DO, p. 122), precizăm că în Maram., acest n.pers. (înregistrat, în localitatea Ieud, la 1419: ...*Danchul filys* – Mihályi, *Diplome*, p. 245) a fost utilizat până în secolul al XVIII-lea. Este răspândit în raioanele transcarpatice Teaciv, Rahiv, Svaleava, Ujhorod și Perecyn (cf. PZU, p. 186).

Danyúk (RS). Este grafia maghiară a n.fam. ucr. *Daniúk*. Se pronunţă *Dan'úk*.

Provine din antrop. *Dan* + suf. ucr. *-juk*. Nu l-am întâlnit pe teritoriul Ucr. Transc, fiind, probabil, o creație ucraineană realizată pe teren românesc.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Dáscălu (LT).

Este, la origine, un supranume care are la bază apel. rom. *dascăl* (cu sens bisericesc, după cum afirmă I. Iordan în DNFR, p. 166).

Dávid (RS).

Reproduce n.pers. ebr. *Dáwidh*, purtat de cel de-al doilea rege al Israelului (1012-972 î.Cr.) şi mare proroc (creator al *Psalmilor*), învingătorul uriaşului Goliat, căpetenia filistenilor. Conform sensului iniţial, acesta ar putea fi considerat un nume laic (apropiat fie de subst. *dodh* „unchi", fie de vb. *jadad* „a iubi" – cuvinte din limbajul copiilor) tradus prin „cel iubit de părinţi" sau un hipoc. de la un nume teoforic frazeologic de tipul *Elidad* sau *Jedidiah* „iubit de Dumnezeu"; cel de-al doilea înţeles al lui *Dawidh* ar putea fi comparat cu un cuvânt (atestat de tăbliţele de la Mari), *dawidum*, a cărui semnificaţie ar fi „conducător". Se pare că era un supranume „oficial" al regelui israelit, numele său individual fiind *Elchanan* sau *Baalchanan* (DO, p. 125-126). E înregistrat, în Leordina, atât la 1476 (*Davidis presbyteri Valachi* – Mihályi, *Diplome*, p. 531), cât și la 1479 (*David presb. ruthenorum* – Bélay, *Már.*, p. 171). N.fam *David* este frecvent în localitatea ucraineană Luh (Lunca) din Ucr. Transc. (cf. PZU, p. 184).

Dăbală (LT). Apare cu variantele grafice *Dabala* și *Dabală*.

La origine, este un supranume ce are la bază apel. ucr. dial. *dóbalo* „persoana care bate toba, toboşar" (< verbul *dobáty/ dobátы* „a bate toba" și, puțin probabil, < apel. ucr. dial. *dóba* „tobă" < apel. rom. *dobă* + suf. ucr. *-al(o)*[217], care,

[217] Unii dintre onomaști, printre care și Ju. K. Red'ko, consideră, în majoritatea cazurilor, în mod eronat, că antroponimele de tipul *Húpalo, Dúvalo, Kopálo, Motálo, Pomýkalo, Súkalo, Tórkalo, Chrýpálo, C'ápalo, Šámalo* etc., la fel ca *Brykájlo, Hrýmajlo, Dubájlo, Kusájlo, Čekájlo, Čytajlo* etc., sunt nume de familie formate cu ajutorul procedeului morfologic, derivate cu sufixele *-al(o),* respectiv *-ajl(o),* ambele afixe fiind augmentative, cu sens peiorativ, jignitor, cu nuanță de ironie la adresa deno-

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

sub influența limbilor maghiară și română, a fost redat prin *-la/lă*). Mai puțin veridic să se fi format de la n.b. v.sl. *Doba* (< *Dobrijan*, *Dobril*, *Dobromir*, *Dobroslav*, *Dobrovoj* – Šimundić, *Rječnik*, p. 408, Rymut, *Nazwiska I*, p. 137, Ilčev, *Rečnik*, p. 174) + suf. ucr. *-al(o)*. În Rona de Sus, am înregistrat porecla *Dabal'ó*.

Díchi (Cr).

E un derivat de la n.pers. *Dicu*, iar acesta, la rândul său, un hipoc., fie de la *Constantin* (cf. *Dicu*, *Dicuţ* – DO, p. 106), fie de la *Tudor*, *Teodor* > *Todea* > *Todicu* > *Dicu* (DO, p. 379; DNFR, p. 171). Puţin probabil ca *Dichi* să fie o formă regresivă de la n.fam. *Dichiu* < apel. *dichíu* „administrator al bunurilor unei mănăstiri" (DNFR, p. 171). Comp. cu subst. *dichis*, care, după părerea lui N. A. Constantinescu, constituie tema n.fam. *Dichiseni* şi *Dichiseşti* (DOR, p. 429) sau *Dichiseanu*.

Dóbra (RS).

Poate fi o continuare a n.b. ucrainean vechi păgân (moştenit din slava veche) *Dobra* sau să provină de la n. sl. de sud *Dobra*, care este corelativ cu nume pline, precum *Dobran*, *Dobraš*, *Dobreta*, *Dobrivoj*, *Dobromir*, *Dobrislav*, *Dobrota*, *Dobrogost* (Ilčev, *Rečnik*, p. 174; Grković, *Rečnik*, p. 77; Šimundić, *Rječnik*, p. 408; Rymut, *Nazwiska I*, p. 137) ori *Dobro(neaga)*, *Dobro(mira)*, *Dobro(slava)* (NFVAI, p. 143), ce au la bază adj. sl. *dobrъ*, *dobra* „bun, bună". (Aceeaşi temă *Dobr-* o au şi alte nume, derivate româneşti, ca de exemplu: *Dobrin*, *Dobrul*, *Dobriţă*, *Dobrică* etc.).

---

tatului (Red'ko, *Sučasni*, p. 109, 106). Părerea noastră este că acestea sunt rezultatul procedeului lexico-semantic (inițial, toate fiind supranume/porecle), ele având la bază apelative în *-al(o)*/*-ajl(o)*, formate, în majoritatea cazurilor, de la verbe (de la participii trecute, genul neutru): *hypaty*, *kopaty*, *motaty*, *pomykaty*..., *brykaty*, *hrymaty*, *kusaty*, *čekaty* etc. Totuși, nu excludem posibilitatea, pe care o prezintă același lingvist, ca unele dintre numele de familie în *-al(o)*, *-ajl(o)* să nu se fi format de la verbe, ci de la alte părți de vorbire: *Kohutájlo* (< *kohut*), *Mys'ájlo* (< *Mys'ko* < *Mychajlo*) sau *Boruchájlo* (< n. evreiesc *Boruch*) (*Ibidem*, p. 106).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Antrop. *Dobra* este atestat, în localitatea Laskod (Ungaria Carpatică), la 1341 (PZU, p. 200) și, la Vaslui, în 1497: ...*i sestra jich Dobra* (SSUM I, p. 305). N.fam. *Dobra* se întâlneşte în Cehia (cf. Knappová, p. 87, apud PZU, *loc. cit.*), iar, în Ucr. Transc., este răspândit în următoarele raioane: Irşava, Teaciv, Mukacevo, Vynohradiv şi Svaleava (cf. *Ibidem.*).

Dobróţchi (LT).

Continuă n.fam. ucr. *Dobróc'kyj*. Acesta poate proveni de la n. v.sl. *Dobrota* sau *Dobrot* + suf. ucr. *-s'k(yj)*), unde o etapă intermediară între n.pers. şi actualul n.fam. putea fi antrop. *Dobroč*. Însă mult mai plauzibil este faptul că s-ar fi format de la oiconimul *Dobroč* + suf. ucr. *-s'kyj* (PZU, p. 200). Este frecvent în unele zone ale raionului ucrainean Rahiv (cf. *Ibidem*).

Dóda (RS).

Iorgu Iordan consideră că n.fam. *Dode(a)* este format de la apel. rom. *dod* „simplu, prost" + suf. *-e(a)*; cf. bg. *Dode* (DNFR, p. 176). P. P. Čučka afirmă că acest n.fam. provine: 1. de la n.b. sl. de sud *Doda*, hipoc. de la *Dobrivoi*, *Dobroslav*, *Dodin*, *Dobrić*, *Domanir*, *Todor*; 2. de la n.pers. v.ucr. *Dodo* sau n.pers. slc. *Dodó* (normat, *Josef*); 3. de la n.pers. uzual magh. *Dodó* (normat, *David*) (PZU, p. 202). N. A. Constantinescu are o părere aparte, mult mai credibilă, şi anume că n. *Doda* < subst. *doda* < bg. *dada* „lele" sau arom. *dodă* „soră mai mare" (DOR, p. 262). Etimologia propusă este verosimilă, cel puțin în această regiune a țării noastre, din două motive: pe de-o parte, atestarea târzie a respectivului antrop., în Dilove, la 1685: *Doda Ivan*, și la 1691: *Doda Dombrava* (Bélay, *Már.*, p. 208), iar, pe de alta, prezența acestui n.fam. doar în aceeași localitate, Dilove, el nemaifiind propriu altor raioane transcarpatice (cf. PZU, p. 202).

Dódea (RS).

Poate fi o variantă a numelui precedent sau este un derivat de la n.f. *Doda* (cf. NFVAI, p. 145) + suf. *-ea*.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Dohotár (Cr).

Redă un supran. format de la apel. rom. *dohotár* (< apel. rom. *dohot*, de origine ucraineană, + suf. *-ar*[218]) „fabricant sau vânzător de dohot". I. Iordan afirmă că *dohotár* ar putea însemna şi „vas în care se păstrează dohotul" (DNFR, p. 176). Nu se întâlneşte în Ucr. Transc. (cf. PZU).

Dónat (Cr). În actele oficiale, apare varianta grafică *Donath*.

Continuă v. n.calend. magh. *Donát*, atestat, în documentele maghiare scrise, la 1489 (Kázmér, *Régi*, p. 311), care provine din cognomenul lat. *Donatus* „cel dăruit", acesta fiind prezent în onomastica creştină prin mucenicii înscrişi în *Martirologii* (DOC, p. 149-150).

Drághi (RS).

Este un hipoc. de la n.b. sl. de sud precum: *Dragici*, *Dragislav*, *Dragomir*, *Dragoslav*, *Dragostin*, *Dragoliub*, fiind derivate de la tema *Drag-* < adj. sl. de sud *drag* (DO, p. 138-139); cf. n.top. *Draghia* (în jud. Maram.) (DNFR, p. 180). Totodată, poate să fie format de la n.top. *Drag* sau chiar de la n.pers. *Drágh(i)*[219] + suf. magh. *-i*.

Dragomír (Cr).

Reproduce n.b. v.sl. de sud *Dragomir* (Šimundić, *Rječnik*, p. 87), compus din apel. *drag* „drag, scump" şi *mir* „lume; pace; împăcare". Este atestat, în Giulești, la 1317: *Dragus fia Dragomer*; la 1349: *Dragumer*, iar, la 1355: *Dragamer* etc. (Mihályi, *Diplome*, p. 27, 33). În Sighetu Marmaţiei, e înregistrat la 1404: *Ivančukъ Dragomirъ* (PZU, p. 208). Astăzi, n.fam. *Drah(g)omýr* este unul dispărut din antroponimia Ucr. Transc.[220] (cf. *Ibidem*, p. 208).

---

[218] E. Petrovici, *Studii de dialectologie şi toponimie* (vol. îngrijit de I. Pătruţ, B. Kelemen, I. Mării), Editura Academiei Române, Bucureşti, 1970, p. 166.

[219] Este înregistrat, în localitatea Bedevlea, la 1336: *Dragh* (Bélay, *Már.*, p. 126) și, în Sarasău, la 1375: *Dragh f. Gyula* (*Ibidem*, p. 193).

[220] Pe teritoriul Ucr. Transc., *Dragomir* este atestat, pentru prima dată, în Ujhorod, la 1363: *Dragomer filius Zanizlai voyvode* (SOIU, p. 173).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Draşcába (RS).

Este format de la n.b. bg., crt. sau srb. *Draško*, ce provine din *Dražko*, *Draga*, *Dragomir*, *Dragoslav*, *Dražilo*, *Draža* (Ilčev, *Rečnik*, p. 181-184; Grković, *Rečnik*, p. 81-82) + suf. (calitativ) ucr. *-ab(a)*, ca în n.fam. *Kostrába*, *Kul'ába* (cf. PZU, p. 209). Este frecvent în Slatina (Solotvyno), localitate situată la graniţa cu România (vizavi de Sighetu Marmaţiei), de aici, după spusele informatorilor, fiind originar strămoşul celui care azi poartă acest nume. Astăzi, n.fam. *Draškába* se mai întâlneşte doar în localitatea ucraineană Bogdan (raionul Rahiv) şi în oraşul Ujhorod (cf. *Ibidem*).

Drimúş (RS, Cr).

Continuă n.b. sl. de sud *Drimuš* (la origine, un supranume născocit, inventat) „care se dădea copiilor somnoroşi" (< vb. *drimati* „a moţăi; a fi somnoros") (PZU, p. 210). I. Iordan afirmă că, la noi, n.fam. *Drimuş* îl continuă pe pol. *Drimusz* (DNFR, p. 182), părere căreia îi subscriem şi noi, dar fără să excludem posibilitatea ca acest antroponim să fie o creaţie ucraineană locală. Fiind răspândit în satul transcarpatic Kobyleţka Poleana (din raionul Rahiv, situat la graniţa cu România), de unde au venit stămoşii purtătorilor respectivului nume, iar, din cauza faptului că acesta nu se întâlneşte în alte zone ale Ucrainei, este posibil ca acest n.fam. să fi intrat din polonă în sistemul antroponimic ucrainean. Este atestat, în Rona de Sus, la 1654: *Drimus Griga* şi la 1684: *Drimus Fedor*, *Stephan*, *Vaszil* (Bélay, *Már*., p. 186).

Druleác (LT, Cr). În Lunca la Tisa, există varianta *Druliac*.

Are la bază apel. huţ. *drúl'a* „roabă" (Vincenz, *Traité*, p. 502, apud PZU, p. 211) + suf. ucr. *-jak*. P. P. Čučka, în afară de etimologia de mai sus, susţine că *Druleac* ar proveni de la apel. rom. *drulea* „femeie stricată" (cf. DOR, p. 267) + suf. ucr. *-jak* (PZU, p. 211), ceea ce ni se pare puţin probabil. Comp. cu apel. buc. *drúl'aty* „a umbla fără noimă, a hoinări" (BuHov, p. 104). N.fam. *Drul'ák* este răspândit în raionul Rahiv (cf. *Ibidem*).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărţii de Ştiinţă
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Dsudsúra (RS). Apar variantele grafice *Dszudszura* şi *Diudjura*. Probabil reproduce vreo poreclă, formată (ca urmare a unui defect de vorbire, bâlbăială) din *Džu/Czu* (repetarea primei silabe a următorului cuvânt) + apel. ucr. *džúra* „scutier, paj, sluga care mergea în război cu cazacul” (Hrinčenko I, p. 377) sau de la apel. v.ucr. *džur* „un fel de ciorbă făcută din făină de ovăz nestrecurată lăsată în apă peste noapte, apoi fiartă şi mâncată cu ulei de cânepă” (*Ibidem*, p. 376-377). Comp. cu apel. v.ucr. *džindžúra* „(o plantă) – Gentianae” şi cu vb. *džydžúryty(s'a)* „a cocheta; a expune ceva la vedere, a se mândri cu ceva” (*Ibidem*, p. 376). Totodată, poate fi o formă schimbată a n.fam. *Dudúra* (< 1. antrop. *Dúda* sau *Dóda* + suf. ucr. *-ur(a)*[221]; 2. posibil un derivat de la vb. *dudúrytys'a* „a se speria, a se face părul măciucă”– PZU, p. 214). Şi cu toate acestea, credem că tema de la care a fost creat acest nume poate fi un hipoc. local (de tipul

[221] În limba ucraineană, *-ur(a)* este un sufix calitativ cu nuanță peiorativă, formând diferite lexeme de tipul *zamazura*, *nos'ura*, *bos'acura* (Red'ko, *Sučasni*, p. 157), care a dobândit funcție patronimică, creând variante ale numelor de persoană, dându-le o nuanță peiorativ-augmentativă (*Dymura*/*Demura* < *Dmytro*; *Stepura* < *Stepan*; *Stec'ura* < *Stec'*) (L. O. Kravčenko, *Prizvyšča...*, p. 50.). În Ucraina, numărul acestui tip de nume de familie reprezintă aprox. 1 % din totalul celor existente. Acestea s-au format de la: nume de persoană (*Fed'úra*, *Ivan'úra*, *Kost'úra*, *Stefúra*, *Stec'úra* etc.), substantive (*D'ad'úra*, *D'idúra*, *Koz'úra*, *Pyc'úra Sn'ihúra* etc.), verbe (*Pad'úra* < *pádaty*, *Tanc'úra* < *tanc'uváty*) etc. Există și nume în *-ur*, care, după cum afirmă Ju. K. Red'ko, „s-au format, probabil, ca urmare a căderii desinenței *-a*, azi, existând două variante: *D'idúra* și *D'idúr*, *Jacúra* și *Jacúr*, *Vihúra* și *Vihúr*. Căderea acesteia a fost condiționată de tendința de a da numelui forma genului masculin, ținând cont de faptul că substantivele în *-a* sunt, de obicei, feminine. În afară de asta, la substantivele în *-ur(a)*, mult mai pregnant se simte nuanța emoțională negativă.” (Red'ko, *Sučasni*, p. 157-158). De asemenea, unele dintre numele de familie în *-ur* puteau să se formeze de la: nume de persoană (*Jancúr* < *Janko*, *Ivan*; *Vinčúr* < *Vinkentij*), substantive (*Babúr* și *Babčur* < *baba, babka; Ženčúr* < probabil, din *žnec'*) și, mai rar, verbe (*Šeptúr* < *šeptaty*) (*Ibidem*, p. 158).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

**D'ód'o* sau **D'úd'u*) de la n.b. *D'ordji* (< *Grigorij*, *Hrihorij*). Este înregistrată, în localitatea transcarpatică Nyjne Selyšce, la 1715, forma *Mate. Czudzura* (Bélay, *Már.*, p. 195). Nu l-am întâlnit pe teritoriul Ucrainei și nici în vreo lucrare de specialitate.

Dúbec (RS).

E un derivat din antrop. *Dub*[222] (< n.pers. v.sl. *Dub* < apel. *dub* „stejar" – Svoboda, *Staročeská*, p. 45; vezi și n.fam. următor) + suf. ucr. *-ek* (ucr. lit. *-yk*). Astfel, forma normată în lb. lit. ucr. e *Dúbyk*. Astăzi, este frecvent doar în localităţile Bobovyşce, Uklyn şi Nyjnea Rostoka din raionul transcarpatic Rahiv (cf. PZU, p. 212).

Dubéi (RS).

Provine de la n.pers. v. slav. sau oiconimul *Dub* (< apel. *dub* „stejar (cu sensul de om sănătos, voinic)" – Chudaš, p. 12) sau din antrop. *Dúba*[223] + suf. ucr. *-ej* (PZU, p. 212). După părerea lui P. P. Čučka, acest n.fam. mai poate fi: 1. forma schimbată fonetic a n.fam. *Dobéj* < antrop. *Doba* sau *Dobe* (< n.pers. v.sl. *Doba* sau *Dobo*, hipoc. de la *Dobrijan*, *Dobril*, *Dobrivoj*, *Dobromir*, *Dobroslav* – Šimundić, *Rječnik* p. 408; Svoboda, *Staročeská*, p. 126; Rymut, *Nazwiska I*, p. 137) + suf. *-ej*; 2. continuarea n.b. v.sl. *Duběj* (Svoboda, *Staročeská*, p. 167); 3. un derivat de la n.b. crt. *Duba* (< *Dubravko* – Šimundić, *Rječnik*, p. 410) + suf. *-ej* (PZU, p. 212). Nu excludem posibilitatea ca *Dubei* să fie o variantă a lui **Dobiej*, un nume protoslav (*Ibidem*, p. 199). N.fam. *Dubéj* este răspândit în raioanele ucrainene Rahiv, Teaciv şi Hust (cf. *Ibidem*, p. 212).

---

[222] Este atestat, în localitatea Izky, la 1715: *Dub Ivan*, iar, în Tereblea, la 1689, apare forma *Dube Demeter* (Bélay, *Már.*, p. 155, 204), iar ca n.b. este înregistrat, în „Registrele Orădene", la 1213: *Duba Libertinus* (SOIU, p. 178).

[223] Antrop. *Dúba* este atestat, în localitatea Mukacevo, la 1406 (PZU, p. 212). Vezi și nota precedentă.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Duciúc (RS, Cr).

Foarte posibil să fie o variantă a n.fam. *Dutciuc* (vezi *infra*). Referitor la n.fam. *Duciuc*, I. Iordan afirmă „*Duciuc*: *Duc(e)a* (v. s. v.), cu suf. ucr. *-juk*” (DNFR, p. 184).

Dumítru (RS, LT).

Este unul dintre cele mai vechi şi frecvente nume de botez, care, de multe ori, apare și ca nume de familie. Are corespondentul grec. *Demétriois*, fiind răspândit în lumea elenică prin secolele IV şi III. î.Cr. La origine, este o formă adjectivală, *Demetrios*, ce păstrează până astăzi amintirea numelui zeiţei *Demeter* (tradus prin „pământul-mamă”). Aceasta (fiica lui Cronos şi a Pheii şi soră a marilor zei din Olimp) este o veche divinitate a vegetaţiei şi a fertilităţii pământului, fiind, în acelaşi timp, şi ocrotitoarea ogoarelor şi a căsătoriei, cărora le dăruieşte rodnicie. Numele grec. *Demétrios* a intrat în latină ca *Demétrius*, iar, la slavi, ca *Dimítrij*, *Dimítrъ*, fiind frecvent la ruşi, ucraineni, sârbi, bulgari (la aceştia din urmă, *Dmitri* e considerat sfânt naţional). La români, prin filieră slavă, apare forma *Dumítru*[224], fiind înregistrată, în documentele Ţării Româneşti, la 1387 (DO, p. 140-141; Vinţeler, p. 105).

Dúnca (Cr).

Continuă (puțin probabil – s.n.) bg. *Dunka* (DNFR, p. 186) sau *Dunko* (n.fam. la ucraineni)[225], hipocoristice corelative cu n.pers. sl. de sud *Dunat*, *Dušan*, *Hladun*, *Medun*, *Radun*, *Sladun*, *Spiridun* (Ilčev, *Rečnik*, p. 168; Šimundić, *Rječnik*, p. 410). Nu trebuie exclus faptul că *Dunka* poate fi o variantă grafică magh. a ucr. *Dunko* (cu *o* redat prin *a* neacc.). Antrop. *Dunka* este atestat, în localitatea Șieu[226],

[224] În etimologizarea numelui respectiv, I. Iordan afirmă: „*Dumitru*: nume calendaristic, acelaşi, ca origine, cu *Dimitrie* < grec. *Demétrios*, al cărui prim *-e-*, devenit *ă* sub influenţa lui *d*, poate şi a lui *m*, s-a transformat în *u*, prin asimilare; cf. *Sumedru*” (DNFR, p. 186).

[225] Antroponimele *Dunka* și *Dunko* sunt înregistrate în Ucraina Carpatică, în secolul al XVI-lea (UA-ČI, p. 132).

[226] Tot aici, la 1468, este atestată forma *Donka* (Bélay, *Már.*, p. 189).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

la 1432: *Sajói Dunka Fűlöp*; la 1458: *Dwnka* (Mihályi, *Diplome*, p. 26, 417) și la 1680: *Dunka Jonucz* (Bélay, *Már.*, p. 189). Azi, n.fam. *Dunko* nu este propriu antroponimiei Ucr. Transc.

Dutciúc (LT).

Este format din antrop. *Dútka* sau *Dutkó* (cel din urmă fiind o varianta morfologică a lui *Dútka*) + suf. ucr. *-juk* (PZU, p. 218). *Dútka*[227] poate proveni: 1. din antrop. ucr. *Dúdka*, ca urmare a asurzirii sonorei *d*; 2. de la apel. ucr. *dútka* „denumirea unității bănești care era folosită pe teritoriul Imperiului Austro-Ungar (cf. rom. *dútcă*); 3. din antrop. ucr. *Duda*[228] (< apel. ucr. *dúda* „instrument muzical de suflat, făcut din piele de capră”[229] sau este o continuare a n.b. crt. *Duda* – Šimundić, *Rječnik*, p. 410; Grković, *Rečnik*, p. 85) + suf. ucr. *-k(a)*; 4. de la apel. ucr. *dútka* „fluier” (Hrinčenko I, p. 453). N.fam. *Dutčúk* (în grafia rom., *Dutciuc*) e răspândit în raionul ucrainean Rahiv (cf. PZU, p. 218). Menționăm că, în această regiune a Maram., mulți dintre purtătorii n.fam. *Dutciuc* au supranumele *Dútka*.

Dzabeniúc (LT, RS). În Lunca la Tisa, se întâlnesc variantele grafice: *Dzeabeniuc* şi *Zabenyuk* (azi, ultima formă grafică fiind dispărută).

Poate avea ca temă antrop. ucr. (sau supran.) *Dz'ába* < apel. huț. *dz'ab/d'z'ab* „arătură de toamnă” (Vincenz, *Traité*, p. 515) + suf. pos. *-en* (ucr. lit. *-yn*) + suf. ucr. *-juk*. Julij Lazarčuk e de părere că la baza acestui n.fam. stă verbul ucr. *dzibaty* „a se certa cu cineva”[230]. Comp. cu pol. *dziaba*

[227] Este înregistrat, în localitatea ucraineană Kosivska Poleana, la 1684: *Dragut Dutka* (Bélay, *Már.*, p. 162).

[228] Pe teritoriul locuit de ucraineni, n.pers. *Duda* apare atestat, pentru prima dată, la 1222 (SOIU, p. 178).

[229] HHov, p. 64, însă apel. ucr. dial. *dúda* mai are sensul figurat de „prostănac, necioplit” (Holovackij, p. 530) „femeie grasă și neîngrijită”.

[230] Ju. Lazarčuk, *Prizvyšča, vlasni imena ta prizvys'ka žyteliv sela Luh nad Tysoju Maramures'koho povitu*, în „Obrii”, nr. 4, Editura Kriterion, Bucureşti, 1983, p. 250.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

„muncitor leneş, pierde-vară, trândav, cerşetor” (PZU, p. 194) şi cu apel. ucr. *dzjob* „cioc”. N.fam. *Dzabeniuc* nu se întâlneşte pe teritoriul regiunii Ucr. Transc. şi nici în alte zone ale Ucrainei (cf. PZU; SP; Red’ko, *Sučasni*; Chudaš).

Dzsurzs (Cr). Se pronunţă *Ğ’úrğ*.

În acest caz, este vorba de o variantă grafică magh. a n.fam. rom. *Giurgi(u).* I. Iordan afirmă că este acelaşi cu „*Giurgea*: bg. *Džurdža*...; cf. top. *Giurgea*” (DNFR, p. 224). Acest nume (la fel ca bg. *Džurdža*; srb. *Ђурђа*; crt. *Đurđa* – Ilčev, *Rečnik*, p. 169; Grković, *Rečnik*, p. 89; Šimundić, *Rječnik*, p. 96, 412) provine de la n.calend. *Gheorghe* (la fel ca şi corespondentele sale în celelalte limbi slave). Este atestat, în localitatea Poienile Izei, la 1680: *Lad., Virtolomeus Dsurds*; în Bârsana, la 1689: *Dsurds Thoder*, însă formele *Dzsurdzu Szavul* și *Vaszil Dsurdsak*, înregistrate la 1672, în Lunca, respectiv Bocicoiu Mare, indică faptul că antroponimul în cauză era uzitat în această regiune cu mult înainte (Bélay, *Már.*, p. 180, 123, 193, 129). Acest n.fam. are o frecvență ridicată în Maramureș, iar, în Ucr. Transc., apare doar forma *Džurdža*, prezentă în raioanele Teaciv, Velykyi Bereznyi și Perecyn (PZU, p. 193).

Enáche (Cr).

Este un derivat de la n.pers. *Ene* (< grec. *Iani*[231]) + suf. *-ache* (DNFR, p. 190).

Fángli (RS).

Are la bază apel. magh. dial. *fangli* (< germ. *Fangl*/*Fandl*) „cupă, linguroi, căuş”[232].

---

[231] *Iani* este un derivat al lui *Ian* „Ion”, „formă neogrecească pătrunsă, la noi, fie direct, fie prin intermediul slav, ceh, polon”. Există numeroase alte derivate de la *Ian*, ca de exemplu: *Iane*, *Iana*, *Ianu(l)*, *Ianuţă*, *Ianotă*, *Ianache*, *Ienăchiţă*, *Iancu*, *Ianca*, *Inanciu*, *Ene*, *Eana*, *Enuţă*, *Enica*, *Enacu*, *Nacu*, *Enache*, *Enăşel*, *Enuş*, *Encu*, *Encea* etc. (DO, p. 228).

[232] H. I. Melika, *Rehional’ne pošyrenn’a etnorealij u mul’tylinhval’nomu prostori Zakarpatt’a*, în „Studia slovakistica” – „Mahične slovo imeni” (red. princip. S. M. Medvid’–Pachomova), nr. 3, Ujhorod, 2003, p. 162).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Fázakas (Cr). Se pronunţă *Fázakaš*.

Reproduce n.fam. magh. *Fazekas* < apel. magh. *fasekas* „olar” (DNFR, p. 194). Între maghiari, este atestat, pentru prima dată, la 1400 şi apare, de-a lungul timpului, cu numeroase variante[233]: *Fazakas*, *Fazokas*, *Fazocas*, *Fazakass*, *Fazikas* etc. (Kázmér, *Régi*, p. 348-350). Are mai multe atestări în regiune. Reproducem câteva înregistrări din anul 1600: în Sighetu Marmaţiei: *To. Fazakas* şi *Laur. Fazekas*; în Teaciv: *Jo., Nic., Fazakas*; în Vyşkovo: *Rel. St. Fazakas* şi *Andr. Fazekas*; în Hust: *Em. Fazakas* (Bélay, *Már.*, p. 198, 205, 215-216,151). În antroponimia Ucr. Transc., se întâlnesc formele *Fazekas* (doar în satul Jneatyno, raionul Mukacevo) şi *Fazykos*, prezentă şi în alte localităţi ale raionului Mukacevo (cf. PZU, p. 567).

Fânáru (RS).

Are la bază apel. *fânár* „cel care *face* fânul, cosaş angajat special” («absent în dicţionare»; cf. n.top. *Fânari*” (DNFR, p. 202).

Félic (RS).

Continuă n.b. *Félýk*, un hipoc. de la n.b. ucr. *Féliks* < n.b. lat. *Fĕlix* < apel. lat. *fĕlix* „fericit” (SUI, p. 379). Nu este propriu antroponimiei Ucr. Transc. (cf. PZU), însă apare în regiunea Cernăuţi cu formele *Félik* şi *Félyk* (cf. SP, p. 361), unde se subliniază că ultima este cea normată în limba ucraineană.

Férenţ (LT).

Redă n.calend. magh. *Ferenc*[234] (înregistrat, la unguri, în 1423 – Kázmer, *Régi*, p. 360), cunoscut şi ucrainenilor

[233] În antroponimia oficială a Ungariei, acest nume are 10 variante grafice: *Fazakas*, *Fazakos*, *Fazokas*, *Fazacas*, *Fazekash*, *Fazekes*, *Fazekosh*, *Fazikas*, *Fozekos*, *Fozekosh*, având o frecvenţă destul de ridicată, 18.415 apariţii (cf. Hajdú Mihály, *op. cit.*, p. 113).

[234] Azi, în antroponimia ungară, forma normată este *Ferencz*, aceasta având 8 variante grafice: *Ferenc*, *Ferent*, *Ferentz*, *Ferents*, *Ferincz*, *Ferinc*, *Feréncz*, *Ferénc*, numărul total al ocurenţelor fiind 6.430 (cf. Hajdú Mihály, *op. cit.*, p. 115).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărţii de Ştiinţă
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

transcarpatici, provenind din lat. *Franciscus* prin intermediul germ. *Franz* sau ital. *Francesco* (PZU, p. 573). La această explicaţie, I. Iordan mai adaugă (greşit, de altfel) „cf. şi ucr. *Ferents*" (DNFR, p. 198). Este atestat, în localitatea Hust, la 1522: *Ant. Ferencz* și, în Bocicoiu Mare, la 1548: *Gr. Ferencz* (Bélay, *Már.*, p. 150, 128), astăzi fiind răspândit în raioanele ucrainene Rahiv, Teaciv, Svaleava, Voloveţi, Irşava şi Hust (cf. PZU, *loc. cit.*).

Férne (Cr).

Acest nume are la bază apel. germ. *Ferne* „depărtare, distanță" sau adj./adv. *fern* „depărtat, îndepărtat; departe"[235]. Purtătorii acestuia sunt veniţi din județul Satu Mare, zonă unde trăiesc șvabi (aici, întâlnindu-se și varianta *Fernea*).

Fético (RS). În Rona de Sus, există următoarele variante grafice: *Fetco, Fetcou* și *Fetyko*.

Este o variantă fonetică locală a n.b. ucr. *Fed'kó* (cu accentul schimbat din cauza influenţei lb. magh.), fiind un hipoc. de la n.b. ucr. *Fédir* (dial. *Fédor* și *Fédur*) „Teodor". Apare atestat, în Bocicoiu Mare, între 1572-1575: *Mich. Fetyko (Feitho, Fetzko)* (Bélay, *Már.*, p. 128). În aceeași localitate, se pare, este înregistrat ca viitor nume de familie, între 1672-1696: *Fetyko Vaszilj* (*Ibidem*, p. 129). Mai sunt și alte atestări, dintre care prezentăm pe cea care se referă la Rona de Sus, aici fiind înregistrat, la 1715, *To. Fettyko* (*Ibidem*, p. 186). Se întâlneşte în raioanele ucrainene Hust, Teaciv, Irşava, Vynohradiv, Perecyn, Mijhirea şi Velykyi Bereznyi (cf. PZU, p. 574).

Fézko (Cr). Se pronunţă *Fét'ko*. Este o „greşeală" existentă în actele oficiale, după cum am aflat din anchetele realizate.

Acelaşi cu numele precedent (cf. forma *Fetzko*, înregistrată între 1572-1575). (Totuşi, comp. cu n.fam. *Féško*, care, la

[235] Cf. *** *Dicționar german-român*, Ediția a II-a, revăzută și îmbogățită de Ruth Kisch, H. Mantsch, Grete Klaster-Ungureanu, Editura Academiei Române, București, 1989, p. 323-324.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

ucraineni, este o variantă dial. a hipoc. ucr. *Fés'ko* < n.b. ucr. *Fédor*/*Fédur*/*Fédir*.)

Firişceác (RS, LT, Cr). În Lunca la Tisa, apar variantele *Firisceac* şi *Firiscsak*. În Crăciunești, am întâlnit și varianta grafică ***Firișteac***, dar care se pronunță *Firiščák*.

Continuă antrop. *Fíris*[236] (< n.fam. magh. *Fürjés* < apel. *fürjész* „vânător de prepelițe" (Kázmer, *Régi*, p. 383) sau provine de la n.fam. magh. *Fürész* (< apel. *fürész* „fierestrău") + suf. ucr. *-čak* (PZU, p. 576)[237], ambele funcționând, inițial, ca supranume. Nu este exclus ca la baza numelui să stea un alt supranume de tipul *Firis* (< apel. ucr. dial. *fíris(por)* „rumeguș"). Acest n.fam. este răspândit doar în raionul transcarpatic Rahiv (cf. *Ibidem*).

Frásin (RS, LT).

Are ca temă apel. rom. *frasin* (*Fraxinus*); cf. n.top. *Frasinul*, *Frasin*, *Frăsinei*. Comp. cu n.b. ucr. *Fraséj* (< apel. grec. *thraseos* „bărbăție, curaj, neînfricare") și cu antrop. ucr. *Frásyne*, *Frášyn* (hipoc. de la n.f. ucr. *Jefrosynija*/*Frosyna*) (SUI, p. 396, 461).

Frint (RS). Se întâlnește varianta grafică *Frinţ*.

Este un hipoc. de la n.b. germ. *Franz* sau de la pol. *Franc*. Numele *Frint* (ca şi *Frinckó*) poate să fie o continuare a vreunui hipoc. derivat din antrop. pol. *Francischek* (Rymut, *Nazwiska I*, p. 201-202).

Füzesy (LT). Se pronunţă *F'úzeši*.

Provine de la n.top. *Füzes*[238] (< apel. magh. *füz* „salcie; răchită" + suf. *-es*) + suf. (top.) magh. *-i* (care arată originea); cf. n.top. *Fizeş* (DNFR, p. 202) şi *Fizeşu Gherlii* din Ardeal. Este posibil ca antroponimul în cauză să-și tragă

[236] Antrop. *Firís* apare ca (viitor) n.fam. în localitatea Iza (Maram.), unde este înregistrat la 1673: *Füresz Orban* și la 1715: *Firis (Fürisz) Simon* (Bélay, *Már*., p. 156).

[237] *Fürjés* e atestat la 1506, iar *Fürész*, la 1469 (Kázmér, *Régi*, p. 383).

[238] În Kázmér, *Régi* (p. 389), antrop. *Füzes* apare înregistrat la 1466, iar *Füzesi*, la 1484.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

originea chiar de la ultimul n.top., căci localitatea ardeleană apare atestată la 1230: *poss. Fizestelek*, iar, la 1322: *Fises* (cf. Coriolan Suciu I, p. 241). Astăzi, în antroponimia Ungariei, este un n.fam. cu o frecvență foarte redusă, 1.362 de apariții[239].

Gârjoábă (Cr).

Este vorba de n.fam. *Gârjoaba* (< adj. *gârjob* „încovoiat"), răspândit în Oltenia (DOR, p. 435), de unde au venit purtătorii acestuia.

Gerlái (Cr, RS). Localnicii îl pronunţă *Gherlan* (la fel ca numele următor).

Provine de la n.top. *Gherla* (în grafie magh.) + suf. magh. *-i* (fiind o variantă maghiarizată a n.fam. *Ghelan*).

Gherlán (Cr, RS, LT). În graiul din Rona de Sus, se pronunţă (ca şi numele precedent, de altfel) *Gьırlán.*

Este format de la n.top. *Gherla* + suf. rom. (sau ucr.) *-an*. Apare înregistrat, în localitatea Crăciunești, la 1715: *Prodan Girlan* (Bélay, *Már.*, p. 161). Este frecvent în raionul ucrainean Rahiv (cf. PZU, p. 174).

Gherebán (Cr).

Reproduce, după cum afirmă P. P. Čučka, varianta maghiară (din punct de vedere fonetic) a n.fam. *Grebán*[240], astăzi, dispărut în Ucr. Transc. (PZU, p. 173.). Este un derivat din antrop. *Greba* (< n.pers. germ. *Greb*[241] sau din v.germ. (de nord) *Grēbe* „conte" + suf. *-a*) + suf. *-an* (*Ibidem*, p. 180). Totodată, acest nume poate avea ca temă antrop. *Grebe*/*Greve*/*Grefe*/*Gräffe* (folosit, cu precădere, în landul german Hessa ca n.fam.), la baza lui stând apel. omonim cu sensul „denumire oficială, în regiunea Hessen (Hessa – s.n.), pentru

[239] Cf. Hajdú Mihály, *op. cit.*, p. 123.

[240] Este atestat, în localitatea Koloceava, la 1715: *Jo., Sim., St. Graban (Girban, Greban)* (Bélay, *Már.*, p. 160).

[241] Nume de familie formate cu ajutorul temei *Greb-* sunt răspândite în Polonia (cf. Rymut, *Nazwiska I*, p. 266, apud PZU, p. 266), putând fi întâlnite şi la croaţi (cf. *Ibidem*).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

mai marii satului, primari sau judecători sătești")[242]. Este atestat, în localitatea Kopașnevo, la 1715: *Fr. Gereban* (Bélay, *Már.*, p. 141). Astăzi, atât *Gerebán*, cât și *Grebán* sunt nume de familie dispărute de pe teritoriul Ucr. Transc. (cf. PZU, p. 173, 180).

Glavátchi (Cr). În vorbirea ucrainenilor, pot fi auzite: *Hlaváckyj*/*Glaváckyj* și *Hlavácкьij*/*Glaváckьij*.

Provine de la n.pers./supran. *Glava* (< apel. pol. *głowa*; slc. sau v.ucr. *hlava*[243] „cap") + suf. pol./slc. *-cki* (ori suf. ucr. *-sk(yj)*). Totodată, este posibil să aibă la bază antrop. (azi, n.fam.) slc. *Hlavač*[244] (< apel. *hlaváč* „1. cu capul mare; 2. conducător; 3. greu de cap") (PZU, p. 144) ori să fie o continuare a n.f. bg. *Glava* (< *Glavjo* < apel. *glavjo* „să fie înțelept!") (Ilčev, *Rečnik*, p. 134). Acest n.fam. nu este propriu sistemului antroponimic al Ucrainei Transcarpatice.

Glodeán (LT, Cr). În ambele localităţi, apare varianta grafică *Glodian*.

E format de la n.top. *Glod* (< apel. rom. *glod* „noroi, bulgăre de pământ înghețat sau uscat" – DNFR, p. 270, răspândit în Ardeal) + suf. rom. *-ean*. P. P. Čučka, după ce pe *Glodan* îl explică ca provenind de la n.fam. rom. *Glod* + suf. *-an* (citând din DNFR, p. 226!), pe *Glodean*[245] îl prezintă, eronat, ca provenind de la apel. srb.-crt. *hloђan* „slab, uscăţiv" sau din v.pol. *głodać* „a roade (pe deasupra, de ex., un os)" (PZU, p. 177). Mai apoi, în SOIU (p. 124), același cercetător ucrainean explică n. pers. *Hlod'án* ca fiind un

[242] Cf. ****Deutsches Wörterbuch von Jacob und Wilhelm Grimm*, 16 Bit. in 32 Teilbänden, Leipzig 1854-1961, Quellenverzeichnis Leipzig, 1971 (versiune online, accesată la 11.04.2019).

[243] Este cunoscut faptul că *h* este redat, de multe ori, în grafia românească prin *g* (de exemplu, n.fam. ucr. *Hrab* (< apel. ucr. *hrab* „carpen") apare în actele oficiale românești și ca *Grab*).

[244] Azi, corespondentul ucrainean al acestui nume este *Holovač*.

[245] Vezi, în PZU (p. 146), și discuţia privind n.fam. *Hlodan* și *Hlodean*, unde întâlnim aceeași situaţie.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

nume ucr. târziu, derivat de la vb. dial. *hlodaty* „a roade, a linge, a licăi” + suf. participial *-an/-’an*. Este atestat, în localitatea Hărnicești, la 1689: *Glodan Ivona* (Bélay, *Már.*, p. 145) și, în Strâmtura, la 1715: *Glodan Alexa* (*Ibidem*, p. 203). N.fam. *Glodeán* este frecvent doar în raionul ucrainean Rahiv (cf. PZU, p. 177).

Godénca (RS). Apare cu următoarele variante grafice: *Godenka*, *Godinca* și *Godinka*.

Are la bază n.botez v.sl. *Godin* (< *Goda*[246], *Godeslav*, *Gadomir* sau *Godimir* – Ilčev, *Rečnik*, p. 136; Šimundić, *Rječnik*, p. 415; Grković, *Rečnik* p. 63 sau *Brzhod*, *Mirohod*, *Nehod* – Svoboda, *Staročeská*, p. 75) + suf. *-k(a)* (probabil < *-k(o)*). De asemenea, poate proveni din antrop. (și n.fam.) sl. de sud *Godina/Hodina* (PZU, p. 147) + suf. *-k(a)*. Tema acestor nume, *-god-*, putea însemna „demn, vrednic de slavă” (Ilčev, *loc. cit.*) sau „prilenic, favorabil, potrivit” (Svoboda, *loc. cit.*). Este normat, în lb. ucr., cu forma *Hodýnka*. În cazul n.fam. *Godenca* din Rona de Sus, acesta putea fi creat de către ucraineni înainte ca *g* > *h*. Antrop. *Goda* este atestat, în localitatea Kobyleţka Poleana, la 1605: *Goda Janos* (Bélay, *Már.*, p. 158), dar se pare că, în regiune, a circulat cu mult înainte, deoarece, în Săpânța, la 1450, găsim înregistrat n.top. *Godepathaka* (*Ibidem*, p. 193). N.fam. *Hodýnka* este răspândit doar în raionul ucrainean Ujhorod (cf. PZU, p. 147).

Godenciúc (Cr, RS).

E un derivat din antrop. *Godénka* (vezi n.fam. precedent) + suf. ucr. *-juk*. Deşi forma normată în lb. ucr. este *Hodenčúk* (atestată, în localitatea transcarpatică Dilove, la 1755 – PZU, p. 147), în antroponimia raionului Rahiv, apare, mai rar, şi *Godynčúk* (cf. *Ibidem*).

[246] În Ucr. Transc., a existat n.fam. *Goda* (cf. PZU, p. 178), putând fi o continuare a sl. de sud *Goda* sau *Godo* (< nume pline de tipul *Godimir*, *Godoslav* sau *Godemir*, *Godeslav* – Šimundić, *Rječnik*, p. 414-415).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Gódja (RS, Cr). Se pronunţă *Góğea*.

Reproduce un hipoc. de la n.pers. *Gheorghe* (< grec. *Geórgios* < apel. grec. *georgós* „agricultor, lucrător al pământului, ţăran" – DO, p. 187-188), derivat din *Gog(u)* + suf. *-(e)a* (DOR, p. 66, 70)[247], adică *Gocea*[248]. Totodată, poate fi o continuare a n.pers. sl. de sud *Godžo*, *Godža*, care, la bulgari, sârbi şi croaţi sunt hipoc. de la *Gavrílo* „Gavrilă" (Ilčev, *Rečnik*, p. 127; Šimundić, *Rječnik*, p. 414). Este atestat la 1689, în câteva localităţi maramureşene: în Oncești: *Godsa (Godse) Aleksza* și *Godse Dumitru*; în Valea Stejarului: *Godse Lupse*; în Breb: *Godse Todoszje* și în Văleni: *Godse Veszilj* (Bélay, *Már.*, p. 213-214, 135, 146, 174). Nu este propriu antroponimiei Ucr. Trasc. (cf. PZU), însă e frecvent în regiunea Cernăuţi, cu forma ucrainizată *Hódža* (*h* < *g*) (cf. SP, p. 94).

Goteciúc (RS, Cr).

Este format din antrop. *Gota*[249], răspândit în Ucr. Transc. ca şi n.fam. (cf. PZU, p. 179), acesta provenind de la n. crt. *Gota* (< *Bogota*, *Dragoslav* – Šimundić, *Rječnik*, p. 116) ori de la n.f. *Gota* (< bg. *Goto* < n.b. *Georgi* – Ilčev, *Rečnik*, p. 139, apud PZU, *loc. cit.*) + suf. ucr. *-čuk*. Totodată, *Gota* poate fi un hipoc. de la n. pers. *Agota* sau *Gogota*. Comp. cu apel. rom. *goată*, care, după părerea lui André de Vincenz, stă la baza n.fam. ucr. *Gótyč* (Vincenz, *Traité*, p. 531). N.fam. *Goteciuc* nu se întâlneşte în Ucraina (cf. PZU; SP; Red'ko, *Sučasni*; Chudaš). Poate fi o creaţie apărută pe teren românesc, ţinând cont că, în Bocicoiu Mare, sunt atestate antrop. (n.fam.) *Gota* şi *Got* (Bélay, *Már.*, p. 128).

---

[247] La I. Iordan întâlnim: „*Gogea*: *goge* «fiinţă închipuită cu care se sperie copiii»; cf. şi *gogeá* «bucată de sare cam de două kg»" şi „*Gogiu*: bg. *Godžo*" (DNFR, p. 227).

[248] Acest antrop. apare înregistrat, în localitatea Oncești, la 1542: *Jo., Mate. Gochya* (Bélay, *Már.*, p. 213).

[249] Este atestat, în localitatea Bila Ţerkva (Biserica Albă), la 1474: *Sandr. Gota* (Bélay, *Már.*, p. 139).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Greşciúc (RS, LT).

Provine de la hipoc. *Greša*[250]/*Hreša* sau *Gryš*/*Gryša* (*Hryš*/*Hryša*) ori *Hrisa/Hrysa*[251] (< n.calend. ucr. dial. *Grigorij*/*Hryhor*/*Hryhorij* sau dial. *Georgij/Heorhij* – cf. rom. „Grigore" sau „Gheorghe") + suf. ucr. *-čuk*. De asemenea, s-a putut forma şi din *Greškó*/*Griškó*[252] sau *Hryškó*/*Hreškó*[253] (hipoc. de la dial. *Grigorij* ori de la *Hryhorij* – formă normată în lb. ucr.) + suf. ucr. *-juk*. Nu se întâlneşte în Ucr. Transc., dar sunt răspândite în regiunea Cernăuţi (cf. SP, p. 102, 105) n.fam. *Hreščúk* și *Hryščúk*. E posibil ca n.fam. *Greşciuc* să continue ucr. normat *Hryščúk*, iar, din cauza administraţiei maghiare, să fi devenit (*Gryščuk* >) *Greščuk*.

Grígor (Cr).

Este hipoc. de la *Grigóre*. Acesta, la rândul său, reproduce n.pers. grec. *Gregórios*, a cărui formă adjectivală în greacă are sensul de „treaz", cu accepţia proprie de „sculat din somn" sau cu cea figurată „cu mintea trează, activ" (cf. vb. *gregoréo* „sunt complet treaz" sau *egrégora* „m-am trezit, veghez") sau, în neogreacă, *grégoros* „rapid, iute" (DO, p. 198). *Grigore* este un nume cu o mare frecvenţă şi răspândire la români. Nu este cunoscut în Antichitate, fiind o creaţie mai nouă a onomasticii greceşti, atestată în secolul al X-lea (*Ibidem*, p. 199), şi care s-a propagat la români, prin intermediul limbilor slave. Forma *Grigor* apare înregistrată în Maramureș, în mai multe localități, ca, de exemplu, în Valea Stejarului, la 1600: *Gr. Grigor*; în Vișeu de Sus, la 1604: *Teod. Grigor* (Bélay, *Már.*, p. 135, 219) etc.

---

[250] Acest antrop. este atestat, în localitatea transcarpatică Berezove, la 1715: *Rel. Fr., St. Gresa* (Bélay, *Már.*, p. 127).

[251] N.b. *Hrisa* şi *Hrysa* se foloseau, în Ucraina, în secolul al XVI-lea (cf. UA-ČI, p. 108).

[252] Este înregistrat, în localitatea ucraineană Roztoky, la 1661: *Grisko Joan* (Bélay, *Már.*, p. 187).

[253] Acest antrop. este atestat, în localitatea maramureșeană Leordina, la 1664: *Orosz Hresko* (Bélay, *Már.*, p. 171).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Grigoríţă (Cr).

Reproduce diminutivul n.calend. *Grigore* (vezi numele precedent), format cu ajutorul suf. dim. *-iţ(ă)*. În onomastica românească, se întâlnesc şi multe alte derivate de la acest nume, ca de exemplu: *Grigoraş*, *Grigorescu*, *Griguruţă*, *Griguţă*, *Griguş* etc. (DO, p. 200).

Grijác (RS, Cr, LT). În Rona de Sus, apar următoarele variante grafice: *Grizsak*, *Griijac*, *Gridjac*, *Gridjak*, *Gridzsak* şi *Gridjeak*; iar, în Lunca la Tisa, există *Gridjac* şi *Gridjeak*. Este format din antrop. magh. sau rom. *Gríga*[254] ori *Grig/ Grigu(l)*[255], care au corespondent ucr. local *Grýga* (hipoc. de la rom. *Grigore*, respectiv ucr. *Hryhorij*) sau din v.ucr. *Griš(a)*[256] (hipoc. de la ucr. dial. *Grigórij*) + suf. ucr. *-jak*. Acest n.fam., dar cu varianta *Gridžak*, este răspândit în raionul ucrainean Rahiv (PZU, p. 181). În regiunea Cernăuţi (cf. SP, p. 103), apare forma *Hryžák*, care este şi cea normată în limba ucraineană.

Hámor (Cr).

Are la bază apel. ucr. dial. *hámor* (ucr. lit. *hamir*) „zgomot, gălăgie, zarvă, tărăboi, tămbălău” sau, mai puţin probabil, apel. pol. *hámor* „idem” (PZU, p. 136). Comp. cu apel. slc. de est *hámor* „ciocan mare, baros” (< apel. germ. *Hammer* „ciocan”) (*Ibidem*). Se întâlneşte în raionul transcarpatic Rahiv (cf. *Ibidem*).

Hánţig (RS).

Este un derivat de la hipoc. germ. *Hanz* sau *Hans* (< *Johann, Johannes*) + suf. adj. germ. *-ig*, fiind înregistrat, în Vişeu de

---

[254] Acest nume este atestat în mai multe localităţi din Maramureş: în Iapa, la 1604: *Pe. Griga*; în Bocicoiu Mare, la 1605: *Kis Griga*; în Oncești, la 1605: *Philemon Griga, Ivan*; în Leordina, la 1605: *Griga (Grigori) Ivan*; în Ruscova, la 1605: *Griga Vulaszin* (Bélay, *Már.*, p. 158, 128, 214, 171, 188) etc.

[255] Cf. DO, p. 200.

[256] *Griš(a)* stă la baza antrop. înregistrate în Rozavlea, la 1649: *Grisko Joan* și la 1680: *Grisko Ivan* (Bélay, *Már.*, p. 187).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Mijloc, la 1604: *Pe. Hanczik* (Bélay, *Már.*, p. 120). Sub aceeaşi formă, cu *-k* final, adaptată sistemului fonetic ucr., există pe teritoriul Ucr. Transc. (în raionul Perecyn) varianta *Háncyk* (cf. PZU, p. 137), de unde rezultă că nu trebuie exclusă posibilitatea ca acest nume să fie un derivat cu ajutorul suf. ucr. *-yk*. Se pare că purtătorii respectivului n.fam. au fost „ţipţerii" stabiliţi în localităţile Vişeu (unde, chiar şi astăzi, există n.fam. *Hanţik* şi *Hanţig*).

Harasaniúc (RS).

Are la bază n.b. ucr. *Harasýn*[257]*/Harasín*[258], care este o variantă lui *Harasým* (vezi numele următor) + suf. ucr. *-juk*, unde *mj* > *mnj* > *nj*. Pe teritoriul Ucr. Transc., e răspândită doar forma *Harasýn'ak* (cf. PZU, p. 139), iar, în regiunea Cernăuţi, apare *Harasem'úk* (cf. SP, p. 87), pe care o întâlnim şi la I. Iordan, explicându-l, cel puţin ciudat: „din pol. *Harasimiuk* (de fapt, ucr., după suf. *-juk*)" (DNFR, p. 237).

Harasém (Cr).

Reproduce n.b. ucr. *Harasém*/*Harasým* < *Herasým* (cf. rom. „Gherasim") < grec. *Gerásimos* < apel. grec. *gerasmios* „onorat, stimat" (UA-ČI, p. 107; SUI, p. 83). E frecvent în raioanele transcarpatice Rahiv şi Hust (cf. PZU, p. 139).

Haşciár (Cr).

Poate fi format atât din antrop. (un supran. sau o poreclă) *Cháščá*[259] (< apel. ucr. *cháščа* „pădure tânără şi deasă" sau < ucr. dial. *cháščа* „vreascuri, uscături" – Hrinčenko IV, p. 389) + suf. *-ar*, cât și de la porecla *Chaščár* (< apel. ucr. dial. local *chaščár*) dată „celui care (deseori) adună vreascuri sau locuiește în pădure". Nu am întâlnit acest n.fam. pe teritoriul Ucrainei (cf. PZU; SP; Red'ko, *Sučasni*; Chudaš).

---

[257] *Harasýn* a funcţionat ca n.fam. în Ucr. Transc., fiind atestat la 1648 (PZU, p. 139).

[258] *Harasin* e înregistrat, în localitatea Kvasy, între 1672-1696: *Nic. Haraszin* și la 1678: *Baszarába (Basar) Haraszin* (Bélay, *Már.*, p. 130).

[259] *Cháščа* funcţionează ca n.fam. în Ucr. Transc., în raioanele Mukacevo, Mijhirea şi Hust (cf. PZU, p. 584).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Havreliác (LT, Cr). În Lunca la Tisa, există variantele grafice *Havreliak*, *Havrilyak*, *Havreleac*, *Haurilyak*, iar, în Crăciuneşti, *Havrelyak* şi *Havrilyak*.

E format de la n.b. ucr. *Havrýlo*[260] (SUI, p. 77), cf. rom. „Gavrilă" (< v.ebr. *Gabár'el/Gabriél* „Dumnezeu a fost puternic; puterea mea a fost Dumnezeu" – DO, p. 183), + suf. ucr. *-jak*. Se întâlneşte în raioanele ucrainene Mukacevo, Perecyn şi Velykyi Bereznyi (PZU, p. 129).

Héra (RS, Cr). În Rona de Sus, apar variantele grafice *Herea* şi *Heria*, care se pronunţă *Hьír'a*, în timp ce ucrainenii din alte sate rostesc *Hýr'a*/*Hý^{e}r'a*.

După părerea lui P. P. Čučka, n.fam. *Hera* (existent în raionul Irşava) poate să provină din: 1. n.pers. germ. care începe sau se termină în *-Her-*, ca, de exemplu, *Herald*, *Herbert*, *Erhart*... sau dintr-un nume calend. ucr. adaptat, de tipul *Herasym*, *Hervasij*; 2. apel. pol. *hera* „aroganţă, îngâmfare, trufie" (PZU, p. 142). Numele *Hera* este atestat, în Rona de Sus, la 1684: *Heram (Hera) Mihaly* şi la 1696: *Andr., Jac. Hera* (Bélay, *Már.*, p. 186). În aceeaşi localitate, există n.top. *Héren*[261] (pădure şi trecătoare) < *Hera* + suf. pos. ucr. *-en* (ucr. lit. *-yn*), căruia românii din satele vecine îi spun (pădurea, pasul) *Hera*[262]. Dar, tot la P. P. Čučka, apare şi n.fam. *Hýra* (fără a se menţiona că are vreo legă-

[260] Acest antroponim este înregistrat în Maramureş, începând cu secolul al XV-lea: în localitatea Uhlea, la 1419: *Haurilla f. Michaelis*; în Sarasău, la 1424: *Haurilla*; în localitatea Vişeu de Sus, la 1542: *Gradul Hawryla* (Bélay, *Már.*, p. 209, 193, 219) etc.

[261] E atestat ca antrop., în localitatea transcarpatică Bila Ţerkva, la 1543: *St. Heren* (Bélay, *Már.*, p. 139), de unde rezultă că acest nume este mult mai vechi decât înregistrările din Rona de Sus.

[262] La I. Pătruţ, apar pren. *Hera*, *Herea* (şi n.b. *Her*, pren. *Here*, n.b. *Heru*), care – după cum susţine lingvistul clujean – stau la baza derivatelor ca *Herba*, *Herescu* şi *Heroiul* (OR, p. 37). De la aceeaşi temă *Her-*, detaşată din nume precum *Her*, *Her(e)a*, s-au format derivatele n.pers. *Herla* şi n.fam. *Herlea* (*Ibidem*, p. 70). Puţin probabil ca numele *Hera* să-l continue pe grec. *Hera(s)*, după cu afirmă I. Iordan (DNFR, p. 240).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

tură cu *Héra*[263]), fiind răspândit în raionul Rahiv, situat la graniţa cu România (şi implicit cu cele două localităţi în care acestea apar). *Hýra*[264] este explicat de către lingvistul ucrainean ca având la bază apel. *hýr'a* care înseamnă: a) în regiunea ucr. transc.: „umflătură, cucui, furuncul"; b) în gr. galiţiene: „slugă, josnic, ticălos" sau „moţ, smoc de păr, coamă"; c) în lb. pol.: „aroganţă, trufie, îngâmfare" sau „moţ, smoc de păr" şi d) în dial. slc.: „umflătură, cucui" (PZU, p. 143), iar, în gr. buc.: „moţ, smoc de păr" (BuHov, p. 70). În SOIU (p. 123-124), același cercetător afirmă că, dacă, într-adevăr, acest nume este de origine slavă, atunci reproduce apel. *hyr'a*/*hyra*, care poate avea trei sensuri „moţ, smoc de păr"; „persoana tunsă scurt" și „cucui". Considerăm că acest nume este un hipoc. de la n.b. *Heorhij* (cf. n.f. ucr. *Héra* < *Heorhína* < *Heórhij* – SUI, p. 87). Comp. cu bg. (n.f. sau n.b. vestic) *Gera* (< *Gero* < *Georgi)* – Ilčev, *Rečnik*, p. 130-131.

Hérbil (RS, Cr). În Rona de Sus, apare varianta grafică *Herbel*. Continuă n.b. germ. *Herbert*/*Heribert* < apel. *Heri* (< apel. v.germ. *Heer* „armată, oaste") și *beraht*/*berht* „luminos, strălucitor")[265], cf. engl. *Herbert*, fr. *Herbert*, it. *Erberto*, sp. *Heberto* (SSLI, p. 76). Comp. cu adj. germ. *herb* „tăios, ascuțit"[266]; „acrișor; aspru; sever"[267]. Este atestat, în localitatea trascarpatică Vyșkovo, la 1600: *Jo. Herbel (Herban)* și la 1614: *Nic. Herbel* (Bélay, *Már.*, p. 216), iar *Herbil*

[263] E cunoscut faptul că *y* ucrainean, în majoritatea cazurilor, este redat în grafia românească prin *e*.

[264] În Ucraina, este atestat, la Cernobâl, în anul 1552: *Hyra Petrov* (N. M. Tupikov, *op. cit.*, p. 103).

[265] https://www.onomastik.com/Vornamen-Lexikon/name_132_Herbert.html (accesat la 11.04.2019); SSLI, p. 76.

[266] Cf. ****DUDEN, Deutsches Universalwörterbuch* (red. princip. Günther Drosdowski), Ediția a 2-a, „Dudenverlag", Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich, 1989, p. 691; https://www.duden.de/suchen/dudenonline/herb (accesat la 11.04.2019).

[267] Cf. *** *Dicționar german-român...*, p. 460.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

apare înregistrat, în Rona de Jos (sat vecin cu Rona de Sus), la 1676: *Gabr. Herbil* și la 1720: *Volphg. Herbil* (Bélay, *Már.*, p. 185). Totodată, menționăm că, în localitatea Borjavske (raionul Vynogradiv), este atestat, între 1715-1775, *Herbik*[268]. Nu l-am întâlnit în antroponimia Ucrainei și nici în vreo lucrare de specialitate[269].

Hlistéi (RS, LT, Cr). În Rona de Sus, apare varianta grafică *Hlisztei*.

La origine, este, cu siguranță, o poreclă, care poate avea la bază apel. ucr. *hlyst* „vierme intestinal" ori dial. *hlystá* „limbric" – „Eubricus terreris" (Hrinčenko I, p. 289) + suf. ucr. *-ej*. Comp. cu apel. ucr. *hlyst* „bici" sau cu verb. *chlystáty* „a înghiți cu lăcomie, a înfuleca, a bea cu înghițituri mari și cu zgomot"[270]. De la același verb, după părerea lui André Vincenz, s-a format şi n.fam. huț. *Chłystyn* (Vincenz, *Traité*, p. 503). N.fam. *Hlistei* nu apare în niciuna dintre lucrările de onomastică consultate.

Hluchaniúc (LT).

Provine din antrop. *Hluchán* (acesta fiind un derivat, după cum susține P. P. Čučka, de la: 1. n.b. v.sl. (estic) *Hluchъ*[271] < apel. *hluchъ* (cf. ucr. *hluchýj* „surd") + suf. *-an*; 2. apel. ucr. *hluchán* (cu sens fig.) „om surd" sau „cocoş de munte" *(Tetrao urogallus)*) + suf. ucr. *-juk* (PZU, p. 146). Este răspândit doar în raionul ucrainean Rahiv (cf. *Ibidem*).

Hólczberger (Cr).

Este un n.fam. germ. compus din *Holz* + *Berg(er)* „acela care provine de pe un munte împădurit" (PZU, p. 152), format din *Holz* „lemn; pădure" + *Berg* „munte", unde *-er*

[268] I. Szabó, *op. cit.*, p. 416.

[269] L-am întâlnit, în numeroase lucrări ucrainene de istorie, pe *Hryhorii Ju. Herbils'kyi* (1904, la Dnipropetrovsk – 1991, la Kiev), istoric, prof. univ. dr. la Institutul de Istorie din Lviv.

[270] Cf. D. Ucr.-Ro., p. 836-837.

[271] Antrop. *Hluchъ* e înregistrat la 1444, iar top. *Hluchiv* (având la bază același n.pers.), din nordul Ucrainei, este atestat la 1152 (SOIU, p. 124).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

(suf. masc.) arată persoana care face acţiunea. Este frecvent în raionul ucrainean Teaciv (cf. *Ibidem*).

Holosciúc (LT).

Acesta provine din antrop. *Hólos*[272] (< apel. ucr. *hólos* „voce, glas") sau *Hóloš* (< 1. ucr. local *hóloš* „persoană goală, dezbrăcată"; 2. n.fam. magh. *Hollos*[273], ucrainizat fonetic, care are la bază apel. magh. *holló* „corb", atestat ca antrop. la 1419 – Kázmer, *Régi*, p. 477) + suf. ucr. *-čuk* (sau < *Holosko* + suf. *-juk*). E înregistrat, în Poienile de sub Munte, la 1715: *Holoszcsuk Jur* (Bélay, *Már.*, p. 180). Azi, n.fam. *Holosciúc* este dispărut în Ucr. Transc. (cf. PZU, p. 151).

Holovcíci (LT, Cr). Se întâlneşte varianta grafică *Holocici*.

Este format din antrop. ucr. *Holóvka*[274] (< 1. apel. ucr. *holóvka* „cap mic; deştept"; 2. antrop. *Holóva* < apel. *holóva* „cap; conducător" + suf. ucr. *-k(a)*) + suf. ucr. *-ič* (ucr. lit. *-yč*). Astăzi, n.fam. *Holovcici* nu mai este propriu antroponimiei Ucr. Transc. (cf. PZU, p. 150), el fiind atestat, în Lunca, la 1715: *Lad. Hollocsics* (Bélay, *Már.*, p. 173).

Holovciúc (LT, Cr). În Lunca la Tisa, există variantele grafice *Holouciuc* şi *Holociuc*, iar, în Crăciuneşti, *Holovcsuk* şi *Holociuc*.

Provine din antrop. *Holóvka/Holovkó* (vezi numele precedent) + suf. ucr. *-juk*. În Ucr. Transc., este răspândit doar în raioanele Rahiv şi Teaciv (cf. PZU, p. 150).

Horniceár (RS).

Are ca temă apel. ucr. local *hornyč'ár* „olar". Este atestat, în Ruscova, la 1715: *Horniczar (Hornicsar) Stephan*, iar,

---

[272] Antrop. *Holos* (care a circulat ca nume de persoană la slavii de est) este atestat, în comitatul Krasna (Ungaria), la 1212, iar, ca nume de familie, în Transcarpatia, apare fixat începând cu secolul al XVI-lea, azi fiind răspândit în raioanele Perecyn și Hust (cf. PZU, p. 151; SOIU, p. 128).

[273] E înregistrat, în Petrova, la 1720: *Sim. Hollos* (Bélay, *Már.*, p. 179).

[274] Numele este atestat, în Suceava, la 1429: *takož(je) jesmi dal(i) sjel(o) k(rъ)stѣ na imѧ Kalinovci ...hdje je(st) Holovka* (Costăchescu I, p. 248), fiind folosit, în Ucraina și Belarus, „atât ca n.pers., cât și ca element suplimentar în identificarea persoanei", supranume (SOIU, p. 128).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

în Bocicoiu Mare, la 1720: *Sim. Harnicsar* (Bélay, *Már.*, p. 188, 129). Forma normată în lb. ucr. este *Hornýč'ar*, aceasta fiind frecventă în raioanele transcarpatice Teaciv şi Hust (cf. PZU, p. 155).

Hórvath (Cr).

Are la bază etn. magh. *horvát* „croat" (locuitor al Croației sau, posibil, din neamul croaților albi, strămoșii ucrainenilor transcarpatici). Numele se fixează în Ungaria începând cu anul 1355 (Kázmer, *Régi*, p. 480)[275]. Este înregistrat la 1550, sub aceeași formă: *Horváth István*, în localitățile ucrainene Novobarovo și Vonihove (Bélay, *Már.*, p. 210, 212). În Ucr. Transc., se întâlnește în raioanele Mukacevo, Voloveți, Mijhirea, Perecyn, Ujhorod, Vynohradiv, Hust și Teaciv (cf. PZU, p. 154).

Hosciúc[276] (LT). Există varianta grafică *Hoşciuc*.

Provine din antrop. ucr. *Hoškó* (< n.b. *Hoškó*/*Hóško*, hipoc. de la *Heórhij* (rom. „Gheorghe") – SUI, p. 87)[277] + suf. ucr. *-juk*. Este atestat, în Lunca, la 1715: *Lad., St. Hocsuk (Hocsak)* (Bélay, *Már.*, p. 173). Comp. cu n.fam. pol. *Hożko* < adj. *hożij* „frumos, plăcut, atrăgător" (PZU, p. 157). Este răspândit doar în raionul transcarpatic Rahiv (cf. *Ibidem*).

Hostiúc (LT).

Este format din antrop. *Hóst'* (< n. v.sl. *Host'*, hipoc. de la nume compuse de tipul: *Hostymyr*, *Hostyslav*, *Hostyrad*,

---

[275] Azi, în antroponimia Ungariei, *Horváth*, în ceea ce privește frecvența numelor de familie, ocupă locul cinci (cu 203.765 de ocurențe), având 14 variante grafice: *Horvát, Horvath, Horvat, Hórváth, Horvátt, Horvátth, Horwat; Horvéth, Herváth, Hervát; Hirváth; Hrováth; Hováth; Chorváth* (cf. Hajdú Mihály, *op. cit.*, p. 157).

[276] I. Iordan afirmă că *Hosciuc* = *Hostiuc* = *Hoştiuc* [sic!]. Pe cel din urmă îl explică ca provenind din „*hoşte* (vezi și n. *Hoştea*), variantă a lui *huşte* „tărâța ce rămâne de la borș, înăcrit de mai înainte", cu suf. ucr. *-uk* (DNFR, p. 247).

[277] La unele popoare slave, ca, de exemplu, la sârbi şi bulgari *Hoškó* este corelativ cu n.sl. *Hostislav*, *Holub*, *Drahoslav*... (cf. Ilčev, *Rečnik*, p. 140; Grković, Rečnik, p. 67).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Mylhost' – PZU, p. 156) + suf. ucr. *-juk*. E înregistrat, în Ujhorod, la 1284: *Hustugh* (care trebuie citit, după cum susține P. P. Čučka, *Hoščuk*) – SOIU, p. 137). Nu excludem posibilitatea ca n.fam. *Host'úk* să fie o variantă a celui precedent. Referindu-se la numele *Hoščúk*, același lingvist este de părere că acesta e un derivat format cu ajutorul suf. ucr. *-juk* din antrop. *Hoškó* (< n.b. *Hoškó*/*Hóško*, hipoc. de la *Heórhij* (PZU, *loc. cit.*), pentru ca, ulterior, să afirme că același nume, *Hoško*, are la bază apel. ucr. v. *host'*, folosit cu sensul de „oaspete, străin" (SOIU, *loc. cit.*).

Hóza (RS).

Reproduce n.fam. *Hozó* (< apel. *hozó* „purtător" (Kázmér, *Régi*, p. 483) sau < apel. magh. dial. *hozó* „ciobanul care aduce de mâncare oierilor din partea proprietarilor animalelor"[278]). E înregistrat, în comitatul Satmar, la 1513: *Hozo* (*Ibidem*). Comp. cu apel. scl. dial. *hojza* „fată, femeie ușuratică"[279] și cu magh. *hozza* „(el/ea) aduce" și *hozas* „aducere"[280]. La 1715, în Săpânța, este atestat: *Jon. Mati Hozas* (Bélay, *Már.*, p. 193). Și totuși acest nume îl găsim înregistrat în localitatea Seredne Vodeane (Apșa de Mijloc), în atestările de la 1426: *Hoziu Ivan*, respectiv 1428: *Iwan Hozuw* (Mihályi, *Diplome*, p. 266, 273), forme ucrainene dialectale de genitiv singular derivate de la tema *Hoza*. În dicționarul lui I. Iordan, n.fam. *Hozan* este explicat ca provenind din ucr. *hoz*[281] „un fel de marochin, saftian" [sic!] (DNFR, p. 247). N.fam. *Hoza* nu se întâlneşte în Ucr. Transc. (cf. PZU), însă este răspândit în regiunea Cernăuţi (cf. SP, p. 95).

---

[278] Cf. *** *Új magyar tájszótár* (red. princip. B. Lőrinczy Éva), vol. II (E-J), Akadémiai Kiadó, Budapesta, 1988, p. 1009.

[279] Cf. ****Slovník slovenských náreční* (red. Ivor Ripka), vol. I (A-K), Veda, Vydavatel'stvo SAV, Bratislava, 1994, p. 595.

[280] *Ibidem*.

[281] Menționăm faptul că nu am întâlnit lexemul *hoz* nici în VTS, nici la Hrinčenko și nici în vreun alt dicționar ucrainean.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Hrehorciúc (Cr).

Provine de la n.pers. *Hryhórko* sau *Hryhórka* (< *Hryhóra*, formă de gen. a lui *Hrýhir* – normat, în lb. ucr., *Hryhórij* (rom. „Grigore") – + suf. ucr. *-k(o)*/*-k(a)*) + suf. ucr. *-juk* (PZU, p. 160). Nu excludem posibilitatea să fie un derivat de la n.b. *Hrýhor* (variantă a lui *Hryhir*) + suf. ucr. *-čuk.* N.fam. *Hryhorčuk* e răspândit în raionul Rahiv (cf. *Ibidem*).

Hreniúc (Cr, LT). În Crăciunești, am întâlnit varianta grafică *Hrenyuk*.

Forma normată în lb. ucr. a acestui n.fam. este *Hryn'úk* (comparativ cu ambele variante, unde *y* ucrainean a fost redat prin *e*). Provine de la n.fam. *Hryn'*/*Hrin'* (hipoc. de la *Hryhórij* – vezi n.fam. următor) + suf. ucr. *-uk*. E frecvent în raioanele Rahiv, Teaciv, Hust și Iașava (cf. PZU, p. 160).

Hríni (LT, Cr). În Lunca la Tisa, apare varianta grafică *Hrin*.

Hrini este o variantă locală a lui *Hryn'*, hipoc. de la *Hryhórij*. E atestat, în Suceava, la 1448: *...vѣra pana Chrinѣ Spatarѣ)* (SSUM I, p. 264) și la 1458: *...Hrinь dajetь vedro mjedou* (*Ibidem*). În Ucr. Transc.[282], apare înregistrat în localitatea Lypcea, la 1550: *Hryn* (Bélay, *Már.*, p. 172), iar, în Bila Țerkva (Biserica Albă) (de unde, se pare, au venit strămoșii celor care azi poartă acest nume), localitate situată pe malul drept al Tisei, vizavi de Sighetu Marmației, este atestat la 1571: *Dem. Gryn (Horyn) Hrin* (*Ibidem*, p. 139-140). Azi, n.fam. *Hrin'* are cea mai mare răspândire în raionul Ujhorod (cf. PZU, p. 160).

Hriţíuc (RS). Există variantele *Hriţúc* și *Hreţíuc*.

Continuă n.fam. ucr. *Hryc'úk*, derivat de la n.b. ucr. *Hrýc'*[283] (< hipoc. de la *Hrýhorij*) + suf. ucr. *-juk*. Se întâlnește în

[282] P. P. Čučka l-a găsit înregistrat, în localitatea Prykopa, la 1437: *Antonius Hryn* (PZU, p. 160).

[283] Și astăzi, în satele ucrainene, se întâlnesc hipocoristice, precum *Hryc'*, *Hrec'* și *Hrыc'*. Acest antrop. este atestat, în localitatea Lucyțea (regiunea Jytomyr), la 1388: *...Hricь s brato(m) Stepano(m)...* (SSUM I, p. 264). În Maramureș, apare înregistrat, în localitatea Săpânța, la 1715: *Andr. Hricz* (Bélay, *Már.*, p. 193).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

raioanele ucrainene, situate la graniţa cu România, Rahiv şi Teaciv (cf. PZU, p. 162).

Húntai (RS).

Este posibil să fie format de la o variantă fonetică a apel. ucr. local *hunt'áj* „1. haimana, pierde-vară; 2. om de bani gata, ştrengar" (PZU, p. 166) – cf. ucr. lit. *hul't'áj*[284]. De asemenea, se poate să fie un n.fam. germ. care provine de la n.top. *Hunte* ori o formaţie cu suf. magh. *-i*. Comp. cu apel. srb. *hunta* „ghem; con (de brad); umflătură; bulgăraş, cocoloş, boţ, bucăţică" (*Ibidem*). Nu l-am întâlnit în lucrări de specialitate.

Húsar (RS).

Are la bază apel. magh. *huszár* „soldat în cavaleria ungurească" (DNFR, p. 250), fiind înregistrat, în Kázmér, *Régi*, (p. 519), la 1449. După cum susţine P. P. Čučka, este posibil ca acest nume să fie format (acolo unde se pronunţă *Húsar'*, cu *r* palatal) de la apel. local *husár'* „copilul ce are grijă de gâşte", iar, pentru o parte din ucraineni, ar putea proveni fie din ucr. dial. *húsar'* „denumirea gâscanului", fie de la apel. slc. *husár* „idem" (PZU, p. 167). Antrop. *Husar* apare atestat, în localitatea transcarpatică Bereh, la 1545 (*Ibidem*), iar, în Sighetu Marmaţiei, la 1614, e înregistrat un *St. Huzar*, iar, la 1720: *Andr. Huszar* (Bélay, *Már.*, p. 198-199). Este frecvent în raioanele transcarpatice Teaciv, Rahiv, Vynohradiv, Svaleava, Ujhorod, Perecyn şi Velykyi Bereznyi (cf. PZU, *loc. cit.*).

Husarciúc (RS). Apare varianta grafică *Huszarcsuk*.

Este un derivat din antrop. *Husarko* (< *Husar* + suf. ucr. *-k(o)*) + suf. ucr. *-juk* sau, mai puţin probabil, din antrop. *Husar* + suf. ucr. *-čuk*. Neîntâlnindu-l în sistemul antroponimic al Ucrainei (cf. PZU; SP; Red'ko, *Sučasni*; Chudaš), putem afirma că n.fam. *Husarciuc* este o creaţie a ucrainenilor de pe teritoriul României.

[284] Cf. D. Ucr.-Ro., p. 193.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Iaremciúc (Cr). Există varianta grafică *Ieremciuc*.

E format din antrop. ucr. *Jarémka*[285] sau *Jarémko*[286] (< n.b. *Jaréma*, *Jarémija* (vezi *infra*) + suf. ucr. *-k(a)* sau *-k(o)*) + suf. ucr. *-juk*. Astăzi, este frecvent în raioanele ucrainene Rahiv, Teaciv şi Svaleava (cf. PZU, p. 646).

Iavoróvski (Cr).

Continuă n.fam. ucr. *Javorívskyj* (care putea să fi fost, în trecut, *Javorovskyj*/*Javorovskij)*, derivat din oiconimul *Javoriv* (regiunea Ivano-Frankivsk, având la bază apel. *jávir*/*jávor* „paltin – *Acer pseudoplatanus*") + suf. ucr. *-sk(yj)* sau din antrop. ucr. *Jávir* (< n.b. srb. *Javor* – Grković, *Rečnik*, p. 102) + suf. ucr. *-ivs'k(y)j* (PZU, p. 643) ori (dial. *-ivs'k(yj)*), unde, cu timpul, *-j* final a căzut, iar *-y-* a trecut în *-i-*. N.fam. *Javorívskyj* se întâlnește în raioanele Rahiv și Mukacevo (cf. *Ibidem*).

Iepán (RS, Cr).

Acesta este format de la n.top. *Iápa* (azi, cartier al municipiului Sighetu Marmaţiei) + suf. rom. top. *-an* (unde *ia* a fost redat prin *ie*). Apare atestat, în localitatea Nyjnea Apșa (Apșa de Jos), la 1595: *To. Japan*, iar, în Văleni, la 1600: *Dan Japan* (Bélay, *Már.*, p. 120, 174). *Iapa* este un toponim cu o frecvență mare pe teritoriul României (cf. n.top. *Iapa* de lângă Cluj-Napoca, Gherla etc.).

Ieremiáş (Cr).

Provine de la n.b. *Ieremia* (*Eremia*) + suf. rom. *-aş*. Comp. cu pol. *Jeremiasz* (SUI, p. 417). *Ieremia* reproduce vechiul nume ebr. *Jirmejahu* (purtat de multe personaje biblice, dintre care se remarcă profetul *Ieremia*, născut în jurul anului 650 î.Cr.). *Jirmejahu* este un nume teoforic (iar, în partea finală, prin *Iahu*, se recunoaşte numele lui *Iahve*), care, din punctul de vedere al formei, frazeologic se traduce prin

[285] Acest antrop. este înregistrat, în localitatea Ciumaliovo, la 1715: *Onofrius Jaremka* și *Lad. Jeremko (Jeremka)* (Bélay, *Már.*, p. 133).

[286] Este atestat, în localitatea Steblivka, la 1698: *Veleti Jeremko* (Bélay, *Már.*, p. 192).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

„Iahve să înalţe”. Este atestat în Moldova în timpul lui Ştefan cel Mare cu variantele *Eremia* şi *Erimie* (DO, p. 213; Costăchescu II, p. 737-738). În Maramureş, n.fam. *Iremiaș* apare înregistrat, în localitatea Breb, la 1613: *Val. Jeremias*; în Iza, la 1673: *Jeremias*; în Bârsana, la 1689: *Jeremias Thamas* (Bélay, *Már.*, p. 146, 156, 123).

Ieríma (RS). Apare varianta grafică *Irima* (mai frecventă în ultima vreme).

E un hipoc. de la n.calend. *Ieremia*. Probabil, formele intermediare au fost *Ierimia*, *Irimia*, *Eremia*, răspândite pe teritoriul românesc între secolele al XIV-lea şi al XVIII-lea (DO, p. 231-214). Apar atestate forme neutre, din punctul de vedere al originii: în localitatea Bârsana, la 1604: *Mich. Jeremia*; în Bocicoel, la 1605: *Jeremia Botos*; în Poienile de sub Munte, la 1605: *Jeremie* (Bélay, *Már.*, p. 123, 130, 180) etc. *Ieríma* poate fi o continuare a n.fam. ucr. *Jérema* sau *Jeremėj* (ultima înregistrată la 1689, atât în Deseşti, cât şi în Hărniceşti (*Ibidem*, p. 135, 145).

Iftimiciúc (Cr).

Este un derivat de la n.calend. *Iftimie* + suf. ucr. *-čuk*. *Iftimie*/*Eftimie* îl continuă pe grec. *Éuthymos*, având corespondentul fem. *Euthymía*, care are la bază apel. grec. *euthymia*, compus din *eu-* „bine” şi *-thymos* „fire, temperament, spirit”, cf. neologismul din limba română, *eutime* „linişte sufletească” (DO, p. 146-147). N.fam. *Iftimiciuc* nu este propriu antroponimiei Ucr. Trasc. (cf. PZU), însă apare în cea a regiunii Cernăuţi (cf. SP, p. 163).

Ilíe (LT).

N.calend. *Ilíe* este unul dintre cele mai frecvente şi populare nume româneşti, continuând vechiul ebr. *Elijáh(u)*, purtat de cunoscutul profet din Vechiul Testament (secolul al IX-lea î.Cr.) Este compus din *El* şi *Jahve* (două elemente ale divinităţii) şi care s-ar traduce prin „*Iahve* este singurul şi adevăratul *El*”, *El* desemnând o divinitate, un zeu, astfel că *El-iah(u)* înseamnă „Zeul este Iahve”. În Septuaginta,

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

n. ebr. este redat prin grec. *Eliú*, iar, în Noul Testament, cu ajutorul lui *Eliás*, formă identică cu cea din latină, azi, păstrată în limbile occidentale moderne (DO, p. 218-219).

Iliéş (RS).

Este format de la n.calend. *Ilie* + suf. *-eş*[287], fiind atestat, în localitatea ucraineană Bedevlea, între 1510-1515: *Jo., Sandr. Illyes* (Bélay, *Már.*, p. 126), iar, în Ieud și Vișeu de Jos, la 1542: *Jo. Illyes* (*Ibidem*, p. 157, 218) și altele. Comp. cu n.b. v.ucr. *Ilǫaš*, derivat (cu ajutorul suf. *-aş*) de la n.b. *Ilea*, cf. rom. „Ilie" (UA-ČI, p. 143).

Ioicaliúc (LT, Cr). În Lunca la Tisa, apar variantele grafice *Ioicaluc* şi *Ioicalyuk*.

Provine din antrop. *Jojkalo* (înregistrat chiar în Lunca, la 1720: *Lad. Jajkalo* – Bélay, *Már.*, p. 173) + suf. *-juk*. *Jojkalo*, care are la bază apel. ucr. local *jójkalo* „plânset, scâncet, oftat" < vb. *jójkaty* „a ofta, a geme, a se văicări (din cauza durerii)", fiind propriu și altor graiuri ucr. (cf. BuHov, p. 173; BoHov I, p. 332 și HHov, p. 87, apud PZU, p. 243). De asemenea, e posibil ca acest n.fam. să fie o continuare a n. sl. de sud *Jojko*, hipoc. de la *Iovan*, *Iordan* (PZU, *loc. cit.*). Se întâlneşte în raionul ucrainean Rahiv (cf. *Ibidem*).

Irimíe (RS).

Reproduce o formă hipocoristică a n.calend. *Ieremia* (vezi *supra* n.fam. *Ieremiaş*). În Maramureș, este înregistrat în localitatea Bârsana, la 1604: *Mich. Jeremia*, în Bocicoel, la 1605: *Jeremia Botos* (Bélay, *Már.*, p. 123, 130).

Iuraşciúc (LT).

E un derivat din antrop. ucr. *Juráško*[288] (< n.b. ucr. *Júraš*[289], hipoc. de la *Júra* – normat, în limba ucraineană, *Júrij* –

[287] I. Iordan afirmă că „*Ilieş* este acelaşi cu *Iliaş* (format din *Ilie* + suf. *-aş*); cf. şi bg. *Ilijaš*; cf. şi n.top. *Ilieşul*" (DNFR, p. 256).

[288] N.top. *Juraska* este atestat, în localitatea Oncești, la 1661 (Bélay, *Már.*, p. 214).

[289] Acest antrop. este înregistrat, în localitatea Strâmtura, la 1661: *Budin Juras*, iar, în Rahiv, la 1672: *Nigrus Juras* (Bélay, *Már.*, p. 202, 181).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

(rom. „Gheorghe”) + suf. ucr. *-š-* + suf. dim. *-k(o)*) cu ajutorul suf. ucr. *-juk*. Mai poate fi format de la n.b. ucr. *Jurás'ko* (< *Júrij*) + suf. ucr. *-juk*. Astăzi, este răspândit în raioanele transcarpatice Rahiv şi Hust (cf. PZU, p. 640).

Iúrca (Cr).

E un hipoc. format de la n.b. ucr. *Júra* (normat, în lb. ucr., *Júrij*, cf. rom. „Gheorghe”) derivat cu ajutorul suf. (dim.) ucr. *-k(a)*. De asemenea, poate fi forma de gen. sau o variantă a n.b. *Jurkó*[290] (existent şi ca n.fam. în Ucr. Transc. – cf. PZU, p. 641). Este atestat, în Călinești, la 1459: *Jurka* (Mihályi, *Diplome*, p. 425); la 1550: *Jo. Jurka* și la 1600: *Gr. Jurka* (Bélay, *Már.*, p. 160). *Iurca* (ucr. *Jurka*) nu apare ca nume de familie în Ucraina Transcarpatică, însă este prezent în regiunea Cernăuţi (cf. SP, p. 407).

Iurcúţ (Cr, LT, RS).

Este o creaţie românească derivată cu ajutorul suf. dim. rom. *-uţ* din antrop. ucr. *J'urkó* (n.fam. în Ucr. Transc. – cf. PZU, p. 641) sau din *Iúrca*/ucr. *Júrka* (vezi n.fam. precedent). Se întâlneşte doar în raionul Rahiv (cf. *Ibidem*).

Ivaníci (Cr).

Iorgu Iordan afirmă că *Ivanici* provine de la n.calend. *Ivan* „Ioan” + suf. *-ici*, de origine slavă (DNFR, p. 264). De asemenea, poate fi un împrumut de la slavii de sud (în special de la croaţi şi bulgari) a n.fam. *Ivanić*, unde are o frecvență ridicată (PZU, p. 236). Comp. cu n.b. srb. *Ivanиђ* (< *Ivan*) – Grković, *Rečnik*, p. 98. Însă, pentru n.fam. *Ivanici*, existent în această zonă a ţării noastre, suntem de acord cu etimologia propusă de P. P. Čučka. Acesta susține că provine de la n.f. ucr. sau bg. *Ivana*[291] (normat, în lb. lit., *Ivanna*) + suf. ucr. *-yč* (redat, la noi, prin *-ici*). E înregistrat, în localitatea

[290] Este atestat, în localitatea Lviv, la 1370: *Jemjelina Jurko Mošničь* (SSUM II, p. 575).

[291] N.f. *Ivana/Ivanna* este răspândit, în afară de bulgari (cf. Ilčev, *Rečnik*, p. 218; Kovačev, *Č-e reč.*, p. 411), la cehi şi la croaţi (cf. Knappová, p. 236; Šimundić, *Rječnik*, p. 151-152).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

transcarpatică Iasinnea, la 1672: *Ivanics Szimionne* (Bélay, *Már.*, p. 166). Menționăm, aici, că numele *Ivan* (sl.) sau *Ion*/*Ioan* (rom.) reproduce vechiul n.pers. ebr. *Iohanán*, fiind încadrat în bogata familie a teoforicelor frazeologice. Este compus din *Io-*, abreviere normală şi curentă pentru *Iahve* şi verbul *hanan* „a face favoare, a avea milă" (de aici, şi foarte frecventul *Ana*). Semnificând „Iahve a avut milă, a făcut favoare", *Iohanán* este, la origine, o formulă de mulţumire adresată divinităţii ca urmare a faptului că a favorizat naşterea unui copil atât de mult aşteptat de către părinţi. Formele sub care e cunoscut, astăzi, numele ebraic în diferitele limbi europene continuă să fie grec. *Ioánnes* sau lat. *Iohánnes* (DO, p. 224). N.fam. *Iványč* (cu accentul pe prima silabă) este răspândit în raioanele transcarpatice Svaleava, Mukacevo şi Teaciv (cf. PZU, p. 236).

Jebríl (RS).

Purtătorul acestui n.fam. este originar din Liban. Reproduce n.botez arab *Jebril* (cf. rom. „Gabriel").

Jódi (LT). Se pronunţă *Iódi*.

Provine de la n.top. *Jod* (formă magh. sub care este atestată localitatea *Ieud*, la 1365, 1385; la 1419: *Jood*, iar, la 1451: *Jod* – Bélay, *Már.*, p. 157 și Coriolan Suciu I, p. 305) + suf. magh. *-i*. Acest antrop. apare înregistrat: în satul ucrainean Seredne Vodeane (Apșa de Mijloc), la 1488: *Lazarus Jodi*; la 1489: *Tomas Joody* (Mihályi, *Diplome*, p. 593, 599); în Nyjnea Apșa (Apșa de Jos), la 1525 și 1526: *Mich. Jody*; la 1543: *Laur. Jody*, iar, la 1600, în Valea Stejarului: *Marc. Jodi („din Onceşti")*; în Dragomirești: *To. de Jod („Thomas de*/*din Ieud")*; în Năneşti: *Marc. Jodi* (Bélay, *Már.*, p. 120, 135, 137, 176) etc.

Káil (RS). Apare varianta grafică *Cail*.

Posibil să fie o variantă fonetică (sau o formă de masc.) a n.fam. *Kajla*[292] (< apel. magh. *kajla* „îndoit, strâmb; clă-

[292] N.fam. *Kájla* este frecvent în raionul Ujhorod (cf. PZU, p. 245).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

păug; neatent, dezordonat" – Kázmér, *Régi*, p. 529), fiind atestat la 1480. După părerea lui I. Verchrats'kyj (cf. Hrinčenko II, p. 208), acest nume ar avea la bază apel. ucr. dial. *kájla* „boi ungureşti cu coarne mari". Numele de animale *Kájla, Kájlo* se dau cornutelor şi în Ucr. Transc. (PZU, p. 245). Nu am întâlnit n.fam. *Kail* pe teritoriul Ucrainei (cf. PZU; SP; Red'ko, *Sučasni*; Chudaš).

Keray (LT). Apare alături de varianta grafică *Keroy*. Se pronunţă *Kéroji*.

Este format de la n.top. *Chera*[293]/*Kera*[294] (< n.b. bg. *Kera*/*Kero* – Ilčev, *Rečnik*, p. 251-252) + suf. magh. *-y* (*-i*). Poate fi o variantă fonetică a lui *Kyra*[295] sau *Kira*[296], hipoc. de la n.b. calend. *Kyrylo*, *Kyrijak* (Grković, *Rečnik*, p. 111; Šimundić, *Rječnik*, p. 422). Totuși, nu putem exclude faptul că acesta ar putea reda o formă locală a n.fam. magh. *Károly* sau *Király*, înregistrate, la 1419, respectiv 1389 (Kázmér, *Régi*, p. 555, 593), având ca temă apel. magh. *károly*, *király* („rege, monarh") și fiind derivate cu același suf. *-i*.

Kis (Cr).

Reproduce n.fam. magh. *Kis(s)*[297] < adj. magh. *kis* „mic". În Maram., este atestat, în Dragomireşti, între 1468-1470: *Mich. Kys* (*Parvus)* (Bélay, *Már.*, p. 137), iar, în Bocicoiu

[293] DNFR, p. 113. Tot aici, I. Iordan afirmă: „*Chera*: bg. *Kera*; cf. şi *chera* «doamnă» şi în formele de adresare urmate de numele persoanei respective".

[294] Este atestat, în localitatea Synevyr, la 1720: *Luc. Kera* (Bélay, *Már.*, p. 200).

[295] Acest antrop. apare înregistrat, în localitatea Mara, la 1575: *Kyrá Kowach* și *Kwpcha Kyra* (Bélay, *Már.*, p. 169).

[296] E atestat la 1605, în Breb: *Kabuz Chira* și *Thithe Kira*, în Sarasău: *Chira Velika*; în Slătioara: *Chira Lazar* (Bélay, *Már.*, p. 146, 194, 202).

[297] *Kis(s)* apare înregistrat, la unguri, începând cu anul 1348 (Kázmér, *Régi*, p. 594), astăzi, din punctul de vedere al frecvenței, în Ungaria, fiind pe locul șase, cu 167.673 de ocurențe, având următoarele variante grafice: *Kíss, Küss, Kis, Kís, Kics* (cf. Hajdú Mihály, *op. cit.*, p. 191). La I. Szabó, *op. cit.*, p. 447, apare atestată și forma *Kjs*.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Mare, între 1572-1575: *Dem. Kyss* (Bélay, *Már.*, p. 128). După cum remarcase P. P. Čučka, dovada că antrop. *Kis* are la bază respectivul apelativ constă în faptul că, alături de vechile însemnări maghiare (cele cu *Kis*), scribii dădeau, deseori, şi traducerea latină, *Parvus* (PZU, p. 265), care, în latina medievală, însemna „scund, mic de statură". Astăzi, acest n.fam. este răspândit în următoarele raioane transcarpatice: Mukacevo, Vynohradiv, Irşava, Hust, Teaciv, Ujhorod, Voloveţi şi Rahiv (cf. *Ibidem*).

Kosztanyúk (LT).

Provine de la n.pers. *Kostán*[298] (hipoc. de la n.b. *Konstantyn* sau < *Kósta*[299], hipoc. de la același n.b., + suf. *-an*) + suf. ucr. *-juk*. Acest n.fam. se întâlneşte doar în raionul ucrainean Rahiv (cf. PZU, p. 291).

Kormos (RS). Există varianta grafică *Körmös*. Se pronunţă *Kórmoš* și *Kérmeš(i)*.

La prima vedere, putem spune că acesta reproduce n.fam. magh. *Kormos* < adj. *kormos* „negru, afumat, înnegrit de fum", care ar putea însemna metaforic „om cu culoarea pielii neagră, afumată", inițial, funcționând ca o poreclă (PZU, p. 286), la unguri, fiind înregistrat la 1389 (Kázmér, *Régi*, p. 621). Însă varianta *Körmös* ne face să ne gândim la n.fam. magh. *Körmös* (< adj. *körmös* „1. curajos, puternic, rapid; 2. cu pumnul mare; 3. hoțoman"), atestat la 1382 (*Ibidem*). În Ucr. Transc., este înregistrat, în Mihailivți, la 1449: *Thome Kormos* (PZU, *loc. cit*.), azi având o frecvență ridicată în raioanele Vynohradiv, Irșava și Berehovo (cf. *Ibidem*).

---

[298] Acest antrop. este înregistrat, în localitatea ucraineană Kosivska Poleana, la 1678: *Kosztan Griga* (Bélay, *Már.*, p. 162), iar, în Deseşti, la 1689: *Hora Kosztan* (*Ibidem*, p. 135). *Kostán* se folosea în Ucraina ca n.pers. până în secolul al XVII-lea (cf. UA-ČI, p. 117), azi întâlnindu-se la sârbi şi bulgari (cf. Grković, *Rečnik*, p. 113; Ilčev, *Rečnik*, p. 271).

[299] Este atestat, în localitatea maramureșeană Giulești, la 1388: *Kozta f. Dragus* (Bélay, *Már.*, p. 162).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Kóroly (Cr). Apar variantele grafice *Coroli* şi *Caroli*. Se pronunţă *Koról'*.

Continuă numele canonic *Kórol'* sau are ca temă apel. ucr. *koról'* „titlu monarhic; rege", cu unul dintre sensurile sale figurate, ca supranume (PZU, p. 287); cf. pol. *Karol* şi magh. *Károly* (vezi *supra* n.fam. *Keray*). „Cu siguranță, după cum constată I. V. Jefymenko, putem admite această etimologie (propusă de Red'ko, *Sučasni*, p. 38; Chudaš, p. 165 și de alții), însă rămân neelucidate motivele denominației: *Cum au dat unui om simplu o astfel de poreclă*?", ținând cont că izvoarele lingvistice conțin numeroase astfel de nume purtate de către reprezentanții păturii inferioare a societății, în special, de cei de la sate. Același cercetător consideră că aceste nume au fost date *în bătaie de joc*, la fel ca numele *Car, Šah, Kardynal, Cisar*. Însă, în același timp, acest nume, pe lângă sensul de „titlu monarhic", poate să aibă la bază apelativul omofon *korol'*/*korol*, a cărui semantică, atât în limba ucraineană, cât și în alte limbi slave, este extrem de diversificată, ca de exemplu: ucr. *korol'* „1. joc (de horă) tineresc de primăvară; 2. un joc (de îndemânare, asemănător cu domino)"; ucr. *korolí* „clopoțeii de la picioarele din spate ale cailor"; ucr. dial. *korol'* „stâlpul de la poartă" și *korol* „ruda cu care, pe deasupra, se leagă/ se strânge fânul" și multe alte zeci de sensuri[300]. E înregistrat, în localitatea Vișeu de Sus, la 1464, cu forma *Carrul* (Bélay, Már., p. 219), iar, în Oncești, la 1469: *Johannes Karoli* (Mihályi, *Diplome*, p. 498). Forma *Karoli* apare la 1515, în Bârsana (Bélay, *Már.*, p. 123). Este răspândit în următoarele raioane transcarpatice: Perecyn, Velykyi Bereznyi, Ujhorod, Mukacevo, Irșava, Mijhirea, Hust, Teaciv și Vynohradiv (cf. PZU, *loc. cit.*).

[300] I. V. Jefymenko, *Do etymolohiji antroponima Korol'*, în „Studia slovakistica" – „Mahične slovo imeni" (red. princip. S. M. Medvid'–Pachomova), nr. 3, Ujhorod, 2003, p. 69-70.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Lántos (RS).

Continuă n.fam. magh. *Lantos* < apel. *lantos* „ţambalagiu, tamburan, muzician”, fiind atestat la 1425 (Kázmér, *Régi*, p. 664-665). Comp. cu n.fam. magh. *Láncos* < apel. *láncos* „1. fierar, confecţioner de lanţuri; denumirea dată iobagului care cultiva un teren agricol sau o pădure, măsurate cu lanț”, înregistrat la 1429 (*Ibidem*, p. 664). Nu l-am întâlnit în sistemul antroponimic al Ucr. Transc.

Laurúc (RS, Cr). În Rona de Sus, există variantele grafice: *Lauriuc*, *Lauruk*, *Lavruk*, iar, în Crăciuneşti, doar *Lauriuc*.

Forma normată în lb. ucr. este *Lavr'úk*[301]. E un derivat din antrop. *Lávro*, *Lávra* (< n.b. *Lavr*/*Laur*, *Lávro* ori *Láver*, aflate în cazul genitiv[302]) sau *Láver* (vezi n.fam. următor) + suf. ucr. *-juk* (PZU, p. 323). N.fam. *Lavr'úk* este răspândit în raioanele Teaciv şi Rahiv, ambele situate în zona de graniţă cu teritoriul României (cf. *Ibidem*).

Láver (Cr).

Reproduce n.b. v.ucr. *Láver* sau *Lavr*, care provin din lat. *Laurus* (UA-ČI, p. 117; SUI, p. 188). Comp. cu variantele acestuia din secolele XIV-XV, *Laourъ*, *Lavorъ* (SSUM I, p. 536). În Maram., se fixează în documente, începând cu secolul al XV-lea: în Leordina, este atestat la 1488: *Lavor*; în Strâmtura, la 1661: *Laur Jonucz*, iar, în Bocicoiu Mare, la 1678: *Laver Dancz* (Bélay, *Már.*, p. 171, 202, 126). Are o frecvenţă mare în raioanele transcarpatice Mukacevo, Voloveţi şi Velykyi Bereznyi (cf. PZU, p. 323).

Láviţa (RS, Cr). În Rona de Sus, se întâlnesc variantele grafice *Lavicza*, *Lavica* şi *Laviţă*.

---

[301] În explicaţia n.fam. *Lauric*, acelaşi cu *Lavric*, I. Iordan afirmă că ar avea la bază bg. *Lavur* sau (şi) pol. *Lawra*; cf. şi *Laur* (< *laur* „o plantă de câmp”) + suf. sl. *-ik* (DNFR, p. 273). Credem că n.fam. *Lavric*, cu frecvență mare în Bucovina, este format de la n.pers. *Lavra*, *Laver* + suf. ucr. *-yk* (dial. *-ik*).

[302] Comp. cu n.pers. ceh. *Laura*, hipoc. de la *Laurens* (Knappová, p. 124) şi cu n.pers. crt. *Lauro*, hipoc. de la *Laurencij* (Šimundić, *Rječnik*, p. 424).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Are la bază apel. rom. *laviţă*. Totodată, este posibil să fie format de la apel. ucr. dial. *lávyc'a* < rom. *laviţă*. Apare înregistrat chiar în Rona de Sus, la 1648: *Lavicsa Jonas, Luka, Mihaly, Soffrin* (Bélay, *Már*., p. 186).

Lazarciúc (LT, Cr, RS). În Lunca la Tisa şi Crăciuneşti, există varianta grafică *Lazarcsuk*.

E un derivat fie de la n.pers. *Lazar* (vezi n.fam. următor) + suf. ucr. *-čuk*, fie din antrop. *Lázarko* (< *Lázar* + suf. ucr. *-k(o)*), *Lazárec'* (< *Lázar* + suf. ucr. *-ec*), *Lazarcó* sau *Lazárča* + suf. ucr. *-juk* (PZU, p. 324). Se întâlneşte în raioanele ucrainene Rahiv, Teaciv şi Hust (cf. *Ibidem*).

Lázăr (RS).

Reproduce n. v.ebr. *Eleázar*, care, la origine, este un nume teoforic frazeologic cu sensul „Elohim a ajutat" (compus din *El-Elohim*, unul dintre numele ebraice ale divinităţii şi *azar* „a ajuta"). „Dacă forma ebraică – după cum afirmă Cristian Ionescu – apare doar sporadic în onomastica europeană (prin intermediul grec. *Eleázar* şi al lat. *Eleazar*, *Eleazarus*), mult mai multe şanse a avut o formă aramaică ulterioară, *Lazar*. Redat în grec. *Lázaros* şi în lat. *Lazarus*, numele, devenit termen comun în multe limbi (engl. *lazar*, sp. *lázaro* și it. *lazzaro*), este folosit cu diferite sensuri („sărac, cerşetor, zdrenţăros, bolnav, lepros"), toate explicabile prin parabola biblică" (DO, p. 245). Pe teritoriul Maram. istoric, acest antroponim apare înregistrat începând cu mijlocul secolului al XV-lea: în Budești, la 1465: *Lazarus* (Mihályi, *Diplome*, p. 353); în Seredne Vodeane (Apșa de Mijloc), la 1465: *Cozmas Lazari*; în Dulovo, la 1470: *Lazar*; în Ruske Pole, la 1474: *Lazar* (Bélay, *Már*., p. 121-122, 138, 211).

Lăcătúş (Cr).

Poate avea ca temă apel. rom. *lăcătuş* (dacă este un nume mai recent). Dar nu trebuie exclusă posibilitatea ca acesta să fie o continuare n.fam. magh. *Lakatos* (< apel. magh. *lakatos* „idem"), atestat, la unguri, începând cu anul 1469

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

(Kázmér, *Régi*, p. 662)[303]. Apare înregistrat, în Hust și în Sighetu Marmației, la 1600: *Ge. Lakatos* și *Balt., Mich., St., Lakatos* (Bélay, *Már.*, p. 151, 198). Are o frecvență mare în următoarele raioane ucrainene: Velykyi Bereznyi, Perecyn, Ujhorod, Voloveți, Mukacevo, Irșava, Vynohradiv, Berehovo, Hust, Mijhirea și Teaciv (cf. PZU, p. 325).

Lăschián (LT).

Provine de la n.top. *Lăschia* (jud. Maram.) + suf. top. *-(i)an*. Puțin probabil să aibă la bază n.top. *Láscu* (care, după părerea lui Iorgu Iordan, este acelaşi cu *Laţcu* şi îl continuă pe magh. *Latskó* „Ladislau" – DNFR, p. 273).

Lăzărícă (RS).

Este format de la n.pers. *Lazăr* (vezi *supra*) + suf. *-ic(ă)*.

Léta (Cr).

Continuă n.b. hipoc. *Léta*[304], care, până astăzi, la croaţi, este corelativ cu numele pline de tipul *Leontij, Maleta, Mileta*, (PZU, p. 335), iar, la bulgari, este hipoc. de la *Mileta, Violeta, Pъrvoleta* (Ilčev, *Rečnik*, p. 302). Şi în gr. ucr. transc. din Maram., există *Leta* ca hipoc. de la n.f. *Violeta*. În comitatul Bihar, este atestat la 1229: *Letha* (PZU, *loc. cit.*), iar, în Maram. istoric, în localitatea Verhne Vodeane (Apșa de Sus), la 1715: *Jo. Leta* și, în Rahiv, la 1720: *Lad. Leta* Bélay, *Már.*, p. 121, 182). N.fam. *Léta* este răspândit în raioanele Teaciv, Rahiv şi Perecyn (cf. PZU, *loc. cit.*).

Léva (RS).

Este un hipoc. (cu formă de genitiv) de la n.b. ucr. *Lev* sau *Levkó* < grec. *leōn* „leu" – animal (SUI, p. 190-191). Comp. cu numele crt. *Leva, Levka, Levko*, hipoc. de la *Levin, Levterije* (Šimundić, *Rječnik*, p. 425, apud PZU, p. 329). După

[303] Din punct de vedere statistic, în Ungaria, n.fam. *Lakatos* ocupă locul al cincisprezecelea (45.830 de ocurențe), fiindu-i proprii următoarele variante grafice: *Lakatus*, *Lacatos* și *Lacatus* (cf. Hajdú Mihály, *op. cit.*, p. 191).

[304] Este posibil ca antrop. *Leta* să fi fost, inițial, un n.b. la ucraineni (SOIU, p. 218).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

cum afirmă P. P. Čučka, „numele *Lev* nu a fost foarte popular în Carpaţi, însă era cunoscut”, căci apare înregistrat, în Bârsana, la 1408: *Stanislai f. Leu* (Bélay, *Már.*, p. 123), deși trebuia să fi fost mai vechi, deoarece, în Vadu Izei, la 1407, găsim atestat derivatul cu suf. dim. *-k(o)/-k(a)*: *Leuka* (Bélay, *Már.*, p. 139). Reținem că n.fam. *Leva*[305] apare înregistrat chiar în localitatea Rona de Sus, la 1684: *Leva Domitru, Todor* (*Ibidem*, p. 186). Este răspândit în raioanele transcarpatice Rahiv, Teaciv, Hust, Irşava, Vynohradiv şi Velykyi Bereznyi (cf. PZU, *loc. cit.*).

Líhet (Cr).

Poate fi o formă regresivă a n.fam. magh. *Ligeti* (care are la bază apel. magh. *lih(g)et* „parc, poiană”), atestat la 1699 (Kázmér, *Régi*, p. 676). Totodată, e posibil să fie o reproducere a n. magh. *Lehet* < apel. magh. *lehet* „e cu putință; a (se) putea; uşor”, unde *e* > *i* (precum în multe alte împrumuturi, ca de exemplu: apel. ucr. dial. *leghín'* „fecior” < magh. *legény*). Este înregistrat, în localitatea Strâmtura, la 1661: *Lehet Gavrilla, Laupul* și la 1715: *Lehet Alexa* (Bélay, *Már.*, p. 202, 203). Nu l-am întâlnit în Ucr. Transc.

Lógoş (Cr, RS). În Crăciuneşti, apare varianta grafică *Logos*.

E posibil să aibă ca temă apel. rom. *logoş* „pitic” (cf. DLR, apud DOR, p. 312). Dar, în această zonă a României, nu este exclus să fie o continuare a ucr. *Lóhoš*, hipoc. (derivat cu ajutorul suf. ucr. *-oš*) de la n.pers. ucr. *Lohvyn* (< lat. *Longinus* < apel. *longus* „lung”) (SUI, p. 197). După cum susține P. P. Čučka, se poate ca acest nume să reproducă supran. magh. *Lógos* (< apel. *lógos* „dezertor, fugar”) ori să aibă la bază apel. pol. *łogosz* „cal înhămat (al treilea)”, „cal înhămat (din ștreang)” sau echivalentul său slc. *logoš* (PZU, p. 343). Comp. cu n.fam. magh. *Lőkös* (un derivat de la *Lőrincz* – cf. rom. „Laurențiu”), *Lúgos* (< apel. *lúgos*

[305] Antrop. *Leva* este atestat în comitatul Zemplin (azi, Slovacia), la 1234: *nomine Comana a Leva* și, într-o localitate neidentificată, la 1421: *pan Chodko i brat jeho Leva* (PZU, p. 329; SOIU, p. 216).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

„cel care prepară leșia; plin de leșie") și cu *Lógó* (< apel. *lógó* „amețit; om în stare de ebrietate; mod de a merge împleticit") (Kázmér, *Régi*, p. 684, 688, 679). În Bocicoiu Mare, la 1678, este atestată forma *Logosan* (Bélay, *Már.*, p. 128).

Lúcaci (Cr).

Continuă n.b. magh. *Lukács*, corespondentul n.calend. rom. *Luca*. La unguri, n.fam. *Lukács* se fixează la 1398 (Kázmér, *Régi*, p. 688)[306]. Este înregistrat, în Călinești, la 1542: *Jo., Lwkach Gywrka* și *Chyorba Lwkach* (Bélay, *Már.*, p. 159), iar, în Crăciunești, e atestat între 1548-1549: *Sim. Lwkach* și la 1550: *Sim. Lukach* (*Ibidem*, p. 161). Însă, existența formei diminutivale *Lwkacko*, înregistrată la 1513, în satul Pryborjavske (*Ibidem*, p. 220), indică faptul că *Lucaci* putea circula în regiune cu mult înainte de anii atestării. Acest nume reproduce n.b. grec. *Lukás*, purtat de către cunoscutul evanghelist. Deoarece în greacă, majoritatea numelor terminate în *-as* sunt, la origine, hipoc., *Lukas* a fost apropiat de specialişti fie de *Lúkios* (lat. *Lúcius*), fie de *Lukanós* (lat. *Lucánus*, cunoscut cognomen care, inițial, indica originea locală a purtătorului: „din Lucania" (DO, p. 252-253). N.fam. *Lúkač* este răspândit în raioanele transcarpatice Ujhorod, Mukacevo, Hust, Teaciv, Vynohradiv, Rahiv şi Voloveţi (cf. PZU, p. 347).

Luméi (Cr).

După cum afirmă P. P. Čučka, probabil că acest n.fam. provine: 1. din antrop. *Loma*[307] (care este un hipoc., apărut prin afereză, de la n.calend. *Varfoloméj* „Bartolomeu") + suf. ucr. *-ej*; 2. de la n.f. crt. uzual *Luma* (care corespunde formei normate în lb. crt. *Luminosa*) + suf. *-ej*. Comp. cu

[306] Alte forme sub care acest nume apare în documentele oficiale ale ungurilor sunt: *Lukáts*, *Lukách*, *Lukacs*; *Lukác, Lukac, Lukacz* (cf. Hajdú Mihály, *op. cit.*, p. 225).

[307] Comp. cu antrop. *Lome*, înregistrat la 1680, în localitatea Novoselyțea (Bélay, *Már.*, p. 147).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

n.fam. lemkian *Lumiak* (PZU, p. 348). Se întâlneşte doar în raionul transcarpatic Rahiv (cf. *Ibidem*).

Lupşác (RS, Cr). Apare varianta grafică *Lupsak*.

Este format din antrop. *Lupşa* + suf. ucr. *-ak*. La rândul său, numele *Lúpşa*[308] provine de la n.b. *Lup(u)* sau, mai puțin probabil, de la n.f. *Lupa*[309] (< apel. rom. *lup*) + suf. rom. *-ş(a)* – DNFR, p. 285). Este răspândit în raionul ucrainean Rahiv (cf. PZU, p. 349).

Luşcán (RS).

Acesta are la bază n.top. *Luşca* (din Ardeal), succedat de suf. top. *-an*. N.f. *Luşca*[310] este hipoc. de la *Ól'uška* (< ucr. *Ól'a* < ucr. *Oléna*). Totodată, este posibil ca *Luşca* să fie o variantă fonetică a n.pers. *Lučka* (< n. pers. *Luca* + suf. ucr. dim. *-k(a)*).

Luţúc (Cr).

Este o variantă fonetică a n.fam. ucr. *Luc'úk*, derivat din antrop. *Lúca* (cf. n.fam. rom. *Luţa*)[311] (< n.b. ucr. *Luc* –

---

[308] Numele *Lupşa* este atestat, în localitatea Berbeşti, la 1469 (Mihályi, *Diplome*, p. 498); în Cornești, la 1483, iar, în Fereşti şi Oncești, la 1487 (Bélay, *Már.*, p. 190, 140, 213), deşi, în Transilvania, ca n.top. este înregistrat la 1366: *villa Lwpsa* (OR, p. 32). Forma *Lupşe* este atestată, mai devreme, în Suceava, la 1423 (SSUM I, p. 559) şi în localitatea maramureşeană Şugatag, la 1475: *Jo., Mykle f. Vlad, Lupse, Michal* (Bélay, *Már.*, p. 190).

[309] N.f. *Lupa* e înregistrat, la români, în secolul al XVI-lea (NFVAI, p. 164).

[310] *Luşca* este atestat ca n.f. la sfârşitul secolului al XV-lea (NFVAI, p. 164), pe care Aspazia Reguş şi Corneliu Reguş îl derivă, pe bună dreptate, din *[O]liuşca*/*[O]luşca*, iar, pe acestea din urmă le explică din *Ol[ena]* + suf. *-uşca* [sic!] (*Ibidem*, p. 178), căci este arhicunoscută forma *Olea* [Ól'a].

[311] Acest antrop. este înregistrat, în localitatea Nyjnea Apşa, la 1435: *Mich. f. Lucae*, iar, în Vişeu de Sus, la 1453: *Luca* (Bélay, *Már.*, p. 120, 219). *Luţa* este şi n.top. în Ardeal (DNFR, p. 285). De asemenea, în zona oraşului Vişeu de Sus, se întâlneşte n.fam. *Luţai* (probabil < n.top. *Luţa* + suf. top. magh. *-i*). În acelaşi timp, *Luţai*, în mediul lingvistic ucrainean, este un hipoc. de la n.calend. ucr. *Lúka* (SUI, p. 198).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

hipoc. de la n.calend. *Lúka* – + suf. *-a*), *Lucó* (variantă fonetică a n.pers. *Luc'ó*), *Lúc'* sau *Luc'ó* + suf. ucr. *-juk* (PZU, p. 349). Ca şi *Lúca*, şi *Lucó*, *Lúc'*, *Luc'ó* sunt hipocoristice de la numele *Lúka*[312] (cf. rom. „Luca"; vezi *supra* şi n.fam. *Lúcaci*). Nu este exclus ca acest n.fam. să fie format de la n.pers. *Luţu* (frecvent în Republica Moldova – cf. MDPDR, p. 99) + suf. ucr. *-uk*. N.fam. *Luc'úk* este răspândit în raionul ucrainean Rahiv (cf. PZU, p. 349).

Mádar (Cr).

Continuă n.fam. magh. *Madár* (< apel. magh. *madár* „pasăre"). Apare înregistrat, la unguri, în 1471 (Kázmér, *Régi*, p. 692-693), azi fiind un nume de familie cu o frecvență scăzută (1.803 ocurențe)[313]. Poate fi o continuare a n.calend. ucr. *Madard*, care provine din *Medard*, *Medardij* (PZU, p. 353). În Maram., este atestat, în Berbești, la 1542: *Luc. Madar* (Bélay, *Már.*, p. 124). În Ucr. Transc., se întâlnește doar în raionul ucrainean Teaciv (cf. *Ibidem*).

Maftéi (LT).

Maftei (o formă slavă, cf. rom. „Matei") este un nume vechi de origine ebraică, cunoscut din textele evanghelice ale Noului Testament. Cele două personaje biblice care poartă acest nume sunt diferenţiate în limba greacă: unul dintre ei este *Maththáios* sau *Mattháios* (e vorba de autorul primei dintre cele patru Evanghelii), iar celălalt este apostolul *Maththías* (cel care i-a luat locul lui Iuda Iscarioteanul). Dacă, în limba latină şi chiar în onomastica modernă occidentală, diferenţierea se păstrează (*Matthaeus* şi *Matthias*), în limbile slave, cele două forme greceşti, apropiate fonetic, au fost „confundate", ceea ce explică varianta românească *Matei*, care a fost preluată de la slavi. După cum afirmă Cristian Ionescu, „originea celor două nume greceşti trebuie căutată în ebraică, unde antroponimicul în dis-

[312] UA-ČI, p. 118.

[313] Cf. Hajdú Mihály, *op. cit.*, p. 227.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

cuţie apare ca *Mattitiáhu*, apoi, *Mathatiah* şi, prin abreviere, *Mathai*. Analiza primelor două forme scoate în evidenţă că avem de a face cu un nume teoforic, întrucât partea finală, *iah*, este o scurtare din *Iahve* «divinitate». În ceea ce priveşte prima parte, specialiştii au invocat cuvântul ebr. *matath* «dar», ipoteză mai plauzibilă decât apropierea de *emet* «credinţă, fidelitate»" (DO, p. 273-274).

Mágas (RS).

Este vorba de n.fam. magh. *Magas* (< apel. magh. *magas* „înalt"), iniţial, un supranume sau poreclă, care, în Ungaria, apare atestat la 1389 (Kázmér, *Régi*, p. 694-695).

Mághiar (RS). Se pronunţă *Mád'ar*.

Are ca temă etn. ucr. local *mád'ar* „maghiar, ungur" (doar că este în grafie rom.) şi, mai puţin probabil, rom. *maghiár* (din cauza accentului, deşi, azi, grafia este cea românească). E înregistrat, în Rona de Sus, la 1546: *Pe. Magyar*[314] şi în Mara, la 1575: *Nic. Magyar* (Bélay, *Már.*, p. 185, 169). Acest n.fam. este răspândit pe întreg teritoriul Ucr. Transc. (în raioanele Voloveţi, Svaleava, Mukacevo, Perecyn, Velykyi Bereznyi, Irşava, Vynohradiv, Hust, Teaciv şi Rahiv – PZU, p. 354), în Transilvania, şi nu numai.

Malearciúc (Cr, LT). În Crăciuneşti, există variantele grafice *Maliarciuc, Malyarciuc, Malyarcsuc* şi *Malyarcsuk*, iar, în Lunca la Tisa, doar *Maliarciuc*.

Provine fie din antrop. *Maleár/Maliár* (vezi n.fam. următor) + suf. ucr. *-čuk*, fie din antrop. *Mal'arkó* (< *Mal'ár* + suf. ucr. *-k(o)*) + suf. ucr. *-juk*. Acest n.fam. nu este propriu sistemului antroponimic al Ucr. Transc. (cf. PZU), însă e frecvent în regiunea Cernăuţi (cf. SP, p. 224).

Maliár (LT, Cr). Există varianta grafică *Malear* (mai răspândită fiind prima formă).

[314] La unguri, apare atestat începând cu anul 1331 (Kázmér, *Régi*, p. 696), astăzi având 21.240 de apariții și patru variante grafice: *Madjar*, *Madyar*, *Maghiar* și *Madzsar* (cf. Hajdú Mihály, *op. cit.*, p. 229).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Are la bază apel. ucr. local *mal'ár* „zugrav, vopsitor; pictor". Se întâlnește în raioanele Teaciv, Rahiv, Mukacevo, Svaleava, Ujhorod, Vynohradiv și Irşava (cf. PZU, p. 360).

Mánciu (RS).

Este format de la n.b. *Man*, corelativ cu numele pline de tipul *Emanuel, Manuil, Manasia* sau (şi) cu n. v.sl. *Manislav* + suf. *-ciu* (de origine slavă). I. Iordan îl explică din bg. *Mančo*; cf. n.top. *Manciul* (DNFR, p. 289). Pentru prima dată, *Manciu* apare înregistrat la 1406 (DO, p. 154). În Maram., sunt atestate doar formele *Mancea* și *Manc(i)*: în Strâmtura, la 1661: *Mancza Dan, Griga* și în Tisa, la 1673: *Mich. Manc* (Bélay, *Már.*, p. 203, 214).

Manoleác (LT).

Provine de la n.b. rom. *Manóle* sau ucr. *Manoýl* + suf. ucr. *-jak*. Poate fi şi o variantă fonetică a n.fam. ucr. *Manul'ák* (< n.b. *Manul* < *Manuyl* sau < n.fam. *Manyla* < *Manoyl* + suf. ucr. *-jak*) (PZU, p. 362). *Manole* este un hipoc. de la *Emanuel*, căruia îi corespunde vechiul nume biblic *Immánuel*, adică *imma-nu-El*, care, în vechea ebraică, înseamnă „cu noi este Dumnezeu" (DO, p. 154). N.fam. *Manul'ák* există în raionul Rahiv (cf. PZU, p. 362).

Marciúc (RS, Cr). În Rona de Sus, se întâlnește varianta grafică *Marcsuk*.

P. P. Čučka propune trei etimologii: 1. provine din antrop. *Markó* „Marcu" + suf. ucr. *-juk*; 2. n.f. *Már'ka* (hipoc. de la *Maríja*) + suf. ucr. *-juk*; 3. ucr. dial. *marčúk* „cățeluş născut în luna martie" (PZU, p. 367-368). Acest n.fam. e răspândit în raionul transcarpatic Rahiv (cf. *Ibidem*, p. 367).

Márcu (RS).

N.b. calend. *Márcu* corespunde lat. *Márcus*, prenume vechi roman, care, mai întâi, a fost purtat de către băieții născuți în luna martie. *Marcus* face parte din seria numelor romanice teoforice, întrucât este, la origine, un derivat de la *Marte* „zeul războiului": **Marticos*, **Martcos*, *Marcus* „dedicat lui Marte". După ce numele roman pătrunde în lumea ebra-

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

ică, în secolul I, când este atribuit unui evreu din Palestina, numit, iniţial, Ioan (viitorul autor al celei de a doua Evanghelii) devine favorit între creştinii primelor secole. Prin intermediar grecesc, *Markos* a pătruns în onomastica slavilor (cf. sl. *Marku*; sl. de est *Marko*, atestat începând cu anul 1134), de unde ajunge şi la români (DO, p. 261-262).

Márfici (LT, Cr). În Lunca la Tisa, apare varianta maghiarizată *Marfics*.

E format de la n.f. *Márfa* (cf. rom. „Marta") + suf. ucr. *-yč* (dial. *-ič*). Totodată, este posibil ca, la baza lui, să fie supran. *Márfa* < apel. *márfa*, care, în unele sate din Ucr. Transc. (mai exact în raioanele Irşava şi Hust), înseamnă „bârfitoare; femeie leneşă, destrăbălată, uşuratică" (PZU, p. 367), iar, la huţuli, are sensul de „lemn, par de care se leagă gardul" (Hrinčenko II, p. 407). Numele *Marta*/*Marfa* corespunde numelui arameean *Márta*, care are ca temă apel. fem. *Martā* (masc. *Mār*) „stăpână, doamnă", fiind redat în grec. şi lat. prin *Martha*. Din greacă, este preluat de către slavi, unde se dezvoltă varianta *Marfa* (prezentă şi la moldoveni), iar, la români apare *Marta* (DO, p. 271). N.fam. *Marfici* este înregistrat, în Lunca (la Tisa), la 1672: *Marfics Artim, Panyko* (Bélay, *Már.*, p. 173). Azi, n.fam. *Márfič* (cu forma normată, în lb. ucr., *Márfyč*) este răspândit în raioanele ucrainene Rahiv şi Teaciv (cf. PZU, p. 367).

Marína (Cr, RS).

Reproduce forma de fem. a n.calend. *Marin*. Cele două nume, masc. *Marin* şi fem. *Marina* corespund n.pers. masc. *Marínus*, respectiv fem. *Marina*, care, iniţial, la romani, au fost supranume, fiind explicate de cei mai mulţi lingvişti prin adj. *marinus* „marin, de mare". Devenite frecvente între primii creştini, cele două nume sunt redate prin *Marinos* şi *Marina*, pătrunzând astfel în onomasticonul religios, răspândindu-se în acest mod, din nou, în Europa, prin intermediul cultului martirilor creştini. N.calend. *Marina* reproduce, prin intermediar slav, grec. *Marina*, *Marin*. Există şi

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

ipoteza, conform căreia cele două nume, *Marin* şi *Marina*, ar fi derivate de la n. gentilic *Maria*, unde *Marin* a fost simţit ca o formă de masc. a respectivului nume (a fem. *Maria*) (DO, p. 268-269). P. P. Čučka explică n.fam. *Marýna*, răspândit doar în raionul Teaciv, ca fiind forma de gen. a numelui *Máryn*[315], unde accentul se transferă pe silaba a doua (PZU, p. 363). Desigur că n.fam. *Márina* poate fi unul ucrainean, însă nu trebuie exclusă posibilitatea ca el să fi fost împrumutat de la români (unde *i* este redat prin *y*), ţinând cont că se întâlneşte doar într-un singur raion ucrainean (unde trăiesc, chiar şi azi, români – vezi *supra*). Este atestat, în localitatea Kryciovo, la 1452, cu varianta: *Lad. Maryna*, iar, în Horinciovo, la 1548, găsim: *Sim. Marina* (Bélay, *Már.*, p. 170, 144).

Maruşceác (Cr). Apar următoarele variante grafice: *Marusceac*, *Maruscak* și *Marusciak*.

Este format din antrop. *Marúška*[316] sau n.f. *Marús'ka* + suf. (dim.) ucr. *-jak* (PZU, p. 367). *Marúška* continuă n.b. sl. de sud *Maruška* sau *Maruš* (corelativ cu rom. *Măruş*) ori n.b. bg. *Maruško*, care este dim. lui *Maruş* + suf. *-k(o)* (Ilčev, *Rečnik*, p. 324; Grković, *Rečnik*, p. 128; DNFR, p. 294). Subscriem celei de a doua variante, conform căreia acest n.fam. < n.f. *Marús'ka* (hipoc. de la *Marija*) + suf. ucr. *-jak*. N.fam. *Maruščák* este răspândit atât în raioanele ucrainene Rahiv, Vynohradiv şi Mijhirea (cf. PZU, p. 367), cât şi pe teritoriul Slovaciei.

---

[315] Numele *Máryn* este explicat de către lingvistul ucrainean astfel: 1. provine de la n.b. v.ucr. *Marinъ*, format de la lat. *Marinus* „maritim, de mare", acesta întâlnindu-se la bulgari, sârbi, croaţi şi români; 2. (puţin probabil) să fie un derivat ucr. format cu suf. *-yn* de la n.f. uzual *Már'a* (ucr. normat, *Marija* – PZU, p. 363).

[316] Acest antrop. are, în Maramureş, câteva atestări: în Cornești, la 1483: *Marusca consors dicti Vana*; în Leordina, la 1498: *Maruska consors To. f. Mich. Urda*; în Năneşti, la 1600: *Zakul Maruska* (Bélay, *Már.*, p. 190, 171, 176) și altele.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Mateciúc (RS, LT). În Lunca la Tisa, apare varianta grafică maghiară *Matyicsuk*.

Provine de la n.pers. calend. v.ucr. *Matéj* (azi, forma normată, în lb. ucr., fiind *Matvíj*) + suf. patr. *-čuk*. Totodată, poate fi derivat din antrop. *Matéjko* sau *Matéjka* (aceasta din urmă fiind o variantă morfologică a n.fam. *Matéjko* < antrop. *Matéj* + suf. *-k(o)*) sau *Matéjča* (< n.calend. v.ucr. *Matéj* + suf. patr. ucr. *-čat*, care, cu timpul, l-a pierdut pe *-t* final) + suf. ucr. *-juk*. În Ucr. Transc., în raioanele Rahiv și Hust, sunt prezente doar formele *Matvijčúk* şi *Matičúk* (cf. PZU, p. 369-370), iar, în regiunea Cernăuți, *Matvijčúk* şi *Matejčúk* (cf. SP).

Mátus (Cr, LT).

Continuă n.b. ebr. *Matus* (din Vechiul Testament), un hipoc. de la n.b. *Matei* sau de la n. biblic *Matusalem* (PZU, p. 371). Nu excludem posibilitatea ca *Mátus* să fie o continuare a hipoc. magh. *Matus*, înregistrat la 1460 – Kázmér, *Régi*, p. 717-718 (mai ales datorită accentului de pe prima silabă), căruia îi corespunde rom. *Matei*. N.fam. *Matus* este atestat, în Rona de Jos, la 1676: *Ge. Matusz* și *Matuz Marko* (Bélay, *Már.*, p. 185). În Ucr. Transc., este frecvent doar în raionul Vynohradiv (cf. PZU, p. 371).

Matyasciúc (RS). În actele oficiale, se întâlnește varianta grafică *Matyasciuk*.

Este format din antrop. ucr. *Mát'aš* (hipoc. ucr. de la *Matvíj* (cf. rom. „Matei") – UA-ČI, p. 119; SUI, p. 222) + suf. ucr. *-čuk* sau de la (dim.) *Mat'aško* + suf. ucr. *-juk*. Numele *Mát'aš* este propriu slovacilor şi polonezilor (PZU, p. 372), iar, la unguri, apare atestat la 1440 (Kázmér, *Régi*, p. 717). Numele de familie *Mat'aščúk* nu apare în Ucr. Transc. (cf. PZU) şi nici în regiunea Cernăuți (cf. SP). Nu l-am întâlnit nici în Red'ko, *Sučasni*, (aici, la p. 115, apare doar *Mát'aš*), ceea ce ne face să afirmăm că este un nume creat de către ucrainenii de pe teritoriul României.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Mésaroş (Cr, LT). Apare cu următoarele variante grafice: *Meisaroş*, *Meişaros*, *Mesaros*, *Meşaroş* şi *Meszaros*.

Continuă n.fam. magh. *Mészáros*, care are la bază apel. magh. *mészáros* „măcelar”. E înregistrat, la unguri, în 1396 (Kázmér, *Régi*, p. 727-728)[317]. În Ucr. Transc., este atestat, în Vyșkovo, la 1600: *Rel. St. Mezaros (Mizaros)*; în Teaciv, la 1600: *El. Mizaros*; în Hust, la 1673: *Mészáros György, Pal* (Bélay, *Már.*, p. 216, 205, 152). E frecvent în raioanele Perecyn, Ujhorod, Mukacevo, Svaleava, Irşava Hust și Teaciv (cf. PZU, p. 379).

Méșco (RS, LT). Apare și sub forma *Mesco*.

Credem că este o variantă fonetică (unde *y* este redat prin *e*, la fel ca în multe alte cazuri) a n.b. *Myškó* (un hipoc. de la n.pers. ucr. *Mychájlo* (cf. rom. „Mihai”) – SUI, p. 238, derivat cu ajutorul lui *-k(o)*). Conform părerii lui P. P. Čučka, numele respectiv poate proveni şi de la n.b. *Méško*[318], care este hipoc. de la nume pline de tipul *Mefodij*, *Meletij*. În graiurile transc. de pe teritoriul României, cele două nume, *Méšco* şi *Míško/Mýško*, au accentul pe prima silabă, spre deosebire de Ucr. Transc., unde, în majoritatea cazurilor, accentul cade pe finala *o* (PZU, p. 377, 388). Apare atestat, în localitatea Kolodne, la 1720: *Dem. Mesko* (Bélay, *Már.*, p. 134). N.fam. *Meškó* (mai rar, *Méško*) e răspândit în raioanele ucrainene Mukacevo, Irşava, Perecyn, Velykyi Bereznyi, Vynohradiv, Rahiv şi Svaleava (cf. PZU, p. 377).

Miculaiciúc (Cr, RS).

Provine de la n.b. v.ucr. *Mikuláj*/*Mykuláj* – cf. rom. „Niculae” (astăzi, normat, în lb. ucr., *Mykoláj*) + suf. ucr. *-čuk*. În lb. ucr., forma normată a respectivului n.fam. este *Myko-*

[317] Azi, în Ungaria, este un nume de familie cu o frecvență ridicată (41.029 de ocurențe), având următoarele variante: *Meszáros*, *Mészaros*, *Meszaros*, *Miszaros*, *Mésáros*, *Mesaros*, *Mesarosch*, *Mensáros* (cf. Hajdú Mihály, *op. cit.*, p. 240).

[318] N.pers. *Meško* se fixează, în registrele cazacilor, la 1649 (PZU, p. 377).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

lajčúk (însă din cauza caracteristicilor graiurilor transcarpatice *o* a trecut în *u*). Acest n.fam., dar cu forma literară *Mykolajčúk*, se întâlneşte în localitatea ucraineană Ruske Pole din raionul Teaciv (cf. PZU, p. 380).

Míhai (Cr, LT).

Este unul dintre cele mai frecvente prenume din onomastica europeană (de exemplu, în Germania, este atât de popular, încât este folosit ca simbol pentru ţăranul german). *Mihail* corespunde vechiului nume ebr. *Mikael* (purtat de numeroase personaje biblice, dintre care şi arhanghelul *Mikael*), în care se recunoaşte *-el, Elohim* – unul dintre numele divinităţii. Fiind un alt nume din seria bogată a teoforicelor frazeologice, partea iniţială a numelui *Mikael* (identic, atât semantic, cât şi formal cu un alt nume ebraic, *Mikaiah*, redat la români prin *Mihea*) înseamnă „cine (este) ca", iar cea de a doua, *-iah* (< *Iahve*), indică numele divinităţii; întreaga construcţie putând fi tradusă prin „cine este ca *El* (sau *ca Iahve*)?". Vechiul nume ebraic se răspândeşte în Europa prin lat. *Michael*. La români, primele atestări ale numelui *Mihai* (cât şi ale derivatelor sale) datează din secolul al XV-lea: *Mihail*, *Mihăilă*, *Mihailo*, *Mihalco*, *Mihu*, *Mihnea*, *Mihailaş*, *Mihailaşcu*, *Mihăiţă*, *Mihoc*, *Mihuţ*, *Miu* etc. Sunt atât creaţii româneşti, cât şi forme hipocoristice sau derivate preluate de la popoarele vecine (DO, p. 279-280).

Mihálca (Cr).

Poate fi forma de genitiv a n. ucr. *Myhálko*[319] (dial. *Mihálko*, unde *y* ucrainean este redat prin *i*). Acesta provine de la n.b. ucr. local *Myhál'*/dial. *Mihál'* (< n.calend. ucr. *Mychájlo*/dial. *Michájlo*) + suf. ucr. *-k(o)* (ori poate denumi pe soţia lui *Mihály*). Nu credem că, în această regiune a României,

[319] Antrop. *Myhalko* este atestat, în localitatea Przemyśl (azi, în Polonia), la 1390 (SSUM I, p. 559), iar, în Ucr. Transc., apare înregistrat, în Nelipeno (raionul Svaleava), la 1570: *Jac. Mihalko*, azi, funcţionând ca n.fam. în raioanele Velykyi Bereznyi, Mukacevo, Svaleava, Hust şi Teaciv (cf. PZU, p. 378).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

respectivul nume poate să fie o continuare a bg. *Mihalka* (cf. DNFR, p. 305). În Maram., apare atestat, în satul Deseşti, la 1689: *Mihalka Titiane* (Bélay, *Már.*, p. 134). N.fam. *Myhálka* este răspândit, în Ucr. Transc., doar în localitatea Hruşovo (raionul Teaciv), iar *Mihal'kó*, în raioanele Ujhorod şi Hust (cf. PZU, p. 378).

Míhnea (RS). Apar variantele grafice *Michnea* şi *Michnya*.

Este un derivat rom. de la n.calend. *Mihai(l)*, format de la tema *Mih-*[320] (în Maram., există şi n.fam. *Mih*). I. Iordan îl explică: „*Mihnea*: bg. *Mihne*" (DNFR, p. 306). E înregistrat, în Suceava, la 1439: *...jedno mѣsto na imѧ Strъminoasa i hdje je(st) Balanъ i Michnѣ* (SSUM I, p. 600); în Valea Stejarului, la 1571: *Mathe. Mihne*; în Văleni, la 1605: *St. Mihne* (Bélay, *Már.*, p. 135, 174). Nu se întâlneşte în Ucr. Transc., însă sunt frecvente n.fam. ca *Mychnó* şi *Michn'ó*, forme ucrainene vechi, ambele hipoc. de la n.b. *Mychájlo* (PZU, p. 386).

Míki (RS). Există varianta grafică *Mica*, cele două nume (*Miki* şi *Mica*) fiind proprii membrilor aceleiaşi familii.

Atât *Míki*, cât şi *Mika*[321] (la noi, *Mica*, în grafie rom.) sunt hipoc. de la n.b. magh. *Míklós* (vezi numele următor) sau de la n.b. ucr. dial. *Mikita*. Nu credem că, în acest caz, e vorba despre *Míka*, o formă sincopată, adică un hipoc. ucr. de la n.f. *Maríka* (< *Maria*) şi, puţin probabil, de la alte nume, ca, de ex., *Emílika* (< *Emilia*), cf. unor etimologii populare.

Míklos (LT). Se pronunţă *Míkloš*.

Continuă n.b. calend. magh. *Miklós* (cf. rom. „Nicolae"), prin eliminarea lungimii vocalei *o*[322], fiind atestat la 1449

[320] Vezi şi alte nume formate de la tema *Mih-* (DOR, p. 108).

[321] La Kázmér, *Régi* (p. 733), *Mika* apare înregistrat la 1449. De asemenea, acest nume este atestat, în Sighetu Marmaţiei, la 1600: *Paul. Mika* (Bélay, *Már.*, p. 198). N.f. *Mika* este înregistrat, în Suceava, la 1491 (SSUM I, p. 588). Comp. cu antrop. *Myke*, atestat în localitatea transcarpatică Bedevlea, la 1411 (Bélay, *Már.*, p. 126).

[322] Constatare făcută de către P. P. Čučka (PZU, p. 389).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărţii de Ştiinţă
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

(Kázmér, *Régi*, p. 734). Este înregistrat ca n.b., în Vișeu de Sus, la 1542: *Olekze Miklos*, iar, ca (viitor) n.fam., în localitatea ucraineană Dulovo, între 1671-1673: *Miklos Elexa* (Bélay, *Már.*, p. 215, 138). Se întâlnește în raioanele ucrainene Hust și Irșava (cf. PZU, p. 389).

Mirón (LT, Cr).

Reproduce n.b. *Miron*, care este o continuare a v. n.pers. grec. *Mýron*, atestat în secolul al V-lea î.Cr. Are la bază subst. grec. *myron* „ulei parfumat, balsam; parfum lichid" (subst. *myron* a ajuns, prin intermediar slav, în lb. rom., sub forma *mir* „undelemn sfinţit, folosit în Biserica creştină la săvârşirea unor ritualuri"). Vechiul nume grecesc a ajuns, la noi, prin filieră slavă, începând să funcţioneze încă din secolul al XV-lea, când, alături de forma *Miron*, au început să fie folosite și derivatele precum: *Mironaş*, *Mironeş*, *Mironel* (DO, p. 284). Pe teritoriul Maram., are numeroase atestări: în Vișeu de Jos, la 1640: *Miron*; în Budești, la 1645: *Csicsoszi Miron*; în Șieu, la 1669: *Miron Man*; în Berbești, la 1689: *Miron*; în Bocicoiu Mare, la 1715: *Santa Miron*; în Bârsana, la 1715: *Ruman Miron* (Bélay, *Már.*, p. 219, 132, 189, 124, 130, 123) etc. N.fam. *Miron* este răspândit doar în localitățile transcarpatice Rosișka și Perecyn (cf. PZU, p. 391).

Mocearneác (LT).

Este format din antrop. ucr. *Močárnyj*[323] (existent ca n.fam. în Ucraina – PZU, p. 400) sau de la supran. *Močárnyj*, ambele având ca temă adj. ucr. local *močárnyj* „mlăştinos" –

[323] Acest antrop. (sau apel. de la care s-a format) poate sta la baza numelui înregistrat în localitatea Hanyci, la 1715: *Lad., Sim. Mocsarny* (Bélay, *Már.*, p. 141). Totodată, antrop. *Močar* este atestat, în localitatea Vonihove, la 1715: *Mocsar Illyes* (*Ibidem*, p. 213), având ca temă același apel. *móčar*, care stă la baza n.top. omonim, înregistrat la 1390 (Mihályi, *Diplome*, p. 101). Ulterior, de la acesta, s-a format antrop. magh. *Mocziari*, atestat (sub două forme) în localitățile ucrainene Teaciv (*Andr. Mocziari*) și Vyșkovo (*Jo., Paul, St. Maczari*) – Bélay, *Már.*, p. 201, 216.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Hrinčenko II, p. 450) + suf. ucr. *-(j)ak*. În Ucr. Transc., apar, în raionul Rahiv, doar n.fam. *Močernák* şi *Močern'ák* (cf. PZU, *loc. cit.*).

Móga (RS).

După cum afirmă I. Iordan, această formă este un derivat regresiv de la *Mogoş* (< n. magh. *Magas* < apel. magh. *magas* „înalt") (DNFR, p. 314). Este atestat, în Vişeu de Sus, la 1456: *Simon alias Moga* (Mihályi, *Diplome*, p. 369), iar, în Vişeu de Mijloc, la 1680: *Moga Stephan* (Bélay, *Már*., p. 220). Nu l-am întâlnit în Ucr. Transc.

Moisiúc (Cr, LT). În actele oficiale, apar variantele grafice *Mosuk* şi *Moişuc*.

Este format din antrop. (în Ucraina, n.fam.) *Mójsa*[324] (< n.b. roman de est *Mójsa*[325], hipoc. de la n.calend. *Mojséj*[326], cf. rom. *Móise* și magh. *Moijsza* (PZU, p. 394) + suf. ucr. *-juk*. Numele *Moise*/*Moisei* se leagă de marele conducător, legislator, profet şi istoric al evreilor, pe care i-a ajutat să iasă din captivitatea egiptenilor. Originea şi semnificaţia numelui *Moise* sunt încă în discuţie, deşi ipotezele etimologice nu lipsesc. În Vechiul Testament (în cartea a treia), unde este prezentată naşterea lui *Moise* (care a avut loc în Egipt, din părinţi evrei), numele este interpretat prin „scos din ape", fiind apropiat, prin etimologie populară, de subst. *mo* „apă" şi *useh* „a salva"[327]. „Odată cu dezvoltarea egiptologiei – după cum susține Cristian Ionescu –, încep să apară şi ipotezele etimologice moderne, ebr. *Moseh* sau *Musi* fiind apropiat de radicalul ebraic şi arab *mşh* «a scoate, a trage afară» […], de radicalul egiptean *mşi* «a naşte» sau de ugariticul și arabul *mşw* «fiu» (ultimele două soluţii

[324] În raioanele estice ale Ucr. Transc., n.pers. *Mójsa* este fixat în documente, începând cu secolul al XVI-lea (cf. PZU, p. 194).

[325] NP-LI, p. 229; MDPDR, p. 108.

[326] Rymut, *Nazwiska II*, p. 112; Vincenz, *Traité*, p. 229.

[327] Probabil că sensul numelui apăruse după ce *Moise* realizase faptele respective (caz în care avem de-a face cu un apelativ provenit din nume).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

întrunesc acordul celor mai mulţi specialişti)" (DO, p. 285). În onomastica românească, variantele greceşti ale numelui au pătruns, începând cu secolul al XVI-lea, prin intermediul formelor slave. N.fam. *Mojs'úk* este răspândit în raionul ucrainean Rahiv (cf. PZU, *loc. cit.*).

Móiş (LT, RS).

E un derivat de la n.b. calend. *Moise*/*Moisei* (DOR, p. 113; DO, p. 285). Iorgu Iordan îl raportează la magh. *Mois* (cf. rom. „Moise") (DNFR, p. 314). În regiunea transcarpatică, pentru prima dată, *Moiş* apare înregistrat, în localitatea Hrabarove (azi, Halabor), la 1332: *Moys* (PZU, p. 394). Alte atestări: în localitatea Bila Țerkva (Biserica Albă), la 1435: *Mois* (Mihályi, *Diplome*, p. 591); în Nyjnea Apșa, la 1458: *Parvus f. Oprissa, Moys, Nyergervana*; în localitatea Bila Țerkva, la 1504: *Mich. Moys* și la 1543: *Ihnath Moys*; în Berbești, la 1542: *Jo. Nykitha Moys* (Bélay, *Már.*, p. 120, 139, 124). Astăzi, n.fam. *Moiš* se întâlnește doar în satul transcarpatic Kosivska Poleana (cf. PZU, *loc. cit.*).

Morár (Cr).

Are la bază apel. rom. *morár*. Iniţial, acest nume a fost un supranume. Apare înregistrat la 1661, în localitățile Rozavlea (*Morar Ivo*) și Strâmtura (*Morar Mihaly*) (Bélay, *Már.*, p. 187, 202).

Morocsilla (Cr). Se pronunţă *Moročílo*.

Este varianta maghiarizată a n.fam. ucr. *Morócylo* < apel. *moróčylo* < vb. *moróčyty* (dial. *moróčity*) „a bate la cap (pe cineva); a amăgi; a trage pe sfoară" + suf. *-yl(o)*. E frecvent în raioanele ucrainene Rahiv şi Teaciv (cf. PZU, p. 398).

Mótrea (Cr).

Reproduce n.f. ucr. *Mótrea* (hipoc. de la *Motrún'a* sau de la forma normată în lb. ucr. *Motróna*; cf. rus. *Motra* ca şi hipoc. de la *Matrjóna* – SSLI, p. 312) < lat. *Matrona* (< apel. lat. *mater* „mamă" – DOR, p. 104). Este atestat: în localitatea Nyjnea Apșa, la 1484: *Motre uxor*; în Seredne Vodeane, la 1484: *Motre*; în Uhlea, la 1542: *Sim. Mothra*

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

(Bélay, *Már.*, p. 120, 121, 209). Astăzi, în Ucr. Transc., după cum afirmă P. P. Čučka, n.f. *Mótrea* este frecvent la etnicii români din raionul Teaciv, unde apare și ca n.fam. (cf. PZU, p. 399).

Motrúc (LT).

Provine din antrop. *Motrea* + suf. ucr. *-(j)uk*. I. Iordan îl explică pe *Motruc* din apel. *motru* „chimen" (o plantă) sau (şi) *motru*, variantă a lui *votru* „1. peţitor; 2. cordoş (cf. şi n.top. *Motrul*) + suf. dim. *-uc* (DNFR, p. 318). În raionul transcarpatic Rahiv, se întâlneşte n.fam. *Motr'úk* (PZU, p. 399). Comp. cu n.fam. pol. *Motriuk* şi *Motruk* (Rymut, *Nazwiska* II, p. 77).

Motrúna (Cr). Apare varianta *Motrună*[328].

Este un hipoc. de la n.f. ucr. *Motróna*[329] (sau *Motrea*) < lat. *Matrona* < apel. lat. *mātrōna* „femeie căsătorită respectabilă" – SUI, p. 242. Deşi, în explicarea n.fam. *Motrună*, I. Iordan termină cu „cf. n.top. *Motruna*", o începe (poate din cauza omonimiei care apare între variantele slave ale acestui nume şi unele cuvinte româneşti de altă origine – s.n.) cu: „...are la bază fem. lui *motrun* «1. o varietate de păr (pom fructifer); 2. o varietate de prună»" (DNFR, p. 318). N.f. *Motruna* (ca variantă a lui *Motrona*) a circulat în Moldova, fiind atestat, în Suceava, la 1428: ...*Jurije i Kozma i sestra ichъ Motrouna*... (Costăchescu I, p. 615).

Múntean (Cr).

Acest nume de familie poate proveni de la apel. *muntean* 1. „locuitor dintr-o regiune muntoasă", fiind, mai întâi, un supran.; 2. „locuitor al *Munteniei*", cf. n.top. *Muntenia*, *Munteanul* (DNFR, p. 319). Totuşi, credem că explicaţia de la punctul 2. este mult mai credibilă. Apare înregistrat,

[328] Şi N. A. Constantinescu îl consideră pe *Motrună* drept o variantă a n.f. ucr. *Matrona, Motrunija* (DOR, p. 104).

[329] Comp. cu adj. *motrun* „posac", răspândit în regiunea Moldovei (*Ibidem*).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

în localitatea Poienile Izei, la 1665: *Muntyan Lupul* și la 1715: *Muntan Miron* (Bélay, *Már.*, p. 180, 181).

Murariu (Cr).

După părerea lui I. Iordan, *Murariu* „este identic cu n.fam. *Morar*, care are la bază apel. *murar*, ca variantă (veche şi regională) a lui *morar*" (DNFR, p. 320).

Mureşán (RS, Cr).

Provine de la n.top. *Mureş* + suf. *-an* (DOR, p. 329; DNFR, p. 320), unde *Mureş* < hidronimul *Mureş*. După cum constată O. Vinţeler, există şi adj. *mureş* „cafeniu închis, pătat cu negru" (oaie mureşă) (Vinţeler, p. 169).

Nághi (Cr).

Continuă n.fam. magh. *Nagy* (< apel. magh. *nagy* „mare, înalt"), atestat, în Ungaria, începând cu anul 1341 (Kázmér, *Régi*, p. 756)[330]. Forma *Naghi* apăruse din cauza grafiei româneşti sau a „greşelii" celui care l-a înregistrat pe noul-născut. În regiunea transcarpatică, este înregistrat, pentru prima dată, în localitatea Vereațea, la 1450: *Nagh*[331]. De asemenea, mai apare atestat, în Hust, la 1505: *Alb. Nagh* și 1509: *Barn. Nagh*; în Lypcea, la 1519: *Fr. Nagh*; în Sighetu Marmației, la 1551: *Mich. Nagh*; în Lunca, la 1575: *Sim. Nagy* (Bélay, *Már.*, p. 150, 172, 197, 173) etc. În Ucr. Transc., există chiar şi varianta grafică *Nod'*, care se întâlneşte în raioanele Vynohradiv, Berehove, Mukacevo, Ujhorod, Irşava, Teaciv şi Velykyi Bereznyi (cf. PZU, p. 411).

Năsúi (RS).

Probabil este o variantă fonetică a n.fam. *Năsoi* < apel. rom. *năsói* „(cu) nas mare".

Neamciúc (RS).

Este format din antrop. rom. *Neamţu* (< etn. *neamţ* „1. german; 2. străin") sau ucr. *Neamkó* (presupus de noi) + suf.

[330] Azi, *Nagy* este cel mai frecvent nume de familie în sistemul antroponimic al Ungariei, cu 241.928 de ocurențe (cf. Hajdú Mihály, *op. cit.*, p. 253).

[331] I. Szabó, *op. cit.*, p. 545, apud PZU, p. 411.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

ucr. *-juk*. Este răspândit doar în localitățile transcarpatice Rahiv, Rosișka și Luh (raionul Rahiv) (cf. PZU, p. 412).

Nebeleác (RS). Apar, în actele ucrainenilor, următoarele variante grafice: *Nebeliac, Nebelyeak, Nebileac, Nebiliac, Nebiliak* (unde ucr. *y* este redat prin *e* sau *i*), ucrainenii din Rona de Sus pronunţându-l *Nebыl'ák*.

Provine din antrop. ucr. *Nebýla* (cf. n.fam. *Nebýla*, existent în Ucr. Transc., dar nu numai, < verbul v. sl. *bы́ti*, precedat de particula negaţiei *ne-* „acela care parcă nu a fost/nu a existat”[332] – Chudaš, p. 172) + suf. patr. *-jak*. Forma normată în lb. ucr. a n.fam. în discuţie este *Nebýl'ak*. Se întâlneşte în localitatea Rostoka din raionul ucrainean Rahiv (cf. PZU, p. 407).

Nebunéli (RS).

Poate fi un supran. care are la bază pluralul substantivului *nebunealã* (adică *nebuneli*) „nebunie” sau *nebunealã* „numele unor plante”.

Necúla (RS).

Necúla şi *Nicúla* (top. în Ardeal) sunt hipoc. de la n.calend. *Nicola(i)e*. Acesta reproduce v. n.pers. grec. *Nikolás*, folosit în Grecia antică î.Cr. Numele *Nikolás* se încadrează în bogata familie a corespondentelor, al căror prim element este *nik-* (cf. vb. *nikáo* „a învinge”, subst. *nike* „victorie”), vechilor greci nefiindu-le indiferentă nici legătura cu numele zeiţei victoriei, *Nike*, şi nici faptul că *Nikátor* sau *Nikephóros* (cf. rom. „Nichifor”) erau şi supranume ale lui *Zeus*. Cel de al doilea element al lui *Nikolás* este *laós* sau *leós* „popor” (DO, p. 291-292).

Neculái (LT).

Este acelaşi cu *Nicolae*, formă dialectală, răspândită, de obicei, în Moldova (cf. DNFR, p. 328).

---

[332] Nume formate de la verbul *bы́ti* şi particula *ne-* (în traducere: „acela care nu a fost/nu a existat”) se întâlnesc la slovaci (cf. Svoboda, *Staročeská*, p. 83) şi la polonezi (cf. Rymut, *Nazwiska II*, p. 148). Acestea aparţin categoriei „nume de conjurare a piezei-rele” (DOR, p. XXV).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Négrea (RS).

Provine din antrop. *Negru* (< apel. rom. *negru*) + suf. *-ea*. Este atestat, în localitatea ucraineană Slatina (azi, Solotvyno), la 1442: *quomodo nobiles viri Negre et Petrus filli quondam Staan dicti Fekete de predicta Zlatina* (Mihályi, *Diplome*, p. 313) și la 1458: *Negre* (Bélay, *Már.*, p. 201). N.fam. *Negrea* este răspândit şi în Ucr. Transc., în raioanele Teaciv şi Mijhirea (cf. PZU, p. 407), azi, în Maram., înregistrând o frecvenţă mare și în localitatea Rona de Jos.

Nemeşciúc (Cr).

E format din antrop. *Nemeş*[333] (< apel. rom. *nemeş* „nobil maghiar" – DNFR, p. 331) + suf. ucr. *-čuk* sau < antrop. *Nemeškó* (presupus de noi, existent ca supranume) + suf. ucr. *-juk*. În Ucr. Transc., se întâlneşte în localităţile Ciorna Tysa (raionul Rahiv) şi Ujhorod (cf. PZU, p. 408).

Nérgheş (RS).

Continuă n.fam. magh. (cu grafie rom.) *Nyerges* (< apel. magh. *nyerges* „şelar, curelar, sighiartău"), fiind atestat, la unguri, în 1446 (Kázmér, *Régi*, p. 775), azi, în Ungaria, având o frecvență scăzută (2.853 de apariții)[334]. Este înregistrat, în Câmpulung la Tisa, la 1456: *Nyerges*, iar, în Rozavlea, la 1525: *Pannyko Nyerhes* (Bélay, *Már.*, p. 148, 187). Acest n.fam. este răspândit în raioanele transcarpatice Perecyn, Mukacevo, Irşava, Hust şi Teaciv (cf. PZU, p. 408).

Nimigeán (Cr).

Provine de la n.top. *Nimigea*[335] (jud. Bistriţa-Năsăud) + suf. *-an* (DNFR, p. 334).

---

[333] În Maramureș, antrop. *Nemeş* începe să fie fixat în documente la sfârșitul secolului al XIV-lea, fiind înregistrat, în localitatea Sarasău, la 1390: *Pe. Nemes* (Mihályi, *Diplome*, p. 215, 219), iar, apoi, în Dragomireşti, la 1405: *Mich. dictus Nemes* și în Săliștea de Sus, la 1407: *Mich. Nemes* (Bélay, *Már.*, p. 137, 197).

[334] Cf. Hajdú Mihály, *op. cit.*, p. 256.

[335] Localitatea *Nimigea* este atestată, la 1367, cu forma *Nemige* (Coriolan Suciu, I, p. 427).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Nístor (RS). Apare varianta grafică *Nyisztor*.

*Níst*or este acelaşi cu *Néstor*, un nume calend.; cf. bg., rus., ucr., *Néstor*; şi n.top. *Níst*or (DNFR, p. 332). Acest antrop. este atestat: în localitatea Seredne Vodeane (Apșa de Mijloc), la 1465: *Nyezthor, Thomas, Syman Gorzo* (Mihályi, *Diplome*, p. 468); între 1505-1506: *Nyzthor, Sim. Gorzo*; în Dragomirești, la 1542: *Nesthor Thwrkos*; în Ieud, la 1542: *Nesthor Iwanko*, iar, în Rona de Sus, la 1654: *Nisztor Koziczuk* (Bélay, *Már.*, p. 122, 137, 157, 186). *Níst*or/*Néstor* reproduce un vechi n.pers., grec. *Néstor*, purtat de regele Pylosului, cel mai bătrân bazileu grec din timpul războiului Troiei. Referitor la originea şi semnificaţia numelui *Nistor*, părerile sunt împărţite, fiind susţinută ideea că numele rămâne pe mai departe obscur. Totuşi, unii cercetători cred că *Nestor* este o formă abreviată din *Eunéstor*, neatestat, dar paralel cu *Eunostos*, acesta din urmă fiind compus din *éu* „bine” şi *nóstos* „întoarcere” (de la vb. *neomai* „a se întoarce”). Ca şi celelalte nume calendaristice, vechiul antroponim grecesc ajunge la români prin intermediul limbii slave (la slavii de est, apare înregistrat în secolul al XI-lea), fiind prezent în documentele româneşti din secolul al XV-lea (DO, p. 289-290). N.fam. *Níst*or e răspândit în localitățile transcarpatice Buștyno și Vyșkovo (cf. PZU, p. 410).

Novoselénski (Cr). Are următoarele variante grafice: *Novoszelenski*, *Novoszelenschi*, *Novoszlenski* și *Novoszlenschi*.

Se pare că este o variantă a n.fam. din Ucr. Transc. *Novoselýc'kyj* (PZU, p. 410) sau, mai puţin probabil, a celui din Polonia, *Novosielécki* şi *Novosilécki* (Rymut, *Nazwiska* II, p. 161). Am precizat asta, deoarece acest nume poate fi atât de origine polonă, cât și de cea ucraineană, cunoscut fiind faptul că numeroase nume ucr. îl pierd pe *-j* final, odată intrate în antroponimia românească. N.fam. *Novoselýc'kyj* provine de la adj. format din oiconimul *Novosélyc'a* (< adj. *novýj, nové* „nou” şi *selýce, selýšče* „aşezare, localitate”), adică locuitor al unei astfel de localităţi (numărul celor din urmă, în Ucr. Transc., fiind de zece) (cf. PZU, p. 410).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Ochişór (Cr).

Acest n.fam. reproduce apel. *ochişor,* dim. de la *ochi* „organ al vederii" şi „nume a două plante erbacee" (cf. DNFR, p. 339). Oricare ar fi fost apelativul ce stă la baza n.fam. *Ochişor*, la origine, a fost o poreclă (sau un supranume). În limba română, de la același apelativ s-au format n.fam.: *Ochea, Ocheni, Ochiia, Ochilă, Ochitescu, Ochiotan, Ochetan, Oculescu* [sic!] (DOR, 337-338).

Oláru (RS). Se întâlneşte varianta *Olaríu*, purtată de către un membru al aceleiaşi familii.

Continuă apel. rom. *olar* „confecţioner de oale de lut". Referitor la varianta *Olaríu* (RS), I. Iordan afirmă: „*i* arată pronunţarea moale a lui *r*" (DNFR, p. 341).

Oleniúc (RS).

Poate fi format de la: 1. n.pers. *Olen'*, la origine, un supran. (< apel. dial. *ólen'* „cerb" – SOIU, p. 269) + suf. ucr. *-juk*; 2. n.f. ucr. *Oléna*[336] (cf. rom. „Elena") + suf. ucr. *-juk*. Nu se întâlneşte în Ucr. Transc. (cf. PZU), dar este răspândit în regiunea Cernăuţi (cf. SP, p. 256).

Ólteanu (Cr).

Este un derivat de la n.top. *Olt* sau n.top. *Oltenia* + suf. top. *-ean(u)* „locuitor al regiunii denumită Oltenia"; cf. şi n.top. *Olteanul*. O. Vinţeler e de părere că acest n.fam. are la bază (puțin probabil – s.n.) hidronimul *Olt* (Vinţeler, p. 170).

Onuşéc (LT). Apare varianta grafică *Onujéc*.

Provine, probabil, de la n.pers. *Onu, Ona*[337] (hipoc. de la *Ion*) + suf. ucr. *-yk*/(dial.) *-ek* (cu *-š-* protetic, trecut şi în *-ž*,

---

[336] N.f. *Olena* + suf. *-yč* stă şi la baza n.fam. *Olenici*, însă care, la I. Iordan, apare ca fiind format din ucr. *ólen'* + suf. ucr. *-ici* (DNFR, p. 341). Tot aici, n.fam. *Olenic* este dat ca fiind o continuare a ucr. *Olijnic* (normat, în lb. ucr., *Olijnyk* – s.n.); cf. şi *oleinic* „turtă unsă cu ulei". Părerea noastră este că cel de al doilea n.fam. analizat de I. Iordan, *Olenic*, este un supran. care are ca temă apel. ucr. *ólenyk*, dim. de la *ólen'* „cerb" (unde *y* ucr. este redat prin *i*).

[337] De la aceeași temă, s-au format și antrop. *Onuşka*/*Onuşko*, înregistrate, în Maramureșul istoric: în Lunca, între 1458-1459: *Jo. Onuska*; în

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

în cazul variantei grafice care, în această situație, devine și una fonetică). Acest n.fam. nu l-am întâlnit nici în PZU și nici alte lucrări de specialitate, ceea ce ne face să credem că este o creație a ucrainenilor din Maramureș.

Óprea (Cr).

Continuă n.pers. *Oprea*, care, în lb. rom., a apărut „cu sens de invocare, privind prolificitatea", „să fie ultimul copil dorit", „să se oprească naşterea lor"; format de la *(a) opri* + suf. *-ea* (DOR, p. 338-339). Numele de botez *Oprea* apare atestat la 1644 (*Ibidem*, p. 339).

Ópriş (RS).

E un derivat de la n.pers./n.fam. *Opre(a)* cu ajutorul suf. *-iş* (acesta fiind o variantă regională a lui *-eş*); cf. n.top. *Oprişul* (DNFR, p. 344). P. P. Čučka afirmă că *Opriš* a circulat în Ucraina ca și n.pers., având la bază apel. *oprýšok* „tâlhar" (SOIU, p. 270). Comp. cu pol. *oprych*, *opryzs* (şi cu ucr. dial. *oprýšok*/*oprьíšok*) „tâlhar, hoţ de drumul mare; haiduc" (Rymut, *Nazwiska* II, p. 183, apud PZU, 412). La noi, apare înregistrat, pentru prima dată, în Maramureș, la 1361: *Bud, Sandor, Oprissa, Johannes Dragomer* (Mihályi, *Diplome*, p. 50); în Suceava, la 1420: *vъra pana Ivana Opriša* (Costăchescu I, p. 136) și la 1428: *vъra pana Oprišije* (SSUM II, p. 89), de la acest antrop. formându-se și n.top. *Oprișești* și *Oprișanje*[338] (*Ibidem*). În Maram. istoric, mai e atestat, în localitatea Nyjnea Apșa (Apșa de Jos), la 1458:

Kolodne, la 1592: *Cozma Onuska*; în Buștyno, la 1600: *Onuska*; în Ternovo, la 1605: *Lad. Onusko* (Bélay, *Már.*, p. 173, 134, 132, 166).

[338] Acest n.top. este format din antrop. *Opriş* + suf. ucr. *-any* (pl. de la *-an*) (echivalentul rom. *-eni* sau *-eşti*). Sufixul ucrainean *-any/-ani* (ca și *-yči/-iči)*, care se adăuga la denumirea vreunui teritoriu populat, este foarte vechi în limba ucrainenilor, deja în secolul al XI-lea fiind atestate etnonime (și toponime), ca, de exemplu, numele acelor triburi vechi care au intrat în structura Rusiei Kievene: *pole* + *-jan-* > *pol'any*; *derevo* + *-jan-* > *derevl'any*; *Bug* + *-jan-* > *bužany*; *Volyn'* + *-jan-* > *volyn'any* etc. (Stanislav Hubernačuk, *Pradavnist' ukrajins'koji movy,* „Četverta chvyl'a", Kiev, 2010, p. 189 și urm.).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Parvus f. Oprissa, Moys,... (Bélay, *Már.*, p. 120), iar, în Budeşti, la 1483: *Johannis Opressa* (Mihályi, *Diplome*, p. 556). Forma *Opris* apare înregistrată în Budeşti (în fostul cătun Vincfalva/Vinchfalva), la 1624: *Pe. Opris* (Bélay, *Már.*, p. 215). N.fam. *Opriş*[339] este răspândit în raioanele transcarpatice Teaciv şi Hust (cf. PZU, p. 418).

Oprişán (RS, LT).

Iorgu Iordan este de părere că provine de la n.top. *Oprişeni* (cf. DNFR, p. 344), ceea ce, probabil, s-a întâmplat invers. Astfel, acest n.fam. e format de la n.pers. *Opriş*/*Oprişa*[340] sau din antrop. *Opriş* + suf. *-an* (care poate fi ucrainean, inițial, cu valoare peiorativ-augmentativă). Se întâlnește în localitatea Cinadiovo, raionul Mukacevo (cf. PZU, p. 418).

Óros (Cr).

Este un nume preluat din antroponomia maghiară, având la bază etn. magh. *orosz*[341] „rus, rusin, locuitor al Rusiei Kievene, viitor ucrainean”. Cu acest supranume, maghiarii, începând încă din secolul al XII-lea, îi numesc pe toți slavii de est (PZU, p. 420). După cum afirmă P. P. Čučka, acest antroponim este atestat începând cu secolul al XIII-lea: în localitatea Dean (comitatul Bihar), la 1214: *Wruz*; în Dubovka (comitatul Satmar), la 1219: *Urus*, iar, în Ujhorod, la 1388: *Joannes dictus Oroz de Chercher*; (*Ibidem*, p. 420). În Maram. istoric, apare înregistrat, în localitatea Vonihove, la 1411: *Jac. Oroz*; în Seredne Vodeane, la 1428: *Fr., Marc, Mich., Paul Orosz*; în Vyșkovo, la 1461: *Nic. Oroz*, iar, în Crăciunești, la 1550: *Pe. Orus* și la 1673: *Andr. Orosz* (Bélay, *Már.*, p. 212, 121, 215, 161). Chiar și atestările din Kázmér, *Régi* (*Orosz* – la 1332, *Oros* – la 1413 și *Orosi* –

[339] N.fam. *Opriş* (ca, de altfel, şi *Oprişan*) este răspândit şi în Republica Moldova (cf. NP-LI, p. 95).

[340] *Oprişa* a funcţionat ca şi n.f. în Ţara Românească, fiind atestat la 1579 (NFVAI, p. 179).

[341] După cum afirmă P. P. Čučka, magh. *orosz* provine din turc. *uruz* „rusin, rus” (PZU, p. 420).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

la 1342 – p. 792) indică faptul că acest antroponim nu avea la bază etnonimul actual *rus*. Este un nume cu o frecvență mare în România, dar şi în alte ţări precum: Ungaria, Ucraina, Slovacia etc. În Ucr. Transc., n.fam. *Óros* este răspândit în raioanele Hust, Teaciv, Vynohradiv, Mukacevo, Berehove, Mijhirea, Rahiv, Svaleava şi Ujhorod (cf. PZU, *loc. cit.*).

Óstaş (Cr, RS).

Continuă n.b. calend. v.ucr. *Ostaš*, o formă hipoc. (derivată cu ajutorul suf. ucr. *-aš*) de la n.b. ucr. *Ostáp* (< n.pers. grec. *Eustathios* < apel. grec. *eustathēs* „rezistent, tare, sănătos” – SUI, p. 275-276; UA-ČI, p. 110) sau de la numele canonic *Jevstáfij* (normat, în lb. ucr., *Ostáp*) (cf. PZU, p. 420) sau *Ostáfij*. Antrop. *Ostaš* este atestat, în localitatea Jydaciv (regiunea Lviv), la 1411, însă derivatele acestuia, *Ostaško*, înregistrat în Przemyśl (azi, în Polonia), la 1366, şi *Ostaškovičь*, la 1392 (SSUM II, 98), indică prezența lui cu mult înaintea atestării sale documentare. În Maram., apare înregistrat: în Sarasău, la 1459: *Ozthas*; în Dragomireşti, la 1467: *Mich. Ozthas*; în Leordina, la 1488: *Ostas* etc., iar, în Ruscova (unde are o prezență ridicată chiar şi azi), la 1661: *Osztas Fodor* (Bélay, *Már.*, p. 194, 137, 171, 188). I. I. Trijn'ak afirmă că este posibil ca n. *Ostaš* să aibă ca temă apel. rom. *ostáș* „soldat” (SUI, p. 276), numai că acesta trebuie să fie de o dată mai recentă. N.A. Constantinescu, cu toate că subliniază frecvența mare a acestui nume în Maramureș, îl raportează doar la rom. *ostaș*, ca variantă a lui *oștean* (DOR, p. 339). În Ucr. Transc., n.fam. *Óstaš* se întâlnește în raioanele Rahiv, Teaciv, Mijhirea şi Perecyn (cf. PZU, *loc. cit.*), având o răspândire ridicată și în alte regiuni ale Ucrainei (cf. SP).

Pálfalusi (RS).

Este format de la n.top. magh. *Pálfalu* (< antrop. *Pál* + *falu* „sat” (cu *-s-* protetic) sau + *falusi* „sătean”) + suf. magh. *-i* sau din antrop. *Pál* + *Falusi* (Kázmér, *Régi*, p. 344). Nu este propriu antroponimiei Ucr. Transc. (cf. PZU).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Panuşciác (Cr).

Provine din antrop. ucr. *Pan'úška* (în Ucr. Transc., n.fam.) sau *Pan'úško* (< antrop. ucr. *Pan'o*, hipoc. de la n.b. ucr. *Pan*[342], + suf. ucr. *-yš-k(o)* – PZU, p. 429) + suf. ucr. *-jak*. N.fam. *Panuşciác* nu se întâlneşte în Ucraina Transcarpatică (cf. *Ibidem*) şi nici în regiunea Cernăuţi (cf. SP).

Páscu (RS).

Pascu poate fi o formă de dativ (înregistrată în Moldova, între 1433-1443 – SSUM II, p. 131) a numelui *Pasco*[343] (atestat, în Lviv, la 1370 și 1399, iar, în Suceava, la 1432 – *Ibidem*). În Maram., *Paska* este înregistrat, în localitatea Bila Țerkva, la 1459: *Simon Paska*, iar *Pasku*, la 1607, în Ieud (Mihályi, *Diplome*, p. 423, 271). Numele este legat de *Paşte*, cea mai mare sărbătoare a creştinătăţii, < lat. *Pascha(e)* < ebr. *Pesah*. De aici, a apărut n.botez *Pascal* (de origine greacă), care se răspândeşte atât în Apusul, cât şi în Răsăritul Europei. O altă formă frecventă, pătrunsă la noi, este *Pascu(l)*, atestată la 1441 (DO, p. 309). După părerea lui N. A. Constantinescu, *Pascu* < subst. *pască*, de la acelaşi apel. formându-se şi alte nume precum: *Pasc*, *Pasca*, *Pasci*, *Pascal* etc. (DOR, p. 129). În unele regiuni ale României, este posibil ca acest nume să fie o preluare a bg. *Pasko*/*Paska*.

Pauliúc (LT, Cr). Se întâlnesc variantele *Pavliuc* şi *Paulyuk*.

După cum afirmă P. P. Čučka, n.fam. *Pavl'úk* poate: 1. fi o continuare a n. v.ucr. *Pavl'ukъ*, hipoc. de la v.ucr. *Pavelъ*

---

[342] *Pan* a apărut, probabil, prin apocoparea vreunui n.calend. care începea cu *Pan-*, ca, de exemplu, *Pantelejmón*, *Panfílij*, *Pankrátij* sau ca urmare a aferezei unui nume care se termina cu *-pan*. De asemenea, este posibil să aibă la bază apel. ucr. *pan* „domn" (PZU, p. 427). Acest antrop. este atestat, în localitatea Berezove, la 1505: *jobagul Elie Pan* (de unde tragem concluzia că, aici, nu avem de-a face cu apel. *pan* „domn"), iar, în Crăciunești, la 1550: *Pan f. Jo., Paul* (Bélay, *Már.*, p. 127, 161).

[343] *Pasko* este un n.b. ucrainean, care apare înregistrat în documentele Ucrainei de pe Nipru, datate din secolul al XVII-lea (SOIU, p. 273).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

(UA-ČI, p. 122; SUI, p. 278-280), cele două nume găsindu-se în registrele căzăceşti din 1649, ca şi numele *Vas'uk, Hryc'uk, Kost'uk, Man'uk* (PZU, p. 423); 2. proveni din antrop. (n.pers. sau n.fam.) *Pavló* „Pavel" + suf. ucr. *-juk*. Antrop. *Pavl'uk* este atestat, în Bocicoiu Mare, între 1672-1696: *St. Puljuk* (!?) și la 1715: *Lad. Pauluk* (Bélay, *Már.*, p. 129). *Paul* (*Pavel*) este unul dintre cele mai răspândite şi frecvente prenume europene. Acesta continuă vechiul cognomen roman *Paulus*/*Paullus* (< adj. lat. *paul(l)us* „mic"). Dacă *Paul* continuă o formă care „a pătruns la noi prin influenţă catolică" (fiind des întrebuințată între secolele XVI-XVIII), *Pavel* este varianta calendaristică care se explică „prin filieră greco-slavă (grec. *Paulos*, ca urmare a transformării diftongului *-au-* în *-av-*, se pronunţă *Pavlos*)" – DO, p. 311. N.fam. *Pavl'úk* se întâlnește în mai multe raioane ucrainene: Rahiv, Teaciv, Hust, Mijhirea, Mukacevo şi Irşava (PZU, *loc. cit.*).

Pătrăuceán (RS).

Provine de la n.top. *Pătrăuţi* + suf. top. *-ean(u)*. La rândul său, n.top. *Pătrăuţi* este derivat de la n.pers. ucr. *Petró* sau rom. *Pătru* + suf. rom. (de origine ucr.) *-ăuţi* (ucr. *-ivci*; cf. n.top. *Rădăuţi* < *Radivci*).

Pétre (RS).

La fel ca *Pavel* (*Paul*), *Petre*/*Petru* este unul dintre cele mai frecvente prenume. Ambele n.b. sunt legate de numele sfinţilor apostoli *Petru* şi *Pavel*. Numele *Petru* este o creaţie a onomasticii creştine, având la bază apel. grec. *pétra* „piatră, rocă, stâncă", fiind o traducere a arameeanului *kefa* „idem" (de la care s-a format n. *Kefa*, purtat de Simion, viitorul apostol Petru). Astfel, se poate vedea – conform constatării lui Cristian Ionescu – cum un cuvânt comun poate deveni un nume de persoană (grec. *petros* nu fusese folosit, înainte, ca nume propriu). În limba română, numele *Petre* este o formă de vocativ, care, ulterior, va începe să fie folosită şi pentru cea de nominativ (DO, p. 315-316).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Petrétșchi (RS). Există variantele grafice *Petreczki* și *Petreţki*.

E pronunţarea huţulă a n.fam. *Petryc'kyj*[344] (fiind, de altfel, și cea normată în lb. ucr.). *Petryc'kyj* < n.pers. *Pétryk* (< n.b. *Petró* + suf. ucr. dim. *-yk*) sau < antrop. *Pétryč*/ *Pétrec*[345] (< n.f. *Pétra* + suf. ucr. *-yč*) + suf. ucr. *-s'k(yj)* (PZU, p. 442). Este atestat, în localitatea Dilove, la 1680: *Petreczki (Petreski) 2 Ivan, Lazur* și la 1696: *Jo. Petreczky* (Bélay, *Már.*, p. 208). Astăzi, acest n.fam. este răspândit în raioanele Rahiv şi Ujhorod (cf. *Ibidem*).

Petreúș (Cr).

Nu am întâlnit antrop. *Petreuș* în nicio lucrare de specialitate. Este un derivat de la n.calend. *Petre* + suf. dim. *-uș* (cf. *Petruș* – DNFR, p. 364), fiind înregistrat, în Giulești, la 1681: *Petrehus Hafie*, și în Poienile Izei, la 1715: *Petrohus (Petrihus) Andre,...* (Bélay, *Már.*, p. 143, 181). *Petreuș* și *Petrehuș* sunt forme paralele, ambele fiind frecvente în actele oficiale ale maramureșenilor.

Pétrovai (Cr).

Provine de la n.top. (ucr.) *Petrova* + suf. magh. *-i*[346]. Este atestat, în localitatea Bedevlea, la 1542: *Pe. Pethroway (Petroay)*; la 1548, în localitățile Poienile de sub Munte (*Pe. Petroay*), Rozavlea (*Pe. Petroway*) și Ruscova (*Pe. Petroay*), iar, în Crăciunești, între 1548-1549: *Jo. Petroay* Bélay, *Már.*, p. 126, 180, 187, 188, 161). Azi, respectivul n.fam. nu se mai întâlnește în Ucr. Transc.

Petrován (Cr, RS).

Este catoiconimul românesc derivat de la n.top. *Petrova* + suf. rom. *-an*, fiind înregistrat, chiar în Petrova, la 1680:

---

[344] În ceea ce-l privește pe *-j* final, este cunoscut faptul că acesta, în majoritatea cazurilor, odată cu intrarea unui nume în limba română (mai ales în momentul transcrierii), se pierde.

[345] Este înregistrat, în localitatea Teaciv, la 1600: *Dem. Petrecz* și în Sighetu Marmației, la 1614: *Mich. Petrecz* (Bélay, *Már.*, p. 205, 198).

[346] După cum afirmă P. P. Čučka, n.fam. *Petrovaj* este catoiconimul maghiar, format cu ajutorul suf. *-i* de la oiconimul ucr. *Petrova* (PZU, p. 443).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Petrovan Griga, Grigori, Ivan, Nikita, Szimjon, Vaszilj (Bélay, *Már.*, p. 179). În același an, este atestat și în Rozavlea: *Petrovan, Jakab, Szimjion* (*Ibidem*, p. 187). La fel ca numele precedent, *Petrovan*[347] este, azi, dispărut din sistemul antroponimic al Ucr. Transc. (cf. PZU, p. 443).

Pintilíe (Cr).

Acesta e un hipoc. de la n.calend. *Pantelimon*, format prin contaminare cu *Ilie*. *Pantelimon* corespunde grec. *Panteleémon*, fiind o formaţie creştină, compusă din *pant-* (< gen. *pantós* < *pas, pan*) „tot" şi *eleémon* „milos, binefăcător". Preluat din greacă de către slavi (în Galiţia, fiind înregistrat în secolul al XV-lea), numele ajunge la români, unde apare atestat în documentele din secolele XV-XVI (DO, p. 307).

Pintiúc (RS).

E un n.fam. creat de către ucraineni de la n.b. rom. *Pintea*/ *Pinte*[348] + suf. ucr. *-juk*. *Pintea* este un hipoc. (derivat) de la n.calend. *Pantelimon* (vezi n. precedent) cu formele intermediare *Pantea* > *Pânte(a)* > *Pentea* > *Pîntea* > *Pinta* > *Pinte(a)*[349] (DO, p. 307). Atât în Mihályi, *Diplome* (p. 658), cât și în Bélay, *Már.* (p. 118), *Pintea* este pus în relație cu n.b. *Petru*. N.fam. *Pint'úk* este răspândit în raionul transcarpatic Rahiv, situat în vecinătatea satelor cu populație ucraineană din România (cf. PZU, p. 451).

---

[347] În etimologizarea n.fam. *Petrovan*, I. Iordan afirmă forţat că ar putea fi un derivat de la *Petrov* (< bg. *Petrov*), cu ajutorul suf. (antroponimic) *-ean*, neamintind de n.top. *Petrova* (DNFR, p. 364).

[348] Antrop. *Pinte* are o frecvență mare în Maramureș, fiind atestat: în localitatea Budești, la 1483: *Simone Bwd et Pynthe*; *Joannis Bud et Pynthe* și la 1492 (Mihályi, *Diplome*, p. 556, 605); în Văleni, la 1600: *Gr., Pinthe Nemes*; la 1604, este înregistrat în localitățile: Vișeu de Jos: *Pinte Lupe*; Borșa: *Jo., Pinte Teod. Mihal*; Budești: *Andr., Phil., Pinte Bud* (Bélay, *Már.*, p. 174, 219, 131, 131).

[349] I. Iordan este de părere (puțin probabilă) că n.b. *Pintea* are la bază apel. *pint(ă)* „măsură de capacitate, egală, aproximativ, cu un litru", cu suf. *-ea* (DNFR, p. 366). N.fam. *Pintea* are o frecvență ridicată în Republica Moldova (cf. NP-LI, p. 96).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Pípaş (Cr).

Are la bază apel., fie ucr. local *pípaš* „persoană care fumează pipa”, fie rom. *pípaş* „idem”. Probabil că apel. ucr. a fost împrumutat din lb. magh., unde, pentru o astfel de persoană, se foloseşte expresia *pipás ember* (PZU, p. 451). La unguri, apare atestat la 1713 (Kázmér, *Régi*, p. 856). Azi, este răspândit în raioanele transcarpatice Rahiv, Hust şi Vynohradiv (cf. PZU, *loc.cit*).

Pituléc (LT, Cr). Se întâlneşte varianta grafică *Pituleac*.

Provine din andronimul *Pit'úl'a* „nevasta lui *Pít'u*” (< n.b. *Píšto*, hipoc. de la n.b. magh. *István* – cf. rom. „Ştefan”) + suf. ucr. *-yk*. E posibil să fie format din rom. sau ucr. dial. *Pít'ul* (< *Pít'u* + suf. rom. *-ul*) + suf. ucr. *-yk*. De asemenea, se poate ca acest nume să fie pronunţia huţulă a n.fam. *Pitul'ák*[350], azi fiind propriu antroponimiei localității Luh (cf. PZU, p. 453), raionul Rahiv, care, până în 1918, împreună cu Lunca la Tisa, alcătuiau o singură unitate teritorial-administrativă. I. Iordan explică n.fam. *Pitulac* ca având la bază apel. *pitul*, variantă a lui *pătul* „nume dat mai multor construcţii rudimentare”, + suf. *-ac* (DNFR, p. 368, 359).

Piţúra (Cr).

După părerea lui P. P. Čučka, acest n.fam. poate proveni: 1. din forma de gen. sg. a antrop. *Picúr* (în grafie rom., *Piţur*)[351] (< antrop. *Píca* + suf. atributiv ucr. *-ur-*), adică *Picúra*; 2. din antrop. ucr. *Píca* + suf. calitativ ucr. *-ur(a)*. Antrop. *Pica* (*Piţa*) este o formă apocopată sufixată a unui nume slav care începea cu *Pi-* sau *Pѣ-*, ca, de exemplu,

[350] După ce mai întâi afirmă că n.fam. *Pitul'ák* este format din rom. *Pitul* (corelativ cu *Petru*), P. P. Čučka este de părere că acesta poate fi un derivat și de la n.fam. pol. *Pitula* (PZU, p. 453).

[351] Este înregistrat la 1715, în localitățile Kolodne: *Dem., Jo., Lad. Ficzur (Picsur)* și Dubove: *Sim. Puzur (Picsur)*, iar, în ultima dintre cele două localități, și la 1720: *Mali. Picsur* (Bélay, *Már.*, p. 134, 137). De la aceeași temă, *Picur*, s-a format și antrop. *Picurko* (*Piţurco*), atestat, în Suceava, la 1478: ...*slouhi naši Michъilo i Picourk*o... (SSUM II, p. 150).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Pilip, *Pѣmon* (PZU, p. 453). Şi în lb. rom., întâlnim n.fam. *Piţ(u)* şi *Piţa*, care sunt raportate de către Iorgu Iordan la bg. *Pitso* şi *Pitsa* (DNFR, p. 368), însă, în explicarea n.fam. *Piţurea* şi *Piţuru*, același lingvist le raportează la apel. *piţur* „pitulice" (*Ibidem*). Credem, după cum susține Ioan Pătruţ, că numele respective ar trebui raportate la *Piţu/ Piţur* (< *Piţu* + suf. *-ur*), cf. *Boldur*, *Butur*, *Condur*, *Pantur(a)*, *Bangur*, formate cu ajutorul suf. *-ur* (cf. SOR, p. 74-75). Acest n.fam. este răspândit doar în raionul ucrainean Rahiv (cf. PZU, p. 453).

Pîrvúţ (Cr).

Provine de la n.pers. *Pîrvu*[352] (< bg. *Pârvo* < sl. *prъvъ* „primul (născut)") sau apel. *pîrv* „1. (despre oi) cu lână puţină, scurtă şi creaţă; 2. (despre oameni) scund" + suf. dim. *-uţ* (DNFR, p. 369).

Pláier (RS).

Este un derivat de la n.top. *Plai* (din Ardeal) + suf. *-er* (cf. n.fam. *Breber*, *Clujer* etc. – SOR, p. 73-74).

Pok (Cr).

Reproduce n. fam. magh. *Pok* (un hipoc. de la *Pál*, cf. rom. „Paul"), fiind înregistrat, la unguri, în 1351 (Kázmér, *Régi*, p. 862). Totodată, ar putea fi o formă regresivă de la vb. *pokýnuty* „a lăsa, a părăsi" (cf. n.fam. ucr., din Ucr. Transc., *Pokýn'a* „nevasta lui *Pok*" – PZU, p. 458)[353].

Poleanciúc (RS). Se întâlnesc variantele grafice *Polianciuc*, *Poliancsuk* şi *Polyancsuk*.

Provine, după cum afirmă P. P. Čučka, de la catoiconimul ucr. local *poljenčúk* „originar din localitatea *Pol'éna* (în graiul huțul), adică *Pol'ána*" sau *Pol'ány*. Puțin probabil ca acest n.fam. să fie un derivat local de la n.fam., propriu

[352] La noi, acest nume este atestat la 1643 (DOR, p. 349).

[353] În localitatea Rona de Sus, am înregistrat porecla *Póko*, pentru care am primit următoarea explicație: „a zis odată că niște copii s-au bătut la școală, însă, în locul verbului propriu graiului *bы́lыsa* «s-au bătut», a folosit *pókalыsa*".

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

ucrainenilor, *Pol'ánko*[354] + suf. ucr. *-juk* (cf. PZU, p. 461). Cu o altă ocazie, același lingvist susține că *Pol'an* a funcționat ca nume de persoană, având la bază apel. *pol'ana* „poiană" sau *pole* „câmp" (SOIU, p. 284). Este răspândit în raionul ucrainean Rahiv (cf. PZU, *loc. cit.*).

Pop (Cr, RS, LT).

Deși N. A. Constantinescu afirmase, în 1963, că n.fam. rom. *Pop* are drept temă apel. rom. *popă* (care sub influenţa magh. *pap* „preot*"*) a dat *Pop* (DOR, p. 134), cu două decenii mai târziu, I. Iordan afirmă că *Pop(u)* provine de la apel. rom. *pop*, care este o variantă a lui *popă* (DNFR, p. 374). Referitor la n.fam. *Pop*, existent pe teritoriul Ucr. Transc., P. P. Čučka consideră că are la bază apel. magh. *pap*[355] sau apel. uzual pol. ori slc. *pop* (fără ca *o* să treacă în *i* sau *u*) „preot" (PZU, p. 462). Nu excludem posibilitatea ca n.fam. *Pop*, frecvent pe teritoriul Ucrainei, să provină dintr-un apel. ucr. *pop*, neatestat de unele dicţionare (Hrinčenko, VTS etc.), dar prezent în SSUM II (p. 196), unde apar formele *popъ*, *popь*, *pop*, *popo*, *pupъ*, fiind înregistrate începând cu secolul al XIV-lea (în Luțk, la 1322; în Lviv, 1370: *popъ Loi*; în Kiev, la 1398: *popъ Lisinskij* etc.) şi întâlnit în numeroase derivate (în care, fără îndoială, poate avea loc alternanţa lui *i* cu *o*), ca, de exemplu, *pópyk*, *popívn'a*, *popad'á*, *popóvyč*, *popóve* etc. sau în antroponime ca: *Pópyk*, *Popanýč*, *Popad'á*, *Popéj*, *Popénko*, *Popivn'ák* și altele (cf. PZU, p. 462-463) ori în toponime precum: *Popóve*, *Popívka*, *Popívci*, *Popóvyči* etc. (cf. SHNU,

[354] După părerea lui P. P. Čučka, n.fam. *Pol'ánko* poate proveni din: 1. vechea denumire dată polonezilor (în general, tuturor locuitorilor Poloniei și, în special, galiţienilor); 2. catoiconimul *pol'án* „originar din localitatea *Pol'any*"; 3. apel. *pol'ána*, folosit ca nume care se dă, şi azi în Ucr. Transc., animalelor născute pe câmp, ca de exemplu: *Pol'ána*, *Pol'ánko*, *Pol'anýc'a*, *Pól'ka* (PZU, p. 461). Acest antrop. este înregistrat, în localitatea Dovhe, la 1715: *Laur*. *Polyanka* (Bélay, *Már.*, p. 136).

[355] La unguri, *Pap* este atestat la 1342 (Kázmér, *Régi*, p. 821).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

p. 331-332), fără ca vechiul *o* să treacă într-un alt monoftong. Forma *Pap*, mult mai recentă decât *Pop*, este atestată: în localitatea Fereşti, între 1418-1423: *Dragus Pap* (Mihályi, *Diplome*, p. 259-260); în Giuleşti, la 1425: *Ianko filli Pap* (*Ibidem*, p. 264); în Bila Ţerkva, la 1438: *Mich. f. Pap* (Bélay, *Már.*, p. 139); în Vişeu de Jos, la 1453: *Nan, Nicolai Pap* (Mihályi, *Diplome*, p. 367-368); în Rona de Jos, la 1470: *Pe. Pap* (Bélay, *Már.*, p. 185), iar, în Rona de Sus, la 1479: *Petrus Pap* (Mihályi, *Diplome*, p. 547). *Pop* apare înregistrat: în Rona de Jos, la 1551: *Pe., Cozta Pop*; în localitatea Repynne, la 1570: *Osztas Pop*; în Vişeu de Jos, la 1604: *Laz., Sim. Pop*; în Giuleşti, la 1623: *Pop Iwan*; în Călineşti, la 1651: *Pop Ivan* (Bélay, *Már.*, p. 185, 184, 219, 142, 159). Reţinem că, în Sighetu Marmaţiei, este atestat, la 1404, un *Kostje Popov* (SSUM II, p. 195). N.fam. *Pop* are o frecvenţă mare nu numai în România, ci şi pe teritoriul Ucrainei, în regiunile Transcarpatică (în raioanele Teaciv, Hust, Irşava, Mukacevo, Vynohradiv, Rahiv şi Ujhorod – cf. PZU, p. 461) şi Cernăuţi (cf. SP, p. 285).

Popadiúc (RS).

Este format de la apel. ucr. *popad'á* „preoteasă" + suf. ucr. *-juk*. Se întâlneşte în localităţile Jasinnea şi Dilove din raionul Rahiv (cf. PZU, p. 462), de unde au venit strămoşii celor care azi poartă respectivul nume.

Popéscu (Cr, LT).

Provine din antrop. *Pop(a)* + suf. *-escu*; cf. şi n.top. *Popescu, Popeşti*. Antrop. *Popescu*, alături de *Popa*, folosite pentru a indica urmaşul unui *preot* (*popă*), au deja o frecvenţă ridicată în secolul al XV-lea (DOR, p. 134).

Pópóvici (RS, Cr). În Crăciuneşti, există variantele grafice *Popovics* şi *Popovits*, iar, în Rona de Sus, doar *Popovics*. Se pronunţă diferit în graiul celor două localităţi. De exemplu, în Rona de Sus, se poate auzi în vorbirea locuitorilor *Popóvыč* şi *Pópovič* (mai rar), în timp ce, în Crăciuneşti, doar *Popóvy^{e}č*.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărţii de Ştiinţă
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

În mediul lingvistic ucrainean, acest n.fam. provine de la apel. ucr. *popópyč* „fiul preotului”[356], însă, după cum susține P. P. Čučka, pentru o parte dintre denotaţii transcarpatici, n.fam. *Popóvyč* (< *Pop* + suf. ucr. *-ovyč*) nu înseamnă „fiul preotului”, ci „fiul lui *Pop*” (PZU, p. 463). Este înregistrat ca nume de persoană (*...pana Stana Popoviča*), în Suceava, la 1415 (Costăchescu I, p. 116). Totodată, unele dintre numele de familie *Popovici*, existente în această parte a României, pot fi o continuare a numelui bg. sau srb.-crt. *Popović* (doar în cazul în care, purtătorul acestuia este venit din sudul ţării şi stabilit în această zonă). Apare atestat, în localitatea Repynne, la 1649: *Popovics Demeter Vaszilj*; în Ruske Pole, la 1654: *Popovics Janos*; în Kelecyn, la 1659: *Popovicz Lukacz*; în Rahiv, la 1715: *Jo., Pop (Popovics)* (Bélay, *Már.*, p. 184, 211, 162, 182); N.fam *Popóvyč* are frecvenţă mare în Ucr. Transc., întâlnindu-se în raioanele: Velykyi Bereznyi, Perecyn, Ujhorod, Mukacevo, Svaleava, Voloveţi, Mijhirea, Irşava, Vynohradiv, Hust, Teaciv şi Rahiv (cf. PZU, p. 463).

Prálea (RS).

După părerea lui I. Iordan, este un n.fam. format de la apel. ţig. *pral* „frate”; cf. şi n.top. *Pralea*; (cf. şi bg. *Pralev*). Comp. cu ucr. dial. *prál'a* (< vb. *práty*) „femeia care spală rufele la râu; unealta cu care se bat sau se freacă rufele când sunt spălate cu mâna”.

Prisneanu (RS).

Are la bază apel. rom. *prisne*[357] (cf. n.fam. *Prisnea* – DNFR, p. 380).

Prodanciúc (RS, LT). În Rona de Sus, există varianta grafică *Prodancsuk*.

---

[356] Cu acest sens apare înregistrat, pentru prima dată, în localitatea Przemyśl, la 1366 (cf. SSUM II, p. 195).

[357] Cf. derivatul *prâsnél*, cu varianta *prisnél*, care, dintre numeroasele sale sensuri (ca de exemplu: „titirez, sfârlează”), are şi unul figurat, acela de „copil mic (sau om mic de statură) şi foarte vioi” (cf. DEX, p. 836).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

E un derivat din antrop. (n.b. şi n.fam.) *Pródan* + suf. ucr. *-čuk*. De asemenea, e posibil să fie format din antrop. *Prodánko* + suf. ucr. *-juk*. N.fam. *Prodanciuc* nu se întâlneşte în Ucr. Transc. (cf. PZU), dar apare în regiunea Cernăuţi (cf. SP, p. 289). Referitor la etimologia numelui *Prodan*, există în literatura de specialitate numeroase explicații, care, în funcţie de zonele unde apar, ar putea fi veridice. De exemplu, I. Iordan afirmă că acest n.fam. provine de la n.top. *Prod* (Ardeal) + suf. *-an*; cf. şi bg. şi ucr. *Prodan* (însă fără să marcheze accentul); cf. n.top. *Prodan* (DNFR, p. 380). I. Pătruț este de părere că rom. *Prodán* (datorită accentului formelor bg. şi scr. *Pródan*) e un derivat românesc de la temă antroponimică (cf. n.b. – în DOR, p. 353) sau toponimică (cf. n. satului din Sibiu) *Prod-* (SOR, p. 32). P. P. Čučka susține că n.fam. *Pródan* (răspândit în numeroase raioane ale Ucr. Transc., şi nu numai) provine de la n.b. v.sl. (de descântec, de conjurare) *Pródan*[358] (< apel. *pródan* „vândut")[359], care, până azi, se foloseşte la popoarele ortodoxe din bazinul Carpato-Danubian, fiind utilizat ca n. de botez în Ucr. Transc. începând cu secolul al XVIII-lea (PZU, p. 469), părere căreia îi subscriem şi noi.

Prodaniúc (RS, Cr). În Rona de Sus, se întâlnesc variantele grafice *Prodaniuk* şi *Prodanyuk*, iar, în Crăciuneşti, doar *Prodanyuk*.

Acest nume este format din antrop. *Pródan* (vezi *supra*) + suf. ucr. *-juk*, azi fiind frecvent doar în localitatea transcarpatică Velykyi Bycikiv (Bocicoiu Mare) (cf. PZU, p. 469).

Pruteánu (LT).

Provine de la hidronimul (sau, mai puțin probabil, de la n.top.) *Prut* + suf. (top.) *-ean(u)*. Acest supran. „se dădea

[358] Acest antrop. este atestat, în localitatea Seredne Vodeane (Apşa de Mijloc), la 1428: *Mate., Prodan Mihalljlo* (Bélay, *Már*., p. 121).

[359] Despre condiţiile de acordare şi funcţionare ale acestui nume în Ucraina Transcarpatică, vezi P. P. Čučka, *Antroponimija Zakarpatt'a (Vstup ta imena)*, Vydav. Užhorods'koho univ., Ujhorod, 1970, p. 43-45.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

ardelenilor care ajungeau cu oile pe malurile Prutului", după cum ne-a relalat, de ceva vreme, un vasluian.

Púiu (RS).

Reproduce apel. *pui* (cf. expresia de alint „puiul mamii"); cf. n.top. *Puiul* (DNFR, p. 382). Antrop. *Puiu* este atestat la 1680 (DOR, p. 353). În Maramureș, numele *Pui* îl găsim înregistrat, în Rozavlea, la 1661: *Puj Vaszil* (Bélay, *Már.*, p. 187).

Rahován (RS). Apare varianta grafică *Rachovan.*

E format de la n.top. *Rahova* (rom. *Rahău*) + suf. rom. *-an* (DNFR, p. 386). Însă, în această zonă, este vorba de n.top. *Rachov* (nume de oraş şi raion în Ucr. Transc.) + suf. ucr. local/rom. *-an* „originar din Rachov" (azi, Rahiv, unde *ch* este redat, în grafia rom., prin *h*). Apare atestat, în Rona de Sus, la 1715: *Pe. Rahovan* (Bélay, *Már.*, p. 186). Nu l-am întâlnit în antroponimia Ucr. Transc.

Răileánu (RS).

Are la bază apel. *răilean* „locuitor al unei raiale" (DNFR, p. 390). Purtătorul acestui nume de familie este venit, de aproximativ trei decenii, din Moldova.

Récală (Cr).

Este o variantă fonetică locală sau, probabil, o greşeală de transcriere a n.fam. ucr. *Récalo*/*Rýkalo*, propriu sistemului antroponimic din Repedea (şi nu doar), de unde este originar şi purtătorul acestui nume. *Rékalo* este un derivat format cu ajutorul suf. *-al(o)* de la verbul *rýkaty* „a urla, a ţipa" (cf. şi alte numeroase n.fam. derivate cu ajutorul aceluiaşi sufix de la alte verbe: *Révkalo* < vb. *révkaty* „a striga, a urla"; *Véjkalo* < vb. *véjkaty* „a răcni, a urla; a zbiera"; *Cípkalo* < vb. *cípkaty* „a ţipa, a piui (despre găini); a chiţăi (la şoareci)"; *Bevkálo, Brikálo, Buhálo, Číkalo, Dz'ávkalo, Hópkalo, Púkalo, Révalo, Cókalo* etc. (vezi mai multe în Red'ko, *Sučasni*, p. 109-110). Este înregistrat, însă fără a fi indicată localitatea, la 1392: ...*Fedorъ Ostaškovi(č) Rikailo Ochrѣmѣ* (SSUM II, p. 292).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Régoş (Cr).

E o continuare n.fam. magh. *Regös* < apel. magh. *regös* sau *regős* „bufon, cântăreţ, povestitor din Evul Mediu”, înregistrat la 1389 (Kázmér, *Régi*, p. 890). Comp. cu n.fam. pol. *Regosz*, *Regorz* < n.pers. germ. *Reg* (Rymut, *Nazwiska* II, p. 345) şi cu n.b. crt. *Rego* < lat. *rex, -gis* „rege” (Šimundić, *Rječnik*, p. 289, apud PZU, p. 480). Este atestat, în localitatea Neresnyţea, la 1715: *St. Regos* (Bélay, *Már.*, p. 176), azi fiind răspândit în raionul ucrainean Teaciv (cf. PZU, *loc. cit.*). Varianta fonetică a numelui *Régoş* este *Réguş*, conform trăsăturilor fonetice ale dialectului transcarpatic, unde *o* trecuse în *u*.

Rézmives (Cr).

Rézmives este forma veche a antrop. *Rézműves*[360], derivat de la apel. magh. *rézműves* „confecţioner de obiecte din aramă, arămar; turnător de metale”, unde *réz*/*rész* înseamnă „aramă, cupru” şi *műves*, „confecţioner”. La unguri, apare înregistrat la 1530 (Kázmér, *Régi*, p. 894). În Ucr. Transc., e atestat, în satul Hrușovo, la 1715: *Jo. Rezműves* (Bélay, *Már.*, p. 168), însă, azi, nu-l mai găsim înregistrat în această regiune a Ucrainei (cf. PZU).

Ríchard (Cr). Apare varianta grafică *Rihard*.

Reproduce n.b. germ. *Richard*, compus din apel. v.germ. *Rich* „stăpân”[361] sau < adj. v.germ. *ric(h)* „bogat, avut” şi adj. *hard* „mare, tare, solid”; cf. lat. *Ricardus* (SSLI, p. 186).

Ríşco (RS, LT). În Rona de Sus, apar variantele grafice: *Risko* şi *Rîşko*.

După cum afirmă P. P. Čučka, etimologia acestui nume este diferită în funcţie de tema de la care s-a format. Ca multe alte nume, *Ríşco* (în graf. ucr., *Ríško*) are etimologie

[360] Azi, în Ungaria, n.fam. *Rézműves* are 4.159 de ocurențe și apare sub următoarele variante: *Rézmüves*, *Rézmíves*, *Rézmives*, *Rezműves*, *Rezmüves*, *Rézmyves* (cf. Hajdú Mihály, *op. cit.*, p. 292).

[361] Cf. https://www.onomastik.com/Vornamen-Lexikon/name_455 Richard. html (accesat la 11.04. 2019).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

multiplă: 1. cel mai probabil are la bază apel. pol. *ryś* „râs (mamifer)” (cu schimbările fonetice proprii lb. ucr.) + suf. *-k(o)*; 2. este o continuare a n.pers. *Ryško*, care, în unele limbi slave[362], e un hipoc. de la numele de origine apuseană de genul *Richard*, *Fridrich*, *Ditrich*; 3. poate fi un transfer al numelui magh. al vacii de culoare roşcată, *riska* asupra omului. Apel. magh. *riska*[363] provine de la adj. slc. *ryšavý* „roşcovan, roşcat”. Antrop. *Ryš* este frecvent în Slovacia începând cu sec. al XIV-lea; 4. este posibil să provină din porecla/supranumele v.sl. *Рыжъко*, care are ca temă apel. *рыжij* „roşcat” (PZU, p. 485)[364]. E înregistrat, de mai multe ori, în localitatea transcarpatică Dragovo, la 1485: *Sandrinus Risko* (Mihályi, *Diplome*, p. 566); la 1504: *Nic. Pe. Risko*; la 1515: *Pe. Sim. Risko*, la 1542: *Ge. Rysko*, la 1550: *Ge. Risko* (Bélay, *Már.*, p. 168), iar, în Rona de Jos, apare atestat la 1679: *St., Volphg. Risko* (*Ibidem*, p. 185). Se întâlneşte în raioanele ucrainene Teaciv, Hust şi Mijhirea (cf. PZU, *loc. cit.*).

Róbu (RS).

Are la bază apel. rom. *rob* (de origine slavă); cf. şi bg. *Rob* (DNFR, p. 395).

Rochneán (RS). Se pronunţă *Rochn'án*.

Este un derivat de la n.top. *Rona* (mai exact din forma magh. *Rohna*, atestată în anul 1470 – Bélay, *Már.*, p. 185) + suf.

---

[362] Numele de familie *Riško* se întâlneşte în limbile slovacă şi bielorusă (cf. Knappová, p. 156; Sudnik, p. 39). De asemenea, este răspândit în sistemul antroponimic polonez, unde mai apar derivatele *Ryszkowicz* (înregistrat în anul 1425) şi *Ryszczuk*/*Ryszczyk* (cf. Rymut, *Nazwiska II*, p. 379), apud PZU, p. 485.

[363] În limba maghiară, *riska* înseamnă „vacă de culoare roşcată şi mică care dă foarte mult lapte” (cf. *** *Új magyar tájszótár* (red. princip. B. Lőrinczy Éva), vol. IV (N-S), Akadémiai Kiadó, Budapesta, 2002, p. 744).

[364] Explicând, cu o altă ocazie, n.pers. ucr. *Riško*, acelaşi P. P. Čučka afirmă că, cel mai probabil, acest nume are la bază apel. *rýžko* „roşcovan” (SOIU, p. 305).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

rom. (puţin probabil, ucr.) *-ean*. Menţionăm că locuitorii din Rona de Sus (și, într-o măsură mai redusă, cei din Rona de Jos) sunt numiţi de vecinii lor *rohnéni*/*rognéni* (cf. sg. *rohn'án*/*rogn'án*). Acest n.fam. este răspândit în mai multe localități ucrainene (și nu numai) din România, cu precădere în Ruscova. Nu e înregistrat în Ucr. Transc. (cf. PZU).

Róman (RS, Cr).

Reproduce n.calend. *Róman* (cu accent ucr. local). Întâlnit foarte rar, azi, ca prenume, *Roman* reproduce cognomenul lat. *Románus* < apel. lat. *romanus* „roman", un derivat adjectival de la n.top. *Roma* (cu forma de fem. *Romána*). Numele a pătruns în onomasticonul creştin prin cultul mai multor sfinţi şi martiri celebraţi atât de Biserica din Apus, cât şi de cea din Răsărit. Prin filieră grecească (*Romanos*), fostul cognomen ajunge la slavi, fiind folosit încă din secolul al XII-lea, mai ales la slavii de răsărit, unde era purtat de către mai mulţi cneji ai Haliciului (ca, de ex., *Roman I* – 1115-1173). La noi, *Roman* (cu o mare frecvență în toate ţările slave, în cele germanice şi, desigur, în cele romanice) e înregistrat, pentru prima dată, în documentele Ţării Româneşti în anul 1389 (până în anul 1500 erau atestaţi opt purtători ai numelui), însă acesta era mult mai prezent în Moldova şi Transilvania (DO, p. 331-332). În Ucraina, este înregistrat, în Luțk, la 1388: *...bratu Romanu* (SSUM II, p. 302), iar, în Maram. istoric, în localitatea Deseşti, la 1442: *Roman filius Brathul* (Mihályi, *Diplome*, p. 321); în Ternovo (raionul Teaciv), la 1465: *Roman* (Bélay, *Már.*, p. 166). Acest n.fam. este răspândit în raioanele ucrainene Vynohradiv, Hust, Teaciv, Irşava, Ujhorod, Mukacevo, Velykyi Bereznyi, Mijhirea şi Rahiv (cf. PZU, p. 488).

Róman–Cózma (LT).

Nume de familie compus din *Róman* (vezi n.fam. precedent) + *Cózma*. Acesta din urmă reprezintă varianta n. biblic *Cósma*, care continuă lat. *Cosmas*, *Cosmia*, *Cosmos*, fiind niște împrumuturi din onomastica grecilor şi corespondente

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

ale lui *Kosmas*, *Kosmia*, *Kosmos*. Etimonul lui *Cósma* este *Kosmas*, la origine, un hipoc. de la un compus mai vechi cu tema subst. *kósmos* (în greaca veche: „ordine” şi „ornament, podoabă”) sau vb. *koméo-o* („a împodobi”). Dintre cele trei nume greceşti, doar *Kósmos* a pătruns în onomasticonul creştin, prin cultul unui celebru medic martir din secolele III-IV, răspândindu-se atât în estul, cât şi în vestul Europei (DO, p. 111-112). Acest antrop. este atestat în localitatea Baia (jud. Suceava), la 1418: *...съ svoimi сны, съ Kozmoju...* (Costăchescu I, p. 126-127). În Maram. istoric, are mai multe înregistrări, prima fiind cea din localitatea Verhne Vodeane (Apşa de Sus), la 1423: *Kozma* (Bélay, *Már.*, p. 121). Astăzi, acest nume de familie nu mai este propriu ucrainenilor transcarpatici.

Romaniúc (RS, Cr). În Rona de Sus, se întâlnesc următoarele variante grafice: *Romaniuk*, *Romanuk*, *Romanyuc* şi *Romanyuk*.

Provine din antrop. *Roman* (vezi *supra*) + suf. ucr. *-juk*. N.fam. *Romaniuc* e atestat, în localitatea Bocicoiu Mare, la 1715: *Jo. Romanyuk* şi, în Iasinea, la 1720: *Jo. Romanuk* (Bélay, *Már.*, p. 129, 167). Azi, este răspândit atât în raioanele transcarpatice Rahiv, Teaciv, Hust şi Mijhirea (PZU, p. 489), cât şi în regiunea Cernăuţi (cf. SP, p. 305).

Românéscu (RS).

Este acelaşi cu *Romanéscu* (< antrop. *Roman* + suf. rom. *-esc(u)* – DNFR, p. 397).

Róstaş (Cr).

Suntem de părere că e o reproducere a n.fam. magh. *Rostás* (< apel. *rostás* „confecţioner de ciururi”), fiind folosit, la unguri, începând cu anul 1427 (Kázmér, *Régi*, p. 898). Iorgu Iordan îl pune în corelaţie cu apel. rom. *rostar* „numele a două unelte” al cărui sinonim poate fi *rostaş* (cf. *fluierar* – *fluieraş*) (DNFR, p. 398). O. Vinţeler afirmă că „poate fi legat de calul *rostaş*, cel din mijloc de la troică, cu atât mai mult cu cât numele este frecvent la rromi” (Vinţeler,

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărţii de Ştiinţă
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

p. 173), mai ales la cei din Ardeal. Este atestat, în localitatea Sighetu Marmației, la 1698: *Nic. Rostas* (Bélay, *Már.*, p. 199). Nu se întâlnește în Ucr. Transc. (cf. PZU).

Róşca (RS).

Este format de la apel. *roşcă* „persoană cu părul roşcat sau cu faţa roşcată”[365]; cf. n.top. *Roşca* (DNFR, p. 399). În Moldova, apare înregistrat, în Vaslui, la 1439: *...panъ Oana Roška hramatn(i)kъ s bratъ jeho* (SSUM II, p. 304), iar, în Maramureș, în localitatea Fereşti, la 1591: *Roska Janos*, și, în Rozavlea, la 1661: *Roska Jonucz* (Bélay, *Már.*, p. 140, 187). Antrop. *Roşca* este atestat și în Crăciuneşti, la 1673: *Mathe. Roska* (*Ibidem*, p. 161). În Ucr. Transc., e răspândit doar în localitățile Roztoka și Rahiv (cf. PZU, p. 491).

Rúdolf (Cr).

Continuă n.b. germ. *Rudolf*, compus din v.germ. *Hruod*[366]/ *Hrod* „faimă, glorie, renume” sau *Rad* „sfat” + apel. *Wolf* „lup”; cf. lat. *Rudolphus* (SSLI, p. 189).

Rus (Cr).

Ca multe alte nume, *Rus* e considerat în onomastica românească unul cu etimologie multiplă (DOR, p. 364-365; DNFR, p. 400; Vinţeler, p. 173). Însă, după cum constatase P. P. Čučka, numele are trei etimologii, fiecare putând fi adevărată, în funcţie de perioada apariţiei acestuia: 1. Este o continuare a n.b. v.sl. *Rusъ* < adj. invariabil *rus* „blond, roşcat, bălai” (PZU, p. 493, DNFR, p. 400)[367]. Prima ates-

[365] Apel. *roşcă* este sinonim cu *roşcovan* (primul „e ca şi necunoscut, pe când *roşcovan* e general”), însă, după cum afirmă Al. Graur, cel din urmă, adică *roşcovan*, nu este un derivat de la *roşcă*, ci „de la *roşcovă*, care are culoarea roşie, deşi asemănarea de formă cu adjectivul *roşu* e accidentală” (Al. Graur, *Alte etimologii...*, p. 74-75).

[366] Cf. https://www.onomastik.com/Vornamen-Lexikon/name_149_Rudolf. html (accesat la 11.04.2019).

[367] Această temă antroponimică (*rus*) a stat la baza formării numeroaselor derivate în onomastica slavă, iar, la unele popoare, ca, de exemplu, la sârbi, bulgari şi vecinii lor ea funcţionează şi ca n.pers. (cf. Ilčev,

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

tare a antrop. *Rus* apare în Polonia, într-un document din 1136, unde se vorbeşte de trei episcopi: *Zlauos*, *Ruz* şi *Sul* (cf. PZU, *loc. cit.*). Şi în Cehia, numele *Rus* a devenit popular încă în sec. al XII-lea (cf. *Ibidem*). 2. Poate avea ca temă vechiul etn. *rus*, cu care polonezii, slovacii, cehii, croaţii, sârbii, bulgarii, chiar şi românii, de demult şi până astăzi, îi numesc pe toţi slavii de est, mai ales pe ucraineni[368] (deosebindu-i astfel de ceilalţi slavi). Pe teritoriul Ucrainei, n.pers. *Rus* este fixat, la Lviv, începând cu anul 1408: *Rusъ Nikelь*, *Rusъ Hanko* (SOIU, p. 310). În Maramureșul istoric, antroponimul *Rus*, după cum reiese din documente, se folosea începând cu secolul al XVI-lea, fiind atestat, în localitatea ucraineană Seredne Vodeane (Apșa de Mijloc), la 1525: *Laz. Ruz*; în Moisei, la 1600: *Nic. Ruz*; în Budești, la 1604: *El. Ruz*, iar, la 1605, în: Bârsana: *Gr. Rusz*; Bocicoel: *Roman Rusz*; Dovhe: *Rusz Andreka*, *Prikop*; Breb: *Rusz Petre*; Rozavlea: *Rusz Jonucz*; Danylove: *Ge. Rusz*; Săpânța: *Ivon Michaila Rusz* (Bélay, *Már.*, p. 122, 175, 131, 123, 130, 136, 146, 187, 189, 193). La baza acestor antroponime, stă, fără discuție, etnonimul *rus*. Unul dintre motivele care ne-au determinat să facem această afirmație este acela că *valea Ruscovei* (înregistrată, la 1353, sub forma *Oroszviz* „apa rusului; apa rusească") apare, începând cu anul 1411, atestată ca *Rwsko* (Bélay, *Már.*, p. 188), fiind derivată de la etn. *rus* (prin care erau denumiți locuitorii Ucrainei Transcarpatice, ca parte a Statului Rús, a Rusiei Kievene, viitori ucraineni). Pentru populația Transilvaniei, etn. *rus* şi etn. magh. *orosz* (> n.fam. *Rus* şi, respectiv *Orosz*) au fost echivalente în secolul al XVII-lea (fără să excludem că acest lucru se întâmplase mult mai devreme, dacă ne

Rečnik, p. 432-433; DOR, p. 364-365; Grković, *Rečnik*, p. 171; Šimundić, *Rječnik*, p. 296-297).

[368] Românii din satele vecine cu cele ucrainene (şi, în general, maramureșenii) îi numesc pe ucraineni „ruşi" (şi, foarte rar, „ucraineni").

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

gândim că etn. *orosz* era folosit de către maghiari în secolul al XII-lea (vezi n.fam. *Oros*). Nu în zadar, după cum constatase lingvistul ucrainean P. P. Čučka, în anul 1715, conscriptorii din satele maramureşene Vadu Izei şi Rona de Jos au tradus n.fam. *Rusz* în *Orosz*[369], ca de exemplu: *Orosz (Rusz) Demian*; *Theod. Orosz (Rusz)* (PZU, *loc. cit.*). Dorim să precizăm că, în localităţile vecine cu satul Crăciuneşti, acest antroponim apare atestat în Lunca la Tisa, la 1672: *Rusz Miklos*; în Bocicoiu Mare, între 1672-1696: *Szasz Rusz* (Bélay, *Már.*, p. 173, 129); 3. Unele dintre n.fam. *Rus* de pe teritoriul României pot proveni de la apel. rom. *rus* „numele a două specii de insecte"; sau „porcuşor" (un peşte) (DNFR, p. 400). N.fam. *Rus* apare, atât în Ucr. Transc., într-o zonă restrânsă, mai exact în localităţile Veşkova şi Novoseleţea din raionul Vynohradiv, cât şi în Velykyi Bycikiv din Rahiv (cf. PZU, *loc. cit.*).

Ruscován (RS). Există varianta grafică, apărută sub influenţa limbii maghiare, *Ruszkovan*.

Acest n.fam. provine de la n.top. *Ruscova* + suf. ucr. *-an*. (Dacă sufixul era rom., atunci trebuia să fi existat forma *Ruscovean*). La rândul său, n.top. *Ruscova* < n.b. v.ucr./ v.sl. *Ruskó*[370] (< antrop. *Rus* – vezi *supra* – + suf. dim. *-k(o)*) + suf. pos. v.ucr. *-ov(a)*.

Rusnác (RS, LT, Cr). În toate cele trei localităţi, acest nume prezintă variante grafice: în Rona de Sus – *Rusneac* şi *Ruznak*; în Lunca la Tisa – *Rusneac* şi *Rusnak*, iar, în Crăciuneşti – doar *Rusznak*.

---

[369] Afirmaţia că *Rus* poate indica originea etnică numai după 1775 (făcută de N. A. Constantinescu) nu este deloc plauzibilă, cel puţin în această zonă a României (DOR, p. 364-365).

[370] *Ruskó* a funcţionat în Ucr. Transc. şi ca n.fam., fiind înregistrat la 1221 (PZU, p. 495). Pe teritoriul României, respectivul n.fam. este atestat, în localitatea Sighetu Marmaţiei, la 1673: *Ruszko Janos* (Bélay, *Már.*, p. 199) (deşi exista, cu mult înainte, ca n.pers., dovadă fiind top. *Ruscova*, înregistrat, la 1411, sub forma *Rwsko* – *Ibidem*, p. 188).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărţii de Ştiinţă
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Provine din etn. local *rusnák*[371] (în grafie rom., *rusnác*) „ucrainean" prin care ungurii, românii şi chiar unii dintre ucraineni îi numesc pe ucrainenii din zona Transcarpatică (în special), iar bulgarii, pe toţi slavii de est (PZU, p. 495). Este atestat în localitatea Iasinea, la 1672: *Olexa Rusnak*, iar, în Kvasy, între 1672-1679: *Ivan Rusznak* (Bélay, *Már.*, p. 166, 130). Azi, n.fam. *Rusnák* este răspândit în raioanele transcarpatice Rahiv, Teaciv, Hust şi Mijhirea (cf. PZU, *loc. cit.*)[372]. Şi în Maramureş, este viu termenul *rusnac* (cu pl. *rusnaci*) folosit, alături de apelativul *rus*, cu sensul de „ucrainean".

Rúszinka (RS). Se pronunţă *Rúsin'ko*.

Este o variantă locală maghiarizată a numelui *Rúsynko*, format din antrop. *Rusýn* + suf. ucr. *-k(o)*. Numele *Rusýn* poate proveni: 1. de la n.b. v.sl. *Rúsin/Rúsyn*[373] < adj. inv. *rus* „blond, roşcat" (vezi n.fam. *Rus*), care, la slavii de sud, se foloseşte şi azi ca n.pers. (PZU, p. 494); 2. de la etn. *rúsyn*, prin care, în Evul Mediu, popoarele Europei Centrale îi deosebeau pe slavii de est de varegi. Mai târziu, mai ales în perioada stabilizării numelor de familie, populaţia carpatică autohtonă (dolinenii) îi denumeau prin etn. *rúsyn* pe ucrainenii veniţi din Galiţia, adică pe huţuli şi pe boiki[374].

---

[371] De asemenea, în Ucr. Transc. (în raioanele Mijhirea, Mukacevo şi Teaciv), funcţionează şi n.fam. *Rusn'ák* (*Rusneac*), care are la bază apel. *rusn'ák* „ucrainean", acesta din urmă fiind folosit de către austrieci şi doar de unii dintre unguri şi slovaci (cf. PZU, p. 495). În afară de Ungaria, Slovacia şi Polonia, *Rusn'ák* este răspândit şi în Croaţia (cf. *Ibidem*).

[372] Alături de *Rusnák*, în Ucr. Transc., este prezentă și forma palatală *Rusn'ák*, în raioanele Mijhirea, Mukacevo și Teaciv (cf. PZU, p. 495).

[373] La polonezi, n.fam. *Ruszin* apare în documente, pentru prima dată, la 1343 (Rymut, *Nazwiska II*, p. 372). În Suceava, este atestat la 1456: *Po(p) Rusi(n) sъ svoi(m) s(ы)nom Bohdano(m)* (SSUM II, p. 308), iar, în Maram. istoric, în localitatea Koloceava, la 1585: *Nic. Ruzyn* și în Lupcea, la 1715: *Rusin Andri* (Bélay, *Már.*, p. 160, 172).

[374] P. P. Čučka, *Zakarpats'ki videtnonimni prizvyšča*, în „Pytann'a sučasnoji onomastyky", „Naukova dumka", Kiev, 1966, p. 130-131.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Nu credem că trebuie exclusă posibilitatea, aşa cum o face P. P. Čučka (cf. *Ibidem*), ca n.fam. *Rúsynko* să provină de la apel. *rúsynko* (< etn. *rúsyn* + suf. *-k(o)*), deoarece, la baza antroponimelor devenite nume de familie, pot sta cele mai diverse forme hipocoristice sau derivate atât de la nume de persoană, cât şi de la apelative. Astfel, era cu putință să circule în spaţiul slav de est supranumele *Rusynko* (< apel. *rusynko* „un *rusyn* mai mic, fiul celui supranumit *Rusyn*"). Apare înregistrat, în localitatea ucraineană Bystra, la 1618: *Ruszinko Denko* (*Ibidem*). N.fam. *Rúsynko*[375] este răspândit în raioanele ucrainene Vynohradiv, Mijhirea, Mukacevo şi Ujhorod, iar *Rusínko* – în Mukacevo, Vynohradiv, Teaciv și Mijhirea (cf. *Ibidem*).

Sabadóş (Cr). Apar variantele grafice *Sabados* şi *Sabadîş*.
Continuă n.fam. magh. *Szabodos* < apel. magh. *szabodos* (de origine slavă, *szabad* „liber, eliberat") „ţăran liber, eliberat" (Kázmér, *Régi*, p. 954)[376]. Este atestat, în satul ucrainean Lunca, între 1458-1459: *Jo. Zabados* (Bélay, *Már.*, p. 173). În localitățile maramureșene, l-am găsit înregistrat începând cu sfârșitul secolului al XVI-lea: în Iza, la 1600: *Fr., Paul., Pe. Zabados*; în Botiza, la 1661: *Szabados Kira*; în Iza, la 1664: *Kozak alias Szabados Janos* (Bélay, *Már.*, p. 156, 125, 171). În Ucr. Transc., acest n.fam. se întâlneşte în raioanele Hust, Irşava, Mukacevo şi Ujhorod (în funcţie de zona în care apare, acesta are accentul diferit: *Sabadóš* – în Mukacevo şi Irşava; *Sábadoš* – în Hust şi *Sabádoš* – în Ujhorod) (cf. PZU, p. 497).

Samandrúla (Cr). Apare varianta grafică *Samandrulă*.
Este format din antrop. *Semendria* (< **Simendru* < *Sinmedru* – DOR, p. 43, 144) sau *Sămedru*, *Sâmedru*, *Simi-*

[375] În Polonia, n.fam. *Rusinko* apare înregistrat începând cu secolul al XV-lea (PZU, p. 494).

[376] La unguri, antrop. *Szabodos* este atestat abia la 1469 (Kázmér, *Régi*, p. 954).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

driu[377] (toate hipoc. de la n.b. *Dumitru*) + suf. *-ul(a)*. În localitatea slovacă Kamionka, la 1772, este atestat numele *Szamandra* (PZU, p. 501). Azi, n.fam. *Samandrúla* este răspândit doar în localităţile Verhne Vodeane (raionul Teaciv) şi Velykyi Bycikiv (raionul Rahiv) – cf. *Ibidem*.

Sámbor (LT).

Poate să fie o continuare a n. v.sl. *Samborъ* (Svoboda, *Staročeská*, p. 97). Apare în monumentele scrise din Polonia, începând cu secolul al XII-lea (Rymut, *Nazwiska II*, p. 394, apud PZU, p. 501). P. P. Čučka afirmă că poate avea ca temă apel. ucr. *sámbir* „ramura salciei roşii" (PZU, *loc. cit.*). Totodată, nu excludem posibilitatea ca acest nume să fie format din v.ucr. *sam* + *bor* „doar/numai" + „pădure". Este frecvent doar în localitatea Luh (Lunca) din raionul Rahiv (cf. *Ibidem.*) (sat care, după cum am mai afirmat, până la începutul secolului al XX-lea, împreună cu Lunca la Tisa alcătuiau o singură unitate teritorial-administrativă).

Sárca (LT).

Reproduce n.fam. magh. *Szarka*, având la bază apel. magh. (de origine slavă) *szarka* „coţofană" şi fiind înregistrat, la unguri, în 1352 (Kázmér, *Régi*, p. 972)[378]. E posibil să fie un derivat din antrop. *Sara*, acesta reproducând forma de gen. a lui *Sar*[379] (< n.fam. magh. *Szár* < adj. magh. *szár* „1. gălbui, galben-strălucitor, roşcat; 2. chel, pleşuv" sau < apel. magh. *szár* „1. tijă; 2. codiță, coadă[380]) sau n.fam. pol. *Sar/ Sara* (< apel. pol. *sar* „ţap, masculul căprioarei") + suf.

[377] Ultimele trei forme sunt denumiri populare ale sărbătorii Sf. Dumitru, devenite şi n.pers. (DO, p. 141).

[378] N.fam. *Szarka*, cu cele 6.749 de ocurenţe în antroponimia Ungariei, apare cu următoarele variante grafice: *Szárka*, *Szaraka*, *Szaráka*; *Zarka* (cf. Hajdú Mihály, *op. cit.*, p. 324).

[379] *Sara* şi *Sar* au funcţionat în sistemul antroponimic al Ucr. Transc. şi ca n.fam. (PZU, p. 503).

[380] Cf. *** *Új magyar tájszótár* (red. princip. B. Lőrinczy Éva), vol. V (SZ-ZS), Akadémiai Kiadó, Budapesta, 2010, p. 52-53.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

-k(a) (PZU, p. 503). Comp. cu n.b. crt. *Sarka* sau *Sarko*, hipoc. de la *Cesar*, *Visarion* (*Ibidem*). Este atestat, în localitatea ucraineană Horincevo, la 1578: *Fr. Zarka* și *Jo. Szarka* și, în Săliștea de Sus, la 1638: *Mich. Szarka* (Bélay, *Már*., p. 144, 196). Este răspândit doar în localitatea Ujhorod (cf. *Ibidem*).

Sarváda (Cr). Există varianta grafică *Servada*.

Este, după cum afirmă P. P. Čučka (PZU, p. 503), o creaţie ucraineană, apărută ca urmare a desufixării antrop. magh. *Szárvádi* (< oiconimul *Szárvad* (localitate lângă Szolnok) + suf. magh. *-i*), fiind înregistrat, în documentele ungureşti, la 1378 (Kázmér, *Régi*, p. 973). N.fam. *Sarváda* se întâlneşte doar în localitatea Verhne Vodeane din raionul ucrainean Rahiv (cf. PZU, *loc. cit.*).

Sauleác (RS, Cr). În Crăciuneşti, apare şi forma ***Savleác*** care, de fapt, este cea normată în limba ucraineană.

Provine din antrop. *Sáva*[381] ori *Savló/Saul(Savul)*[382] (unde *v* este redat prin *u*, conform trăsăturilor dialectale) + suf. ucr. *-jak*. *Savló* (n.fam. în Ucr. Transc. – PZU, p. 498) < n.b. calend. ucr. *Savélij* (SUI, p. 320), căruia îi corespunde slc., ceh., rus. *Sául*[383] (Knappová, p. 162; SSLI, p. 195), iar *Sáva* reproduce n.calend. omonim, care poate fi: 1. varianta grafică a n.pers. *Sávvas* < grec. *Sabbas*, hipoc. de la *Sabbation* „de sâmbăta, născut sâmbăta”; 2. hipoc. de la *Savvatij*, *Savelij* < grec. *Sabellos* < apel. *sabellos* „sabin” sau din

[381] Acest antrop. are numeroare atestări pe teritoriul Maramureşului istoric: în Năneşti, la 1572: *Fedor Zawa*; în Ruske Pole, la 1581: *Gasp. Zawa*; în Sârbi, la 1604: *Mich. Zava* şi la 1621: *Szava Jonucz*; în Mara, la 1678: *Szava Jonucz* (Bélay, *Már*., p. 176, 211, 196, 197, 196).

[382] Şi *Savul* este înregistrat de foarte multe ori: în localitatea Lunca, la 1672: *Dzsurdzsu Szavul*; în Tribuşa, la 1680: *Szavul Paul*, iar, la 1689, în: Breb: *Rhisor Szavul*; Şugatag: *Truben Szavul* şi Oncești: *Szavul Thoder* (Bélay, *Már*., p. 173, 208, 147, 191, 214).

[383] Şi în Ucr. Transc., a existat n.fam. *Savul* < n.b. *Saul* (< grec. *Saoul* < v.ebr. *Šā'ūl* < apel. ebr. *šā'ūl* „rugat, dorit de Dumnezeu” – SUI, p. 320), cu prezenţa lui *v* protetic (PZU, p. 498).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

grec. *Saoul* (SSLI, p. 191) ori din *Sava* < n.pers. grec. *Sabbas* „locuitor al oraşului *Saba*; reprezentant al populaţiei sabilor Frihi, din Asia Mică" (SUI, p. 319). I. Iordan îl compară „pe *Sava* cu bg. *Sava* sau (şi) grec. *Savvas*" (DNFR, p. 406). N.fam. *Saul'ák* este răspândit în raionul ucrainean Rahiv (cf. PZU, p. 498).

Sauliúc (Cr). Există varianta grafică *Szauliuc*.

Reproduce varianta fonetică a n.fam. ucr. *Savl'úk*[384] (unde *v* este redat prin *u*, conform trăsăturilor dialectale transcarpatice), fiind format din antrop. *Savló*/**Sávul* (< n.b. ucr. *Savélij* – SUI, p. 320) sau *Sáva* (vezi n.fam. precedent) + suf. ucr. *-juk*. Apare înregistrat, în Bocicoiu Mare, la 1781: *Saul'ukъ Vasylъ* (PZU, p. 498). N.fam. *Savl'úk* se întâlneşte doar în localitatea Ujhorod (cf. *Ibidem*).

Sav (Cr).

Reproduce un hipocoristic al numelui *Sava* (vezi discuţia de la n.fam. *Suleác*). După cum afirmă N. A. Constantinescu, formele *Sav* şi *Săv* sunt frecvente în Ardeal (DOR, p. 142). I. Iordan îl compară pe *Sav(u)* cu bg. *Savo*; cf. n.top. *Sava* din Ardeal (DNFR, p. 406).

Săcálă (LT).

Poate fi o variantă fonetică a n.fam. *Sucală* < apel. *sucală* „unealtă folosită la prelucrarea lânii" (DNFR, p. 429; DOR, p. 378). Nu excludem posibilitatea ca acesta să aibă la bază verbul rom. *a sâcâi* (cf. *Păcală* < vb. a *păcăli*) sau ucr. *sukáty* „a suci, a răsuci, a toarce" (vezi n.fam. *Recálă*). Probabil, de la un astfel de antrop. provine și n.top. *Săcălăşeni* (jud. Maramureș).

Scarciúc (Cr). Apar variantele grafice *Scherciuc* şi *Scerciuc*.

Este posibil să fie o variantă fonetică (huțulă) a n.fam. ucr. *Skirčúk*, răspândit în raionul ucrainean Rahiv (cf. PZU, p. 520). *Skirčúk* este format din antrop. (chiar şi n.fam.)

[384] Comp. cu n.b. *Savlúk*, răspândit în Bielorusia (cf. Sudnik, p. 39) şi în Ucraina (cf. SUI, p. 320).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Skýrka (< antrop. *Skýra* sau < apel. boik. *skьíra* „piele” + suf. dim. ucr. *-k(a)*) ori *Škyrkó* + suf. ucr. *-juk* (*Ibidem*, p. 520). Comp. cu n.fam. *Škírka*, răspândit în regiunea Cernăuţi (cf. SP, p. 324).

Sedoreác (RS, Cr, LT). În Crăciuneşti, apar variantele grafice *Sedoriac* şi *Sedoriak*, iar, în Lunca la Tisa, *Szedoriak*. În graiul din Rona de Sus, se pronunţă *Sьidor'ák*.

Provine de la n.calend. *Sýdor*/*Sídor* + suf. ucr. *-jak*. Numele *Sídor* (atestat în Maramureş, în Vadu Izei, la 1605: *Roman Szidor*; în Năneşti, la 1689: *Homa Szidor* etc. – Bélay, *Már.*, p. 139, 176) este un hipoc. de la n.pers. *Isodor*; cf. rus., pol. *Sidor* – DNFR, p. 414). *Isodór* şi fem. *Isodóra* reproduc vechile nume greceşti *Isídoros* şi *Isidóra*, compuse din *Isis* „zeiţa naturii şi a fecundităţii” la egipteni şi *dorón* „dar”, însemnând „dar al lui Isis”. Aceste nume greceşti au fost purtate şi de către creştinii primelor secole ale erei noastre, intrând în onomasticonul sacru şi devenind, astfel, calendaristice. Ele pătrund prin intermediar slav (fiind înregistrate, în lb. srb.-crt., la 1423, iar, în cea ucr., la 1437) şi la români, unde apar atestate începând cu anul 1600 formele: *Sidor*, *Sidorie*, *Isădor*, *Sădor*, *Sâdor* (DO, p. 235-236; SSLI, p. 123). Astăzi, forma normată în lb. ucr. este *Sýdir*[385]. N.fam. *Sedoreác*, atestat la 1787, este răspândit, azi, doar în raionul ucrainean Rahiv (cf. PZU, p. 512).

Semcóvici (Cr). Se întâlnesc variantele grafice *Semkovics* şi *Szemkovics*.

E un derivat din antrop. *Semkó*[386] (< n.pers. ucr. *Semén*[387] + suf. ucr. *-k(o)*) + suf. ucr. *-ovyč* (ucr. dial. *-ovič*). N.pers.

[385] De la un astfel de antrop. s-a format şi n.top. *Sьidoróvec*, înregistrat în Rona de Sus.

[386] *Semkó* funcţionează şi azi, în Ucr. Transc., ca n.fam. (cf. PZU, p. 508), având mai multe atestări în regiune: în localitatea Tiuşka, la 1655: *Szemko Rurillovicz*; în Dilove, la 1673: *Szemko Fodor*; în Kvasy, la 1678: *Orosz Szemko* (Bélay, *Már.*, p. 209, 140, 130) etc.

[387] De la n.pers. *Semen* s-a format și antrop. *Senkó*, atestat în localitatea Bocicoiu Mare, la 1489: *Ge. Zenko* (Bélay, *Már.*, p. 127).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Semén continuă n.calend. ucr. omonim (răspândit şi azi în unele localităţi ucrainene din România) < n.pers. grec. *Symeón* sau lat. *Simeón* < v.ebr. *Šĕim'ōn* (*Simeón*) „Dumnezeu aude/a auzit"; cf. v.sl. *Simeonъ* (SUI, p. 331). N.ebr. *Simeón* (care are la bază vb. *shama* „a auzi, a îndeplini"), ca şi alte nume biblice, a intrat în Europa prin intermediar grecesc, însă, în toate textele evanghelice, alături de forma ebr. *Simeón* (purtată de numeroase personaje ale Vechiului şi Noului Testament) apare şi grec. *Simon* (purtat de numeroşi călugări). Acest lucru se explică prin apropierea ebr. *Simeón* de numele v.grec. şi frecvent *Simon*, la origine, un supranume ce avea ca temă adj. *simós, simé, simón* „cârn". Cele două nume sunt confundate încă în slava comună, unde apar *Simonu, Sumeonu, Semeonu*, fără a fi continuată distincţia dintre personaje. În limbile slave de est, după cum afirmă Cr. Ionescu, se ajunge la forma *Semén*, unde primul *e* este cel vechi, comun bulgarei, iar al doilea a apărut ca urmare a reducerii diftongului *-eo-* (DO, p. 348). N.fam. *Semkovyč* este înregistrat, în Iasinea, la 1696: *Jo. Szemkovicz* (Bélay, *Már.*, p. 167). Azi, n.fam. *Semkovyč* nu mai este viu în Ucr. Transc. (cf. PZU, p. 508), dar este răspândit în regiunea Cernăuţi (cf. SP, p. 320).

Semeniúc (RS, Cr). În Rona de Sus, apar variantele *Semeniuk, Szemeniuk* şi *Szemenyuk*.

Este un derivat din antrop. (n.b. ori n.fam.) *Semén* (vezi numele precedent) + suf. ucr. *-juk*. Se întâlneşte în raionul ucrainean Rahiv (cf. PZU, p. 508).

Semeniúc–Vodníţchi (RS).

N. de fam. compus din *Semeniúc* (vezi numele precedent) şi *Vodníţchi*, un catoiconim provenit de la n.top. *Vod'ané* (< apel. ucr. *vod'anýj (-a, -e)* „de apă, plin cu apă") + suf. ucr./(puţin probabil, pol.) *-yc'k(yj)/-icki* „originar din localitatea *Vodeane*" (raionul Rahiv).

Séndelschi (RS).

E format de la n.top. magh. *Szendi*, atestat şi ca antroponim la 1333 (Kázmér, *Régi*, p. 992), + suf. ucr./pol. *-s'k(yj)/-ski*.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărţii de Ştiinţă
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Sfâşie (RS).

Cu siguranță, la origine, este o poreclă, având la bază vb. *a sfâşia*. Nu l-am găsit înregistrat în niciuna dintre lucrările de specialitate consultate.

Sicóe (LT).

Este format cu ajutorul suf. rom. *-oe*[388] de la tema (sau chiar supranumele) *Sic*, extrasă din *Sica*, *Sică*, care pot fi hipoc. fie de la *Nastasica* < *Anastasia* sau *Tase* < *Anastasie* (< n.pers. grec. *Anastásius* < apel. grec. *anástasis* „înviere (din moarte)", consacrat de Biserică pentru învierea lui Christos – DO, p. 32), fie de la *Sică* < *Tăsică* < *Tănăsică* < *Atanasie* (< grec. *Athanásios* < apel. *athánatos* „nemuritor", compus din *a-* „lipsit de" şi *-thánatos* „moarte", iar fem. *Atanasia* < grec. *Athanasia* < apel. grec. *Athanasía* „nemurire" – DO, p. 53). Astăzi, n.fam. *Sicoe* are cea mai mare frecvență printre moţi (cf. DOR, p. 458). I. Iordan îl pune, inutil, în corelaţie cu germ. *Sikoe*, în timp ce pe *Sica* şi *Sică*, pe bună dreptate, îl dă ca hipoc. de la *Tase* < *Anastase* (DNFR, p. 414).

Sórban (LT). Se pronunţă *Šórban*.

După cum afirmă P. P. Čučka, n.fam. *Šórban* este o variantă fonetică a n.fam. ucr. *Ščerbán* (vezi *infra*). Este atestat, în localitatea ucraineană Cerna, la 1574 (PZU, p. 631), iar, ca n.top. apare, în Sighetu Marmației, la 1671, *Sorbán mező* (Bélay, *Már.*, p. 200). Astăzi, este răspândit doar în raionul ucrainean Rahiv (cf. PZU, p. 631).

Spivaliúc (LT).

Are la bază apel. *spívalo* (neatestat – cf. PZU, p. 530) „cel care cântă" < vb. *spiváty* „a cânta", putând aparţine cate-

[388] Sufixul *-oe* (la fel ca *-oie*), de origine slavă, a pătruns în onomastica românească împreună cu numele slave de tipul *Bigoie*, *Budoie*, *Dobroie* etc. După cum afirmă Emil Petrovici, suf. slav *-oje* (ca şi *-oe*) derivă hipoc. de la prima silabă a unui nume slav întreg, ca de ex.: *Dragoje* < *Dragomir* (E. Petrovici, *Sufixul -oiu (-oñu) în onomastică*, în DR, V, 1927-1928, p. 577, apud DOR, p. LXIII).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

goriei acelor n.fam. (inițial, supranume) care indică tipul „ocupaţiei” la fel ca *píhalo* (< vb. *picháty* dial. „a bate”), *cókalo* (< vb. *cókaty* „a ţăcăni, a răpăi, a ticăi”), *mastýlo* (< vb. *mastýty* „a zugrăvi, a vopsi”), *krutýlo* (< vb. *krutýty* „a învârti”), *kúkalo* (< vb. *kúkaty* „a cânta precum cucul”), *kryšýlo* (< vb. *kryšýty* „a toca, a tăia mărunt”), *bazíkalo* (< vb. *bazíkaty* „a pălăvrăgi, a îndruga”), *corkótalo*, *púhalo*, *n'úchalo* etc. N.fam. *Spival'úk* apare doar în localitatea ucraineană Dilove din raionul Rahiv (cf. *Ibidem*).

Stan (RS, Cr). În Rona de Sus, există varianta grafică maghiarizată *Sztan*.

Continuă n.b. v.sl./v.ucr. *Stan*, care a apărut în urma trunchierii numelor slave compuse de tipul *Stanislav*[389], *Stanimir*[390] (PZU, p. 531). Sensul radăcinii *Stan-* este acela de „stabilitate, statornicie, siguranță, tărie, fermitate” (SOIU, p. 327). Prezintă numeroase atestări[391] în Maram.: în Strâmtura la 1326: *fily Sten = Stzán*; în Sarasău, la 1345: *Staan (és fia) Myk*; la 1360: *Staan filius Gurhes* și la 1380: *Stan*; în Ieud, la 1419: *Staan filius Iwan* (Mihályi, *Diplome*, p. 6-8, 20, 48-49, 80, 245); în Uhlea, la 1409: *Sthan* (Bélay, *Már.*, p. 209) și altele. Azi, n.fam. *Stan*[392] este răspândit în raioanele transcarpatice Teaciv şi Rahiv (cf. PZU, p. 531).

Stănílă (RS).

Este un derivat din antrop. *Stan* + suf. rom. *-il(ă)*; cf. şi n.top. *Stănila* (DNFR, p. 424).

---

[389] *Stanislav* a fost numele purtat de unul dintre fiii cneazului Volodymyr Sveatoslavyč (960/963-1015).

[390] Acest antrop. este înregistrat în dicționarul lui N. M. Tupikov (p. 371) la 1176. Vezi și Ilčev, *Rečnik*, p. 463; Grković, *Rečnik*, p. 175; Knappová, p. 167.

[391] Prima atestare documentară a n.pers. *Stan* apare la 1216: *Rodum et Stanum*, în comitatul Bihar din nordul Ungariei (SOIU, p. 327). Menționăm, aici, că, în Rusia Kieveană, a existat un cneaz (prezent în letopisețe) pe nume *Stanislav* (*Ibidem*).

[392] După cum constată P. P. Čučka, de la numele *Stan* s-a format toponimul *Stanovo* (raionul Mukacevo), înregistrat la 1364 (*Ibidem*).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Stúleanec (RS). Există varianta grafică *Ştuleanec*.

Structura morfologică a numelui este slavă, formată din suf. ucr. *-yk*, adăugat la tema *Stúl'ean*, care provine, probabil, de la vb. local *stulýty* „a ascunde", cu participiul *stýl'anyj*, ca şi alte astfel de nume, ca, de ex., *Krýšenyk* < vb. local *krьšýty*, *krьšénьij* „a sfărâma, a toca", răspândit în Ucr. Transc. (cf. PZU, p. 306). Nu l-am întâlnit în lucrările de specialitate consultate.

Surdúc (RS, Cr, LT). În Rona de Sus, există variantele grafice *Szurduc* şi *Szuduk*.

Poate fi o formaţie ucraineană care are la bază antrop. rom. (atestat ca n.fam. în DOR, p. 378) *Surd*/*Surdu* (< apel. rom. *surd*) + suf. ucr. *-uk*. Însă P. P. Čučka este de părere că provine de la oiconimul maramureşean *Súrdok* (cf. numeroasele n.top. *Surduc* de pe teritoriul României)[393], cu ajutorul căruia ungurii denumesc localitatea Strâmtura (PZU, p. 540), înregistrată, la 1326, ca *Terra Zurduky* (Mihályi, *Diplome*, p. 6), iar, la 1407, *Zwrduk* (Bélay, *Már.*, p. 202). Apare atestat, în Rozavlea, la 1680: *Szurduky Ivan*; *Szurdy Jonas* (Bélay, *Már.*, p. 187), fiind răspândit doar în localităţile transcarpatice Luh şi Velykyi Bycikiv din raionul Rahiv (cf. PZU, p. 540).

Súrlea (RS).

Este un nume (inițial, o poreclă) format de la apel. *súrlă* „un instrument de suflat" (DNFR, p. 430) + suf. *-ea*.

Szálca (Cr). Se pronunţă *Sálka*.

Reproduce n.fam. magh. *Szalka* (< apel. *szálka* „surcea, aşchie, schijă; bolţ; aristă (mustaţa de la cereale, în special,

[393] Toponimul *Surduc* (al cărui corespondent ucr. este *Hluchýj*) face parte din aceeaşi familie semantică cu *Strâmtura, Cleniţa* etc. (cf. Iorgu Iordan, *Toponimia românescă...*, p. 131). La baza n.top., stă apel. *surduc*, un regionalism cu sensul de „coastă răpoasă şi pietroasă; vale strâmtă cu versante repezi şi prăpăstioase" (cf. Gh. Bulgăr, Gh. Constantinescu Dobridor, *Dicţionar de arhaisme şi regionalisme*, Editura Saeculum, I.O., Bucureşti, 2000, p. 455), care a fost apropiat de trc. *surduk* şi de magh. *szurdok* (cf. *** *Dicţionarul limbii române moderne*, Bucureşti, 1958, p. 824).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

la porumb)", atestat la 1415 (Kázmér, *Régi*, p. 964)[394]. Din cauza grafiei şi a pronunţiei, este puţin probabil ca *Szalca* să fie o variantă a n.fam. *Salcă* sau o continuare a vreunui supran. care are ca temă apel. rom. *salcă* „variantă regională a *salciei*" (DNFR, p. 404). Este înregistrat, în localitatea Synevyr, la 1605: *Szalka Gergelli*; în Novobarovo, la 1676: *To. Szalka*, iar, în Rona de Sus, la 1684: *Molnar Iva, Szalka* (Bélay, *Már.*, p. 200, 210, 186).

Szeibert (LT). Se pronunţă *Šájbert*.

Continuă n.fam. germ. *Seibert/Siebert(h)/Seubert*, format de la subst. compus *Siegbert* (v.germ. *Siguberaht* < apel. *Sieg* „victorie') + adj. *beraht* „luminos, strălucitor"[395].

Şánta (Cr). Apare varianta grafică *Santa* (cu frecvenţă mai mare decât *Şanta*).

Redă n.fam. magh. *Sánta* (< apel. magh. *sánta* „şchiop; cu mers greoi") atestat la 1387, fiind, la origine, o poreclă (Kázmér, *Régi*, p. 911-912)[396]. De asemenea, acest nume ar putea avea la bază apel. ucr. *šánta* „mentă sălbatică, de pisică (*Nepeta Catartica*)" (PZU, p. 617); buc. *šánta* „plantă sălbatică folosită pentru baia copiilor" (BuHov, p. 656) sau apel. *šánta* „cartea de la jocul de cărţi". Comp. cu crt. *Šanto*, hipoc. de la n.b. *Aleksandar* sau cu slc. dial. *šanta*

---

[394] Pare să fie același cu n.fam. *Sálko* (răspândit în raioanele transcarpatice Vynohradiv, Hust şi Teaciv – cf. PZU, p. 501). Referitor la cel din urmă, P. P. Čučka, pe lângă etimologia de mai sus, mai propune încă una, şi anume că ar proveni de la n.b. sl.-sud sau pol. *Salko*, care ar corespunde numelor *Salamon* sau *Aleksandar* (*Ibidem*). Numele respective se întâlnesc atât la bulgari şi sârbi (cf. Šimundić, *Rječnik*, p. 451, 550; Ilčev, *Rečnik*, p. 438), cât şi la polonezi (cf. Rymut, *Nazwiska* II, p. 391).

[395] Friedrich Kluge, *Eymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache*, De Gruyter Verlag, Berlin, 2002, p. 824. De la purtătorii acestui nume, am înregistrat următoarea explicație: „e format din *szei* (< verbul v.germ. *szei* «a fi») + *berht* «strălucitor»", fiind, probabil, o etimologie populară.

[396] Astăzi, în antroponimia ungară, n. fam. *Sánta* (cu 7.029 de apariții) are următoarele variante: *Sántha*; *Santa*, *Santha*; *Santo*, *Santó*, *Santhó* (cf. Hajdú Mihály, *op. cit.*, p. 303).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

„prostie, tâmpenie” (PZU, *loc. cit.*). N.fam. *Şanta* este atestat, în Vişeu de Sus, la 1549: *Andr. f. Ge. Santha*; în localitatea Ruske Pole, la 1550: *St. Santa*; în Bocicoiu Mare, între 1572-1578: *Phil., Rel. Teod. Santa (Santha)* (Bélay, *Már.*, p. 219, 211, 128). Astăzi, este răspândit în raioanele ucrainene Irşava, Mukacevo şi Velykyi Bereznyi (cf. PZU, *loc. cit.*).

Şataniúc (RS). Există varianta grafică *Sataniuc*.

Este format din antrop. ucr. *Šátan* (care funcţionează ca n.fam. în Ucr. Transc. – cf. PZU, p. 618) < apel. ucr. dial. *šátan* „diavol, drac” (Hrinčenko IV, p. 487) + suf. ucr. *-juk*. Referitor la *Šátan*[397], pe lângă explicaţia de mai sus, P. P. Čučka afirmă că acesta ar putea putea proveni de la n.b. sl. de sud *Šata* sau *Šato* (care sunt hipoc. de la *Aleksandar*, *Šakoje*) + suf. ucr. *-an* (PZU, *loc. cit.*). N.fam. *Şataniuk* nu este propriu antroponimiei Ucr. Transc.

Şcerbán (Cr).

N.fam. *Ščerbán* este derivat fie din antrop. *Ščérba* (< adj. v.sl. *ščьrb* „ciobit, ştirb” – PZU, p. 639) + suf. *-an*, fie de la apel. *ščerbán* „vas cu marginea ciobită” (Hrinčenko IV, p. 524). Este posibil ca n.fam. *Ščerbán* să fie o variantă fonetică a n.fam. rom. *Şerban* (< antrop. *Şerba* + suf. *-an*, unde *Şérba*[398] poate avea la bază apel. rom. *şerb* „iobag, ţăran aservit, rob”); cf. şi n.top. *Şerbanul* (DNFR, p. 433). N.fam. *Şerban* apare înregistrat, în Călineşti[399], la 1604: *Dan. Serban* (Bélay, *Már.*, p. 159). Este răspândit în raioanele transcarpatice Rahiv, Hust, Mukacevo, Irşava şi Vynohradiv (cf. PZU, p. 639).

---

[397] Antrop. *Šátan* este atestat, în Dibrova (localitate aflată la graniţa cu România), la 1648: *Mate. Satan*, azi fiind răspândit în satul Zariciovo (aflat la graniţa cu Slovacia) din raionul Perecyn (cf. PZU, p. 618).

[398] N.fam. *Şerba* este înregistrat în Maram., în localitatea Călineşti, la 1550: *Jo. Serba* şi la 1651: *Serba Griga*; în Berbeşti, la 1689: *Serba Nestefie* (Bélay, *Már.*, p. 159, 125).

[399] În această localitate (ca şi în cele învecinate), chiar şi astăzi, n.fam. *Ščerba*/*Šerba* au o frecvenţă ridicată.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Şevéra (RS).

Continuă n.fam. pol. *Szewera* sau *Szęwiera*, care provin de la n.calend. lat. *Severus* < apel. lat. *severus* „1. aspru, sever, drastic; 2. respectat, stimat, onorat” (Rymut, *Nazwiska* II, p. 411, apud PZU, p. 620), corespondentul rom. *Severin*, sau a ucr. *Severyn*. N.fam. *Şevera* apare atestat, în localitatea Iza, la 1600: *Bricc. Severe* și în Uhlea, la 1605: *Mart. Severe* (Bélay, *Már.*, p. 156, 210). Astăzi, este răspândit în raioanele ucrainene Svaleava, Irşava, Mukacevo, Vynohradiv şi Hust (cf. PZU, *loc. cit.*).

Şípoş (RS).

Reproduce n.fam. magh. *Sípos* < apel. magh. *sipos* „fluierar” (DNFR, p. 434); „muzician care cântă la un instrument de suflat”, fiind înregistrat între 1222-1227 (Kázmér, *Régi*, p. 937)[400]. Puţin probabil, după cum afirmă P. P. Čučka, ca respectivul nume să provină de la apel. ucr. *šípoš* „un tip de instrument muzical”[401] (PZU, p. 627). Antrop. *Şipoş* este atestat: în Breb, la 1442: *Danch Sypus*; în Sokyrnyţea (raionul Hust), la 1542: *Jo. Sipos* și la 1580: *Laur. Sipos*; în Sarasău, la 1550: *Ge. Sypos*; în Hărnicești, între 1571-1574: *Dem. Sypos*, iar, în Rona de Sus, la 1684: *Sipos Timko* (Bélay, *Már.*, p. 146, 194, 194, 145, 186) etc. Azi, este frecvent în raioanele ucrainene Vynohradiv, Perecyn şi Velykyi Bereznyi (cf. PZU, *loc. cit.*).

Şmuleác (LT, Cr, RS). Apare cu următoarele variante grafice: *Smuleac*, *Şmuliac* şi *Smulyac*.

Este format de la n.b. evr. *Šmul'*[402] (care a circulat şi în satele ucrainene din România şi căruia îi corespunde n. creştin *Samuil*) + suf. ucr. *-jak*; cf. ucr. *Samíjlo* (SUI, p. 322), rus.

---

[400] În sistemul antroponimic al Ungariei, *Sipos* este un n.fam. cu frecvență medie, cu cele 21.622 de apariții, având 3 variante grafice, *Sípos*, *Siposs* și *Syposs* (cf. Hajdú Mihály, *op. cit.*, p. 310).

[401] Cf. Hrinčenko IV, p. 405.

[402] În antroponimia Ucrainei, sunt destul de frecvente şi formele *Šmújlo*, *Šmúlyk* (cf. SUI, p. 323).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Samuíl (SSLI, p. 193), magh. *Sámuel* (Kázmér, *Régi*, p. 910), rom. *Samuel*. Acesta e un nume teoforic frazeologic, ce provine de la n.pers. grec. *Samouél* < v.ebr. *Šĕmū'el*, compus cu elementul final *-el* (care este prescurtarea de la *Elohim* „Divinitate"). Una dintre interpretările numelui ar fi apropierea primei sale părţi de vb. *shaal* „a cere". Însă, în secolul al XX-lea, a apărut o altă interpretare, în care prima parte a numelui este legată de ebr. *shem* „nume", fiind explicată întreaga formaţie prin „*El* este (cel care a dat) *numele*" (DO, p. 340) sau prin „*numele* (*šem*) este *Dumnezeu*" (SSLI, p. 193) ori prin „*numele* lui *Dumnezeu*" (SUI, p. 323). N.fam. *Şmuleác*[403], atestat în localitatea Iasinea, la 1787, este răspândit în localităţile Luh, Velykyi Bycikiv şi Kosivska Poleana din raionul Rahiv (toate situate de-a lungul graniței cu România) (cf. PZU, p. 630).

Şofinéţ (LT, RS). În Lunca la Tisa, apare varianta grafică *Şofineţi*.

Reproduce n.fam. ucr. *Šofynéc'*, care, după cum afirmă P. P. Čučka, este o creaţie ucraineană derivată cu ajutorul suf. ucr. *-ynec'* de la aceeaşi temă *Šofa-*, ca rom. *Şofan*, înregistrat în DNFR, p. 435 (PZU p. 632). Totuşi, credem că poate avea la bază n.f. magh. *Zsófi* (< n.pers. grec. *Sophia* < apel. grec. *sophia* „înţelepciune"), cu varianta fonetică locală *Šófi* (atestată, la unguri, în 1564: *Sóphi* şi în 1574: *Soffi* – Kázmér, *Régi*, p. 1170), împrumutată de la aceştia şi cunoscută ucrainenilor transcarpatici. Astfel n.fam. *Şofineţ* este format fie din antrop. *Šófyn* (< n.f. *Šofi* + suf. pos. ucr. *-yn*) + suf. ucr. *-ec'*, fie de la n.f. *Šofi* + suf. ucr. *-ynec'*. N.fam. *Šofynec'* se întâlnește doar în localitatea Teacivski Lazy din raionul Teaciv (cf. PZU, p. 632).

Şofrónici (RS). În graiul transcarpatic din Rona de Sus, se pronunţă *Šofrónыč*.

[403] I. Iordan compară n.fam. *Şmuleac* cu pol. *Smolak*, care însă are cu totul alt sens (DNFR, p. 435).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

E format de la n.pers. *Šofrón*[404] + suf. ucr. dial. *-ič* (cf. ucr. lit. *-yč*). Numele *Şofrón*[405] este unul calendaristic, folosit, astăzi, mai rar, ca prenume. *Şofronie* cu fem. *Şofronia* reproduc n.pers. grec. *Sophronios*, fem. *Sophronia*, nume mai nou apărute pe baza v. grec. *Sóphron* (înregistrat încă în secolul al V-lea î.Cr.) < adj. grec. *sóphron* „înţelept, cu minte sănătoasă". În era noastră, acest nume pătrunde în onomasticonul creştin, răspândindu-se în întrega Europă. La noi, apare, pentru prima dată, în documentele Ţării Româneşti, începând cu anul 1400, fiind atestate mai apoi forme precum: masc. *Sofronea*, *Sofron*, *Frone(a)*, *Şofron*, *Şofronea* şi fem. *Sofronia*, *Sofronica* etc. (DO, p. 352); cf. rus. *Sofrón*, *Sofrónij* (SSLI, p. 205) şi ucr. *Sofrón*, *Soprón* (SUI, p. 345). Nu l-am reperat în niciun studiu dedicat numelor de familie, ceea ce ne face să afirmăm că este un nume de familie cu frecvenţă scăzută, apărut (sau care mai circulă) doar în sistemul antroponimic al localităţii Rona de Sus.

Ştefán (LT, Cr). Se pronunță și *Štéfan*.

Ştefan e un n.calend. vechi, răspândit şi des folosit în toate regiunile României. Continuă grec. *Stéphanos* < apel. grec. *stéphanos* „coroană, cunună (de flori), cerc" (DO, p. 345), purtată de către învingători". În istoria românilor, este un Nume cu rezonanţă. Forma normată în lb. ucr. este *Stepán*, însă, în unele zone ale Ucrainei, există variantele *Štefán* şi, mai rar, *Štéfan*. Apare înregistrat, în Akna Rahó (azi, în structura localităţii Rahiv[406]), la 1672: *Stephan Jur*; în Solotvyno, la 1673: *Jac. Stephan*; în Dilove, la 1715: *Alex.*

[404] Acest antrop. este atestat, în localitatea Bocicoiu Mare, la 1605: *Sofron, 2 St. Rad*; în Seredne Vodeane, la 1624: *Chira, Sofrony Ruz*; în Berbeşti, la 1689: *Sofron*; iar Rona de Sus, la 1680, apare forma *Sofranul Mihaly* (Bélay, *Már.*, p. 130, 122, 125, 186).

[405] N.fam. *Şofron* este explicat de către I. Iordan, în mod eronat, ca având la bază apel. *şofron*, variantă a lui *şopron*, fără să arate că acesta este o formă a unui nume calendaristic (DNFR, p. 435).

[406] Cf. Sebestyén Zsolt, p. 15.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Steffan (Bélay, *Már.*, p. 182, 201, 140). Azi, este frecvent în localitățile transcarpatice Mala Kopanea, Vynohradiv și Hust (cf. PZU, p. 634).

Ştefánca (RS).

Are la bază n.pers. ucr. dial. *Štefán* (< rom. sau slc. *Ștefan*, *Štefan*) + suf. ucr. *-k(a)*. Totodată, este posibil să fie o variantă a n.fam. *Štefánko*[407] (o formă alintătoare) < *Štefan* + suf. *-k(o)*. Forma *Ştefanca* nu este înregistrată în lucrările de specialitate ca n.fam., însă întâlnim variante, precum *Ştefancu* și *Ştefanco*. Este atestat, în localitatea Iasinea, la 1715: *Stephanka Jen(u)doka* (Bélay, *Már.*, p. 167). Apare înregistrat și la N. A. Constantinescu (DOR, p. 155), la n.f. derivate de la *Ştefan*, fiind atestat, în Moldova, la 1764.

Ştеliác (Cr, RS).

Este format din antrop. *Štél'a* (< apel. ucr. *štyl'* „una din bâtele de lemn pe care se duc căpițele de fân; bode" – Hrinčenko IV, p. 513; „toporişte; mânerul îmblăciului"[408] – BoHov II, p. 389) + suf. ucr. *-jak*. De asemenea, mai poate fi derivat de la apel. srb.-crt. *štíl'a* „un fus mare" (cf. PZU, p. 634). Nu am găsit înregistrat acest n.fam. în nicio lucrare de onomastică (cf. PZU; SP; Red'ko, *Sučasni*; Chudaš), ceea ce ne face să afirmăm că este, ca multe alte nume, o creație ucraineană locală.

Şteţ (RS).

Continuă n.fam. ucr. *Štec'* (< n.b. *Štec'*, hipoc. de la *Štefán* sau *Stepán*), care apăruse, după cum constată P. P. Čučka, în urma depalatalizării lui /c'/ sub influenţa limbilor vecine, cărora nu le este propriu fonemul palatal /c'/ (PZU, p. 635). E atestat de mai multe ori: în localitatea Berbești, la 1442, 1443 și 1450: *Steczk; Stechk/Steechk; Ztheczk*[409] (Mihályi,

[407] Este frecvent în raioanele transcarpatice Irșava și Vynohradiv (cf. PZU, p. 634).

[408] Cf. D. Ucr.-Ro., p. 845.

[409] În *Diplomele maramureșene...*, *Stecz* și *Steczk* (cu diferite alte variante) reprezintă același nume (cf. Mihályi, *Diplome*, p. 501, 622).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Diplome, p. 320-321, 321, 353); în Novobarovo, la 1462: *Stech*; în Bila Țerkva (Biserica Albă), între 1462-1469: *Jo. Pousa (Paska), Stecz* (Bélay, *Már.*, p. 210, 139); în Berbești, la 1470: *Stecz* (Mihályi, *Diplome*, p. 501) și la 1542: *El., Nic. Sthecz (Stecz, Zthecz)*; în Vișeu de Jos, la 1542: *Jo. Stecz* (Bélay, *Már.*, p. 124, 219). Formele proprii sistemului antrop. rom. *Steț*, *Steţu*; *Steţcu* (< ucr. *Stécko*) sunt de origine ucraineană (DOR, p. 155; DO, p. 361). N.fam *Štec* este frecvent în raioanele ucrainene Mukacevo, Svaleava și Vynohradiv, iar *Štec'* apare în Teaciv, Hust, Perecyn, Ujhorod, Mukacevo, Vynohradiv şi Irşava (cf. PZU, *loc. cit.*).

Taficiúc (RS).

Este varianta fonetică a n.fam. ucr. *Tafijčuk* < n.b. *Táfij* (< hipoc. de la *Jevstáfij*, formă uzuală/populară a numelui, normat, în lb. ucr., *Ostáp*) + suf. ucr. *-čuk*. N.b. *Jevstáfij* ca și *Jevstáchij* < n.pers. grec. *Eustathios* < apel. grec. *eusthathēs* „durabil, rezistent; puternic; sănătos; vesel” (SUI, p. 275). N.fam. *Tafijčúk* şi *Tafičúk* sunt răspândite în raionul ucrainean Rahiv (cf. PZU, p. 546).

Tamáş (Cr). Există variantele grafice *Tamas* şi *Tomas*.

Reproduce n.fam. magh. *Tamás*[410] (< n.b. magh. *Tamás* „Toma”); cf. *Tamas*, *Tămaş*, *Tamaş*, *Tomas*; cf. şi n.top. *Tamaşi* (DNFR, p. 441). Nu este exclus, mai ales datorită variantelor grafice, să fie o continuare a n.b. calend. ucr. *Tómaš*, normat, în lb. ucr., *Chóma* (cf. rom. „Toma”) (SUI, p. 400). Numele *Toma* reproduce grec. *Thomás*, al cărui purtător era unul dintre cei doisprezece apostoli şi care, în textul evanghelic, poartă numele dublu: grec. *Thomás ho legomenos Didymos*, adică *Toma zis Geamănul* (grec. *Didymos* „geamăn”). *Didymos* nu este altceva decât traducerea greacă a primei părţi, a lui *Thomás*, ce redă arameeanul

[410] *Tamás*, înregistrat la 1476 (Kázmér, *Régi*, p. 1041), are, astăzi, în antroponimia Ungariei, 1.109 ocurențe și 5 variante grafice: *Tamas*, *Tomás*, *Tomas*, *Tomasch*, *Tomash* (cf. Hajdú Mihály, *op. cit.*, p. 342).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

teomoltoma (< v.ebr. *tə'ōm* „geamăn" – SUI, p. 400; DO, p. 373). Comp. cu rus. *Chomá*, ucr. *Fomá*, biel. *Famá* şi *Tamáš*. Este înregistrat în localitatea Hust, la 1506: *Em. Thamas*; în Sârbi, la 1542: *Jo., Luc. Thamas*; în Mara, la 1547: *Petros Tamás*; în Bocicoiu Mare, între 1548-1550: *Nic. Thamas* (Bélay, *Már*., p. 150, 196, 169, 128) etc. În Ucr. Transc., există doar forma *Tómaš* (mai rar, *Tomáš*), fiind frecventă în raioanele: Mukacevo, Irșava, Hust, Vynohradiv, Perecyn, Ujhorod, Teaciv și Mijhirea (cf. PZU, p. 556).

Tămăşán (LT).

Provine de la n.top. *Tămăşani* sau *Tămăşeni*. Comp. cu n.top. magh. *Tamáş(i)*, la care putea fi adăugat suf. *-an*.

Tătár (RS). Apare varianta grafică *Tatar*.

Reproduce etn. *tătár*; cf. n.top. *Tătáru* (DNFR, p. 445). Pronunţarea acestui nume ca *Tótar* ne face să-l raportăm la apel. magh. *tatár* „idem". Acesta din urmă este atestat, în localitatea Giulești, între 1349-1355 și la 1425 (Mihályi, *Diplome*, p. 27-33, 264).

Tcáci (Cr).

Acest nume are ca temă apel. ucr. *tkač* „ţesător", iniţial, un supran. E înregistrat în localitatea Storocyn na Makovyți, la 1618: *Macko Tkacz* (PZU, p. 553), azi, răspândit în raioanele ucrainene Rahiv şi Ujhorod (cf. *Ibidem*).

Tcaciúc (RS).

Este format din antrop. (vezi n.fam. precedent) *Tkač* + suf. ucr. *-juk*. În Ucr. Transc., este atestat la 1787, astăzi fiind frecvent în raioanele Rahiv, Berehove şi Irşava (cf. PZU, p. 553).

Teaciúc (RS, LT).

Provine din antrop. *T'ač*[411] (acelaşi care stă la baza top. ucr. *T'áčiv*) + suf. ucr. *-juk*. Nu excludem posibilitatea să fie o variantă fonetică a lui *Tcaciúc*.

[411] Acest antrop. este înregistrat, în localitatea Neresnyţea, la 1715: *Thacs Prodan* și, în Koșeleve, la 1720: *Gr. Thacs* (Bélay, *Már*., p. 176, 164). I. Iordan îl raportează pe *Teaci* la pol. *Tacza* [sic!] (DNFR, p. 446).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Técan (Cr).

Reproduce porecla *Týkan*/*Tékan* < apel. neatestat *týkan*/ *tékan* „cel care taie pari” (< apel. ucr. dial. *týka*/*téka* „par (pentru fasole), rudă, prăjină, arc”; cf. ucr. lit. *tyčýna*, *týčka*[412]) + suf. *-an*. Nu excludem posibilitatea să fie format din antrop. *Teka* (derivat cu suf. *-an*), atestat la Bélay Vilmos, în localitatea Kopașnevo, la 1715: *Jo. Teka* și în Steblivka, la 1720: *Gabr. Teka* (Bélay, *Már.*, p. 141, 192). N.fam. *Týkan* nu este propriu antroponimie Ucr. Transc., dar este prezent în regiunea Cernăuți (cf. SP, p. 345).

Tímiş (Cr).

Este un hipoc. (derivat cu suf. *-iş* de la tema *Tim-*, cu etimologie multiplă), provenit de la n.pers. *Timotei* < grec. *Timótheos*, acesta din urmă având la bază vb. *timáo* sau *tímo* „a onora” + *-theós* „zeu”. Alături de *Tímiş*, la noi, au circulat şi alte forme (devenite, cu timpul, n.fam.) precum: *Timoş, Timuş, Timşa, Tima, Timică, Timu(l), Tinco, Tincu(l)* etc. (DO, p. 371). Este înregistrat, în Borșa, la 1604: *Dan, Lad. Timis* (Bélay, *Már.*, p. 131), unde, chiar și azi, are o frecvență foarte ridicată.

Tívadar (Cr, RS). Apar variantele grafice *Tivodar* şi *Tiodar*. Am întâlnit diferite pronunții: *Tívadar, Tivadár* şi *Tivodár*. Continuă n.b. magh. calend. *Tivadar*[413] < grec. *Theodorós*[414] < apel. grec. *theós* „Dumnezeu” şi *doron* „dar”, adică „darul lui Dumnezeu” (DO, p. 378-379). În documentele Țării Româneşti, este atestată, la 1412, forma cultă *Teodor*, iar *Tudor*, la 1424 (DO, p. 378). Antrop. *Tivadar* are nume-

[412] Cf. VTS, p. 1453.

[413] În Kázmér, *Régi* (p. 1068), apare înregistrat abia la 1415. Astăzi, în antroponimia Ungariei, este un nume cu o frecvență foarte redusă, acesta nefiind prezent în enciclopedia celor mai uzitate nume de familie maghiare (cf. Hajdú Mihály, *op. cit.*).

[414] Acest nume a funcționat la ucraineni începând cu secolul al XIV-lea sub forma *Hódor*, fiind înlocuit, în veacul al XV-lea, cu *Fédor* (cf. DO, p. 378).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

roase atestări, începând cu secolul al XV-lea: în localitatea Solotvyno (Slatina), la 1405: *Jo., St. Thywadar*; în Bedevlea, între 1418-1436: *Thivadar* (Bélay, *Már.*, p. 201, 126); în Berbești, la 1442: *Petrus filius Thywadar*; în Săpânța, la 1448: *Thywadar filio Petri*; în Nyjne Vodeane (Apșa de Jos), la 1465: *Petri Thyvadar, Johannes Thivadar*; în Cornești, la 1470: *Thyvadar* (Mihályi, *Diplome*, p. 321, 334, 465-468, 500). În Rona de Jos, de unde sunt originari purtătorii n.fam. *Tivadar*, apare înregistrat începând cu anul 1482 (Bélay, *Már.*, p. 550). În Ucr. Transc., acest n.fam. are trei forme: *Tývadar*, *Tivadár* (cu varianta *Kivadár*, apărută în urma unei puternice palatalizări a lui *t*) și *Tívodar*. Astfel, *Tývadar* (alături de *Kivadár*) se întâlnește în raionul Rahiv, *Tivadár* – doar în localităţile Bedevlea și Teresva (din același raion), iar *Tivodór* – în localităţile Vynohradiv și Vyșkovo (cf. PZU, p. 550, 553).

Tomaşciúc (LT). Apare varianta grafică (maghiarizată parţial) *Tomasciuc*.

Este un derivat de la n.calend. v.ucr. *Tomaškó*[415] (< *Tomaš*, azi, forma normată în lb. ucr. fiind *Chomá*, cf. rom. „Toma”, + suf. *-k(o)*) + suf. ucr. *-juk*. Este răspândit în raionul ucrainean Rahiv (cf. PZU, p. 556).

Tomeniúc (RS).

Provine din antrop. ucr. *Tómyn*[416] (< n.pers. *Tóma*[417] + suf. pos. ucr. *-yn*, redat prin *-en*) + suf. patr. ucr. *-juk*. Este frecvent în raionul ucrainean Rahiv (cf. PZU, p. 556).

---

[415] Acest antrop. este atestat la 1715, în localitățile Hust: *Pe. Tomasko* și Uhlea: *Jo. Tamaska* (Bélay, *Már.*, p. 153, 210).

[416] Este înregistrat la 1715, în localitățile transcarpatice Novoselyţea: *Jo. Tomin*, Dobreanske: *Lad. Tomin* și Synevyr: *Lad. Tomin* (Bélay, *Már.*, p. 176, 177, 200).

[417] Pe lângă originea evreiască veche a n.pers. *Toma*, P. P. Čučka mai propune pentru numele ucrainean omonim o altă etimologie (discutabilă, după părerea noastră), afirmând că ar avea ca temă verbul *tomyty* „a obosi”, existent în numele slave *Tomyla*, *Tomislav* și care ar sta la baza numelor *Toman*, *Tomec’*, *Tomylo*, *Tomko* (SOIU, p. 341-342).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Tomoioágă (LT).

Este format din antrop. *Tomóiu* (< *Toma* + suf. *-oiu*) + suf. *-oag(ă)* (care este fem. lui *-og*, cf. *Tomoiog*). Nu înțelegem de ce I. Iordan îl explică pe *Tomoioagă* din bg. *Tomaj* + suf. *-oagă*, în timp ce n.fam. *Tomoiu* este înregistrat chiar în dicţionarul său (!) (DNFR, p. 457). Este atestat, în Vișeu de Sus, la 1604: *Tomoiaga* (Bélay, *Már.*, p. 219).

Toth (LT). Există varianta grafică *Totu*.

Continuă n.fam. magh. *Tóth*[418] < etn. magh. *tóth* „slovac". La unguri, apare înregistrat la 1320, sub forma *Tót* (Kázmér, *Régi*, p. 1080); cf. n.fam. *Tăut(u)*, existent la români (DNFR, p. 459). Cu ajutorul etnonimului *tót*, ungurii, până în secolul al XIV-lea, îi numeau pe toți cei care sunt cunoscuți în istorie sub denumirea de *s(c)lavini* (croați, sloveni, slovaci), slavii bazinului dunărean, iar, începând cu veacul al XV-lea, doar pe slovaci (PZU, 554). Este atestat, în localitatea Hust, la 1508: *Em. Thoth*; în Remeți, la 1554: *To. Mwsy Dorothea Thoth* (Bélay, *Már.*, p. 150, 183).

Tráista (RS, LT). Apar variantele grafice *Traistă*, *Treista* şi *Treiszta* (în Rona de Sus) şi *Traistă* (în Lunca la Tisa).

Are la bază apel. rom. *traistă* (DNFR, p. 459). Este posibil să fi fost creat de către ucraineni de la apel. ucr. dial. transc., *trájsta* „cu acelaşi sens"[419]. Apare înregistrat, în Poienile de sub Munte, la 1680: *Trayszta Jur*, iar, în Rona de Sus, la 1684: *Traista Domjanasza* (Bélay, *Már.*, p. 180, 186). Se întâlneşte doar în raionul ucrainean Rahiv (PZU, p. 557).

Trîşcă (RS).

Este un nume (inițial, o poreclă) format de la apel. rom. *trişcă* „fluier (rudimentar)" (DNFR, p. 461).

---

[418] În ceea ce privește frecvența, azi, în antroponimia Ungariei, *Tóth* ocupă locul al treilea (după n.fam. *Nagy* și *Kovács*) cu 222.228 de apariții, având 7 variante grafice: *Tót*, *Tótth*, *Thót*, *Tot*, *Toth*, *Totth* (cf. Hajdú Mihály, *op. cit.*, p. 203).

[419] Apelativul *trájsta* „traistă" este propriu și altor graiuri ale limbii ucrainene, ca, de exemplu, celor huțule și bucovinene (cf. HHov, p. 180; BuHov, p. 550).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Túdor (Cr).

Reproduce varianta lui *Teodor* (vezi *supra* n.fam. *Tívadar*). *Tudor* este azi cea mai frecventă formă, fiind atestată pe teritoriul României la 1424 (DO, p. 378). Credem că respectivul nume era cunoscut românilor mult mai devreme, ca dovadă că în anul 1417 e înregistrat derivatul *Tudoran* (*Ibidem*).

Túpíţă (Cr).

Este o variantă a n.fam. ucr. *Tupýc'a*. Acesta are ca temă un apel., fie ucr. *tupýc'a* „tâmpit, greu de cap, neghiob, nătâng (Hrinčenko IV, p. 294), fie pol. *tępica* „secure neascuţită" (Rymut, *Nazwiska* II, p. 606, apud PZU, p. 561), cunoscut ucrainenilor transcarpatici. Apare atestat, în localitatea Mara, la 1645: *Tupicza Illyes* și la 1684: *Tupicza Ignat, Peter* (Bélay, *Már.*, p. 169). N.fam. *Tupýc'a* este răspândit doar în raionul ucrainean Vynohradiv (cf. PZU, *loc. cit.*).

Túrda (RS).

Părerile asupra etimologiei acestui nume sunt diferite. Astfel, N. Drăganu îl explică din subst. v.rom. **turdă*, care provine fie din lat. *turda* (fem. de la *turdus* „sturz"), fie din sl. *tvъrdъ* „tare" (Drăganu, *Românii*, p. 479, 482). *Turda*, ca antroponim (care stă la baza n.top. *Turda*[420]), a fost şi este cunoscut la români, alături de formele *Turd* şi *Turdea*. În acest sens, după părerea lui I. Pătruţ, „*Turd* şi *Turd(e)a* (care nu au corespondente în limbile slave) sunt formaţii româneşti, cu sufixul *-d-*, de la tema *Tur-*", existentă atât în n.fam., precum *Turul*, *Tura*, *Turea*, cât şi în n.top. *Tur* (OR, p. 101). Comp. cu n.pers. sl. *Tvrda*, prezent și în *Tvrdimir* sau în *Tvrdislav* (Moldanová, p. 256), care are la bază apel. sl. *tvъrdъ*, „idem", despre care vorbea şi N. Drăganu. Antrop. *Turda* este atestat, în localitatea Rozavlea, la 1649: *Proc. Turda* și la 1680: *Turda Jonas* (Bélay, *Már.*, p. 187), azi având o frecvenţă mare în Săpânţa.

[420] *Turda* e „una dintre localităţile ardelene cu cele mai vechi atestări: 1075 *Turda*, 1197 *Thorda*, 1247, 1268, 1269, 1276 *Torda*..." (OR, p. 100).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Ţicálă (LT).

E un derivat de la tema *Ţic-*; cf. *Ţic(u)* (n.fam. înregistrat în DNFR, p. 469) sau *Ţica* (n.fam. în DOR, p. 397; DNFR, p. 469) + suf. *-al(ă)*, despre care I. Pătruţ se întreabă dacă e unul „pur antroponimic” (SOR, p. 55). I. Iordan îl raportează pe *Ţicală* la bg. *Tsikalov*, la fel procedând şi cu *Ţic(u)* şi *Ţica*, pe care le pune în legătură cu bg. *Tsiko*, respectiv cu bg. *Tsika* sau (şi) grec. *Tsika(s)* (DNFR, p. 469). Poate fi o continuare a n.fam. ucr. *Cikajlo* (unde *-ajl(o)* este redat, în rom., prin *-al(ă)*), care are la bază verbul ucr. *cýkaty* „a se pișa”, atestat, în Velykyi Bycikiv, la 1751 (PZU, p. 592). Nu excludem posibilitatea de „identificare” a lui *Ţicală* cu *Cicală*, lucru justificat în Transilvania datorită grafiei maghiare. *Cicală* este o formă derivată de la tema *Cic-* (cf. n.fam. *Cic* – DOR, p. 37; n.fam. *Cica* – *Ibidem* și DNFR, p. 121; n.fam. *Cicu* – *Ibidem*) + suf. *-il(ă)* (SOR, p. 56). N.fam. *Cicală* poate avea la bază apel. omofon *cicală* „bărbat sau femeie cărora le place să certe mereu pe altul” (DNFR, *loc. cit.*). Apare înregistrat, în Dragomirești, la 1604: *Jac. Luc. Cikala* (Bélay, *Már.*, p. 137).

Ţifrác (RS, LT). În Rona de Sus, apar variantele *Czifrac*, *Czifrak*, *Cifrac* și *Tifrac*, iar, în Lunca la Tisa, doar *Czifrac*. Provine din antrop. *Ţifra* (atestat, în Hust, la 1715: *Jo. Czifra* – Bélay, *Már.*, p. 152, care funcţionează ca n.fam. în raioanele transcarpatice Velykyi Bereznyi, Perecyn, Mukacevo, Vynohradiv și Hust – cf. PZU, p. 595) + suf. *-ak*. După cum afirmă P. P. Čučka, apelativul care stă la baza numelui *Cífra* este polisemantic. În graiurile magh. din Transcarpatia, n.fam. *Cifra* are ca temă apel. *cífra* „pestriț, bălţat; zugrăvit, vopsit, pictat; împestrițat” (*Ibidem*). Numele *Cifra*, continuă cercetătorul ucrainean, ungurii le dădeau animalelor de culoare bălţată, pestriţă (*Ibidem*); cf. şi rom. *Ţifra* (nume de vacă). În limba maghiară, apel. *cifra* are sensul de „sărbătoresc, festiv, solemn, luxos, somptuos (în ceea ce privește hainele)” (Kázmér, *Régi*, p. 202). Comp.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

cu: vb. boik. *cyfrúvaty*[421] „a împodobi” (BoHov II, p. 357), slc. de est *cifra* „împodobire, ornament”[422] şi pol. *cyfra* „ornament, decoraţie, împodobire pe haine” – PZU, *loc. cit*. Între cazacii ucraineni, exista şi o funcţie denumită *cýfra* (*Ibidem*). Puțin probabil ca acestora să li se poată adăuga rom. „*ţifră = cifră*” (DNFR, p. 469). În Ucr. Transc., n.fam. *Cifrak* este răspândit în raioanele Mijhirea, Rahiv şi Svaleava (cf. PZU, *loc. cit.*).

Ţíplea (Cr). Apare varianta *Ţiple*.

După părerea lui I. Pătruţ, este format de la tema *Ţip-* + suf. *-l(ea)*, cf. n.fam. *Ţiplaşcu* şi top. *Ţipleşti* (OR, p. 76). I. Iordan îl explică ca provenind de la apel. *ţiplă* „membrană, peliţă folosită la învelirea unor obiecte” sau (şi) n.fam. *Ţiplă* + suf. *-ea* (DNFR, p. 470). O. Vinţeler, ca și I. Iordan, afirmă că n.fam. *Ţiplă* < vb. *a ţipli* „a lipi cu ţiplă fereastra; comp. cu neogrec. *tsipa*, bg. *cipa*” (Vinţeler, p. 176). Apare atestat: în localitatea Fereşti, la 1542: *Mate. Chyple*; la 1585: *Jo. Cyple* și la 1604: *Nic. Cziple*; în Bila Ţerkva, la 1604: *Sim. Ciple*; în Berbeşti, la 1689: *Cziple Fodozjie* (Bélay, *Már.*, p. 140, 139, 124). N.fam. *Cípl'a* (*Ţiplea*) se întâlnește în localitatea Korolevo (raionul Vynohradiv), iar *Cíple* (*Ţiple*), în raionul Teaciv (cf. PZU, p. 594).

Ţoféi (Cr).

Este, după cum susține I. Iordan, o „continuare a numelui bg. *Tsofa* sau (şi) are la bază apel. v. magh. *tsoff* (*czoff* [423] sau *copf* – s.n.) «coadă, cosiţă» + suf. *-ei*” (DNFR, p. 471).

Ţóla (Cr).

Continuă n.b. bg. *Cóla* (*Tsola*) sau *Cólo* ori srb. *Cóle*, forme hipoc. de la n.b. *Stojadin*, *Stojan* etc. (Ilčev, *Rečnik*,

[421] Apel. *cifrúvatы* (cu acelaşi sens) este propriu şi ucrainenilor din Rona de Sus, unde, de asemenea, se întâlnește şi subst. *cifrošág* „împodobire, ornament”.

[422] Cf. ****Slovník slovenských nárečí..., I*, p. 208.

[423] De la acest apelativ s-a format și antrop. atestat, în localitatea Vyșkovo, la 1514: *Nic. Czoff* (Bélay, *Már.*, p. 216).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

p. 530; Kovačev, *Č-e reč.*, p. 559; Grković, *Rečnik*, p. 207; Šimundić, *Rječnik*, p. 403). Şi I. Iordan îl raportează la bg. *Tsola* – DNFR, p. 471. Menționăm că, în Iași, la 1455, este înregistrat un *pan Kostije Colič*[424] (formă derivată cu suf. patr. ucr. *-yč*, tocmai de la un astfel de antrop.). Azi, n.fam. *Cóla* (*Ţola*) este frecvent doar în localitatea Hyja din raionul Vynohradiv (cf. PZU, p. 595).

Udriciúc (Rs).

Este un derivat din antrop. *Udre* sau *Udrea* + suf. ucr. *-čuk*, deşi poate fi vorba şi de un antrop. *Udrič*[425] (< *Udre* + suf. sl. *-ič*) + suf. ucr. *-uk*. În ceea ce priveşte antrop. *Udre(a)*, I. Pătruţ susține că „explicarea lui *Udre* din lat.-grec. *Adrianus* (cf. DOR, p. 4) este forţată” (SLRS, p. 170). În favoarea acestei afirmaţii, vin vechimea (fiind atestat, se pare, ca prenume, într-un document din 1528) şi structura antroponimului, despre care lingvistul clujean conchide: „*Udrea* este format (cu sufixul *-r-*) de la tema *Ud-*” (OR, p. 81). Și totuși, I. Iordan afirmă că *Udrea* apare ca fiind „o formă slavă a lui *Adrian*” (DNFR, p. 474). N.fam. *Udričúk* nu se întâlneşte pe teritoriul Ucrainei.

Úlici (RS, Cr, LT).

Provine de la n.f. *Úl'a* (*Úlea*)[426] < ucr. *Ul'ána*[427] (rom. *Iuliana*) + suf. ucr. dial. *-ič* (ucr. lit. *-yč*). După părerea lui Ioan Pătruţ, n. *Ulici* este format de la tema *Ul-* + suf. *-ič* (cf. *Ulic* < *Ul-* + suf. *-ic*; *Ulea* < *Ul-* + suf. *-ea*; *Ulescu* < *Ul-* +

[424] Cf. SSUM II, p. 527.

[425] *Udrič* este antrop. care stă la baza top. *Udrýc'k*, din regiunea Rivne, raionul Dubroveţk (cf. SHNU, p. 454).

[426] În localitatea Nyjne Selyşce, la 1717, este atestat antrop. (cu valoare de n.fam.) *Ulinicz (Hricz)* – Bélay, *Már.*, p. 195), unde *Ulinicz* < *Úl'a* + suf. pos. ucr. *-in* + suf. patr. ucr. *-ič*).

[427] Cf. L. H. Skrypnyk, N. P. Dz'atkivs'ka, *Vlasni imena l'udej*, „Naukova dumka”, Kiev, 1986, p. 185. *Ul'ána* și *Ol'ána* sunt n.f. < n.b. ucr. *Úl'an* < n.pers. grec. *Iulianos* < v.lat. *Jūliānus* < lat. *Jūlius* < apel. lat. *jūlius* „iulie” sau < grec. *Iulianē*, lat. *Jūliāna* (SUI, p. 367-368, 407).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

suf. *-esc(u)* – SOR, p. 97). I. Iordan îl derivă de la n.fam. *Uliu* < apel. „*uli(u)* (monosilabic) «pasărea răpitoare bine cunoscută», cu suf. *-ici*”, la fel procedând şi cu n.fam. *Ulic* < *Uliu* + suf. *-ic* (DNFR, p. 475), fiind, desigur, etimologii eronate. Comp. cu etnonimul ucr. *uliči*/*ulyči,* numele neamului slav de răsărit, care a trăit între secolele IV-IX în zona dintre Dunăre, Nistru şi Marea Neagră, fiind (alături de tiverţi) urmaşii anţilor şi strămoşii huţulilor. În afară de zona transcarpatică a Ucrainei, numele de familie *Úl'a* este prezent în sistemele antroponimice ale Slovaciei şi Bulgariei (Kovačev, *Č-e reč.*, p. 525). Antrop. *Ulici*[428] este înregistrat în Rona de Jos (localitate vecină cu cele trei sate: RS, Cr, LT), la 1715: *Jo., Lad., Teod. Ulics (Uliss)* (Bélay, *Már.*, p. 185). Este răspândit în raioanele transcarpatice Rahiv, Ujhorod şi Velykyi Bereznyi (cf. PZU, p. 565).

Ungureánu (LT).

Are la bază apel. *ungurean* „român din părţile Ardealului (de peste munţi)” (DNFR, p. 475). Apel. *ungurean*[429] provine din sl. *ugrin* „ungar”, care în documentele latine este redat prin *ugrinus* (Vinţeler, p. 176).

Útan (Cr).

Este format de la n.top. *Húta*[430] (oiconim şi trecătoare care separă județul Maramureș de Satu Mare, < apel. *húta* „fabrică; sticlărie”) + suf. *-an* (DNFR, p. 477).

---

[428] La slavii de est (în Pinsk, azi, în Belarus), îl găsim atestat, pentru prima dată, ca patronim, la 1629: *Vasko Uličъ* (N. M. Tupikov, *op. cit.*, p. 798).

[429] În Maramureş, antroponimele care au la bază apel. *ungur* încep să apară în secolul al XVI-lea: în Oncești, la 1542: *Jo. Ongor*; la 1546: *El. Ungor*; la 1549: *St. Ongor*; la 1550: *El. Ongor*; la 1689: *Ungur Lupul*; în Nănești, la 1550: *St. Ongor*; la 1600: *Nikota Ungor*; în Valea Stejarului, la 1550: *Jo. Ongor (Onghor, Ongar)*; în Săliștea de Sus, la 1604: *Jo. Ungor (Onghor, Ongar)* (Bélay, *Már.*, p. 213-214, 176, 136, 196).

[430] Pe teritoriul Ucrainei, top. *Húta* are o foarte mare răspândire, întâlnindu-se în diferite regiuni ale sale, ca de exemplu: Lviv, Hmelnyţk, Vinnyţea, Jytomyr, Volânia, Kiev etc. (cf. SHNU, p. 118-119, 407).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Váncea (RS, Cr).

Este un derivat ucr. de la n.calend. *(I)van* + suf. ucr. *-ča(t)* (PZU, p. 108). I. Iordan îl explică pe *Vancea* din bg. *Vančea* (ceea ce poate fi veridic în zonele sudice ale teritoriului românesc – s. n.) (DNFR, p. 479). Este atestată, în localitatea Novobarovo, la 1386, forma *Vancha* (PZU, p. 108). Începând cu secolul al XV-lea, numărul atestărilor este mult mai mare: în Solotvyno (Slatina), la 1405[431]: *Wancha* (Bélay, *Már.*, p. 201); în Seredne Vodeane (Apșa de Mijloc), la 1406: *Vanche fily Slaui*; în Solotvyno, între 1426-1430: *Vanch*; în Onceşti, la 1463: *Georgius Vanch*; în Vişeu de Sus, la 1468: *Vancha* (Mihályi, *Diplome*, p. 143, 268, 449, 489) și altele. Azi, după cum afirmă P. P. Čučka, în Ucr. Transc., n.fam. *Vanča (Vancea)* este dispărut, dar a fost înregistrat la 1715 (cf. PZU, *loc. cit.*).

Vârsta (Cr).

Numele *Vârsta* (cu variantele ucr. *Vьírsta*/*Výrsta*) e format de la apel. ucr. (frecvent în raioanele ucrainene Rahiv şi Teaciv) *vьírsta*[432] „persoana care a trecut la creştinism (din altă religie); cel care a trecut de la iudaism la creştinism”. Antrop. este atestat, în localitatea Perehinske, la 1787: *Virsta, Wyhrsta*, astăzi fiind răspândit doar în localitatea

[431] Antrop. *Vancea* a existat cu mult înainte de atestările de mai sus din cel puțin două motive: pe de o parte, găsim înregistrat acest antrop. în structura unor forme derivate, precum *Vanchuk*, *Vanchik* și *Vanchok* (la 1360: *Wanchuk fily Farkstan* – Mihályi, *Diplome*, p. 41 (tot aici, la p. 156, apare antrop. *Vancsa*, la 1366); în Dragomirești, la 1405: *Hanko f. Vanchik*; în Onceşti, la 1405: *Hanko f. Vanchyk (Hang) (ez mind János!)*; în Solotvyno, la 1412: *Vanchok* – Bélay, *Már.*, p. 137, 213, 201), iar, pe de alta, n.top. *Onceşti* este atestat, la 1360, sub forma *Wanchuk*, iar, la 1405, sub formele *Vanchukfalua* (Sebestyén Zsolt, p. 148), *Vanchokfalua* și *Vanchikfalva* (Bélay, *Már.*, p. 213). (Forma sub care este cunoscută, în mediul lingvistic ucrainean dialectal, localitatea *Onceşti* este *Vančikúŭ*.)

[432] Comp. cu varianta fonetică a acestui apel., *vьíyrsta*, „cu același sens” sau (și) n.fam. *Vyrst'úk*, derivat cu suf. *-juk* (Holovackij, p. 444) și n.fam. huțul *Virstíuk* (Vincenz, *Traité*, p. 325-326).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

transcarpatică Dubove) (cf. PZU, p. 117). De asemenea, în raioanele Irşava, Hust, Vynohradiv şi Teaciv, se întâlneşte n.fam. *Úrsta* < apel. ucr. local (arhaic) *úrsta* „cel care s-a creştinat", adică acela care s-a botezat" (PZU, p. 566); cf. vb. *urstytýs'a*/*ыrstytýs'a* „a se boteza". În analiza toponimelor din Rona de Sus, Ştefan Vişovan explică n.top. *Jalы́nka Urstы́na* (pe care-l redă: *Jalýnka Úrstyna*) ca fiind derivat din ucr. *jalýnka* „brad" + n.fam. *Vârsta*, cu menţiunea că apare „sub formă de adjectiv posesiv"[433]. În cazul de faţă, în mod cert, nu e vorba de n.fam. rom. *Vârsta*[434] (+ suf. pos. ucr. *-ын(a)*/*-yn(a)*), ci de n.fam. ucr. *Úrsta*.

Vârva (RS). Există variantele grafice *Varva* şi *Vărva*.

Reproduce fie rom. *Vârva*, care este o variantă grafică (din actele oficiale) a n.f. *Vîrva* < *Varvara* (cf. DOR, p. 168, 172; NFVAI, p. 199), fie ucr. *Várva*[435] < ucr. *Varvara* (SUI, p. 57). E atestat, în Újfalu (localitate, azi, dispărută, situată între Botiza și Strâmtura[436]), la 1680: *Traciala (Trezola) Josip, Varva, Vaszilne* (Bélay, *Már.*, p. 211). În Ucr. Transc., erau frecvente n.fam. *Vírva*[437] (astăzi, dispărut) şi *Virván* (prezent în raioanele Velykyi Bereznyi, Voloveț și Mukacevo) – cf. PZU, p. 118. N.calend. *Varvara* (ca și *Vărvara*, *Vârvara*, *Vârvoara* etc.) ajunsese, la români, prin intermediar slav, din grec. *Barbára* (< apel. *barbaros* „bâlbâit"), înlocuind astfel lat. *Barbara* (< apel. *barbarus* „străin"), care, iniţial, putea fi folosit şi ca n.pers. (*Barbara*). De la cognomenul lat. *Barbara* (fem. lui *Barbarus*) s-a format și numele sărbătorii populare *Barbura* (DO, p. 61-62).

---

[433] Ştefan Vişovan, *Interferenţe româno-ucrainene în toponimia Maramureşului*, Editura Umbria, Baia Mare, 2001, p. 136.

[434] N.fam. *Vîrsta* (*Vârsta*) este explicat de I. Iordan ca având la bază apel. *vîrstă*, cu sensul (regional) de „dungă, linie, vargă" (DNFR, p. 487).

[435] Forma *Varva* este atestată și în Munţii Apuseni (DOR, p. 168).

[436] Cf. Sebestyén Zsolt, p. 24.

[437] În Deseşti, la 1689, găsim înregistrat: *Metelis Virve* (Bélay, *Már.*, p. 134).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Viciónka (RS). Apare varianta grafică *Vecsunka*.

Are la bază supran. sau porecla *Viščún*[438] (< ucr. dial. (local) *viščún* „prevestitor, prezicător, clarvăzător") + suf. ucr. *-k(a)*. Nu l-am găsit înregistrat în nicio lucrare de specialitate, ceea ce ne face să credem că este un nume local.

Vída (RS).

Este un derivat de la tema *Vid-*, care, după părerea lui N. A. Constantinescu, are origini diverse, de ex.: 1. hipoc. de la *David*; 2. o „scurtare" din numele sărbătorii *Ovidenie*; 3. sl. *vidъ* „vedere" sau bg. *Vidьo* < apel. *vid'a* „a vedea"; 4. magh. *Vida*[439] < it. *Guido* (DOR, p. 405). Totodată, poate fi o continuare a vechiului hipocoristic slav *Vyda*[440], format de la numele compuse de tipul *Vidomirъ*, *Vidoslavъ* sau *Dobrovidъ*, *Snovidъ*, derivat cu ajutorul formantului *-a* (SOIU, p. 98). Menționăm, aici, că, de la aceeaşi temă *Vid-*, sunt formate şi n.fam. *Vida*, *Vidu*, *Vidan* (cu suf. *-an*), *Vidac* (cu suf. *-ac*), *Vidat* (cu suf. *-at*) şi *Vidam* (cu suf. *-am*)[441] (SOR, p. 51). Este atestat, în localitatea transcarpatică Vereațea (raionul Vynohradiv), la 1450: *Wyda*[442]; în Kobyleţka Poleana, la 1474: *Michael Gosztolya et alterul Michaelem Vida* (Mihályi, *Diplome*, p. 522). De asemenea, nu trebuie exclusă posibilitatea ca *Vida* să fie un hipoc. de la *Vaida*, căci, în Kobyleţka Poleana, la 1550, este înregistrat un *Jo. Wyda (Wayda)*[443] (Bélay, *Már.*, p. 158).

---

[438] Chiar şi azi, în sistemul antroponimic neoficial al localității Rona de Sus, este prezentă porecla *Viščún*.

[439] La Kázmér, n.fam. *Vida* apare ca fiind format din v. n.fam. magh. (care a funcţionat încă din Evul Mediu) *Vid* + suf. patr. *-a*, deşi, *Vid* apare înregistrat la 1459, iar *Vida*, la 1401 (Kázmér, *Régi*, p. 1142).

[440] După cum afirmă P. P. Čučka, tema antroponimică *Vyd-* ar avea la bază vechiul verb *vidѣti* „a vedea" (SOIU, p. 98).

[441] I. Iordan raportează aceste antrop. la n. bg., grec.: „*Vida*: bg. *Vida*, grec. *Vidu* sau (şi) bg. *Vido*, iar *Vidan*: bg. *Vidan*" (DNFR, p. 484-485).

[442] I. Szabó, *op. cit.*, p. 545.

[443] *Rozavlea* apare atestată, la 1431, cu forma *Janoswaydafalwa* (Bélay, *Már.*, p. 187).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Vincz (Cr).

În analiza n.fam. *Vinc* (*Vinţ*), răspândit în orașul Ujhorod, P. P. Čučka prezintă două etimologii posibile, respectivul nume putând fi un hipoc.: 1. fie de la n.b. sl. *Věnčeslavъ* (ucr. *V'áčeslav*); 2. fie de la n.b. lat. *Vincentius* (< apel. lat. *vincens, vincentis* „cel care învinge, învingător") (PZU, p. 118). De aceeaşi părere este şi I. Iordan, care afirmă că *Vinţ(u)*, ca şi *Vinţe*, continuă magh. *Vintse* (corect, *Vincze* – s.n.), hipoc. de la *Vincentius* (DNFR, p. 485). N. Drăganu susține că *Vinţ* este un hipoc. de la *Vincențiu* (*Românii*, p. 300, nota 3). Fără să contestăm cele spuse mai sus, căci, în zona Ujhorodului, *Vinc* este posibil să fie o continuare a magh. *Vincze*, aceeaşi situaţie putând fi şi în unele zone ale Transilvaniei, totuşi nu putem exclude ca *Vinţ*[444] (în grafie magh., *Vincz*) din Crăciuneşti să fie un antrop. românesc, aşa cum constată Ioan Pătruţ, fiind format de la tema *Vin-* (prezentă și în antroponimele *Vinul, Vina*). De la aceeaşi temă, a fost derivat (cu ajutorul aceluiaşi suf. *-ţ-*) antrop. *Vinţa* care stă la baza numelui unui sat al comunei Lupşa, județul Alba (OR, p. 94-95). Acestora le putem adăuga şi faptul că lipseşte *-e* final, comparativ cu magh. *Vincze*. Este înregistrat, în Ucr. Transc., la 1401: *Stjefanъ po prozviščou (ž) Vincъ* (SSUM I, p. 175); în Budești, la 1405: *Vinch (Vintz) Dragus, Sandor et Bud de Kaszo(u)* (Mihályi, *Diplome*, p. 132-136). Dar acest antrop. a fost folosit mai devreme, căci la 1402 este atestată localitatea *Vinţeşti*[445] (*Vincsfalva*) cu forma *Vynces* (Mihályi, *Diplome*, p. 124), iar, la 1405: *Vinchfalwa* și *Vinczfalwa* (Sebestyén Zsolt, p. 151). În aceeași localitate, găsim înregistrat, la 1513: *Jo. Vincz* (Bélay, *Már.*, p. 215). La unguri, *Vince* (*Vincze*) este atestat între 1406-1433 (Kázmér, *Régi*, p. 1145).

[444] Radu Popa afirmă că, într-o diplomă maramureşeană din 1361, este înregistrat un *Vinţ* (fiul lui Bud din Budești), căruia îi este încredinţată o localitate ce se va numi *Vinţeşti* (Radu Popa, *loc. cit.*).

[445] Azi, *Vinţești* este parte a satului Budești (Sebestyén Zsolt, p. 151).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Vişán (LT).

Este format de la n.top. *Vişa*[446] (sat în jud. Cluj) + suf. *-an* („originar din *Vişa*"); cf. şi satul *Vişan*, azi, încorporat în municipiul Iaşi. De la *Víşa* au fost create derivatele: n.top. *Vişani* (în Brăila) şi *Vişoi* (Gorj), ca şi n.b. *Vişoiu* (OR, p. 47-48). Este raportat, inutil, de către I. Iordan, la bg. *Vişan* (DNFR, p. 486).

Vişován (LT, Cr, RS).

Provine de la n.top. (oiconim sau hidronim) *Vişeu* + suf. *-an*. Apare înregistrat: în Rozavlea, la 1680: *Visoan Abraham, Jakab*; în Berbeşti, la 1689: *Visoan Jone* şi în Şugatag, la 1689: *Visoan Ignat* și la 1715: *Visoan Dan* (Bélay, *Már.*, p. 187, 128, 191). Astăzi, acest n.fam. se întâlneşte doar în raionul ucrainean Rahiv (cf. PZU, p. 117).

Vlad (Cr).

Poate fi atât o continuare a n.b. sl. de sud, cât și a v.ucr. *Vlad*, hipoc. de la *Vladimir*, *Vladislav*... (DNFR, p. 488; PZU, p. 119-120) < vb. sl. *vladiti*[447] „a stăpâni". Numele *Vlad* este mult mai frecvent la noi decât la popoarele slave (DOR, p. 408). Este atestat, pentru prima dată, în Suceava, la 1393: v*ѣra pana Oulada dvornikova* (Costăchescu I, p. 14) iar, apoi, în Kameaneț, la 1404: *panъ Balica ...panъ Vladъ dvornikъ* (Costăchescu II, p. 625). În Maram. istoric, acest antrop. are numeroase atestări, începând cu secolul al XV-lea: în localitatea Seredne Vodeane (Apșa de Mijloc), la 1406: *Yvan filius Vladi*; în Dobreanske, la 1419: *Simone filio Wlad*; în Fereşti, la 1419: *Ladislai dicti Volad*; în Seredne Vodeane (Apșa de Mijloc), la 1426: *Hoziu Ivan,*

[446] *Vişa* a funcționat în Moldova ca n.f., fiind o formă hipoc. de la n.b. *Vişoslav* (NFVAI, p. 199) sau, posibil, chiar de la n.f. *Višeslava* (SOIU, p. 100-101). Însă, după cum afirmă I. Pătruț, numele *Vişu*, la fel ca *Vişu*/*Vişul*, *Vişe*/*Vişea*, sunt formate de la tema *Viş-* (OR, p. 47-48; SOR, p. 51).

[447] Aceeași temă *-vlad* putea fi extrasă și din numele *Bohovladъ* sau *Rohovladъ* (SOIU, p. 103).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

filio Vlad și, la 1428, același *Iwan Hozuw filium Wlad*[448] (Mihályi, *Diplome*, p. 143, 239, 259, 266, 273); în Giulești, la 1431: *Mich. f. Wlad*; în Berbești, între 1438-1449: *Wlad*; (Bélay, *Már.*, p. 142, 124); în Giulești, la 1450: *Michael Vlad* și la 1453: *Michael Wlad*; în Săliștea de Sus, la 1456: *Wlad de Zeleste* și la 1468: *Iohannis Vlad de Zelesthye* (Mihályi, *Diplome*, p. 349, 370, 389, 489) etc. N.fam. *Vlad* este răspândit în raioanele transcarpatice Rahiv şi Teaciv (cf. PZU, p. 119).

Voloşciúc (LT, Cr, RS). Apare varianta grafică (maghiarizată parţial) *Voloscsuc*.

Are la bază fie: 1. apel. ucr. *vološčúk* (< *vóloch* „valah, român” + suf. ucr. *-uk*), dim. de la „vlah, valah, român” sau „fiul valahului” ori „a soţiei acestuia” (Holovackij, p. 419); 2. antrop. (care, în Ucr. Transc., funcţionează și ca n.fam.) *Vóloch* (< etn. ucr. *volóch* „vlah, român”), fie: 1. *Vólos*[449] (< apel. *vólos*, acelaşi cu *vóloch*; cf. şi *Vólos* „zeu al creşterii animalelor şi al negustoriei la slavii de est); 2. *Volóskyj* (< apel. ucr. *volóskyj* (ucr. dial. *volóskыj*) „românesc”); 3. *volóška* „româncă, (rom. dial.) volóşcă” + suf. ucr. *-čuk*/*-juk* (PZU, p. 124). Numele *Voloşciuc* e înregistrat, în Rahiv, 1678: *Voloscsuk Ivan* și, în Poienile de Sub Munte, la 1680: *Voloszcsuk Foedur*; *Voloszuk Gliga* și la 1715: *Volostjuk (Voloszcsuk) Illyes* (Bélay, *Már.*, p. 181, 180), azi fiind frecvent în raioanele transcarpatice Rahiv, Hust, Vynohradiv, Mijhirea şi Teaciv (cf. PZU, p. 124).

---

[448] Am prezentat cele două variante (*Hoziu Ivan* și *Iwan Hozuw*) pentru că ar merita cercetate formele ucrainene ale numelor existente în *Diplomele maramureșene...*

[449] Este înregistrat, în localitatea Uhlea, la 1435: *Gr., Woloz f. Stan*, (Bélay, *Már.*, p. 209); la 1439: *Stephani, Andreae, Ioanni et Vlosz filiis Sztan* și la 1440: *Stephani, Andreae, Ivan et Volosz filiorum Stan* (aceleași persoane); la 1485: *Iohannes Wolaz* (Mihályi, *Diplome*, p. 311, 566) și altele. Antrop. *Volóch* și *Vólos* (sau apel. de la care s-au format) stau la baza numeroaselor nume topice de pe teritoriul Ucrainei (vezi SHNU, p. 85).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Vrája (RS).

Este format de la apel. rom. *vrajă*, fiind înregistrat: în Negreşti (jud. Satu Mare), la 1493: *(iobagii) Wrasa, Zthoyka* (PZU, p. 127); în Şugatag, la 1572: *Ge. Warasa* şi la 1615: *Ilko Wrasa (Vrasa)*; în Sârbi, la 1604: *Jo. Vrasa* (Bélay, *Már*., p. 190, 196). E frecvent în localitatea Hyja, din raionul ucrainean Vynohradiv (cf. PZU, p. 127).

Zádoszki (RS).

Poate fi o variantă a antrop. (atestat la 1819) *Zadolski* (din regiunea Boikivșcyna), care este legat de ucr. *za dólom* (unde *za* este prep. „după, de după" şi *dólom* adv. „jos, vale") + suf. *-s'k(yj)* (PZU, p. 228). Comp. cu adv. ucr. *zadósyt'* „destul; mult; mai mult decât trebuie" (cf. VTS, p. 390). Este înregistrat, în Sighetu Marmației, la 1715: *Rel. Zadeczky* (Bélay, *Már*., p. 199).

Zelenciúc (LT, Cr).

Provine din antrop. *Zelénko*[450] (< adj. *zelén*/*zelényj* „1. verde, prăzuliu; 2. pământiu, livid (despre faţa omului); 3. crud, necopt (despre fructe, legume)"[451] + suf. ucr. *-juk*. Este răspândit în raioanele Rahiv şi Teaciv (cf. PZU, p. 232).

Zérni (Cr).

E un derivat de la n.top. *Zerne* (formă înregistrată la 1332, azi, localitatea *Serne* din raionul Mukacevo, a cărei primă atestare datează din 1270: *Zyrnua* < apel. ucr. *sárna*/dial. transc. *serná* „capră neagră (de munte)")[452] + suf. magh. *-i*.

---

[450] Este atestat, în localitatea Tereblea, la 1698: *Zelenko Peter, Simon* şi, în Ternovo, la 1715: *St. Zelenko* (Bélay, *Már*., p. 204, 166). E posibil ca Zelenko să fi existat cu mult înainte, căci, în localitatea Repynne, la 1609, este înregistrat: *Zelenkovicz Elexe, Kurila* (*Ibidem*, p. 184).

[451] Am dat toate aceste sensuri (cf. D. Ucr.-Ro., p. 328.), deoarece, la cehi, există n.fam. *Zelenka* (< apel. *zelenka* „om cu faţa palidă") (Moldanová, p. 281). Şi în gr. ucr. din România, se foloseşte expresia: *Jakýj ty zelényj?* „Ce faţă palidă (verde, pământie) ai?" (pentru un om bolnav).

[452] Vasyl' Nimčuk, *Pryčynky do zakarpats'koho dialektohenezu*, în „Ukrajins'kyj hlotohenez: materijaly Mižnarodnohji naukovoji konferenciji" (red. V. M. Mojsijenko), „Polissea", Žytomyr, 2015, p. 31.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Puțin probabil să fi existat vreun n.top. magh. *Zern* (care să fi avut la bază apel. sl. *zérno* „bob de grâu, sămânţă”) + suf. magh. *-i*. Comp. cu apel. magh. *zernye* „gunoi; rest; rămășiță”, cu *zerna* „culoare între gri și cărămiziu”[453] și cu germ. *zern* „grup”. Nu am întâlnit acest nume, nici în Ucr. Transc., nici în alte regiuni ucrainene, însă, în Transcarpatia, există n.fam., precum *Sérnyč*, *Sern'ák*, derivate de la aceeași temă *Sern(a)* (cf. PZU, p. 510).

Zóla (LT, RS, Cr). În Rona de Sus, apare varianta grafică (maghiarizată parţial) *Zala*.

Are la bază apel. ucr. transc.[454] *zolá* „1. leșie; 2. cenușă, scrum, spuză”; cf. și vb. *zolýty* „a zoli, a fierbe rufele în leșie”[455]. În Kázmér, *Régi* (p. 1157, 962), sunt atestate, la 1418, antrop. *Zala* și *Szala* (cu mențiunea că sunt identice), fără a fi etimologizate, dar fiind însoțite de precizarea că sunt nume de persoană laice. Acest n.fam. nu e propriu Ucr. Transc. (cf. PZU), însă este viu în regiunea Cernăuți (alături de derivatul *Zólyn*, cu varianta *Zólin*) (cf. SP, p. 157).

Zsíros (Cr).

Continuă n.fam. magh. *Zsíros*[456] < apel. magh. *zsíros* (la rândul său, < sl. *žir*[457] „grăsime, untură”) „tare, puternic; uns, cu untură; bogat; cu avere”, care, la unguri, apare înregistrat la 1549 (Kázmér, *Régi*, p. 1169-1170). P. P. Čučka este de părere că ar putea proveni şi de la n. v.sl. *Žirosъ*

[453] Cf. *** *Új magyar tájszótár* (red. princip. B. Lőrinczy Éva), vol. V (SZ-ZS), Akadémiai Kiadó, Budapesta, 2010, p. 794.

[454] Pe lângă sensul de *leșie*, în graiurile bucovinene, apel. *zolá* mai denumește o boală a oilor (cf. BuHov, p. 172).

[455] Cf. D. Ucr.-Ro., p. 346.

[456] Azi, în antroponimia Ungariei, *Zsíros* este un nume de familie cu o frecvență scăzută (3.596 de ocurențe), având 3 variante grafice: *Zsiros*, *Zsiross* și *Zsirós* (cf. Hajdú Mihály, *op. cit.*, p. 379).

[457] Comp. şi cu apel. ucr. *žyr*, care, pe lângă sensul de „grăsime, untură”, mai are și acelea de „hrană, vânatul (animalelor sălbatice)”; „jir (fructul fagului)”; „culoarea (cartea) de treflă (la jocul de cărţi)” etc. (cf. Holovackij, p. 544; Hrinčenko I, p. 484).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

(atestat, în Polonia, între secolele XIII-XIV), hipoc. de la *Žiroslav*, *Žirota*, *Žirko* sau din varianta hipoc. a numelui *Žira*, derivat de la n.b. *Živoslav*, *Živorad* (PZU, p. 225). N.fam. *Žýroš* este răspândit în raioanele ucrainene Hust, Ujhorod şi Mukacevo (cf. *Ibidem*).

Zvénka (RS, Cr).

Este o variantă a n.fam. ucr. *Zvýnka* (existent în regiunea Cernăuți, cu forma normată în lb. ucr. *Zvínka* – cf. SP, p. 153). Probabil continuă n. srb. sau slc. *Zvonko* ori *Zvonka* (fără trecerea lui *o* din radical în *i*), care provin din nume, precum *Zvonimir*, *Zvonimira* (Šimundić, p. 468; Grković, *Rečnik*, p. 96). Comp. cu *zvinka*, nume pe care ucrainenii carpatici le dau berbecilor, oilor, ţapilor şi caprelor, care au o fâşie, o dungă de lână albă în jurul gâtului (PZU, p. 193), cu *dzvinka* „caro, tobă la jocul de cărţi" şi cu apel. ucr. local *zvinka/dzvinka* „sonoră, răsunătoare". (I. Iordan afirmă că n.fam. *Zvincă* < apel. ucr. *zvinka* „o plantă (*Primula veris*)" – DNFR, p. 502.) *Zvýnka* nu apare înregistrat ca n.fam. în Ucr. Transc.

1.6. Statistica numelor de familie

Rona de Sus

Nr. crt.	Numele de familie	Frecvenţa
1.	GRIJAC	227
2.	ROMANIUC	208
3.	BOICIUC	173
4.	PRODANIUC	156
5.	ŢIFRAC	145
6.	LAURUC	132
7.	SEMENIUC	127
8.	HERA	126
9.	RUSNAC	109
10.	ALBICIUC	107
11.	BODNARIUC	104

Crăciuneşti

Nr. crt.	Numele de familie	Frecvenţa
1.	MALEARCIUC	72
2.	POPOVICI	49
3.	BABINEŢ	47
4.	HRENIUC	46
5.	MARUŞCEAC	44
6.	BOICIUC	43
7.	ŞANTA	42
8.	ŞMULEAC	35
9.	GHERLAN	31
10.	TIVADAR	28
11.	ULICI	25

Lunca la Tisa

Nr. crt.	Numele de familie	Frecvenţa
1.	LAZARCIUC	62
2.	VOLOŞCIUC	51
3.	ŞMULEAC	45
4.	BOBRIUC	43
5.	IOICALIUC	42
6.	MARFICI	39
7.	MALIAR	33
8.	BOICIUC	31
9.	HOLOVCIUC	29
10.	CORSIUC	26
11.	CORNEŞTEAN	18

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

12.	FETICO	93
13.	RAHOVAN	90
14.	CVAŞCIUC	88
15.	DUBEI	84
16.	DRIMUŞ	78
17.	BOUT	77
18.	ANDRAŞCIUC	75
19.	FRASIN	72
20.	LAVIŢA	70
21.	POPOVICI	64
22.	TRAISTA	61
23.	BABOTA	58
24.	RUSCOVAN	57
25.	CORJUC	52
26.	FANGLI	51
27.	SURDUC	50
28.	CALENA	48
29.	OPRIŞAN	44
30.	GOTECIUC	40
31.	COSOVAN	39
32.	COPOŞCIUC	36
33.	LEVA	34
34.	CURELEAC	33
35.	ULICI	31
36.	LUPŞAC	30
37.	CRAMAR	28
38.	MARCIUC	26
39.	POLEANCIUC	25
40.	NEBELEAC	24
41.	HERBIL	23
42.	HUSARCIUC	23
43.	POPADIUC	23
44.	HRIŢIUC	20
45.	ARDELEAN	18
46.	MATECIUC	18
47.	MIHNEA	16
48.	FELIC	15
49.	UDRICIUC	15
50.	BOTA	14
51.	KAIL	14
52.	MAGHIAR	14
53.	NISTOR	14
54.	PETREŢCHI	14
55.	ROMAN	14
56.	RIŞCO	12
57.	ŞATANIUC	12
58.	TEACIUC	12

12.	LAZARCIUC	24
13.	LUPŞAC	23
14.	MATUS	22
15.	CRAUCIUC	20
16.	ARDELEAN	19
17.	MARINA	19
18.	MOISIUC	18
19.	HERA	17
20.	RUSNAC	17
21.	CUCUL	16
22.	SEMCOVICI	16
23.	BOJUC	14
24.	COBEL	14
25.	REGOŞ	14
26.	SAULIUC	14
27.	COVACI	13
28.	KOROLY	13
29.	MOTRUNA	13
30.	POP	13
31.	CULAC	12
32.	LAURIUC	12
33.	LETA	12
34.	ŞCERBAN	12
35.	NOVOSELENSKI	11
36.	BILANIUC	10
37.	CATRINEŢ	10
38.	HOLOVCIUC	10
39.	MADAR	10
40.	MESAROŞ	10
41.	PETROVAI	10
42.	ŢOFEI	10
43.	GHEREBAN	9
44.	IAREMCIUC	9
45.	LUCACI	9
46.	PIŢURA	9
47.	SABADOŞ	9
48.	SEMENIUC	9
49.	VINCZ	9
50.	BEGY	8
51.	GLAVAŢCHI	8
52.	HERBIL	8
53.	HOLOVCICI	8
54.	SARVADA	8
55.	SURDUC	8
56.	ALB	7
57.	BARBU	7
58.	CALINCA	7

12.	HRINI	17
13.	HRENIUC	16
14.	HAVRELIAC	15
15.	IURAŞCIUC	15
16.	MEISAROŞ	14
17.	PAULIUC	14
18.	GLODEAN	12
19.	FRASIN	11
20.	HOSCIUC	11
21.	MOISIUC	11
22.	DĂBALĂ	10
23.	DZEABENIUC	10
24.	FERENŢ	10
25.	GRIJAC	10
26.	PITULEC	10
27.	SAMBOR	9
28.	ZELENCIUC	9
29.	BERCSA	8
30.	DRULEAC	8
31.	DUTCIUC	8
32.	HOLOVCICI	8
33.	MIRON	8
34.	ONUŞEC	8
35.	RUSNEAC	8
36.	VIŞOVAN	8
37.	SPIVALIUC	7
38.	MAFTEI	6
39.	MATUS	6
40.	TOMAŞCIUC	6
41.	ALDEA	5
42.	BUŢAN	5
43.	DASCĂLU	5
44.	FIRIŞCEAC	5
45.	HLISTEI	5
46.	KOSZTANYUK	5
47.	NECULAI	5
48.	OPRIŞAN	5
49.	ŞOFINEŢ	5
50.	ULICI	5
51.	ARBA	4
52.	ARDELEAN	4
53.	BILICI	4
54.	BUZULECIU	4
55.	CIURIA	4
56.	CÎNTEA	4
57.	CLEMPUŞAC	4
58.	DOBROŢCHI	4

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

59.	DSUDSURA	11
60.	MARCU	11
61.	POP	11
62.	GODENCA	10
63.	MEŞCO	9
64.	ROCHNEAN	9
65.	CHILICIUC	8
66.	IERIMA	8
67.	PINTIUC	8
68.	FRINT	7
69.	GREŞCIUC	7
70.	HLISTEI	7
71.	ILIEŞ	7
72.	MIKI	7
73.	PETRE	7
74.	CELENIUC	6
75.	CLEPA	6
76.	COPA	6
77.	FIRIŞCEAC	6
78.	HUNTAI	6
79.	LUŞCAN	6
80.	STULEANEC	6
81.	TĂTAR	6
82.	ZVENKA	6
83.	BONDIUC	5
84.	FÂNARU	5
85.	LAZĂR	5
86.	MATYASCIUC	5
87.	PLAIER	5
88.	PRISNEANU	5
89.	PUIU	5
90.	SEDOREAC	5
91.	SENDELSCHI	5
92.	ZOLA	5
93.	BLEDEA	4
94.	COCÂRCĂ	4
95.	DOBRA	4
96.	DUCIUC	4
97.	GHERLAI	4
98.	HUSAR	4
99.	KORMOS	4
100.	LĂZĂRICĂ	4
101.	MAGAS	4
102.	PETROVAN	4
103.	SEMENIUC–VODNIŢCHI	4

59.	CÎMPAN	7
60.	IURCUŢ	7
61.	IVANICI	7
62.	PANUŞCIAC	7
63.	RUS	7
64.	SAV	7
65.	SCARCIUC	7
66.	ŢIPLEA	7
67.	BIZEU	6
68.	HAVRELYAK	6
69.	MICULAICIUC	6
70.	MIHAI	6
71.	MUNTEAN	6
72.	RICHARD	6
73.	TIMIŞ	6
74.	ZERNI	6
75.	BODORCIUC	5
76.	BOICU	5
77.	FERNE	5
78.	GRIJAC	5
79.	HAMOR	5
80.	HAŞCIAR	5
81.	IFTIMICIUC	5
82.	LAVER	5
83.	LĂCĂTUŞ	5
84.	LOGOŞ	5
85.	MOTREA	5
86.	PAULIUC	5
87.	PETROVAN	5
88.	PITULEC	5
89.	POPESCU	5
90.	SEDOREAC	5
91.	ŞTELIAC	5
92.	VÂRSTA	5
93.	ALBICIUC	4
94.	BODNARIUC	4
95.	CORSIUC	4
96.	COSTEA	4
97.	DRIMUŞ	4
98.	FIRIŞTEAC	4
99.	HREHORCIUC	4
100.	IEREMIAŞ	4
101.	MIHALCA	4
102.	NEMEŞCIUC	4
103.	SAMANDRULA	4

59.	KERAY	4
60.	MANOLEAC	4
61.	SURDUC	4
62.	ZOLA	4
63.	BEUCA	3
64.	BOCOCI	3
65.	CORENIUC	3
66.	MATYICSUK	3
67.	MEŞCO	3
68.	PRODANCIUC	3
69.	UNGUREANU	3
70.	BĂLAN	2
71.	BORLESCU	2
72.	BOTA	2
73.	CENUŞE	2
74.	CIOPONI	2
75.	CITRA	2
76.	CIUBICA	2
77.	COSTEA	2
78.	COVACI	2
79.	COVALIUC	2
80.	CZIFRAC	2
81.	GHERLAN	2
82.	GREŞCIUC	2
83.	HLUCHANIUC	2
84.	HOSTIUC	2
85.	IURCUŢ	2
86.	JODI	2
87.	MALEARCIUC	2
88.	MOCEARNEAC	2
89.	MOIŞ	2
90.	POP	2
91.	PRUTEANU	2
92.	ROMAN–COZMA	2
93.	SEDOREAC	2
94.	SICOE	2
95.	SORBAN	2
96.	SZEIBERT	2
97.	ŞTEFAN	2
98.	TĂMĂŞAN	2
99.	TOTH	2
100.	ŢICALĂ	2
101.	ANDRAŞ	1
102.	ANDREI	1
103.	ANUŢIAC	1

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

104.	STAN	4
105.	VÂRVA	4
106.	ALMAŞI	3
107.	BÎRLEA	3
108.	BUD	3
109.	BUTEAN	3
110.	COVACI	3
111.	DAN	3
112.	DUBEC	3
113.	DUMITRU	3
114.	JEBRIL	3
115.	MICULAICIUC	3
116.	NĂSUI	3
117.	OLARU	3
118.	RĂILEANU	3
119.	ROŞCA	3
120.	SAULEAC	3
121.	ŞEVERA	3
122.	ŞTELIAC	3
123.	TURDA	3
124.	VICIONKA	3
125.	ZADOSZKI	3
126.	BÂRSAN	2
127.	BEDE	2
128.	BELBE	2
129.	BELEA	2
130.	BENZAR	2
131.	BERSZAN	2
132.	BUMBAR	2
133.	CALENIUC	2
134.	CRAUCIUC	2
135.	DAVID	2
136.	DODA	2
137.	DRAŞCABA	2
138.	DZEABENIUC	2
139.	GHERLAN	2
140.	GODJA	2
141.	HORNICEAR	2
142.	HOZA	2
143.	IRIMIE	2
144.	IURCUŢ	2
145.	MUREŞAN	2
146.	NEGREA	2
147.	ONUCIAK	2
148.	PALFALUSI	2
149.	PĂTRĂUCEAN	2

104.	ŞTEFAN	4
105.	ANUŢIAC	3
106.	BILAN	3
107.	BUCUREANU	3
108.	CAUNI	3
109.	CHERESTEŞI	3
110.	CHINDRIŞ	3
111.	CLEMPUŞAC	3
112.	CODREA	3
113.	CONDRAT	3
114.	DONAT	3
115.	DRULEAC	3
116.	GERLAI	3
117.	GOTECIUC	3
118.	IAVOROVSKI	3
119.	LAVIŢA	3
120.	LUŢUC	3
121.	MARCIUC	3
122.	MORAR	3
123.	MOROCSILLA	3
124.	MURARIU	3
125.	OPREA	3
126.	PETREUŞ	3
127.	ROMANIUC	3
128.	TAMAŞ	3
129.	VIŞOVAN	3
130.	VLAD	3
131.	ZOLA	3
132.	ZSIROS	3
133.	ANDREI	2
134.	APAN	2
135.	BACSAI	2
136.	BILAŞCO	2
137.	BOBRIUC	2
138.	BOŢOC–MALEARCIUC	2
139.	BUCEC	2
140.	CACIUREAC	2
141.	CALDER	2
142.	CANIUS	2
143.	COSAN	2
144.	CRISTEA	2
145.	CUZMICIUC	2
146.	DOHOTAR	2
147.	DUCIUC	2
148.	ENACHE	2
149.	FAZAKAS	2

104.	BILCEC	1
105.	BODNAR	1
106.	CIPOŞ	1
107.	CLEMCOVICI	1
108.	CODREA	1
109.	CONSTANTIN	1
110.	CSAKNADI	1
111.	DUMITRU	1
112.	FŰZESY	1
113.	HOLOSCIUC	1
114.	ILIE	1
115.	KONOLOS	1
116.	LĂSCHIAN	1
117.	MIHAI	1
118.	MIKLOS	1
119.	MOTRUC	1
120.	POPESCU	1
121.	RIŞCO	1
122.	SARCA	1
123.	SĂCALĂ	1
124.	TEACIUC	1
125.	TOMOIOAGĂ	1
126.	TRAISTA	1
127.	VIŞAN	1

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

150.	PRALEA	2
151.	PRODANCIUC	2
152.	SFÂȘIE	2
153.	ȘIPOȘ	2
154.	ȘOFRONICI	2
155.	TIVADAR	2
156.	TOMENIUC	2
157.	TRIȘCĂ	2
158.	VANCEA	2
159.	VIȘOVAN	2
160.	ALBEANU	1
161.	BILAȘ	1
162.	BILICI	1
163.	BOTIȘ	1
164.	BUCURICI	1
165.	CALUȘER	1
166.	CANALOȘ	1
167.	CAPIȘ	1
168.	CERB	1
169.	CHERESTEȘ	1
170.	COMAN	1
171.	CREANGĂ	1
172.	CUSCO	1
173.	CUTH	1
174.	DANCI	1
175.	DANYUK	1
176.	DODEA	1
177.	DRAGHI	1
178.	GODENCIUC	1
179.	HANŢIG	1
180.	HARASANIUC	1
181.	IEPAN	1
182.	LANTOS	1
183.	LAZARCIUC	1
184.	LOGOȘ	1
185.	MANCIU	1
186.	MARINA	1
187.	MOGA	1
188.	MOIȘ	1
189.	NEAMCIUC	1
190.	NEBUNELI	1
191.	NECULA	1
192.	NERGHEȘ	1
193.	OLENIUC	1
194.	OPRIȘ	1
195.	OSTAȘ	1
196.	PAȘCU	1

150.	GLODEAN	2
151.	GODENCIUC	2
152.	GODJA	2
153.	GRIGORIȚĂ	2
154.	HORVATH	2
155.	HRINI	2
156.	IOICALIUC	2
157.	IURCA	2
158.	KIS	2
159.	MALIAR	2
160.	MARFICI	2
161.	NAGHI	2
162.	OROS	2
163.	OSTAȘ	2
164.	PIPAȘ	2
165.	POK	2
166.	PRODANYUK	2
167.	ROMAN	2
168.	RUDOLF	2
169.	SAVLEAC	2
170.	STAN	2
171.	VOLOȘCIUC	2
172.	ZELENCIUC	2
173.	BERCSA	1
174.	BOGHEAN	1
175.	BORLEAN	1
176.	BOTIȘ	1
177.	BOŢOC	1
178.	BUDURLEANU	1
179.	BUMBUC	1
180.	BUZULECIU	1
181.	CERB	1
182.	COLOPELNIC	1
183.	COZUC	1
184.	CULINEAC	1
185.	DICHI	1
186.	DRAGOMIR	1
187.	DUNCA	1
188.	DZSURZS	1
189.	FEZKO	1
190.	GÂRJOABĂ	1
191.	GRIGOR	1
192.	HARASEM	1
193.	HLISTEI	1
194.	HOLCZBERGER	1
195.	IEPAN	1
196.	KORENYUK	1

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

197.	ROBU	1
198.	ROMÂNESCU	1
199.	RUSZINKA	1
200.	STĂNILĂ	1
201.	SURLEA	1
202.	ŞMULEAC	1
203.	ŞOFINEŢ	1
204.	ŞTEFANCA	1
205.	ŞTEŢ	1
206.	TAFICIUC	1
207.	TCACIUC	1
208.	VIDA	1
209.	VOLOŞCIUC	1
210.	VRAJA	1

197.	LIHET	1
198.	LUMEI	1
199.	MIRON	1
200.	MUREŞAN	1
201.	NIMIGEAN	1
202.	OCHIŞOR	1
203.	OLTEANU	1
204.	PINTILIE	1
205.	PÎRVUŢ	1
206.	RECALĂ	1
207.	REZMIVES	1
208.	ROSTAŞ	1
209.	SZALCA	1
210.	TCACI	1
211.	TECAN	1
212.	TUDOR	1
213.	TUPIŢĂ	1
214.	ŢOLA	1
215.	UTAN	1
216.	VANCEA	1
217.	ZVENKA	1

1.7. Lexemele şi formanţii numelor de familie

Astăzi, fiind nişte semne asemantice, numele de familie nu exprimă nicio nuanţă, fie ea negativă, fie pozitivă, şi nici nu-l mai caracterizează pe denotat. Ele au doar calitatea şi rolul de a denumi şi de a indica o familie şi de a-l identifica pe fiecare membru al acesteia, în cadrul unei comunităţi[458], mai ales în plan oficial.

Faptul că lexemele care stau la baza numeroaselor nume de familie reproduc, prin fonetica lor, teme şi radicali ce se regăsesc între numele comune (*Alb*, *Balan*, *Begy*, *Bodnar*, *Bucec*, *Bumbar*, *Cenuşe*, *Cerb*, *Cobel*, *Colopelnic*, *Cramar*, *Cucul*, *Dohotar*, *Dubec*, *Fazakas*, *Fânaru*, *Hamor*, *Haşciar*, *Husar*, *Morar*, *Olaru*, *Puiu*, *Şanta* etc.) sau printre cele proprii, fie ele biblice, calendaristice ori laice (*Andraş*, *Bilan*, *Calena*, *Canius*, *Clepa*, *Condrat*, *Copa*, *Drimuş*, *Fetico*, *Harasem*, *Hrini*, *Laver*, *Moiş*,

[458] PZU, p. XVIII.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărţii de Ştiinţă
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Ostaş, *Sav*, *Timiş* etc.), nu înseamnă că „aceste nume de familie sunt până astăzi nişte exponenţi relevanţi ai semanticii respective”[459]. Ele nu continuă sensul acelor apelative sau nume de persoană de la care s-au format.

O situaţie identică se întâlneşte şi în cazul sensului formanţilor care au contribuit la crearea numelor de familie (de exemplu, suf. ucr. *-iuc* din numele de familie *Bodnariuc* nu mai este o mărturie că tatăl lui *Bodnariuc* este persoana care avea numele de familie sau supranumele *Bodnar*; sau acelaşi sufix existent în numele de familie *Popadiuc* nu mai exprimă faptul că purtătorul său este fiul unei *preotese* (ucr. *popad'á*) ori a vreunei persoane supranumite, cândva, *Popad'a*; sau suf. *-eci(u)* din numele de familie *Buzuleciu* nu mai indică faptul că tatăl celui care, azi, poartă respectivul nume de familie era *Buzul* etc.). De asemenea, nu putem şti de fiecare dată dacă diferitele antroponime (devenite nume de familie) s-au format de la un apelativ sau de la un alt antroponim (de exemplu, *Bodnariuc* putea să se formeze fie de le antroponimul *Bodnar* + suf. *-juk*, fie direct de la apelativul *bodnariuc* „un *bodnar* mai mic” ori „un *dogar* ucenic, începător”; numele de familie *Mocearneac* poate fi format atât de la antroponimul sau chiar toponimul *Močarnyj*, cât şi de la apelativul *močarn'ák*, amândouă având la bază acelaşi apelativ ucrainean local, *močárnyj* „mlăştinos”).

Cu toate acestea, după cum afirmă P. P. Čučka, acum câteva sute de ani (mai exact până la stabilizarea juridică a numelor de familie, când fostele supranume sau porecle, folosite de o singură generaţie, s-au transformat în nişte semne juridice stabile ereditare), fiecare antroponim, devenit nume de familie, era încă o unitate plină de conţinut (avea încărcătură semantică), care, pe lângă faptul că numea persoana, o şi caracteriza după diferite trăsături fizice ori psihice, după etnie, după profesie ori meserie, după proprietate, după o trăsătură intimă ori intelectuală sau oricare alta. Ele individualizau persoana respectivă (care era, de

[459] PZU, p. XVIII.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

obicei, întemeietorul unei familii sau al unui neam) în cercul altor membri ai unei colectivităţi. Drept urmare, atunci când vorbim despre semantica numelor de familie, trebuie să înţelegem că avem de-a face doar cu semantica antroponimului până la momentul în care el devine nume de familie, şi, cu atât mai mult, este vorba doar despre semantica lexemelor (a temei, a radicalului), şi nu despre cea a diferiţilor formanţi, fie că sunt sufixe ale filiaţiei (patronimice, matronimice etc.), fie calitative[460]; spre exemplificare, dăm următoarele nume ucrainene: *Babineț*/*Babineţi* (< antrop. *Bába* sau apel. *bába* „bunică" + suf. matronimic ucr. *-ynec'* (dial. *-inec'*)); *Catrinéț*/*Catrinéţi* (< n.f. *Kátr'a* sau *Kátra* + suf. ucr. *-ynec'* ori de la n.fam./supran. *Katrán* + suf. ucr. *-ynec'*); *Şofinéț*/*Şofinéţi* (< antrop. *Šofi* + suf. *-ynec'* sau de la tema *Šofa-* + suf. *-ynec'*). Totodată, respectivele nume de familie puteau să se fi format şi astfel: *Babineţ* (< antrop. *Bábyn* (< apel. *bábyn* < *bába* + suf. pos. *-yn* (dial. *-in*)) + suf. dim. ucr. *-ec'*); *Catrinéț* (< antrop. *Katryn* (< n.f. *Kátra* + suf. pos. *-yn* (dial. *-in*)) + suf. *-ec'*); *Şofinéţ* (< antrop. *Šófyn* (< n.f. *Šofi* + suf. pos. *-yn* (dial. *-in*)) + suf. *-ec'*. În aceste cazuri, formantul ucrainean *-eț(i)* din numele de familie *Babineţ*, *Catrinéţ*, *Şofinéţ* nu mai exprimă sensul diminutival şi rolul de substantivizare, iar sufixul *-in* (ucr. *-yn*), care-l precedă, nu mai arată posesia, apartenenţa („al Babei", „al Katrei" sau „al Šofei"). De asemenea, antroponimul *Babyn* sau *Katryn* ori *Šofyn* nu mai este asociat cu tatăl lui *Babineț*, *Catrineț*, *Şofineț*. Cu atât mai mult, temele *Baba*, *Katr'a* sau *Šofi* nu ne mai trimit la bunica (sau chiar bunicul, dacă respectivele antroponime erau supranume) purtătorului de azi al numelui *Babineț*, *Catrineț* ori *Şofineț*. Într-o situaţie asemănătoare, se află şi numele de familie *Culineác* (< antrop. *Kúlin*/*Kúlyn* sau n.f. *Kulýna* (< n.pers. ucr. *Kúla*/*Kúl'a* + suf. ucr. *-in*/*-yn*, respectiv *-yn(a)*) + suf. ucr. *-jak*. Astăzi, sufixul *-eac* (ucr. *-jak*) nu mai exprimă, într-un mod relevant, sensul diminutival, iar *-yn* nu mai arată că purtătorul numelui

[460] PZU, p. XVIII-XIX.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Kúlin/*Kúlyn* este fiul celei numite sau supranumite (ori fiul lui) *Kúla*/*Kúl'a* (hipoc. de la n.b. *Mykúla*).

În consecinţă, numele de familie sunt, astăzi, doar nişte unităţi denominative asemantice tipice care nu exprimă nici sens lexical şi nici semantic.

Despre semantica numelor de familie ucrainene, în sensul terminologic al cuvintelor „semantică" şi „nume de familie", se poate vorbi doar în ceea ce priveşte trecutul acestora, mai exact se cuvine a discuta despre faptul că ele însemnau ceva înainte de a trece din *antroponime de o generaţie* (fiind supranume sau porecle) în *nume moştenite de mai multe generaţii*, adică până să devină nume de familie oficiale stabile[461]. De aceea, după cum ne recomandă P. P. Čučka, este mai potrivit să vorbim nu despre semantica numelor de familie, ci despre cea a antroponimelor devenite nume de familie şi despre semantica lexemelor sau a temelor de la care s-au format. Pentru majoritatea românilor, ucrainenilor, maghiarilor etc., care de câteva secole (poate chiar un mileniu) trăiesc în zona Carpaţilor, dar mai ales pentru cei care aparţineau păturii sociale inferioare, simpli săteni, trecerea antroponimelor în nume de familie datează de la sfârşitul secolului al XVIII-lea. Însă multe dintre acele lexeme care, azi, îndeplinesc rolul de nume de familie, mai ales la păturile sociale superioare, sunt foarte vechi. Ele au fost nume proprii (nume de persoană, supranume, porecle, nume individuale, nume de grup) cu mult înainte, o parte din secolele XIII-XV, iar altele chiar de la sfârşitul primului mileniu al erei noastre[462].

Analiza semanticii antroponimelor (devenite nume de familie) oferă posibilitatea de a înţelege mai bine procesul formării numelor de familie, de a lărgi, într-un mod esenţial, cunoştinţele asupra lexicului unei limbi vorbite în diverse perioade. Elucidarea informaţiei care sălăşluieşte în acestea duce la descoperirea a încă unei pagini din istoria socială, etnică şi culturală a popoarelor unei anumite regiuni.

---

[461] PZU, p. XX.
[462] *Ibidem*.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

În funcţie de sensul lexemelor care stau la baza antroponimelor devenite nume de familie, acestea din urmă pot fi împărţite în trei grupe: cele care sunt formate de la nume de persoană; cele care au ca temă apelative şi cele formate de la toponime. Însă există şi nume de familie ale căror lexeme au o semantică discutabilă. Unele dintre ele pot fi incluse fără nicio problemă atât între cele provenite de la nume de persoană, cât şi la cele formate de la toponime (ca, de exemplu, *Bobota*, *Borlean*, *Bucureanu*, *Buţan*, *Cosan*, *Dubei*, *Oprişan*, *Poleanciuc*), iar altele au etimoane care se regăsesc fie între apelative, fie între toponime (de tipul *Cîmpan*, *Huntai*, *Iavorovski*, *Muntean*, *Mureşan*).

Numărul mare al celor mai discutabile îl reprezintă numele de familie ale căror teme sunt nume de persoană, nume calendaristice sau laice etc. (fie nume autohtone ucrainene, româneşti, maghiare, fie de altă origine) şi cele ale căror lexeme au corespondente între substantive comune (*Babineţ*, *Beuca*, *Boiciuc*, *Bondiuc*, *Butean*, *Calena*, *Catrineţ*, *Cipoş*, *Ciuria*, *Clempuşac*, *Clepa*, *Cobel*, *Cozuc*, *Crauciuc*, *Culac*, *Dutciuc*, *Hera*, *Koroly*, *Madar*, *Marciuc*, *Motruc*, *Motruna*, *Oleniuc*, *Ostaş*, *Popovici*, *Rişco*, *Sambor*, *Sarca*, *Şanta*, *Şataniuc*, *Ulici*, *Vida*, *Voloşciuc*, *Zsiros*, *Zvenka*).

Pornind atât de la statistica numelor de familie, cât şi cea a populaţiei din localităţile cercetate, obţinem următoarele date: cele 3925 de persoane din Rona de Sus poartă 210 nume de familie, ceea ce reprezintă, în medie, 1 nume de familie la aproape 19 persoane; în Crăciuneşti, la o populaţie de 1493 de persoane există 217 nume de familie, adică, în medie, 1 nume de familie la aproape 7 persoane, iar, în Lunca la Tisa, cele 920 de persoane sunt purtătoare a 127 de nume de familie, ceea ce înseamnă că, în medie, 1 nume de familie revine la puţin peste 7 persoane. Şi din acest punct de vedere, se poate observa că sistemul antroponimic al localităţii Rona de Sus este mai conservator decât celelalte două.

Majoritatea numelor de familie din antroponimia localităţilor Rona de Sus, Crăciuneşti şi Lunca la Tisa sunt formate cu

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

ajutorul formanţilor specializaţi în derivarea antroponimelor. Cele mai multe nume de familie sunt creaţii polimorfematice, care, de-a lungul secolelor, şi-au „îmbogăţit" mereu structura. Chiar şi numele de familie care astăzi sunt considerate antroponime-tulpină (sau antroponime primare, adică acele nume de la care s-au format, cu ajutorul altor sufixe, actualele nume de familie) au şi ele în componenţa lor, în afară de radical, alte morfeme, în special sufixe. Fiecare sufix, într-o oarecare etapă a funcţionării oricărui antroponim primar (nume de persoană, apelativ sau toponim), a avut o funcţie precisă. Astfel, la formarea numelor de familie care au la bază un nume de persoană, a luat parte un număr mare de sufixe hipocoristice, diminutivale, diminutival-alintătoare, diminutival-augmentative şi alte afixe calitative. Celei de-a doua grupe, a numelor de familie formate de la apelative (care, într-o fază intermediară, au fost porecle sau supranume), le sunt proprii numeroase sufixe de agent sau atributive. O a treia grupă o constituie numele de familie care provin de la toponime, ele formându-se cu ajutorul sufixelor toponimice, adjectivale sau posesive. Toate aceste sufixe au fost relevante doar până în momentul în care lexemele, în componenţa cărora intrau, nu deveniseră nume de familie, azi, însă, fiind parte integrantă a structurii morfematice a numelui de familie, ele nu mai realizează nicio funcţie derivaţională[463].

La formarea numelor de familie ucrainene ale locuitorilor din Rona de Sus, Crăciuneşti şi Lunca la Tisa, au luat parte diferiţi formanţi. Dintre aceştia, un loc aparte îl ocupă cele mai vechi sufixe ale limbii ucrainene, care exprimau filiaţia (descendenţa) încă înainte de apariţia numelor de familie, ele putând fi împărţite în două grupe mari: a) sufixe patronimice propriu-zise *-yč*, *-ovyč* (în grafie românească, *-ici*, *-ovici*), de origine slav comună, a căror funcţie patronimică le-a fost proprie dintotdeauna, mai exact înainte de formarea limbii ucrainene; b) alte sufixe polifuncţionale (care, la început, erau, de cele mai multe ori,

[463] PZU, p. XXVII.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

diminutivale, dezvoltându-şi funcţia lor patronimică ulterior, mai precis pe fondul limbii ucrainene): *-uk*/*-juk*/*-čuk*; *-ak*/*-jak*/*-čak*; *-an*; *-aš*, *-iš*, *-oš*; *-ča(t)*; *-ej*; *-yk*/*-ik*/*-čyk*; *-ynec'*; *-k(a)*; *-k(o)*, *-s'k(yj)*/*-c'k(yj)*, care sunt redate în grafia românească prin: *-uc*/*-iuc*/*-ciuc*; *-ac*/*-eac(-iac*)/*-ceac*; *-an*, *-aş*, *-iş*, *-oş*; *-cea*; *-ei*; *-ec*/*-ic*, *-cic*; *-ineţ*/*-ineţi*; *-c(a)*; *-c(o)*; *-sch(i)*/*-ţk(i)*/*-ţch(i)*). Sufixele posesive ucrainene *-ov*, *-ev* (*-jev*), *-iv* (*-jiv*); *-yn*/*-in* apar în numele de familie analizate, fie ca parte componentă a antroponimului la care s-a mai adăugat un formant, fie ca elemente ale unui sufix compus (ca de exemplu: *-ovyč*, *-inec'*, care sunt redate, în grafia românească, prin formele *-ovici*, *-ineţi*/*-ineţ*).

Oricare dintre aceste sufixe putea fi adăugat la numele de botez, la porecla sau la supranumele tatălui ori al mamei, cu scopul de a forma un nou antroponim pentru urmaşul sau urmaşa acestora (fiul ori fiica). Sufixele respective sunt bine reprezentate astăzi în cadrul sistemului popular de denominaţie personală. În acest caz, putem afirma că doar supranumele şi poreclele ucrainenilor continuă vechiul mijloc de a indica descendenţa sau neamul unui individ, de a-l caracteriza şi de a-l individualiza în aceeaşi măsură. Ele păstrează un crâmpei din ceea ce a constituit cândva *procesul formării numelor de familie* (mai corect spus, al acelor *antroponime* devenite, odată cu introducerea Codului civil, *nume de familie*), dându-ne posibilitatea de a vedea cum strămoşii noştri îşi numeau semenii şi urmaşii[464].

În crearea numelor de familie existente în cadrul sistemelor antroponimice din localităţile Rona de Sus, Crăciuneşti şi Lunca la Tisa, se constată un grad diferit de productivitate al formanţilor. În cele ce urmează, vom prezenta atât istoria şi frecvenţa lor, cât şi lexemele pe care aceştia le-au derivat.

-UC/-IUC/-CIUC (ucr. *-uk*/*-juk*/*-čuk*). Este de departe cel mai productiv formant antroponimic în cadrul sistemelor de nume de familie studiate. Cu ajutorul lui, sunt formate cele mai

[464] Vezi, în acest sens, Ioan Herbil, *Supranume şi porecle...*; Idem, *Analiza supranumelor şi a poreclelor...*

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

multe nume de familie, nu doar în sistemele antroponimice de care ne ocupăm, ci şi în alte puncte locuite de către ucraineni atât din România, cât şi din Ucraina.

Astăzi, conform statisticii realizate de către Ju. K. Red'ko, numele de familie formate cu ajutorul lui *-uk*/*-juk*/*-čuk* constituie tipul de bază în vestul Ucrainei (în timp ce, în estul acesteia, în prim-plan, sunt cele formate cu *-enk(o)*), ocupând primul loc în şapte regiuni ale teritoriului ucrainean: Rivne (38,5 %), Volânia (33,6 %), Jytomyr (33,5 %), Hmelnyţk (27,5 %), Cernăuţi (21 %), Ivano-Frankivsk (19,5 %) și Vinnyţea (17,5 %). De asemenea, un procent ridicat al numelor de familie formate cu *-uk*/*-juk*/*-čuk* există şi în sudul Ucrainei, în regiunile Mykolaiv (14,8 %) şi Odesa (10 %), unde ocupă locul III (după cele în *-s'kyj*, *-c'kyj* și *-enk-o*). Acelaşi loc îl ocupă și în regiunea Ternopil (8 %), în timp ce, în Kiev (9,3 %), Dnipropetrovsk (6,3 %) şi Lviv (6,2 %), numele de familie de acest fel ocupă locul IV. În Transcarpatia, numărul numelor în *-uk*/*-juk*/*-čuk* este foarte redus, cu cei 4,5 % ocupând doar locul VIII, dar frecvenţa cea mai scăzută a acestui tip de nume de familie este înregistrată în regiunile de pe malul stâng al Niprului: Harkiv (3,6 %), Cernihiv (2,9 %), Poltava (2,6 %), Luhansk (2,6 %), Donețk (2,5 %), Cerkasy (2,2 %) și Sumy (1,3 %)[465].

Lingviştii ucraineni consideră că, în limba ucraineană contemporană, formanţii *-uk*/*-juk*/*-čuk* sunt polisemantici, putând crea atât diminutive, cât şi patronime. Pe lângă aceasta, „doar în limba ucraineană, derivatele formate cu ajutorul sufixului *-čuk* pot să denumească fiii după profesia tatălui lor sau tinerii meseriași"[466] (ucenicii sau începătorii într-o meserie – s.n.).

Totodată, antroponimele formate cu *-uk*/*-čuk* puteau să indice ocupația sau starea socială a tatălui (a mamei), naționalitatea sau, mai rar (fără a fi patronimice), să arate originea, apartenen-

[465] Ju. K. Red'ko, *Heohrafija osnovnych typiv ukrajins'kych prizvyšč*, în „Pytynnja onomastyky", „Naukova dumka", Kiev, 1965, p. 78; Red'ko, *Sučasni*, p. 196-198.

[466] Red'ko, *Sučasni*, p. 151.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

ţa locală a unui individ[467]. După cum constatase P. P. Čučka, era „un sufix diminutival ucrainean vechi, care, pe lângă obiectivitatea diminutivală, avea capacitatea de a exprima şi o notă subiectivă, mai ales dezmierdarea, ironia şi, ulterior, dispreţul, putând chiar să formeze catoiconime, însă lucrul cel mai important este acela că deriva numele fiului de la numele tatălui sau al mamei”[468]. Astfel, funcţia principală a formantului *-uk*/*-juk*/*-čuk* este cea patronimică[469]. Folosirea lui *-uk*/*-juk* (și a variantei *-čuk*) a fost dictată de structura fonetică a temei care devenea baza viitorului nume de familie.

În ceea ce priveşte originea sufixului *-uk*/*-juk*/*-čuk*, reţinem că, în literatura ucraineană de specialitate, există trei păreri diferite. Astfel, V. V. Nimčuk susține că acele cuvinte care sunt formate cu ajutorul sufixelor protoslave *-uk*/*-juk* sau cele lituaniene derivate cu sufixele *-uk(as)*/*-iuk(as)* sunt create după acelaşi model comun balto-slav. Afirmaţia este motivată prin faptul că, pe de o parte, apelativele formate cu ajutorul sufixelor *-uk*/*-juk*/*-čuk*, care definesc însufleţitele mici (fiinţe, vietăţi tinere), caracteristice limbii ucrainene, se întâlnesc, deseori, în limba bielorusă şi, mai rar, în unele graiuri ruseşti şi poloneze, iar, pe de alta, formele diminutival-alintătoare ale substantivelor cu sufixele *-uk(as)*/*-iuk(as)* sunt proprii graiurilor lituaniene. Acelaşi lingvist consideră că, iniţial, sufixul *-uk*/*-juk* se folosea pentru formarea diminutivelor şi, probabil, a formelor cu nuanţă subiectivă, în general[470], concluzionând că „tipul de derivare al sub-

[467] Red’ko, *Sučasni*, p. 151-154.

[468] PZU, p. XXXVI.

[469] Aceeaşi funcţie antroponimică o au şi sufixele *-ovyč*/*-evyč*, *-enk(o)*. Referitor la formanţii *-čuk* şi *-enk(o)* (acesta din urmă fiind cel mai răspândit formant între numele de familie ucrainene), trebuie să menţionăm faptul că există în onomastica ucraineană păreri conform cărora supranumele formate cu *-enk(o)* se dădeau fiilor, iar cele derivate cu *-čuk*, nepoţilor. Astfel, fiul lui *kotl’ár* „cazangiu” era denumit *Kotl’arenko*, iar nepotul său, *Kotl’arčuk* (cf. Red’ko, *Sučasni*, p. 153).

[470] V. V. Nimčuk, *Ukrajins’ki prizvýšča z sufiksamy -uk (-’uk), -čuk ta...*, p. 206.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

stantivelor (comune și proprii) cu ajutorul sufixelor *-uk*/*-čuk* s-a format pe teritoriul lingvistic slav de est, nefiind un împrumut din limbile turco-tătare”[471].

V. V. Martynov încearcă să demonstreze că sufixul ucrainean *-uk* este o continuare a balticului *-uka*, „fapt dovedit, pe lângă fonetismul identic al celor două, și de lingvo-geografia acestuia, în special, arealul rus estic – bielorus – ucrainean – polon, care este vecin cu cel baltic”[472].

După părerea lui P. P. Čučka, modelul „compoziţional ucrainean cu sufixul *-uk*/*-juk* putea să se fi format sub influenţa creaţiilor diminutivale similare turceşti, undeva prin secolele XIII-XVI, în Bucovina sau Moldova, iar, de aici, s-a extins spre nord-vest, chiar până la teritoriile bieloruse”[473].

Primele atestări scrise ale numelor de persoană formate cu ajutorul sufixului *-uk* datează din secolul al XIII-lea[474] şi se întâlnesc în Ucraina Transcarpatică, şi anume, la 1217, este consemnat antroponimul *Teluk* (în satul Holmoveţ, raionul Vynohradiv), iar, în 1284: *Hustugh* (în Ujhorod). Câteva antroponime formate cu ajutorul aceluiaşi sufix (*Buchuk*, *Vultuk*, *Henuk*) apar înregistrate în unele regiuni ale Ungariei, României şi Slovaciei, unde, până nu de mult, trăia (sau trăieşte şi azi – s.n.) o populaţie slavă răsăriteană (urmașii croaților albi, rusi, locuitori ai Rusiei Kievene, strămoșii ucrainenilor). Aria de răspândire a numelor derivate cu sufixul *-uk* nu s-a schimbat în secolul următor, când sunt atestate formele: la 1358: *Vanchuk* (în Ujhorod), la 1358: *Vychuk* şi *Zowchuk* (în satul Nimeţke, lângă Ujhorod) şi în acelaşi an – *Teluk* (în satul Perecea, care, mai târziu, a intrat în

[471] V. V. Nimčuk, *op. cit.*, p. 209.

[472] V. V. Martynov, *Praslav'anskaja i balto-slav'anskaja suffiksal'-naja derivacija imen*, Minsk, 1973, p. 31.

[473] PZU, p. XXXVII.

[474] Despre prezența acestui sufix în limba ucraineană și răspândirea antroponimelor formate cu *-uk*, vezi și R. J. Kersta, *Osobovi nazvy, utvoreni vid zahal'nych nazv na oznacenn'a profesiji, rodu zan'at'*, în „Pytann'a istoriji ukrajins'koji movy” (sub red. L. L. Humec'ka), „Naukova dumka”, Kiev, 1970, p. 137-138.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

componenţa oraşului Mihailivţi) şi *Morochuk* (din satul Dravţi, lângă oraşul Berehove), iar, în 1363: *Vanchuk* (în Ujhorod)[475]. În Maramureş, prima atestare a unui antroponim format cu *-ukъ* (azi, *-uk*) apare într-un hrisov transcarpatic, unde, în anul 1404, este înregistrat, la Sighetu Marmaţiei, numele de persoană *Ivančoukъ Dragomirъ*[476]. Tot în regiunea Maramureşului, în anul 1585, apare în documente un *Ivanchjuk* din Solotvyno[477] (= Slatina, localitate situată pe malul drept al Tisei, vizavi de municipiul sus-menţionat).

În sistemele antroponimice ale tuturor celor trei localităţi, *-uk*/*-juk*/*-čuk* este cel mai productiv formant, cu ajutorul lui fiind create cele mai multe nume de familie.

Astfel, în antroponimia localităţii Rona de Sus, există 45 de nume de familie care s-au format cu ajutorul lui *-uk*/*-juk*/*-čuk*, ceea ce reprezintă 21,43 % din totalul de 210 nume de familie înregistrate. Însă ceea trebuie subliniat este faptul că cele 45 de nume de familie denumesc 1586 de persoane, adică 40,41 % din totalul de 3925 de persoane.

În Crăciuneşti, sunt 38 de nume de familie derivate cu *-uk*/*-juk*/*-čuk*, ceea ce reprezintă 17,51 % din totalul de 217 nume de familie existente în localitate. Numărul celor care poartă aceste nume este de 390 de persoane, ceea ce reprezintă 26,12 % din cei 1493 de locuitori ai satului.

Sistemul antroponimic al localității Lunca la Tisa înregistrează 30 de nume de familie formate cu ajutorul lui *-uk*/*-juk*/*-čuk*, ceea ce reprezintă 23,63 % din totalul de 127 de nume de familie existente aici. Numărul purtătorilor celor 30 de nume de familie se ridică la 421 de persoane, adică 45,76 % din totalul populaţiei de 920 de persoane.

---

[475] Date extrase din PZU, *loc. cit.*

[476] V. V. Nimčuk, *op. cit.*, p. 197; SSUM I, p. 419.

[477] PZU, p. XXXVII. Existenţa fără întrerupere a numelui de familie *Ivančuk* în aceeaşi localitate timp de şase secole reprezintă o dovadă, după cum afirmă P. P. Čučka, că sufixul *-uk* avea funcţie patronimică încă din secolul al XV-lea (*Ibidem*).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

De cele mai multe ori, în procesul formării antroponimelor devenite, ulterior, nume de familie, formantul *-uk*/*-juk*/*-čuk* se adăuga la: nume calendaristice de diferite structuri (hipocoristice, diminutive, alte derivate), care, în majoritatea cazurilor, au fost masculine (*Greşciuc*, *Hreniuc*, *Hriţiuk*, *Iuraşciuc*, *Marciuc*, *Mateiciuc*, *Pauliuc*, *Savliuc*, *Semeniuc*, *Taficiuc*) şi, mai rar, feminine (*Motruc*); nume de persoană vechi slave sau ucrainene vechi (*Bojuc*, *Bilaniuc*, *Caleniuc*, *Prodaniuc*, *Prodanciuc*, *Romaniuc*, *Sataniuc*); supranume sau porecle de diferite tipuri, înainte de toate, antroponime masculine terminate: în consoană (*Bodnariuc*, *Corjuc*, *Cravciuc*, *Hluchaniuk*, *Husarciuc*, *Malearciuc*, *Tcaciuc*) sau în *-a* (*Godenciuc*, *Voloşciuc*) ori porecle care aveau la bază adjective (*Celeniuc*, *Cvaşciuc*, *Zelenciuc*).

-AC/-EAC (-IAC)/-CEAC (ucr. *-ak/-jak/-čak)*. Celălalt formant, destul de prolific în cadrul sistemului numelor de familie din localităţile cercetate, este *-ak/-jak/-čak*.

Este un sufix polifuncţional *slav vechi*, fiind productiv atât la nume comune, cât şi la cele proprii[478]. Încă în limba slavă comună, sufixul *-ak* (*-jakъ*) substantiviza adjective, forma substantive de agent (de la alte substantive) şi deriva substantive de la verbe (*nomina agentis*)[479]. Dacă, în monumentele scrise ale limbii ucrainene vechi din secolele XI-XIII, există înregistrat un număr mic de lexeme derivate cu *-jak*, după secolul al XIII-lea, acest formant avea o productivitate mai mare, moment în care se conturează principalele sale funcţii. Tot atunci, adică în perioada limbii ucrainene vechi, formantul apare cu cele două variante, *-ak* şi *-jak*, care vor fi moştenite de limba ucraineană contemporană. Multitudinea derivatelor în *-ak* a fost favorizată şi de funcţionarea în limba ucraineană a următoarelor sale variante: *-l'ak*, *-n'ak*, *-čak* şi, mai rar, *-vak*[480]. Astăzi, *-ak/-jak* este unul

[478] PZU, p. XXIX.

[479] L. O. Kravčenko, *Prizvyšča...*, p. 94.

[480] P. I. Belousen'ko, *Istorija sufiksal'noji sistemy ukrajins'koho imennyka,* „Naukova dumka", Kiev, 1993, p. 103, apud L. O. Kravčenko, *loc. cit*.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

dintre cele mai productive sufixe ale limbii ucrainene, derivând substantive de agent de cele mai diverse tipuri.

În sistemul antroponimic contemporan al Ucrainei, numele de familie formate cu *-ak/-jak/-čak* au o frecvență mare în vestul ei, în regiunile Ivano-Frankivsk (10 %), Lviv (7,4 %) și Transcarpatia (7,2 %), unde ocupă locul al III-lea; mai redusă, în regiunea Cernăuți (locul IV, cu 6,1 %); în Odesa (5,2 %) și în sud-estul teritoriului ucrainean (Donbas) – locul V; în regiunile Ternopil (5,5 %), Luhansk (4,2 %) și Herson (3,6 %) – locul VI; în Vinnyțea (4,65%), Cernihiv (3,1 %) și Rivne (2,1 %) – locul VII; în regiunea Hmelnyțk (2,4 %) – locul VIII; în Kirovohrad (2,7 %), Kiev (2,6 %) și Mykolaiv (2 %) – locul IX; în regiunile Zaporijea (2,5 %), Crimeea (2,1 %) și Volânia (2 %) – locul X, iar cea mai slabă prezență o înregistrează în regiunile Dnipropetrovsk, Poltava, Sumy, Cerkasy și Harkiv (0,6 %)[481].

În literatura onomastică, sufixul *-jak* se fixează ca un formant antroponimic ucrainean vechi (chiar protoucrainean) (și nu vechi rus[482]), care, la început, deriva diminutive, iar, mai târziu, patronime. Vechimea funcţiei patronimice a sufixului a fost stabilită de către onomaştii polonezi şi cehi, K. Rymut[483] și Jan Svoboda[484], care afirmă că, abia după secolul al XIII, una dintre funcțiile sale era cea patronimică, iar, între numele de persoană ucrainene, acesta dobândește o productivitate însemnată începând cu veacurile XIV-XV[485]. Astfel, în antroponimia ucraineană, numele de familie derivate cu formantul *-ak/-jak/-čak* sunt, de obicei, patronime sau matronime, putând, totodată, să se formeze de la un „cuvânt-parazit”, des utilizat, de la un lexem nespe-

[481] Red'ko, *Sučasni*, p. 204-205.

[482] După cum sublinia A. V. Superanskaja în *Iz istoriji ruskich kalendarnych imen*, în „Davn'orus'ka onomastyčna spadščyna v schidnoslov'ans'kych movach”, în „Naukova dumka”, Kiev, 1986, p. 117.

[483] Rymut, *Nazwiska I*, p. XLVI.

[484] Svoboda, *Staročeska*, p. 116.

[485] L. L. Humec'ka, *Narys slovotvorčoji systemy ukrajins'koji aktyvnoji movy XIV-XV st.*, Kiev, 1958, p. 109; M. V. Biryla, *op. cit.*, p. 34-35.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

cific graiului sau de la numerale ori să indice trăsăturile fizice ale primului purtător, vreo acțiune repetată sau specifică primului denotat, originea locală, apartenența națională sau dialectală (de un anume grai) etc.[486]. Între secolele XIV-XVIII, sufixul *-ak* deriva variante de la nume de persoană slave vechi (*Balyak, Borakъ*), de la apelative (*Husakъ, Mudrak*)[487] şi de la nume calendaristice (*Kost'akъ, Chost'akъ*)[488]. Numele formate cu ajutorul acestui sufix, care au la bază un antroponim derivat sau un hipocoristic, sunt atestate documentar, după cum afirmă M. L. Chudaš, la mijlocul secolului al XVI-lea, având o frecvență mai ridicată în vestul Ucrainei (în estul ei, fiind foarte rare), unde astfel de nume de familie sunt tipice şi astăzi (*Andrey Popelczak, Josko Zinczak, Senko Folczak, Steczko Swisczak*)[489]. Şi azi, funcţia patronimică a sufixului *-ak* este vie în graiurile ucrainene transcarpatice[490], mai exact în cadrul sistemului popular de denominaţie personală[491].

Nume de familie formate cu *-ak*/*-jak*/*-čak* sunt răspândite pe întreg teritoriul Ucrainei Transcarpatice, dar cea mai mare frecvență o au în raioanele vestice ale acestuia. Referitor la actualul şi vechiul areal al numelor de familie de tip patronimic formate cu ajutorul sufixului *-ak* pe fondul general slav, P. P. Čučka susține că „epicentrul acestor antroponime patronimice, în momentul formării numelor de familie, a fost undeva în vest", ceea ce i-a determinat pe unii dintre onomaştii polonezi şi ucraineni să afirme că formantul *-ak* este de origine sud-vestică[492]. Creşterea numărului de nume formate cu ajutorul lui *-ak* în Carpaţii estici

[486] Red'ko, *Sučasni*, p. 107-108.

[487] M. O. Demčuk, *Slov'ans'ki avtochtonni osobovi vlasni imena v pobuti ukrajinciv XIV-XVII st.*, „Naukova dumka", Kiev, 1988, p. 98, 138.

[488] UA-ČI, p. 86, apud L. O. Kravčenko, *op. cit.*, p. 94.

[489] M. L. Chudaš, *op. cit.*, p. 123.

[490] P. P. Čučka, *Istorija stanovlenn'a slovotvirnych typiv prizvyšč u hovirkach Zakarpatt'a*, în „Praci 13-ji respublikans'koji dialektolohičes'-koji narady", „Naukova dumka", Kiev, 1970, p. 84.

[491] Vezi Ioan Herbil, *op. cit.*

[492] PZU, p. XXX.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

putea fi condiţionată, continuă lingvistul ucrainean, de migraţia, din secolele XVII-XVIII, a populaţiei lemkiene şi slovace de est. Până în secolul al XV-lea, toate antroponimele derivate cu *-ak* au fost localizate la vest de râul Uj. Doar pe la mijlocul veacului al XVI-lea, ele ajung până în zonele râurilor Latoriţa şi Borjava, iar actuala hartă a răspândirii patronimelor şi matronimelor cu *-ak*, în regiunea Transcarpatia, s-a conturat încă în secolul al XVII-lea[493].

În cadrul sistemului numelor de familie al celor trei localităţi, între formanţii ucraineni, din punctul de vedere al productivităţii, *-ak/-jak/-čak* ocupă locul al doilea.

Sistemului antroponimic al localității Rona de Sus îi sunt proprii 12 nume de familie formate cu ajutorul sufixului *-ak/-jak/-čak*, ceea ce reprezintă 5,71 % din totalul numelor înregistrate aici. Cu ajutorul lor, sunt numite 587 de persoane, adică 14,96 % din totalul populaţiei.

Cele 17 de nume de familie derivate cu *-ak/-jak/-čak*, din antroponimia localităţii Crăciuneşti, reprezintă 7,83 % din totalul numelor existente. Aceste nume sunt purtate de către 175 de persoane, ceea ce înseamnă 11,72 % din populaţia satului.

În sistemul antroponimic al satului Lunca la Tisa, există 12 nume de familie formate cu *-ak/-jak/-čak*, adică 9,44 % din totalul numelor de familie înregistrate. Respectivele nume denumesc 106 persoane, adică 11,52 % din populaţia localităţii.

Numele de familie cu *-ak/-jak/-čak* s-au format de la: nume calendaristice de diferite structuri (hipocoristice, diminutive, alte derivate), fie masculine (*Clempuşac*, *Cureleac*, *Grijac*, *Havreleac*, *Lupşac*, *Manoleac*, *Sedoreac*, *Şmuleac*), fie feminine (*Anuţiac*, *Maruşceac*); de la radicalul unor nume vechi slave sau protoucrainene (*Nebeleac*); de la diferite supranume sau porecle (*Caciureac*, *Druleac*, *Firişceac*, *Mocearneac*, *Rusnac*, *Ştefleac*, *Ţifrac* etc.).

[493] P. P. Čučka, *Rozvytok imeni i prizvyšč*, în „Istorija ukrajins'koji movy. Leksyka i frazeolohija" (red. princip. V. M. Rusanivs'kyj), „Naukova dumka", Kiev, 1983, p. 613, apud PZU, p. XXX.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

În ceea ce priveşte formanţii *-uk*/*-juk*/*-čuk* şi *-ak*/*-jak*/*-čak* din antroponimia localităţii Rona de Sus, se poate observa că numele de familie formate cu ajutorul lor denumesc 2173 de persoane, ceea ce reprezintă 55,36 % din totalul populaţiei. În Lunca la Tisa, cu ajutorul numelor de familie de acelaşi tip, sunt denumite 527 de persoane, adică 57,28 % din numărul total al locuitorilor. Doar în Crăciuneşti, numele de familie derivate cu ajutorul sufixelor în cauză denumesc 565 de persoane, ceea ce, în procente, este egal cu mai puţin de jumătate din populaţia satului, mai exact 37,84. Astfel, după cum se poate observa, în localităţile Rona de Sus şi Lunca la Tisa, numele de familie formate cu sufixele *uk*/*-juk*/*-čuk* şi *-ak*/*-jak*/*-čak* sunt suficiente pentru a denumi mai mult de jumătate din populaţia celor două localităţi.

Alte sufixe ucrainene cu ajutorul cărora s-au format numele de familie proprii sistemelor antroponimice din cele trei localităţi sunt: *-an*; *-aş*, *-oş*, *-iş*; *-c(a)*; *-c(o)*; *-cea*; *-ec*/*-ic*/*-cec*; *-ei*; *-ici*; *-ineţ*; *-ovici*; *-s'k(i)*. Productivitea lor este mult mai redusă, în comparaţie cu formanţii *uk*/*-juk*/*-čuk* şi *-ak*/*-jak*/*-čak*.

-AN. Continuă sufixul polifuncţional slav comun **-anъ*, care se regăseşte atât în cele mai vechi nume de persoană slave (*Cakan, Milovan, Radovan, Stojan*), cât şi în numele de familie care s-au format de la acestea (*Rubjaň*)[494]. Astfel, după cum constatase Jan Svoboda, formantul *-an* era folosit, încă din cele mai vechi timpuri, la derivarea numelor slave păgâne, ca de exemplu: *Božán, Gol'án, Kochán, Suchán, Ščerbán*[495], fiind propriu tuturor limbilor slave și având funcţia de a deriva atât „expresivele" *nomina atributiva*, cât şi forme hipocoristice ale numelor de persoană (*Doman* < *Domoslav*, *Negan* < *Negoslav*)[496].

Originea formantului *-an*, după cum afirmă Ju. K. Red'ko, trebuie căutată în istoria limbii, mai exact în procesul formării

[494] L. O. Kravčenko, *op. cit.*, p. 67.
[495] Svoboda, *Staročeská*, p. 157.
[496] UA-ČI, p. 88.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

participiilor pasive trecute, care au devenit „modele pentru formarea numelor de familie în *-an* de la nume comune sau proprii", cele din urmă putând avea la bază nume de persoană, toponime (sau, în general, indicând locul de baştină al denotatului), adjective (având caracter atributiv) şi porecle nederivate[497]. Şi azi, în limba ucraineană, cu ajutorul lui *-an*, sunt derivate cuvinte cu sensuri noi (acele *nomina atributiva*) de la substantive, adjective, verbe (*bilán, br'uchán, dovhán, movčán, velykán*) şi catoiconime (*kosován, rosuščán, turi'án*)[498].

În monumentele scrise ale limbii ucrainene din secolele XIV-XVII, formantul *-anъ* apare atât în nume compuse (*Balanъ, Doroganъ, Draganъ, Galanъ*), cât şi în nume slave derivate de la apelative (*Bistranъ, Dovganъ, Tichanъ*)[499]. Astfel, sufixul *-an* forma patronime încă în limba ucraineană veche, iar, în documentele de limbă din secolelor XV-XVII, din estul Carpaţilor ucraineni, se fixează numeroase antroponime formate cu *-an* (*Petran, Ruskan, Toporan*) ce pot fi interpretate ca patronime[500]. P. P. Čučka afirmă că, în graiurile ucrainene care se învecinează cu cele româneşti, sufixul *-an* derivă, până astăzi, numele copiilor de la numele părinţilor (ca, de exemplu, n.fam. *Mykulán* < n.b. *Mykúla, Ferkán* < n.b. *Ferkó* sau supran. *Dokán* < n.f. *Dóka*)[501].

Azi, numele de familie formate cu *-an* se întâlnesc în toate regiunile Ucrainei, însă sunt specifice Bucovinei (regiunea Cernăuţi), unde cu 4,5 % ocupă locul VII. În alte zone, situaţia lor e următoarea: Odesa (3,5 %), Luhansk (2,6 %), Harkiv (2,4 %), Cerkasy (2,2 %), Sumy (2,2 %), Transcarpatia (2,2 %), Zapo-

[497] Red'ko, *Sučasni*, p. 111.

[498] PZU, p. XXX.

[499] L. O. Kravčenko, *loc. cit.*

[500] P. P. Čučka, *Istorija stanovlenn'a...*, p. 86 şi P. P. Čučka, *Rozvytok imeni...*, p. 612.

[501] PZU, p. XXX. Din totatul numelor de familie derivate cu *-an* (aprox. 300) înregistrate în Ucraina Transcarpatică, o treime dintre ele provine de la nume de persoană, iar două treimi sunt formate de la porecle ori supranume care au la bază apelative (cf. *Ibidem*).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărţii de Ştiinţă
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

rijea (1,8 %), Ternopil (1,4 %), Lviv (1,3 %), Ivano-Frankivsk (1,3 %), Vinnyţea (1,2 %), Hmelnyţk (1 %). Sub 1 % se înregistrează în regiunile Dnipropetrovsk, Volânia, Kiev, Poltava, Cernihiv, Mykolaiv şi Jytomyr[502].

În cadrul sistemului popular de denominaţie personală din cele trei localităţi cercetate, am înregistrat numeroase supranume şi porecle derivate cu *-an*: *Fet'kán*, *Juregán*, *Murigán*, *Pavligán*, *Čiribán*, *Zubán* etc.

De reţinut faptul că sufixul *-an(y)*/*-jan(y)* (forma de plural a lui *-an*) este prezent în 240 de toponime de pe teritoriul Ucrainei, o treime dintre ele aflându-se în regiunile Lviv şi Rivne[503].

Statistica numelor de familie formate cu *-an* (*Bilan*, *Cosan*, *Ghereban*, *Cosovan*, *Rahovan*, *Ruscovan*, *Sorban*, *Şcerban*, *Tecan*, mai ales dacă *Cosovan*, *Rahovan*, *Ruscovan* au la bază catoiconime omonime), din cadrul sistemelor antroponimice ale celor trei localităţi, este următoarea: în Rona de Sus, au fost înregistrate 6 nume (2,86 %), fiind purtate de 240 de persoane (6,11 %); în Căciuneşti, există tot 6 nume de familie (2,76 %), care denumesc 30 de persoane (2,01 %), iar, în Lunca la Tisa, apar doar 3 nume de familie (2,36 %), numărul persoanelor care le poartă fiind 15 (1,63 %).

-AŞ, -IŞ, -OŞ (ucr. *-aš, -yš, -oš*). Încă în limba slavă comună, cu ajutorul respectivelor sufixe, se formau hipocoristice de la numele de persoană compuse (*Dobraš* < *Dobroslav*, *Mysloš* < *Myslibor*, *Boguš* < *Boguslav*, *Radiš* < *Radislav*)[504]. În timp ce *-š(a)*, *-oš(a)* şi *-uš(a)* erau productivi în cadrul celor mai vechi nume de persoană slave de sud (mai ales, la sloveni) (*Kojš*, *Stojša*; *Drahoš*, *Miloš*, *Miloša*; *Deduš*, *Deduša*, *Maluša*)[505], formanţii *-š-ъ*, *-aš-ъ*, *-eš-ъ*, *-iš-ъ*/*-ыš-ъ*, *-oš-ъ*, *-uš-ъ* (*Boršъ*, *Halšъ*, *Borašъ*, *Damašъ*, *Dobešъ*, *Jarošъ*, *Hnѣvušъ*) creau, în antroponimia ucraineană din secolele XIV-XVII, noi derivate de la

[502] Red'ko, *Sučasni*, p. 208.
[503] L. O. Kravčenko, *loc. cit.*
[504] UA-ČI, p. 85.
[505] L. O. Kravčenko, *op. cit.*, p. 69.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărţii de Ştiinţă
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

numele compuse slave[506]. Cu toate acestea, L. O. Kravčenko este de părere că, în respectivele antroponime, formanţii sus-menţionaţi nu erau de la început sufixe, ci silabe iniţiale ale celui de-al doilea element al numelui compus[507]. Referitor la aceste sufixe, Ju. K. Red'ko este de părere că *-aš*, ca și *-yš*, în majoritatea cazurilor, derivau nume de persoană, creând nume de familie cu nuanță diminutival-familiară. Totodată, cu ajutorul lor, se formau antroponime de la adjective, acestea indicând substantivizarea temei, conferindu-le, astfel, sens atributiv[508]. În ceea ce privește sufixele *-oš* și *-uš*, același lingvist afirmă că cele două, probabil, sunt de origine polonă (apar în nume de botez și de familie: *Bartosz*, *Jarosz*; *Długosz*, *Gniewosz* și în numeroase apelative: *karosz*, *siwosz*), ultimul (*-uš*) putând fi un împrumut atât din polonă (*Tadeusz*, *Matheusz*), cât și din cehă (unde *-oš*, prezent în diverse apelative, *gagoš*, *gyptoš*, *klapoš*, *maltoš*, să fi trecut, pe teritoriul lingvistic ucrainean, în poziție neaccentuată, în *-uš*)[509]. Însă, după cum constată R. J. Kersta, deși, în timpul apariţiei numelor creştine, aceste afixe se foloseau din ce în ce mai rar, ele totuși se întâlnesc în variantele numelor masculine din antroponimia ucraineană a secolului al XVI-lea (*Lavrišъ*, *Lavruša*, *Timošъ*)[510]. Părerea noastră este că aceste sufixe au circulat în mediul lingvistic ucrainean (atât între apelative, cât și în cadrul antroponimelor), formele derivate cu ele trebuind căutate în limba protoucraineană și în cea ucraineană veche, căci acestea există (de exemplu, *Maluşa*, mama lui Volodymyr cel Mare). Cu atât mai mult, în zonele periferice ale limbii ucrainene (cunoscute ca fiind, din acest punct de vedere, cele mai conservatoare), antroponime de acest tip s-au putut păstra până în zilele noastre (chiar și azi, sunt prezente, în graiurile ucrainene

[506] M. O. Demčuk, *op. cit.*, p. 97.

[507] L. O. Kravčenko, *loc. cit.* (deși susține ideea că ar fi un formant moștenit din limba rusă veche (*ucraineana veche* – s.n.) – *Ibidem*, p. 50).

[508] Red'ko, *Sučasni*, p. 115, 136.

[509] *Ibidem*, p. 149, 162.

[510] UA-ČI, p. 85-86.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

transcarpatice, forme precum: *bratýᵉš*/*bratьíš*; *Diókoš*/*Diókuš*, *Ivanьíš*, *Juráš*).

În Ucraina, numele de familie formate cu *-aš* se întâlnesc în aproape toate regiunile acesteia, însă numărul lor e redus, cel mai ridicat procent înregistrându-l în Cernăuți (1,4 %) și Odesa (1 %), după care urmează regiunile: Rivne (0,9 %), Transcarpatia (0,8 %), iar, în Vinnyțea, Jytomyr, Sumy și Luhansk, procentul acestora este puțin peste 0,5 %[511]. Frecvența numelor de familie formate cu ajutorul celorlalte sufixe este extrem de scăzută; de exemplu, cele în *-oš* înregistrează în Transcarpatia cca 1 %, în timp ce, în Ivano-Frankivsk, Cernihiv, Lviv, Ternopil, Vinnyțea, Volânia, Zaporijea, Kiev, Sumy și Kirovohrad – aprox. 0,1 %, iar, în celelalte, aproape că lipsesc. În aceeași situație sunt și cele formate cu *-yš* [512].

Numele de familie care au ca temă antroponime derivate cu ajutorul sufixelor *-aş*, *-iş*, *-oş* (*Bilaş*, *Capiş*, *Cipoş*, *Ostaş*) se prezintă, din punctul de vedere al statisticii, astfel: în Rona de Sus, sunt înregistrate 4 nume de familie (1,9 %), care sunt purtate de 4 persoane (0,1 %); în Crăciunești, există 3 nume (1,38 %), care denumesc 9 persoane (0,6 %), iar, în Lunca la Tisa, apare doar 1 nume de familie (0,79 %), fiind purtat de 1 persoană (0,11 %).

-C(A) (ucr. *-k(a)*). Este un sufix polifuncţional vechi slav, care, înainte de a forma antroponime, deriva substantive diminutivale, indicând atât obiectul acţiunii, cât şi produsul acesteia. Pe baza funcţiei diminutivale iniţiale, începând cu secolul al XIV-lea, formantul *-k(a)* își dezvoltă și cea patronimică, ca, de exemplu, în formele înregistrate: *Ztoyka filius Ztoya* (din anul 1398); *Holovenka*, *Hodinka*, *Kalabiska* (din secolul al XVI-lea) sau *Lastyvočka Snьrotka* (din secolul al XVII-lea)[513]. În „Registrele căzăceşti" (de la jumătatea secolului al XVII-lea), „antroponimele diminutivale (ca şi cele peiorative) derivate cu *-k(a)* le iau locul, în unele cazuri, celor formate cu *-k(o)*; derivatele cu

[511] Red'ko, *Sučasni*, p. 210.
[512] *Ibidem*, p. 211-213.
[513] PZU, p. XXXV.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

cele două sufixe coexistând. Însă formele cu sens conotativ derivate cu *-k(a)*, în paralel cu cele corelative, formate cu ajutorul sufixului *-k(o)*, sunt fixate – după cum demonstrează V. O. Horpynyč – în cărţile de provenienţă moscovită din secolul al XVI-lea”[514]. După cum constatase P. P. Čučka, referindu-se la regiunea Transcarpatică, funcţia patronimică a lui *-k(a)* se poate observa, mai ales, la numele de familie provenite din nume de botez (*Hryhórka*, *Kól'ka*, *Mykúlka*, *Sávka*) sau cele care au la bază apelative (*Bl'áška*, *Dz'ámka*, *Kalýnka*, *Malýnka*), fiecare dintre acestea având corespondente între numele de familie nesufixate[515]. Totodată, există nume de familie, ca, de exemplu, *Andréjka*, *Ivanýčka*, *Kozýčka*, *Mad'árka*, *Petrýčka*, care, doar în aparenţă, amintesc de formantul *-k(a)*, căci, din punct de vedere istoric, acestea reprezintă o formă „înghețată” a cazului genitiv singular al antroponimelor derivate cu *-k(o)*[516].

Prezentând statistica numelor de familie formate cu ajutorul sufixului *-k-* (*k-a*, *k-o*), Ju. K. Red'ko afirmă că cele în *-k(a)* reprezintă doar o treime, în timp ce restul de două treimi le revin celor formate cu *-k(o)*[517]. Numele de familie în *-k(a)* au, din punct de vedere geografic, o frecvență apropiată atât în vestul Ucrainei (Ternopil – 2 %, Transcarpatia – 1,9 %, Ivano-Frankivsk – 1,5 %, Lviv – 1,4 %, Cernăuți – 1,1 %, Volânia – 0,6 %, Vinnyțea – 0,4 %, Rivne – 0,3 %, Hmelnyțk – 0,1 %), cât și în estul ei (Harkiv – 2,4 %, Poltava – 1,6 %, Cerkasy – 1,4 %, Kirovohrad – 0,9 %, Sumy – 0,9 %, Dnipropetrovsk – 0,7 %, Zaporijea – 0,7 %, Kiev – 0,5 %,)[518].

Azi, *-k(a)* este unul dintre cele mai productive sufixe pe teritoriul lingvistic ucrainean, în special, în graiurile vestice ale acestuia, având atât funcţie diminutivală, cât şi antroponimică. Acest lucru rezultă și din analiza supranumelor şi a poreclelor, a

[514] SHNU, p. 218-219.
[515] PZU, *loc. cit*.
[516] *Ibidem*.
[517] Red'ko, *Sučasni*, p. 140.
[518] *Ibidem*, p. 213.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

diminutivelor şi a hipocoristicelor din satele ucrainene maramureşene, în cazul nostru, cele din Rona de Sus, Crăciuneşti şi Lunca la Tisa.

Astfel, în cadrul sistemelor neoficiale (populare) de denominaţie personală din cele trei localităţi, frecvenţa cea mai mare a sufixului *-k(a)*[519] o întâlnim în derivarea numelor de botez feminine (a formelor pline sau a hipocoristicelor acestora), creând forme diminutival-alintătoare. Cu ajutorul acestui sufix, poate fi derivat aproape orice prenume feminin, fie el ucrainean ori maghiar, fie un împrumut recent din alte limbi: *Alínka*: (< rom. *Alina*), *Denískа* (< rom. *Denísa*), *Hafíka* (< ucr. *Hafíja*), *Ğétka* (< rom. *Géta*), *Jasmínka* (< rom. *Iasmina*), *Ílonka* (< magh. *Ilona*), *Ionélka* (< rom. *Ionéla*), *Izáŭrka* (< port. *Izaura*)[520], *Laríska* (< rus. *Larisa*), *Maríka* (< ucr. *Maríja*), *Melánka* (< rom. *Melanía*), *Narčíska* (< rom. *Narcísa*), *Nastúka* (< ucr. *Nást'a*), *Oksánka* (< ucr. *Oksána*), *Simónka* (< rom. *Simóna*), *Svetlánka* (< ucr. *Svetlana*), *Tán'ka* (< ucr. *Tanija*) etc.

Am înregistrat un număr redus de derivate care au la bază nume de botez masculine ucrainene (având tema în *-i*, *-o* și *-a*: *D'ordíka* (< ucr. dial. *D'órd'i* < magh. *György*), *Ivan'úka* (< *Ivan'ó* < *Ivan*), *Júročka* (< *Júra*), *Mykólka* (< *Mykóla*), *Kól'ka* (< *Kól'a* < *Mykóla*), *Serijóžka* (< *Serioja*); *Vás'ka* (< *Vás'a* < *Vasyl'/Vasьíl'*).

Sufixul *-k(a)* are o frecvenţă ridicată şi în formarea supranumelor şi a poreclelor. Dintre acestea, numeroase sunt supranumele formate de la toponime, catoiconime sau etnonime (unele trecute deja prin stadiul de supranume sau derivate, iniţial, cu alte sufixe): *Apšánka* (< *Apšán* < catoiconimul *apšán* < n.top./ oiconimul *Ápša*), *Bukovýnka* (< n.top. *Bucovina*), *Kričinúska*

[519] Pentru mai multe detalii, vezi Ioan Herbil, *Hipocoristice şi diminutive la ucrainenii din Maramureş*, în „Dialogul slaviştilor la începutul secolului al XXI-lea" (eds. Katalin Balázs, Ioan Herbil), anul III, nr. 1, Editura Casa Cărţii de Ştiinţă, Cluj-Napoca, 2014, p. 77-87.

[520] Este un nume împrumutat, după cum ne-au relatat părinţii purtătoarei, din serialul TV „Sclava Izaura".

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

(< n.top. ucr. dial. *Kričinúŭ* „Crăciuneşti”, *Lúžanka* (< n.top. *Luh* „Lunca la Tisa”, *Pól’ačka* (< etn. ucr. *pól’ačka* „polonează”, *Sibijánka* (< n.top. *Sibiu*), *Volóška* (< etn. ucr. local *volóška* „românc㔝), *Žólobka* (< n.top. *Žólob*).

Există şi supranume care au la bază numele de familie al tatălui sau al soţului (persoanei desemnate) ori supranume ale acestora (patronime şi andronime): *Babыc’ár’ka* (< supran. *Babыc’ár’* < n.top. *Bábыc’ove* sau/şi < n.pers./fam. *Bábič*), *Cerkóvnыička* < supran. *Cerkóvnыk* < ucr. dial. *cerkóvnыk* „ţârcovnic”), *Dz’aben’účka* (< n.fam. *Dzeabeniuc*), *Lembáčka* (< n.fam. *Lembák*). Puţine sunt supranumele derivate cu *-k(a)* ce au ca temă un apelativ: *Mošíka* (< ucr. dial. *móša* < rom. *moaşă*).

Mult mai numeroase sunt apelativele derivate cu ajutorul sufixului *-k(a)* care stau la baza diferitelor porecle: *Bíbolka* (< ucr. dial. *bíbol* „bivol”), *Búbly^{e}čka* (< ucr. *búblyk* „covrig”), *Lúpka* (< ucr. dial. *lupýty^{e} (očýma)* „a-şi holba (ochii)”), *Konéčka* (< ucr. dial. *konéc* „capăt, sfârşit”), *Kópka* (< ucr. dial. *kópa* „căpiţă de fân”), *Kopy^{e}lýčka* (< ucr. dial. *kopy^{e}lýc’a* „fata care naşte un copil fară să fie măritată”), *Šún’ka* (< ucr. dial. local *šún’a* < *papašún’a* „un soi de ciupercă”), *Telíška* (< ucr. *telíha* „osie; teleagă”), *Zolot’ánka* (< ucr. *zóloto* „aur”). Cu excepţia lui *Telíška*, toate celelalte porecle sunt purtate de persoane de sex feminin.

Se întâlnesc şi porecle derivate cu *-k(a)* de la alte porecle sau supranume, în special, de la cele ale tatălui ori ale soţului purtătoarei: *Drózdыička* (< *Drózdыk* < ucr. dial. *drozd* „sturz, mierlă”), *Kéreška* (< *Kéreš* < magh. *keres* „a căuta”), *Láncoška* (< *Láncoš* < ucr. dial. *lanc* „lanţ”), *Lemáčka* (supran. *Lemák*/ *Lemačók* (< etn. ucr. neoficial *lemák*), *Rosólыička* (< *Rosólыk* < ucr. dial. *rosúl* „moare, lichidul din murătură de varză”)[521].

Statistica numelor de familie formate cu ajutorul lui *-k(a)* (*Calinca*, *Godenca*, *Iurca*, *Mihalca*, *Ştefanca*, *Zvenka*), proprii

[521] Pentru mai multe detalii (şi exemple), vezi Ioan Herbil, *Supranume şi porecle*...; Idem, *Analiza supranumelor şi a poreclelor...*

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

sistemelor antroponimice cercetate, este următoarea: în Rona de Sus, se întâlnesc 4 nume de familie (1,9 % din totalul celor înregistrate), fiind purtate de 16 persoane (0,41 % din totalul populației); în Crăciunești, există 5 nume de familie (2,3 %), care denumesc 15 persoane (1 %), iar, în Lunca la Tisa, apar înregistrate 3 nume de familie (2,36 %), ale căror purtători sunt în număr de 6 persoane (0,65 %).

-C(O) (ucr. *-k(o)*). Despre vechimea formantului *-k(o)*, stau mărturie antroponimele existente în monumentele limbii ucrainene din secolele XI-XIII (*Nelʹspko*, *Stanko*, *Vojko*)[522], conform cărora acest sufix este moștenit din limba protoucraineană și ucraineană veche[523], fiind productiv în formarea variantelor

[522] P. P. Čučka, *Davn'orus'ki osobovi imena i sučasni prizvyšča ukrajinciv*, în „Davn'orus'ka onomastyčna spadščyna v schidnoslov'ans'kych movach", „Naukova dumka", Kiev, 1986, p. 135.

[523] După cum am subliniat și cu o altă ocazie (Ioan Herbil, *Studii de dialectologie și toponimie...*, p. 109, 239-272), „atunci când ne raportăm la un stadiu mai vechi al limbii ucrainene, este greșit să folosim sintagma *în perioada limbii ruse vechi* (așa cum o fac mulți cercetători, printre care și ucraineni), căci o limbă comună celor trei popoare (ucrainean, rus și bielorus) nu a existat niciodată, cum nu a existat un singur popor slav de est [comun] din care s-ar fi format, ulterior, cele trei națiuni... Nici sintagma *limba slavă veche de est*/*unitatea lingvistică slavă veche de est* (*drevnevostočnoslav'anskij jazыk*) nu indică realitatea" (vezi N. S. Trubeckoj, *O zvukovych izmenenijach russkogo jazyka i raspade obščerusskogo jazykovogo jedinstva*, în „Izbrannyje trudy po filologiji", Moscova, 1987, p. 166-167; Hryhorij Pivtorak, *Pochodženn'a ukrajinciv, rosijan, bilorusiv ta jichnich mov (Mify i pravda pro tr'och brativ slov'ans'kych zi «spil'noji kolysky»)*, Vydavnyčyj centr «Akademija», Kiev, 2001, p. 46 și urm.; p. 54 și urm.; p. 63 și urm.; p. 97 și urm. etc.). Ca urmare, vom folosi termenii *protoucraineană* și *limbă ucraineană veche*, conform periodizării istoriei limbii ucrainene, realizată de cunoscutul lingvist Jurij Ševeli'ov: *protoucraineană* – până la mijlocul secolului al XI-lea; *ucraineană veche* – de la jumătatea secolului al XI-lea – până la sfârșitul celui de-al XIV-lea; *ucraineana medie timpurie* – de la începutul secolului al XV-lea – până la mijlocul celui de-al XVI-lea; *ucraineana medie* – de la jumătatea secolului al XVI-lea – până la începutul celui de-al XVIII-lea; *ucraineana medie târzie* – restul secolului al XVIII-lea; *contemporană* – înce-

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

de nume masculine, chiar şi azi, în graiurile acesteia[524]. Dacă am compara unele nume slave necalendaristice, ca, de exemplu, *Rusko* (< *Rus)*, care s-au păstrat în unele regiuni ale Ucrainei până în secolul al XX-lea, cu aceleaşi nume din vechea polonă, cehă sau sârbă, atunci, după cum afirmă P. P. Čučka, se poate susţine că respectivele nume îşi trag originea din limba slavă comună[525] şi, odată cu ele, şi formantul *-k(o)*. În acest caz, după cum constată L. O. Kravčenko, vechile sufixe slave de est (protoucrainene – s.n.) *-ъko*, *-ьko* continuă slav comunele **-ъko*, **-ko*, care, din cauza căderii consoanelor reduse din poziţie neintensă, s-au contopit, în secolele XI-XIII, într-un singur formant, *-k(o)*. La rândul său, sufixul *-ъko* s-a format de la *-ъ-ko*, unde, la început, *-k-o* deriva substantivele cu tema în *-ŭ (-ъ)*, ceea ce a dus la formarea diminutivelor de la nume comune. Aşa cum susține L. L. Humec'ka, „funcția inițială a sufixului *-k(o)* era atât în limba ucraineană, cât și în alte limbi slave, una diminutivală. Cu toate acestea, încă în limba ucraineană veche, formantul *-k(o)* își pierde sensul diminitivalo-expresiv și devine un format structural neutru"[526]. Este momentul când unele substantive derivate cu acest sufix, pierzându-și caracterul diminutival primordial, au început să denumească persoane după legăturile de rudenie, relaţiile familiale[527] (să formeze patronime, matronime, andronime, adelfonime etc. – s.n.).

Totuși, după cum afirmă M. L. Chudaš, în antroponimia ucraineană din secolele XIV-XVIII (chiar până la începutul celui

---

până cu ultimii ani ai secolului al XVIII-lea – până în zilele noastre (cf. Jurij Ševeli'ov, *Istoryčna fonolohija ukrajins'koji movy* (trad. din limba engl. de Serhij Vakulenko, Andrij Danylenko), Naukove vydavnyctvo «Akta», Harkiv, 2002, p. 54-55.

[524] L. O. Kravčenko, *Prizvyšča na -k-o v antroponimiji zachidnoji častyny Poltavščyny*, în „Studia slovakistica" – „Mahične slovo imeni" (red. princip. S. M. Medvid'–Pachomova), nr. 3, Ujhorod, 2003, p. 107.

[525] P. P. Čučka, *Davn'orus'ki...*, p. 135-136.

[526] L. L. Humec'ka, *Narys slovotvorčoji systemy ukrajins'koji aktyvnoji movy XIV-XV st.*, Kiev, 1958, p. 18.

[527] L. O. Kravčenko, *Prizvyšča Lubenščyny...*, p. 97.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

de-al XIX-lea), formantul *-k(o)* era un sufix de gradul doi (adică al doilea component al unui formant compus), având o capacitate redusă în formarea patronimelor (*-ašk(o)*, *-ank(o)*/*-jank(o)*, *-ynk(o)*, *-ejk(o)*/*-yjk(o)*: *Konaško Kosyčanko*, *Ivanъ Oleksynko*, *Hryško Kozejko* etc.), astfel de exemple fiind chiar rarisime. În aceeaşi perioadă, sufixul *-k(o)*, ca, de altfel, şi *-ikъ*, *-ecь*, *-ѣj*, *-ok* formau diminutive (*Stepanъ Šramko*, *Luk(ь)janъ Mažarčykъ*, *Ivanъ Dubecь*, *Pylypъ Lohvѣj*, *Pavelъ Butokъ*)[528]. În acest sens, lingvistul ucrainean atrage atenţia că, în oricare dintre cazuri, fără nişte date suplimentare, nu se poate afirma cu certitudine dacă respectivele nume sunt formate din antroponime, care au la bază patronime (unde tatăl sau un alt strămoş al lui *Mažarykъ* a fost *Mažar*, iar al lui *Dubecь* era *Dub* [ori al lui *Šramko* a fost *Šram* – s.n.]) sau sunt nume de persoană individuale (supranume sau porecle – s.n.) provenite fie din diminutive ale lexicului comun, fie din nume de persoană nederivate (pline) moştenite, în această formă, de la tatăl posesorului respectivului nume[529].

Însă, după cum arată monumentele scrise ale limbii ucrainene, formantul *-k(o)* era, fără îndoială, parte componentă a antroponimelor începând cu secolul al XIV-lea (*Hlѣbko*, *Havrelъko*, *Ivanьko*)[530]. Situaţie identică apare şi în secolul al XVI-lea (*Vanko*, *Ivanko*, *Ivaško*, *Ivanuško*)[531], iar, în „Registrele căzăceşti" din secolul al XVII-lea, o pătrime dintre antroponimele înregistrate (ce puteau deveni numele de familie) sunt derivate cu ajutorul formantului *-k(o)*[532].

---

[528] M. L. Chudaš, *op. cit.*, p. 124.

[529] *Ibidem*.

[530] N. G. Cybul'skij, *Sostav i struktura ličnych imen v hramotach XIV v.*, în „Davn'orus'ka onomastyčna spadščyna v schidnoslov'ans'kych movach" (red. princip. V. V. Nimčuk), „Naukova dumka", Kiev, 1986, p. 131, apud L. O. Kravčenko, *op. cit.*, p. 98.

[531] R. I. Kersta, *Tipy imenovanij mužčin v pam'atnikach ukrajinskogo jazyka XVI v.*, în „Antroponimika" (red. V. A. Nikonov. A. V. Superanskaja), „Nauka", Moscova, 1970, p. 259; L. O. Kravčenko, *op. cit.*, p. 98.

[532] L. O. Kravčenko, *op. cit.*, p. 98. Vezi, în acest sens, materialul prezentat de Ju. O. Karpenko în studiul *Rejestry Vijs'ka Zaporižs'koho i*

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Afirmațiile pe care le face M. L. Chudaš sunt realizate, din păcate, fără a fi studiate (din motive doar presupuse de noi, excluzându-l pe acela al inaccesibilității la) izvoarele scrise ale limbii ucrainene din secolele XI-XIV.

Referindu-se la numele de familie din Ucraina Transcarpatică de tipul *Mytrýčko*, *Petryčko*, *Petrún'ko*, *Jurýčko* (provenite de la nume de botez) sau formate de la vechile porecle, ca, de exemplu, *Holováčko*, *Horóško*, *Majdánko*, *Rusýnko*, *Čerepkó*, *Jasínko*, P. P. Čučka este de părere că acestea sunt nume formate cu ajutorul vechiului sufix diminutival *-k(o)*, care, în respectivele cazuri, are funcție antroponimică[533]. Însă majoritatea numelor de familie în *-k(o)* sunt fie nume diminutivale cu același sens (antroponimic), ca, de exemplu, *Vas'kó*, *Dankó*, *Pet'kó*, fie adjective substantivizate, de tipul *Derev'ánko*, *Mud'ánko*, *Kuče-r'ávko*, *Polóvko*[534].

În ceea ce privește apariția antroponimelor în *-k(o)* și, implicit, a formantului *-k(o)*, dintre numeroasele opinii, atrage atenția cea a lui Ju. K. Red'ko, care (afirmând că acestea au apărut cu ajutorul procedeului lexico-semantic) consideră că numele de familie de acest tip, formate de la apelative (se referă, în special, la substantive), sunt, pe de o parte, „acelea în care desinența *-o* apăruse pe locul lui *-a* inițial, cu scopul de a diferenția numele propriu de cel comun (aceasta realizându-se, probabil, prin forma de vocativ, în *-o*, care, cu timpul, devenise proprie nominativului"[535]), iar, pe de alta, – „acelea în care sufixul *-k-o* apăruse pe locul primordialului *-ok*. Cele două sufixe sunt sinonime, iar schimbarea unuia cu celălalt are loc și între apelative: *bratok* și *bratko*. Numele de familie în *-k-o*, cărora le corespund apelativele în *-ok*, sunt destul de multe. Se poate presupune că și

problema postann'a ukrajins'kych prizvyšč, în „Pytann'a istoryčnoji onomastyky Ukrajiny" (red. O. P. Karpenko), „Naukova dumka", Kiev, 1994, p. 182-201.

[533] PZU, p. XXXV.

[534] *Ibidem*.

[535] Red'ko, *Sučasni*, p. 141.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

această schimbare a constituit un procedeu de diferențiere a numelui propriu de cel comun”[536].

Dacă putem afirma că, în trecut, după cum reiese din monumentele scrise ale celor trei limbi slave de est, formantul *-k(o)* avea, în cadrul procesului formării numelor de persoană, atât o funcţie patronimică, cât şi una diminutivală, astăzi, doar pe teritoriul lingvistic ucrainean, el este unul dintre cei mai productivi formanţi care derivă variante ale numelor masculine[537]. Dovadă stau numeroasele exemple din cadrul sistemului popular de denominaţie personală al ucrainenilor, şi nu doar din localităţile maramureșene, ci şi din întreaga zonă carpatică (vezi urm. paragrafe). În consecință, putem sublinia că formantul *-k(o)* era, la început, specific limbii protoucrainene, de unde a pătruns în bielorusă și rusă. Dintre numeroasele dovezi în acest sens, o prezentăm doar pe cea, conform căreia, azi, în graiurile limbii ruse, formantul *-k(o)* e puţin productiv sau chiar absent[538], în timp ce el este propriu, cu cele două funcţii (diminutivală şi patronimică), aceluiași tip de nume din antroponimia altor popoare slave, ca, de pildă, cea a sârbilor, bulgarilor şi a slovacilor[539].

În Ucraina, numele de familie în *-k(o)* se întâlnesc în toate regiunile. Ocupă locul al III-lea (după numele în *-enko* și cele formate prin procedeul lexico-semantic) în trei regiuni: Cernihiv (8 %), Sumy (5,8 %), Poltava (5,7 %); locul IV – tot în trei regiuni: Crimeea (8,3 %), Zaporijea (5,8 %) și Herson (5,6 %); locul V: în regiunile Donețk (4,5 %), Cerkasy (4,1 %), Dnipro-

[536] Red’ko, *Sučasni*, p. 142.

[537] L. O. Kravčenko, *loc. cit.*.

[538] V. D. Bondatelov, E. F. Danilina, *Sredstva vyraženija emocional’-no-ekspressivnych ottenok v russkich ličnych imenach*, în „Antroponimika” (red. V. A. Nikonov, A. V. Superanskaja), „Nauka”, Moscova, 1970, p. 197.

[539] I. M. Železn’ak, *Očerk serbochorvatskoho antroponimičeskoho slovoobrazovanija*, „Naukova dumka”, Kiev, 1969, p. 48); V. A. Nikonov, *Serby*, în „Sistemy ličnych imen u narodov mira” (red. M. V. Kr’ukov), „Nauka”, Moscova, 1986, p. 274; M. V. Nykulyna, *Bolhary*, în „Sistemy ličnych imen u narodov mira” (red. M. V. Kr’ukov), „Nauka”, Moscova, 1986, p. 83, apud L. O. Kravčenko, *op. cit.*, p. 98.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

petrovsk (4 %) și Mykolaiv (3,8 %); locul VI: în Kiev (5,2 %), Vinnyţea (5,1 %), Jytomyr (3,7 %) și Hmelnyţk (3,2 %); locul VII: în Odesa (5,2 %), Transcarpatia (5,2 %), Lviv (4,5 %), Harkiv (4,2 %) și Kirovohrad (3,8 %); locul VIII: în regiunile Cernăuți (3,1 %), Luhansk (2,6 %) și Volânia (2,3 %); locul IX: în Ivano-Frankivsk (3 %). Numărul cel mai redus al acestui tip de nume se înregistrează în regiunile Ternopil și Rivne[540].

Studiind sistemul neoficial al celor trei localități ucrainene din Marmureș, am observat că aproape orice nume de botez masculin (formă plină sau hipocoristic ori derivat), fie el ucrainean, fie românesc, poate fi derivat cu ajutorul lui *-k(o)*: *Ádiko* (< rom. şi ucr. *Ádi* < rom. *Adrian*), *Andrijkó* (< ucr. *Andríj*), *Boriskó* (< ucr. *Boris*), *Čiprіankó* (< rom. *Ciprian*), *Дынuckó* (< rom. *Dănuţ*), *Klaúdiko/Kláŭdiko* (< rom. *Claudiu*), *Féd'ko* (< ucr. *Féd'a* < *Fédur*), *Ivánko* (< ucr. *Iván*), *Lavíniko* (< rom. *Lavíniu*), *Mic'kó* (< ucr. *Mic'ó* < *Michájlo*), *Míško* (< ucr. *Míša* < *Michájlo*), *Neluckó* (< ucr. dial. *Nelúc* < rom. *Neluţ(u)*), *Petrы-kó/Petry^{e}kó* (< ucr. *Petró*), *Sorinkó* (< rom. *Sorin*), *Tod'erkó* (< ucr. *Tód'er*), *Vasы'kó/Vasy^{e}l'kó* (< ucr. dial. *Vasы'l'/Vasýl'*), *Volód'ko* (< ucr. *Volódea*).

Se întâlnesc foarte multe supranume derivate cu *-k(o)* care s-au format de la nume de familie sau nume de botez ori de la diverse forme hipocoristice ale acestora: *Andráško* (< n.fam. *Ándraš)*, *Armáško* (< n.fam. *Armáš*), *El'kó* (< hipoc. de la n.b. ucr. *Il'kó* < n.b. *Il'ija*), *Hót'ko* (< hipoc. de la n.fam. *Hoščúk*), *Hafíječko* (< n.f. ucr. *Hafíja*), *Jančikó* (< hipoc. de la *Jónči* < n.b. magh. *János*), *Ihnatkó* (< n.b. ucr. *Ihnát*), *Míško* (< hipoc. de la *Míša* < n.b. *Michájlo*), *Pan'kó* (< hipoc. de la n.b. ucr. *Pantelij* (< *Pantelejmón*)), *Polikó* (< hipoc. de la *Póli* < n.b. ucr. *Pavló*), *Semenkó* (< n.b. ucr. *Semén*), *Štefankó* (< n.b. rom. *Ştefán* sau ucr. dial. *Štéfan*), *Tod'erkó* (< n.b. ucr. *Tód'er*).

Sufixul *-k(o)* are o frecvenţă ridicată în derivarea poreclelor care au la bază apelative: *Čornikó* (< ucr. *čórnыj* „negru"),

[540] Red'ko, *Sučasni*, p. 204.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Čerevkó (< ucr. dial. *čérevo* „burtă”), *Charchárko* (< ucr. dial. *chárkatы* „a scuipa urât și mult”), *Lьsikó* (< ucr. dial. *lьísьj* „chel”), *Mat'kó* (< ucr. dial. *máty/mat'* „mamă”), *Pjétko* (< ucr. dial. *pjétka* „bancnotă de cinci lei”), *Švéjko* (< ucr. *švájka* „sulă”, instrument folosit în exercitarea îndeletnicirii de pielar), *Šubikó* (< ucr. dial. *şuba* „cojoc”), *Voron'kó* (< magh. *varrónő* „croitoreasă” sau < ucr. *voróna*, „cioară”), *Žydkó* (< ucr. *žyd* „evreu”).

Revenind la sistemele antroponimice oficiale ale localităţilor de care ne ocupăm, am constatat că numărul numelor de familie formate cu ajutorul lui *-k(o)* este redus (*Bilaşco*, *Cusco*, *Fetico*, *Meşco*, *Rişco*, *Ruszinka*). Din punctul de vedere al statisticii, situaţia este următoarea: în Rona de Sus, sunt înregistrate 5 nume de familie (2,38 %), care sunt purtate de 116 persoane (2,96 %); în Crăciuneşti, cele 3 nume de familie (1,38 %) denumesc 8 persoane (0,54 %), iar, în Lunca la Tisa, există 2 nume de familie (1,45 %), fiind purtate de 4 persoane (0,43 %).

-CEA (ucr. *-ja(t)*/*-ča(t)*). Este o continuare a formantului patronimic slav comun, care, după cum susține P. P. Čučka, „s-a constituit din sufixul substantivelor neutre cu tema în *-ęt-* (*dyt'ata*, *mal'ata*), însă, pe parcursul evoluţiei sale istorice, ca urmare a reorganizării morfemelor, elementul iniţial *-č-* l-a pierdut pe *-t-* final, iar respectivele derivate le-a transformat din substantive de gen neutru, cu tema în *-jat-* (de declinarea a IV-a – s.n.), în substantive masculine (de declinarea I), în *-ča*”[541]. Funcția primordială a formantului *-ča(t)* era, în exclusivitate, aceea de a forma diminutive, dar derivatele cu acest sufix, de timpuriu, au început să indice „raportarea fiului la tatăl său”. Astfel, spre sfârşitul Evului Mediu, derivatele formate cu acest sufix au devenit patronime în aproape toate limbile slave[542].

Ju. K. Red'ko afirmă că, azi, numele de familie de acest tip sunt rare, deși, în trecut, erau destul de răspândite, subliniind că astfel de antroponime erau, inițial, nume date copiilor după

[541] PZU, p. XXXVIII.
[542] *Ibidem*.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

porecla sau numele tatălui, *Romančá*, *Maksymčá*, *Čhvedčen'á* (așa cum, astăzi, în limba ucaineană, se formează denumirile pentru animalele tinere, pentru puii acestora, *vedmeža*, *vovčen'a)*, acest sufix dobândind, astfel, sens antroponimic, tocmai prin crearea de noi nume de la temele regăsite în antroponimul nou-format (în cazul nostru, *Roman*, *Maksym*)[543].

Același cercetător subliniază faptul că respectivele nume de familie se declinau, dobândind sufixul *-at-* ca și substantivele de declinarea a IV-a, însă, azi fiind niște forme învechite (relicve, după cum le numește Ju. K. Red'ko) ale vechilor antroponime, ele au pierdut relația cu substantivele de declinarea a IV-a și, dobândind forma cazului nominativ, au fost asimilate substantivelor de declinarea I. Astfel s-au format numele de familie *Zubén'a*, *Krupén'a*, *L'ubén'a*, *Hytrén'a*, *Veréskl'a*, *Čevel'čá*, care, astăzi, se declină la fel ca substantivele de declinarea I, putând fi întâlnite în regiunile nordice ale Ucrainei, în special, în Volânia, Cernihiv și Sumy, însă frecvența lor, în zonele amintite, este de aprox. 0,2 %. Totodată, substantivele formate cu ajutorul lui *-at-* puteau avea, de asemenea, și forma cazului genitiv plural (la fel ca numele de familie rusești de tipul *Černыch*, *Malыch*). Câteva dintre astfel de antroponime s-au păstrat în regiunea Lviv, mai ales în raioanele muntoase ale Boikivșcynei: *Kon'át*, *Mykov'át*, *Procev'át*, *Star'át*, *Ščurát*, care reprezintă 0,13 % din totalul numelor de familie înregistrate[544].

Singurul nume de familie format cu *-cea*[545], propriu doar sistemelor antroponimice din Rona de Sus şi Crăciuneşti, e *Vancea*, care se prezintă astfel: în Rona de Sus, statistic, este egal cu 0,48 % din totalul numelor înregistrate, fiind purtat de 2 persoane (0,05 %), iar, în Crăciuneşti, el reprezintă 0,46 %,

[543] Red'ko, *Sučasni*, p. 113-114; L. L. Humec'ka, *Onomastyčnyj formant -jat v ukrajins'kij movi*, în „Slov'ans'ke movoznavsto" (red. princip. L. A. Bulachovs'kyj), vol. IV, Kiev, 1962, p. 20-21.

[544] *Ibidem*, p. 114, 211-212.

[545] Aici, poate fi inclus și n.fam. *Bércsa* (din LT și Cr), dar numai în cazul în care este un derivat format cu ajutorul suf. slav *-ča(t)*.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

denumind 1 persoană (adică 0,07 % din numărul total al populaţiei).

-EC(-IC)/-CEC (ucr. *-yk* (*-ik/-jik*)/*-čyk*). După cum se poate observa, sufixul ucrainean *-yk* este redat în grafie românească prin *-ec* şi, mai rar, prin *-ic*.

Formantul ucrainean *-yk* este moştenit din limba ucraineană veche, azi având o productivitate mare în formarea diminutivelor din cadrul lexicului comun[546]. În antroponimie, *-yk* este polifuncţional, putând forma atât patronime, cât şi diminutive. Acest fapt reiese din monumentele scrise ale limbii ucrainene din secolele XIV-XVIII, când sufixul *-yk* apare atât în structura patronimelor, cât şi în cea a diminutivelor (*Zaharka Bobrikъ*, *Lukijanъ Mažarikъ*)[547], iar, în monumentele limbii ruse din secolele XVII-XVIII, el apare în componenţa numelor de familie şi a supranumelor, care, de cele mai multe ori, au la bază nume de persoană[548], de unde rezultă că, în rusă, apăruse mult mai târziu. Documentele de limbă ale Ucrainei Transcarpatice din aceeaşi perioadă atestă existenţa patronimelor formate cu *-yk*/*-čyk*, iar, în graiurile transcarpatice (mai exact în sistemul popular de denominaţie personală), respectivele sufixe se folosesc şi astăzi în formarea supranumelor de la numele tatălui (fiind, astfel, de tip patronimic)[549].

---

[546] L. O. Kravčenko, *op. cit.*, p. 104. Formantul *-ik (-yk)* este productiv în formarea diminutivelor şi în alte limbi slave, mai ales în cele de est și de vest (unde a cunoscut o dezvoltare semnificativă a funcției diminutivale), comparativ cu cele sudice, în care, după cum afirmă lingvistul sârb R. Boškovič, productivitatea în formarea diminutivelor, mai ales în sârbă și croată, îi revine sufixului *-ič*, excepție făcând limba slovenă (R. Boškovič, *Osnovy sravnitel'noj grammatiki slav'anskich jazykov: Fonetika i slovoobrazovanie*, „Vyssšaja škola", Moscova, 1984, p. 229-230), subliniind, totodată, dispariția, aproape completă, a vechiului sufix diminutival *-ikъ* în toate limbile slave de sud (*Ibidem*, p. 136-137).

[547] M. L. Chudaš, *op. cit.*, p. 124.

[548] S. I. Zinin, *Suffiksy russkich familij XVII-XVIII vekov*, în „Antroponimika" (red. V. A. Nikonov, A. V. Superanskaja), „Nauka", Moscova, 1970, p. 94.

[549] PZU, p. XXXII.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Dacă, în limba ucraineană contemporană, formantul *-yk* este unul dintre cele mai productive sufixe care derivă antroponime diminutivale de la nume de persoană (sau alte antroponime)[550], în limba rusă, folosirea unor astfel de nume (formate cu *-ik*) este limitată. Astfel, unii cercetători, după cum remarcase L. O. Kravčenko[551], printre care A. V. Superanskaja, consideră că, în limba rusă, formele diminutivale derivate de la nume masculine cu ajutorul acestui sufix sunt „*forme inteligente* sau *cultivate*" şi le leagă de vechiul Petersburg şi de influenţa polonă, prin intermediul limbii ucrainene (*Leksek* < *Aleksej*, *Rodik* < *Rodijon*, *Tosik* < *Anatolij*)[552]. Aceeaşi cercetătoare, împreună cu A. V. Suslova, afirmă, ulterior, că sufixul *-ik* din limba rusă este propriu doar locuitorilor din oraşe[553].

Numele de familie în *-yk/-čyk*, proprii sistemului antroponimic ucrainean, au fost împărțite de către Ju. K. Red'ko în cinci grupe: 1. formate de la substantive (prin procedeul lexico-semantic) care indicau caracterul diminutival (alintarea), la baza lor fiind nume de persoană, ocupații și profesii, porecle nederivate cu vreun sufix diminutival (*Adámyk*, *Bohdánčyk*; *Hónčaryk*, *Svynáryk*; *Barányk*, *Drózdyk*); 2. nume atributive formate de la adjective (*Bílyk*, *Hárnyk*); 3. nume (formate prin procedeul lexico-semantic) de la denumiri de profesii: *Bazárnyk*, *Výnnyk*; 4. cele care indică originea, locul de baștină; *Bystr'anýk*, *Kozovýk*: 5. formate de la numerale: *Pjátnyk*, *Semerýk*[554]. Menționăm că încadrarea unui nume de familie în oricare dintre categoriile de mai sus prezintă numeroase riscuri în a greși, un nume oarecare putând fi inclus în două sau chiar trei secțiuni.

---

[550] I. I. Kovalyk, *Slovotvir osobovych imen v ukrajins'kij movi (zdribnilo-pestlyvi utvorenn'a)*, în „Teritorijal'ni dialekty i vlasni nazvy", „Naukova dumka", Kiev, 1965, p. 222, apud L. O. Kravčenko, *op. cit.*, p. 104-105.

[551] L. O. Kravčenko, *op. cit.*, p. 105.

[552] A. V. Superanskaja, *Struktura imeni sobstvenoho. Fonolohija i morfolohija*, „Nauka", Moscova, 1969, p. 139.

[553] A. V. Soslova, A. V. Superanskaja, *O russkich imenach*, „Nauka", Moscova, 1985, p. 144.

[554] Red'ko, *Sučasni*, p. 128-129.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Pe teritoriul Ucrainei, regiunea cu cea mai ridicată frecvență a numelor de familie formate cu ajutorul lui *-yk/-jik* este Harkiv (7,3 %), unde acestea ocupă locul al III-lea (după numele în *-enko* și cele formate prin procedeul lexico-semantic), fiind urmată de regiunea Volânia (5,2 %) – locul IV. În Ternopil (5,7 %), Lviv (5,1 %), Cernăuți (5 %), Hmelnyţk (4 %) şi Jytomyr (3,7 %), ocupă locul V. Numele de familie în *-yk/-jik* ocupă al VI-lea loc în regiunile Transcarpatia (5,6 %), Odesa (5,2 %), Ivano-Frankivsk (4,8 %), Poltava (4,6 %), Donețk (4,3 %), Cerkasy (4 %), Sumy (3,5 %), Rivne (3,4 %), iar cel mai scăzut procent îl înregistrează în Crimeea (1,4 %), Mykolaiv (1,4 %) și Luhansk (1,3 %)[555].

L. O. Kravčenko afirmă că „*-čyk*[556] este un sufix compus, apărut ca urmare a îmbinării lui *-yk* cu altele. Este productiv (locul III) între formele diminutivale ale substantivelor masculine (*barančyk*, *stil'čyk*), dar, în antroponimia din monumentele scrise ale celor trei limbi slave răsăritene, este atestat rareori"[557], subliniind faptul că, în secolul al XVI-lea, pe teritoriul Ucrainei, formantul *-čyk* era folosit în antroponimie destul de rar; în a doua jumătate a secolului al XVII-lea şi la începutul celui de-al XVIII-lea, în regiunile de pe malul stâng al Niprului, acesta devine mai productiv, însă fără să fie un formant de gradul întâi[558] (el adăugându-se la antroponime deja sufixate – s.n.). Ne vom opri puțin asupra sintagmei „*-čyk* este un sufix compus", pe care o considerăm eronată, nu în totalitate (la nivelul apelativelor este posibil ca *barančyk* să provină atât din *baranko* + suf. *-yk*, cât și din *baran* + suf. *-čyk)*, ci, mai cu seamă, în ceea ce privește antroponimele derivate cu acesta. Drept dovadă, vom lua câteva exemple înregistrate chiar de către cercetătoare: *Jemeljančyk*, *Zinčyk*, *Luščyk*, *Radčyk*, care sunt create de la formele: *Jemeljanko*, *Zin'ko*, *Luško*, *Radko/Rad'ko* + suf. *-yk* (unele apar,

[555] Red'ko, *Sučasni*, p. 202-204.
[556] Acesta este redat în grafia românească prin *-cec* sau *-cic*.
[557] L. O. Kravčenko, *op. cit.*, p. 105.
[558] *Ibidem*.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

sub această formă, și la L. O. Kravčenko), unde *k* alternează cu *č*, conform foneticii limbii ucrainene. Astfel, *-čyk* (redat în graf. rom. prin *-cec* sau *-cic*) este doar o variantă fonetică poziţională a formantului *-yk*, în aceeași situație fiind și*-čuk* (variantă a lui *-uk*) și *-čak* (a lui *-ak*).

În ceea ce priveşte funcţia formantului *-čyk*, părerile sunt împărţite. I. I. Kovalyk îl include în grupa sufixelor productive, după modelul cărora s-a „întărit" caracterul diminutival sau cel alintător[559], iar O. Ju. Karpenko şi P. P. Čučka îl consideră ca fiind unul dintre cei mai utilizaţi formanţi în derivarea variantelor numelor de botez (chiar şi în ziua de azi, în graiurile limbii ucrainene)[560].

Numele de familie derivate cu ajutorul formantului *-ec*/*-ic*/*-cec* (*Bucec*, *Dubec*, *Onuşec*; *Colopelnic*, *Felic*, *Onuşec*; *Bilcec*) deţin, în cadrul sistemelor antroponimice cercetate, următoarea statistică: în Rona de Sus, există 3 nume (1,43%), numărul purtătorilor fiind de 24 de persoane (0,61 %); în Crăciuneşti, sunt înregistrate tot 3 nume de familie (1,38 %), fiind purtate de 8 persoane (0,54 %), iar, în Lunca la Tisa, cu acelaşi număr de 3 nume de familie (2,36 %) sunt denumite 19 persoane (2,07 %).

-EI (ucr. *-ej*). Formantul ucrainean *-ej* (ca şi *-ij*, < sl.com. **-ěj*) este un sufix polifuncţional, care, pe lângă sensul iniţial, acela de a exprima o notă subiectivă, putea să dobândescă şi funcţie patronimică[561]. În ceea ce priveşte originea lui *-ej*, în antroponimia ucraineană, părerile sunt împărţite. L. T. Masenko afirmă că, în limba ucraineană, sufixul slav comun **-ěj* a trecut în *-ij*, iar *-ej*, propriu multor nume de familie ucrainene, este un împrumut din limba rusă (căci sl.com. **-ěj* > rus. şi biel. *-ej*)[562].

---

[559] I. I. Kovalyk, *op. cit.*, p. 221.

[560] A. Ju. Karpenko, *Deminutivnoe antroponimičeskoe slovoobrazovanie (na materiale govorov juga Ukrainy)*, în „Vaprosy onomastiki" (red. A. K. Matveev), Sverdlovsk, 1980, p. 107; PZU, p. XXXII.

[561] H. Je. Bučko, *op. cit.*, p. 42.

[562] L. T. Masenko, *Ukrajinski prizvyšča z sufiksom -ij*, în „Movoznavstvo", nr. 5, Kiev, 1976, p. 74, apud L. O. Kravčenko, *op. cit.*, p. 108.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Alţi lingvişti, precum H. D. Pančuk, consideră că formantul *-ej* nu este o variantă rusească a ucraineanului *-ij*, ci e un sufix aparte între afixele polifuncţionale, având în vedere faptul că el putea deriva atât patronime, cât şi diminutive[563], indicând „o oarecare nuanţă de respect”[564]. Funcţia patronimică a sufixului *-ej* din antroponimia Carpaţilor estici (Ucraina Transcarpatică) s-a dezvoltat, după părerea lui P. P. Čučka, pe „baza desinenţei cazului genitiv est-romanic (român – s.n.) al substantivelor cu tema în *-a*; este vorba despre vechea funcţie a cazului *genitivus possessivus*”[565]. În antroponimia transcarpatică, cu ajutorul formantului *-ej*, pe lângă numele de familie care au la bază vechile nume calendaristice derivate cu *-ej* (*Blažéj*, *Matéj*, *Mojséj*) sau nume vechi slave (*Biléj*, *Mysléj*), există numeroase lexeme care şi astăzi funcţionează în graiurile carpatice ca porecle („atributive cu nuanţă ironică”), precum *Babéj*, *Holovéj*, *Horbéj*, *Kuréj*, *Rebréj*, *Stehnéj*. Majoritatea numelor de familie sunt formate din antroponime, supranume sau porecle tradiţionale locale cu tema în *-a* (*Žabéj*, *Kapustéj*, *Lukéj*, *Toméj*)[566].

În sistemul antroponimic ucrainean, numele de familie în *-ej* sunt reduse ca număr. Cea mai ridicată frecvență o înregistrează în regiunea Transcarpatia (2,5 %), fiind urmată, îndeaproape, de Cernăuți (1,8 %). O prezență scăzută se întâlnește în regiunile Cerkasy (0,7 %), Ivano-Frankivsk, Odesa și Luhansk – câte 0,5 %, în Rivne și Jytomyr – câte 0,3 %, în Lviv, Kirovohrad și Ternopil – câte 0,25 %, în Dnipropetrovsk, Kiev și Hmelnyţk – câte 0,2 %[567].

Numărul numelor de familie formate cu *-ei* este foarte redus și în cadrul sistemelor antroponimice proprii celor trei localităţi

[563] H. D. Pančuk, *Antroponimija Opill'a*, Ternopil, 2001, p. 79.

[564] Red'ko, *Sučasni*, p. 119.

[565] P. P. Čučka, *Ukrajins'ki prizvyšča z patronimičnym sufiksom -ej*, în „Problemy onomastyčnoho slovotvoru”, „Naukova dumka”, Kiev, 1997, p. 64-65, apud PZU, p. XXXI.

[566] PZU, p. XXX-XXXI.

[567] Red'ko, *Sučasni*, p. 209.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

(*Dubei*, *Hlistei*, *Lumei*, *Ţofei*). Statistica lor arată astfel: în Rona de Sus, sunt înregistrate 2 nume de familie (0,95 %), fiind purtate de 91 de persoane (2,32 %); în Crăciunești, apar 3 nume de familie (1,38 %), care denumesc 12 persoane (0,8 %), iar, în Lunca la Tisa, există doar 1 nume de familie (0,79 %), denumind 5 persoane (0,54 %).

-ICI (ucr. *-yč*). Antroponimele formate cu ajutorul sufixului *-ici* (ucr. *-yč*), de origine slavă comună (< **-itjo* sau **-iti*), reprezintă, în limbile slave, unul dintre cele mai vechi mijloace de exprimare a filiaţiei, iar, în ceea ce privește funcţia primară a acestui formant, există, în literatura de specialitate, după cum constatase L. O. Kravčenko, două puncte de vedere diferite: unii cercetători (O. M. Seliščev, D. Bogdan, A. Zaremba) consideră că sufixul ucrainean *-yč* este, la origine, unul diminutival, iar alţii (O. M. Trubačov, V. Blanar) sunt de părere că, la început, sufixul indica apartenenţa sau originea, iar, cu timpul, exercitând funcţia de exprimare a rudeniei (a filiaţiei), s-a specializat în indicarea patronimiei[568], fapt ilustrat în cele mai vechi monumente scrise ale limbii ucrainene, în care cnejii erau numiţi şi cu patronime în *-ič* (*kn'az' Vladimir Sv'atoslavič vnuk Vsevolož*)[569].

Însă, pentru a putea înţelege rolul funcţional al formantului *-ičъ* la numele proprii, trebuie să ne întoarcem la lexicul comun (la apelative). Acesta „deriva, iniţial, *denumiri patronimice* care, formal, aveau legătură cu adjectivele posesive (*brateničъ*, *d'ad'kovič*). Celălalt sens, al categoriei *nomina personalia*, a apărut la substantivele derivate cu sufixul *-ičъ*, mai târziu, la sfârşitul secolului al XII-lea (*bratitičъ*, *dѣdičъ*, *dѣtičъ*, *hospodičičъ*)"[570]. În monumentele scrise ale limbii ucrainene din secolele XIV-XV, derivarea „cu ajutorul formantului *-ičъ* a fost mai puţin productivă în cadrul apelativelor care denumeau persoane (indicând ocupaţia, profesia, starea socială etc. – s.n.). O situaţie identică se înregistrează şi între secolele XV-XVIII, când apar

[568] L. O. Kravčenko, *op. cit.*, p. 79.
[569] M. L. Chudaš, *op. cit.*, p. 112.
[570] L. O. Kravčenko, *op. cit.*, p. 79-80.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

doar 34 de denumiri formate cu *-ičъ* şi cu derivatul său compus *-ovičъ/-evičъ*"[571]. O productivitate scăzută a respectivului sufix se înregistrează şi astăzi în limba ucraineană contemporană[572]. Aceeaşi situaţie o întâlnim în sistemele populare de denominaţie personală (în formarea supranumelor, poreclelor, hipocoristicelor etc.) ale localităţilor ucrainene din Maramureş, unde respectivul sufix lipseşte cu desăvârşire.

După cum afirmă L. O. Kravčenko, în sistemul antroponimic ucrainean, formele în *-yč, -ovyč/-evyč* sunt numeroase, deja, în limba documentelor din secolele XIV-XV, unul dintre cele mai frecvente sufixe în formarea numelor de persoană fiind sufixul patronimic *-ič(ъ)* (*hodorъ čjeolči(č)* – atestat la 1370, *Ivanъ Putĵtič* – 1487[573]), alături de derivatele sale *-yn-ičъ, -ovičъ/-ev-ičъ* (vezi *infra*), al căror sens primar era acela de a indica apartenenţa[574]. Dacă, în secolul al XVI-lea, sufixul patronimic *-ičъ*, în comparaţie cu compusul său *-ovičъ/-evičъ*, era mai puţin productiv şi forma, de obicei, antroponime de la nume (ce aveau la bază apelative, supranume sau porecle – s.n.) terminate în *-a* (*Wassil Soboticz*, *Luko Žabičъ*), în secolul al XVIII-lea (ca, de exemplu, în regiunea Jytomyr), sunt înregistrate numeroase nume de persoană derivate cu *-ič* (*Andruško Lavrič*, *Hičipor Vasilevič*), care reprezintă o dovadă clară că respectivele patronime au devenit nume de familie[575].

Acesta ar fi, în linii mari, tradiționalul punct de vedere referitor la istoria și funcționalitatea patronimelor (devenite, ulterior, nume de familie) în *-yč* și, implicit, apariția sufixului în cauză. După părerea noastră, una dintre lacunele mari constă în faptul că exemplele de antroponime derivate cu acest sufix sunt

[571] L. O. Kravčenko, *op. cit.*, p. 80.
[572] *Ibidem*.
[573] M. L. Chudaš, *op. cit.*, p. 121.
[574] L. O. Kravčenko, *op. cit.*, p. 80.
[575] *Ibidem*. Pentru mai multe exemple, vezi M. L. Chudaš, *op. cit.*, p. 121-122. Din păcate, și aici, găsim doar exemple înregistrate începând cu secolul al XIV-lea.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

din secolului al XIV-lea, cu toate că existența lor, după cum se va observa în rândurile de mai jos, se face simțită mult mai devreme.

Asupra problemei privind antroponimele în *-yč (-ič)*, inclusiv a genezei acestui antropoformant, vom zăbovi în continuare, având la bază descoperirile realizate de către cercetătoarea ucraineană S. M. Pachomova.

După ce identifică în structura unor toponime modele patronimice adjectivale formate fie doar cu ajutorul lui **-jь* (ucr.: *Peremišlь, Jaroslavlь, Drohomišlь, Braslavlь, Terebovlь*; pol.: *Chociwle, Lubla, Luble, Mrówla, Syrokomla, Konotopla, Drogowle, Sądowl, Witowla, Dziwle, Kiebla, Witowla*), fie în combinație cu alte sufixe, mai ales cu cele posesive (*Lublewo, Lublin, Paplino, Toplin, Chraplewo, Chrząblice, Cierplewo, Deblin, Droblino, Dyblino, Dymlin, Kiemlina, Krąplewo, Kroblce, Kruplino, Sęplino, Skomlino*), subliniind, totodată, că modelul patronimic **-jь* este foarte bine reprezentat în toponimia bulgară, cercetătoarea afirmă că acest sufix (**-jь*) a existat înaintea apariției scrisului la slavi[576].

În urma studierii documentelor de limbă vechi, aceeași cercetătoare constată că, în comparație cu monumentele de limbă medievale rusești și bulgare (unde apar doar câteva exemple sporadice), în cele ale limbii ucrainene vechi, sunt fixate, într-un număr mult mai mare, denumiri cu acest model patronimic (*Vsevolodъ snъ Mstislavlь* – din anul 1195, *Kost'antinъ snъ Dobrыnъ* – 1018, *Jaroslavъ snъ Volodimerъ* – 1187, *Vьišata snъ Ostromirь* – 1064, *Volodimerъ snъ Vsevoložъ* – 1076, *R'urikъ Rostislavlь* – 1160, *Rostyslavko Mьtislavlь* –1277 etc.) (de unde observăm prezența modelului în cauză chiar în secolul al XI-lea), subliniind faptul că, începând cu secolul al XII-lea, se observă deja o tendință de diminuare a productivității modelului patronimic adjectival (arhaic) în**-jь*, locul acestuia fiind luat de

[576] S. M. Pachomova, *Evolucija antroponimnych formul u slov'ans'kych movach*, Vydav. «Oleksandry Harkuši», Ujhorod, 2012, p. 85.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

modelul patronimic adjectival în *-ov/-ev*, fapt foarte bine reflectat în textele vechi ale limbii ucrainene și în cele medievale ale bulgarei[577].

[577] S. M. Pachomova, *op. cit.*, p. 85-87. În limba ucraineană veche, una dintre cauzele diminuării productivității sufixului **-jь* a fost pătrunderea în antroponimiconul păgân (al slavilor) a numelor creștine, a căror consoană finală în *-ej, -ij* sau *-aj* nu permitea ca reflexul vechiului **-jь* să se adauge temelor în consoană palatală (rarisime fiind patronimele formate de la nume creștine cu ajutorul acestui sufix: *Avraamlъ*, *Jakovlъ*, *Ievlъ*), ceea ce a dus la o scădere semnificativă a numărului numelor slave vechi. Această teorie, după cum susține S. M. Pachomova, nu poate fi o cauză și în celelalte limbi slave. Motivul principal al „dispariției sufixului posesiv **-jь* a fost un fenomen fonetic specific tuturor limbilor slave, iar scurtarea numelui la slavii de est nu reprezenta un motiv serios în acest sens, ci doar un puternic catalizator al respectivului proces", subliniind că „rădăcinile acestui fenomen trebuie căutate în fonologie, unul dintre motivele dispariției modelului în (**-jь*) fiind legat de apariția, în limba slavă comună, a consoanelor palatalizate. Acest sufix, căruia, cândva, îi era proprie o productivitate derivațională ridicată, ajunge în faza în care este incapabil de a crea noi forme posesive, de la teme în consoană palatală. În acest caz, modelul patronimic în *-ov/-ev* s-a dovedit a fi mai adaptabil, căci alternanța consoanelor îi oferea posibilitatea de a forma patronime atât de la teme în consoană dură, cât și de la cele în consoană palatală...". Totodată, cercetătoarea precizează: „Este adevărat că textele slave de est (ucrainene vechi) mărturisesc folosirea în mod egal atât a patronimelor adjectivale, cât și a celor substantivale, comparativ cu cele bulgare, unde domină modelul adjectival. În același timp, monumentele de limbă sârbești și cele croate reflectă impunerea, în totalitate, a modelului substantival în *-ič*, în fața celui adjectival: *Nѣzъ*, *Boučь* din secolele XIII-XIV". Cercetătoarea evidențiază că „patronimele adjectivale sunt proprii, în general, periferiei antroponimiei istorice sârbești. Chiar și construcțiile cu un singur sufix, în *-ov/-ev, -in*, sunt foarte rare. Mult mai caracteristică este funcționarea lor în cadrul sufixelor patronimice compuse (cu două componente) de tipul *-ovič/-evič*, care pot fi o dovadă a folosirii lor vechi monomorfematice. Este posibil ca și reflexele sufixului **-jь*, de asemenea, să apară în structura patronimelor substantivale compuse (derivate a doua oară)? Deși I. M. Železn'ak, care a studiat detaliat patronimia istorică sârbă și croată, nu a identificat un astfel de model, totuși – după cum constată S. M. Pachomova – între exemplele pe care le aduce sunt fixate patronime de tipul *Vladislalikъ*, *Bogoslalikъ* etc., ce sunt clasificate de

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Studiind patronimia sârbească din secolul al XIV-lea, cercetătoarea ucraineană aduce în discuție numeroase patronime compuse, în care sufixul *-*jь* a avut, într-o etapă intermediară, alte reflexe, prezente în structura patronimelor substantivale compuse (derivate de două ori), de tipul: *Berislalikъ*, *Prѣvoslalikъ*, *Chranislalikъ*, *Chvalislalikъ*, *Bratoslalikъ*, *Radoslalikъ*, *Miloslalikъ*, *Boudislalikъ*, *Stanislalikъ*, *Dobroslalikъ*, *Miroslalikъ*, *L'ubьslalikъ* și altele, subliniind că, în conformitate cu teoriile clasice (de ex., cea dată de I. M. Železn'ak), „este imposibil să explicăm alternanța [v] ~ [l]: într-adevăr, de ce de la numele *Bohoslav*, cu ajutorul sufixului *-ič*, se formează patronimul *Bohoslalyč* și nu așteptatul *Bohoslavyč*?"[578] Și răspunsul ni-l dă tot ea, considerând că „acest fapt are o singură explicație: în fața noastră este un model de patronim format cu ajutorul a două afixe, apărut prin fuziunea dintre reflexul vechiului *-*jь* și sufixul *-ič*. E cunoscut faptul că îmbinările de sunete *consoană* + *j*, încă în limba slavă comună, au suferit modificări fonetice. Dat fiind faptul că, în majoritatea cazurilor, formantul patronimic se adăuga la teme cu radicalul *-slav-*, putem reconstitui etapele formării și transformării formei patronimice date: *Bogoslavъ* + suf. *-*jь* → *Bogoslavlь* + suf. *-ič*. → *Bogoslavličъ* → *Bogoslaličъ*". Iar, după ce demonstrează dispariția lui [v], cercetătoarea concide: „În orice caz, nu putem exclude faptul că modelul cu sufixul dublu *-*jь* + *-ič* a trecut, cu timpul, în *-ič*, iar denumirea de tipul *Bogoslalič* reprezintă doar o etapă intermediară de la forma *Bogoslavlič* la *Bogoslavič*"[579]. Dar ceea ce ne interesează mai mult este faptul că „acest fenomen are, în mod evident, un caracter slav general, fapte asemănătoare – ce-i drept sporadice – fiind fixate în monumentele scrise slave de est: *Židьlalyčь* (1316), *Jaroslalyčь* (1270), *Horislaličь* (Novgorod, sec. XIV), *Radьslalyčь* (1164), *Mьstyslalyčь* (1147). Comp., de asemenea,

către autoare ca fiind patronime cu două teme (doi compuși), formate cu ajutorul sufixului *-ič*, neavând în structura lor alte sufixe" (*Ibidem*, p. 86-87).

[578] *Ibidem*, p. 87-88.

[579] *Ibidem*, p. 88.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

cu pol. *Dziewięţlic*. Modelul descris este mai vechi decât cel în *-ovič/-evič*"[580].

Apariția formele de tipul *Molibožič*, *Sv'atopolčič* poate fi explicată, conform demonstrației realizate de către S. M. Pachomova, în două moduri: fie ca un rezultat al iotării (adică a influenței sufixului **-jь*), fie ca o consecință a primei palatalizări (unde [g], [k], [ch], situate atât înaintea lui [j], cât și în fața vocalelor anterioare, au trecut în [ž], [č] [š]), mai exact sub influența sufixului *-ič*[581]. „Neluând în calcul sufixul **-jь* în astfel de îmbinări derivaționale, unii dintre lingviști trag concluzia greșită, conform căreia *-ič* a fost un sufix primar în raport cu *-ovič/ -evič*, *-ynič*. Dar, dacă acest aspect ar fi adevărat, după cum constată cercetătoarea ucraineană, în limba contemporană, am avea de-a face cu sufixele *-yčev*, *-yčyn* la o scară foarte mare! Însă ele, în antroponimia slavă, în special, în cea estică, există doar la periferia antroposistemului"[582]. Ca o primă concluzie, în urma studierii sistemului patronimic din perioada ucraineană veche (și materialele letopisețelor ucrainene stau mărturie în acest sens),

---

[580] S. M. Pachomova, *loc. cit*. Pachomova nu e de acord cu ceilalți cercetători conaționali, care s-au aplecat asupra studierii formațiilor patronimici, apăruți ca „urmare a îmbinării sufixelor adjectivale cu cele substantivale, deoarece aceștia disting doar morfemul *-ovyč/-evyč*, *-ynyč*, iar, despre fuziunea **-jitjь* nici nu amintesc". Aici, după cum sublinează cercetătoarea, **-jь* este un element posesiv al sufixului compus (**-jitjь*). Pentru această situație creată, ea dă câteva explicații: „a) loialitate față de tradiție; b) numărul mic de exemple care ilustrează acest model derivațional; c) dificultatea de a identifica formantul indicat" (cf. *Ibidem*, p. 88-89).

[581] *Ibidem*, p. 89. „Este adevărat, după cum afirmă lingvista, izvoarele scrise oferă și alte fapte, în care trecerea consoanei finale a temei poate fi explicată exclusiv prin influența asupra acesteia a sunetului [j]. Acest lucru privește consoanele labiale [b], [p], [v], [m]. Comp.: *Mьstislavličь* (1196) și *Mьstislavičь* (1154), *Židьslaličь* (1316), *Voislavličь* (1315). Aceeași situație este valabilă și pentru consoanele dentale [d], [t], [z], [s]. Comp.: *Vsevoložičь* (1196) și *Vsevolodičь* (1174). Această incertitudine privește, de asemenea, consoanele palatalizate a doua oară [r'], [l'], [n'], de exemplu, *Volodimiričь*" (*Ibidem*).

[582] *Ibidem*, p. 89.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

S. M. Pachomova dovedește că „secolul al XII-lea a constituit limita (punctul de cotitură), până când încă domina modelul patronimic cu sufixul *-*jь*, după care productivitatea acestuia s-a diminuat, eliberând locul pentru modelul în -*ov*/-*ev*. Logic, începând cu această perioadă, formele antroponimice (dublu derivate) în -*ovič*/-*evič* au început să le elimine pe cele formate cu ajutorul lui *-*jič (*-*jitjь)*, iar modelul arhaic din perioada transcrierii vechilor cronici a fost schimbat cu cel actual și, se pare, mai la locul lui", subliniind, totodată, că acest model patronimic (în *-*jič*) nu este unul local, cu un caracter dialectal, specific graiurilor nord-vestice ale limbii ucrainene vechi, așa cum au susținut unii dintre cercetători, ci unul general slav"[583].

În aceeași ordine de idei, analizând suplimentar aceste patronime, S. M. Pachomova ajunge la unele reflecții interesante privind geneza sufixului patronimic substantival -*ič (-yč)*, interpretarea antroponimică a originii acestuia, fiind, după cum afirmă

[583] S. M. Pachomova, *op. cit.*, p. 90-91. În acest sens, cercetătoarea ucraineană nu este de acord cu antroponomaștii polonezi (G. V. Milejkovs'ka, V. Tascycki, T. Skulina), care consideră că „acest model nu are un caracter general slav de est, ci est unul local, dialectal, fiind propriu doar unui teritoriu închis al graiurilor nord-vestice ale Vechii Rusi (a Rusiei Kievene). Această teză este justificată, în principal, pe baza materialelor letopisețului din Novgorod (în special, pe cea a listei Comisiei) și în temeiul Diplomelor din Marele Novgorod și Pskov. Cu toate acestea, afirmația despre caracterul dialectal al sufixului *-*jič* poate fi pusă la îndoială din cauza faptului că: a) nu există nicio garanție că, în timpul transcrierii cronicilor vechi, formele străvechi nu au fost înlocuite de către scribi cu cele mai noi, mult mai familiare; b) stilul de afaceri vechi rusesc este reprezentat, în principal, de monumentele originale ale Novgorodului; lipsa, în materialul cercetat, a diplomelor care s-ar referi și la alte zone ale Rusiei Kievene ar trebui să ne avertizeze asupra unui astfel de tip de concluzii categorice; c) exemplele sârbești și croate vechi sus-amintite întăresc caracterul general slav, și nu unul local, al modelului patronimic în *-*jitjь*. Astfel, rezumând faptele de mai sus, putem concluziona că monumentele scrierii din perioada slavă timpurie fixează în ele etapa dispariției modelului în *-*jitjь*, păstrat în unele teritorii, și nu există niciun motiv lingvistic ca să-l calificăm ca fiind un model nou-apărut sau unul care este propriu doar unui singur dialect" (*Ibidem*, p. 91).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

chiar lingvista, „justificată în întregime, deoarece utilizarea sa este mult mai însemnată în sfera onomasticii decât în cea a apelativelor. Mai mult, nu contrazice faptele lingvistice ale sferei nonantroponimice”[584]. Pornind de la realitatea conform căreia, în antroponimia slavă, sufixului *-ič* îi este proprie, în afară de calitatea patronimică, și cea diminutivală și, având la bază teoriile lui R. Boškovič, S. M. Pachomova susține că, la slavii de est și la cei de vest, *-ič* este patronimic, iar *-ik* – diminutival, în timp ce la slavii de sud (sârbi și croați), *-ič* are ambele valori, fiind atât patronimic, cât și diminutival (menționând că, din punct de vedere funcțional, sufixul sârbo-croat *-ič* și *-ik(-yk)* din limbile slave de est și de vest sunt identice; ambele lăsând o urmă semnificativă în antroponimia istorică slavă, cu cele două valori: diminutivală și patronimică, amândouă, și astăzi, păstrând semantica diminutivală nu doar în sfera antroponimică, ci și în cea a apelativelor)[585].

Pornind de la constatarea realizată de către același cercetător sârb, R. Boškovič, care, studiind derivarea cuvintelor din limbile slave la nivelul apelativelor, afirmă că „dispariția aproape completă a sufixului diminutival *-ikъ* în toate limbile slave de sud” poate fi explicată, prin aceea că, în comparație cu limbile slave de est și cele de vest, în limbile slave de sud, sufixele cu sens diminutival s-au grupat și s-au generalizat nu în jurul formanților cu elementul [k], ci în jurul celor care aveau elementul [c], legând acest fenomen de perioada celei de-a treia palatalizări. În același timp, după cum subliniază cercetătoarea ucraineană, el atrage atenția că, în limba bulgară, sufixul *-icь* nu este folosit deloc, iar, în acele limbi slave de sud care totuși îl mai păstrează, nu se remarcă printr-o productivitate ridicată, fapt explicat prin redistribuirea sensului diminutival între sufixele *-ikъ*, *-ьkъ*, *-ъkъ*, încă înaintea acțiunii legii celei de-a treia palatalizări[586].

[584] S. M. Pachomova, *loc. cit*.
[585] *Ibidem*, p. 91-92.
[586] R. Boškovič, *op. cit.*, p. 136, apud S. M. Pachomova, *op. cit.*, p. 92.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Cu toate că explicația cercetătorului sârb privește doar apelativele, nu și sfera onomasticii, „este important pentru noi – după cum afirmă S. M. Pachomova – faptul că autorul atrage atenția asupra lipsei în antroponimia slavă de sud a sufixului *-ik*". Având în vedere productivitatea acestui sufix în onomastică, și, implicit în sfera antroponimiei, continuă să studieze geneza sufixelor patronimice în cadrul antroponimiei, incluzând o cronologie și mai timpurie – perioada primei palatalizări". Faptele lingvistice constatate o fac să se întrebe: „Oare nu se poate presupune că tendința de înșirare a sufixelor patronimice, despre care era vorba mai sus, a avut loc, în ordine cronologică, în timpul procesului de iotare și s-a manifestat prin unirea sufixului **-jь* cu *-ikъ*, având ca rezultat apariția sufixului *-ič*? În acest caz, pe ultimul îl reconstruim din slavul comun **-jkjь*, și nu din **-jtjь*, după cum se face în mod tradițional. Ideea rezidă în faptul că, în perioada primei palatalizări, care a avut loc în limba slavă comună (protoslavă), și îmbinarea sunetelor [t] + [j], și [k] + [j] au dat același rezultat fonetic, [č], atât în limbile slave de est, cât și în cele de sud[587]. Având în vedere contextul onomastic, sunetul, [t] în cadrul formei vechi reconstruite tradițional, poate fi greu explicat, în timp ce reconstrucția lui [k] este absolut logică. Așa devine înțeleasă polisemantica sufixului patronimic *-ič* în limbile slave de sud și urmele foarte slabe ale formantului diminutival *-ik*. De asemenea, între limbile slave de sud, doar slovena se remarcă prin fapte de necontestat în ceea ce privește folosirea vechiului sufix *-ik* (cf. R. Boškovič, *op. cit.*, p. 240). Monumentele bulgare din perioada timpurie, în general, nu fixează patronime în *-ič*. Acest sufix, în antroponimia bulgară, a apărut, într-o perioadă ulterioară, ca urmare a influențelor sârbești și rusești"[588].

Ipoteza cercetătoarei ucrainene cu privire la originea sufixului *-ič* din sl.com. **-ikjь*, după cum ea însăși mărturisește,

[587] Excepție face limba slavă veche cu reflexul [št] (cf. S. M. Pachomova, *op. cit.*, p. 93).

[588] *Ibidem*, p. 92-93.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

„provoacă un contraargument serios în ceea ce privește interpretarea reflexelor acestui sufix în limbile slave de vest. În limba polonă, sunt înregistrate ambele variante patronimice: și suf. *-icz* și suf. *-ic*. Cercetătorii polonezi îl explică pe *-icz* ca fiind o influența slavă de est. Lingviștii cehi, de asemenea, au tendința de a interpreta denumirile în *-ič* ca o manifestare a influențelor străine. Dacă am fi de acord cu ei, atunci, după cum avertizează S. M. Pachomova, automat, am avea de-a face cu tradiționala reconstrucție a sufixului *-ič* < **-itjь*. Dar... Există încă un fapt, și este extrem de important, deoarece se referă la limba ce aparține grupei slave de vest – luzaciana de jos, unde [č], care apăruse din [k] + [j], a trecut, în mod consecvent (și logic), în [c]! Ținând cont că, în sfera onomasticii, procesele generale ale limbii prezintă o manifestare specifică, de ce nu am putea presupune că un proces analogic putea să cuprindă și restul limbilor slave de vest, ce-i drept, doar în sfera onomasticii”[589].

În concluzie, pe lângă tradiționala reconstrucție a lui *-yč* (< *sl.com. *-itjь* și format în jurul elementului [c]), trebuie acceptată și cea nouă, propusă de către S. M. Pachomova[590]: *-yč* < *sl.com. *-ikjь*, apărut în sfera lui [k])[591].

Azi, cea mai ridicată frecvenţă a numelor de familie în *-yč* se înregistrează în regiunea Transcarpatică a Ucrainei (6,5 %), fiind urmată de regiunile Lviv, Volânia, Ivano-Frankivsk, Ternopil, Cernăuţi etc. Procentul scade odată cu deplasarea spre regiunile nordice, sudice și estice, pentru ca, în cele central-estice, să

[589] S. M. Pachomova, *op. cit*., p. 93.

[590] Cu toate acestea, cercetătoarea ucraineană afirmă: „Subliniem că acest proces a avut loc cu mult înainte de apariția scrierii la slavi, probabil, pe la jumătatea mileniului I sau chiar mai devreme, când strămoșii slavilor de sud s-au separat deja de comunitatea slavă comună. În mod evident, din cauza vechimii mari, acest fenomen nu poate fi confirmat nicidecum prin fapte scrise, dar sunt motive întemeiate pentru ca această ipoteză să aibă sens pentru existență și discuții” (*Ibidem,* p. 93).

[591] Am ținut să prezentăm, cât mai pe larg, descoperirea cercetătoarei S. M. Pachomova, pentru că acesta reprezintă un model de studiu diacronic al faptelor din antroponimia slavă.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

devină foarte mic sau chiar să nu fie înregistrate astfel de nume (regiunile Cerkasy, Harkiv, Herson etc.)[592].

Prezența în sistemul antroponimic al Ucrainei Transcarpatice a unui număr mare de nume de familie (peste 650 din totalul de cca 10 mii) formate cu *-yč* i-a determinat pe unii cercetători să se gândească la originea sârbă sau croată a acestora. Însă, după cum argumentează P. P. Čučka, „atât fonetica, cât şi semantica temelor care stau la baza respectivelor nume de familie nu reprezintă mărturie că ar avea origine sud-slavă[593]. O trăsătură polivalentă a sufixului *-yč*, continuă lingvistul ucrainean, este aceea că el se putea adăuga, de cele mai multe ori, la numele de persoană în *-a/-'a*, fie acestea nume calendaristice feminine sau masculine (*Hanúsyč*, *Krestýnyč*, *Kóstyč*, *Mykýtyč* etc.), nume laice (*Berýnyč*, *Dubróvyč*, *Holóvnyč*, *Nádyč* etc.), porecle (*Berézyč*, *Hýryč*, *Kózyč*, *Voronýč* etc.). De asemenea, la baza numelor de familie, puteau sta andronimele terminate în *-an'a* (*Velyčkányč*, *Haluškányč*, *Slyvkányč*) şi *-ul'a* (*D'akúlyč*, *Levkúlyč*, *Stankúlyč*)"[594]. Referitor la numele de familie de acest

[592] Red'ko, *Sučasni*, p. 206. Autorul prezintă frecvenţa numelor de familie formate cu *-yč* împreună cu cele în *-evyč*/*-ovyč* (unde, cele derivate cu *-yč* reprezintă cca două treimi din numărul total al numelor de familie de acest tip). Astăzi, numele de familie în *-yč*, *-ovyč*/*-evyč* au o frecvență ridicată în vestul Ucrainei, fiind specifice regiunii Transcarpatia (mai ales cele derivate cu sufixul compus *-anyc*), unde ocupă locul al II-lea (după cele formate prin procedeul lexico-semantic), reprezentând 9,27 %. Un procent destul de mare se întâlnește în regiunile Lviv (6,36 %), Volânia (4,5 %), Ivano-Frankivsk (4,19 %), Ternopil (3,78 %), Cernăuți (3,17 %), Hmelnyțk (3,04 %). În nordul și sudul-vestul Ucrainei, procentul acestui tip de nume se reduce substanțial: Rivne (2,7 %), Vinnyțea (2,4 %), Jytomyr (1,5 %), iar, înaintând spre est, acesta devine și mai mic: în regiunile Sumy și Donețk (câte 2,2 %), Zaporijea (2,1 %), Cernihiv și Mykolaiv (câte 1,9 %), Dnipropetrovsk (1,7 %), Kiev (1,6 %), Poltava (1,3 %), Odesa (1 %), Kirovohrad (0,6 %), Luhansk (0,5 %). În regiunile Cerkasy, Harkiv și Herson, numărul numelor de familie în *-yč*, *-ovyč*/*-evyč* este nesemnificativ (sau chiar nu există) (*Ibidem*).

[593] PZU, p. XXXIII.

[594] *Ibidem*, p. XXXIV.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

tip, existente în Transcarpatia, Ju. K. Red'ko afirmă că ele s-au format cu ajutorul sufixelor compuse *-anyč*, *-enyč*, *-ynyč*: *Fedykányč*, *Hruškányč*, *Semkányč*, *Mychalényč*, *Petrýnyč*[595].

Puţine sunt cazurile, după cum constată P. P. Čučka, când sufixul *-yč* putea să se alăture şi altor teme decât celor în *-a* (*D'akúnyč*, *Kohútyč*, *Makcýmyč*, *Zvíryč* etc.)[596].

Primele atestări ale antroponimelor ucrainene transcarpatice formate cu *-ič* apar, deja, în documentele secolelor XIII-XIV (*Bábič*, *Bédič*, *Kúdrič*, *Pétič*)[597], iar, în limba vorbită (în graiurile ucrainene transcarpatice), supranume patronimice în *-yč* se formează şi astăzi[598]. Astfel, sufixul *-ič* (< **-itji*) este prezent în regiunea ucraineană transcarpatică încă din cele mai vechi timpuri, fiind „un mijloc productiv în formarea de patronime, în cel mai larg sens al acestui termen"[599].

În cadrul numelor de familie din cele trei localităţi cercetate, productivitatea formantului *-ici* (care redă în grafia românească ucr. *-yč*), întâlnit în nume, precum *Bilici*, *Bucurici*, *Ivanici*, *Marfici*, *Şofronici*, *Ulici*, este redusă, situaţia fiind următoarea: în Rona de Sus, au fost înregistrate 4 nume de familie (ceea ce reprezintă 1,9 % din totalul numelor de familie existente), numărul purtătorilor fiind de 35 de persoane (adică 0,89 % din totalul populaţiei); în Crăciuneşti, apar 3 nume de familie (1,38 %), care denumesc 34 de persoane (2,28 %), iar, în Lunca la Tisa, se întâlnesc tot 3 nume de familie (2,36 %), acestea fiind purtate de către 48 de persoane (5,22 %).

---

[595] Cf. Red'ko, *Sučasni*, p. 17. Însă, în dicţionarul lui P. P. Čučka, *-an-*, *-en-*, *-yn-* fac parte din tema respectivelor nume de familie, fiind etimologizate în felul următor: *Mychajl'ányč* (căci nu apare *Mychajlényč*, deşi poate fi o pronunţie huţulă a celui dintâi) < n.f. *Mychajl'án'a* (soţia lui *Mychajl'ó*) + suf. *-yč*; *Symkányč* (varianta lui *Semkányč*) < n.f. *Symkán'a* (soţia lui *Symkó*) + suf. *-yč* (cf. PZU, p. 386, 513).

[596] PZU, p. XXXIV.

[597] P. P. Čučka, *Istorija stanovlenn'a...*, p. 82.

[598] PZU, p. XXXIV.

[599] *Ibidem*.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărţii de Ştiinţă
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

-INEŢ (ucr. *-ynec'*). Este un formant patronimic slav „mai nou", comparativ cu altele, care deriva atât patronime, cât şi matronime[600], fiind prezent în toate limbile slave din bazinul carpato-dunărean. În ceea ce priveşte originea şi statutul acestui sufix, există două păreri: P. P. Čučka consideră că formantul *-ynec'* a apărut ca urmare a contopirii sufixului posesiv *-yn-* cu cel substantivalo-diminutival *-ec'* (< v.sl. *-ьsь*[601]), pentru a forma numele fiului după cel al mamei sau al tatălui[602] (de la matronime şi patronime), în timp ce, după părerea lui H. D. Pančuk, sufixul *-ynec'* (ca şi *-ovec'*) este un formant patronimic aparte, de sine-stătător[603]. Numele de familie formate cu ajutorul lui *-ynec'* sunt răspândite şi în Slovacia, Cehia, Serbia şi Croaţia[604].

În Ucraina Transcarpatică, primele atestări ale antroponimelor formate cu ajutorul lui *-ynec'* datează din secolele XVI-XVIII, ca de exemplu: *Mócynec'*, *Sávčynec'*, *Chýmynec'*, putându-se observa că, la baza lor, nu sunt doar matronime, ci şi patronime propriu-zise, azi, în această regiune fiind înregistrate 290 de nume de acest tip (2,9 %)[605].

Statistica numelor de familie de tipul *Babineţ*, *Catrineţ*, *Şofineţ*, existente în cele trei localităţi studiate, este următoarea: în Rona de Sus, se întâlnesc 2 nume de familie (0,95 %), care sunt purtate de 2 persoane (0,05 %); în Crăciuneşti, există tot

---

[600] Referitor la antroponimia din nord-vestul Ucrainei, Ju. K. Red'ko, susţinând ideea lui Ivan Franko, este de părere că sufixul *-ynec'* deriva noi antroponime cu scopul de a denumi nepotul după numele bunicii sale, adică forma *protomatronime* (cf. Red'ko, *Sučasni*, p. 126; PZU, XXXIII).

[601] Iniţial, acest sufix era diminutival, însă, cu timpul, devine patronimic, fiind foarte productiv mai ales în limba ucraineană veche, dar și în cea rusă (cf. A. V. Superanskaja, V. E. Staltmane, H. V. Podol'skaja, A. Ch. Sultanov, *Teorija i metodika onomastičeskich issledovanij*, „Nauka", Moscova, 1986, p. 70).

[602] PZU, p. XXXIII.

[603] H. D. Pančuk, *op. cit.*, p. 68.

[604] Cf. Svoboda, *Staročeská*; Knappová; Grković, *Rečnik*; Šimundić, *Rječnik* şi altele.

[605] PZU, *loc. cit*.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

2 nume de familie (0,92 %), aceste denumind 57 de persoane (3,82 %), iar, în Lunca la Tisa, apare doar 1 nume de familie (0,79 %), fiind purtat de 5 persoane (0,54 %).

-OVICI (ucr. *-ovyč*). Faţă de numele formate cu *-yč*, trebuie, după cum afirmă L. O. Kravčenko, studiate (doar din punct de vedere formal – s.n.) separat cele derivate cu ajutorul formantului compus din două afixe *-ovyč*/*-evyč*, care (conform cercetărilor realizate de către lingviştii Ju. K. Red'ko, M. V. Birylа, L. L. Humec'ka) este propriu şi altor sisteme antroponimice slave, însă cu un grad diferit de răspândire[606].

S. M. Pachomova susține că apariția formanților *-ovyč*/*-evyč* a fost condiționată de înșiruirea (adăugarea repetată a) sufixelor în vederea păstrării numelui părintesc de către viitoarele generații[607] (vezi *supra*, la sufixul *-ici*).

Din punct de vedere genetic, sufixul *-ovyč* este unul vechi, compus din *-ov-* + *-ič* (< sl.com. **-itjь* sau **-ikjь* – vezi *supra*), care, „încă de la apariţia sa, forma patronime, deşi, de-a lungul funcţionării sale, atât el, cât şi corespondentul său palatal, *-evyč*, au avut o frecvenţă oscilantă (de exemplu, azi, în Ucraina Transcarpatică, numele de familie formate cu sufixul *-ovyč* reprezintă 2,7 %, în timp ce, în localităţile din bazinul Latoriţei, ajung la 5 %)"[608]. Cu toate acestea, pe la jumătatea secolului al XVI-lea şi pe parcursul celui de-al XVII-lea, antroponimele în *-ovyč*, care aveau să devină nume de familie, atingeau, după cum constatase P. P. Čučka, chiar şi 50 %[609].

L. T. Masenko subliniază că „procedeul numirii persoanelor cu antroponime formate de la numele tatălui cu ajutorul sufixelor *-yč*, *-ovyč*/*-evyč* avea, deja, în perioada Rusiei Kievene, un

[606] L. O. Kravčenko, *op. cit.*, p. 81.

[607] S. M. Pachomova, *Dol'a ukrajins'kych patronimiv na -yč*, în „Aktual'ni pytann'a antroponimiky" (sub red. I. V. Jefemynko), „Akademperiodyka", Kiev, 2005, p. 178; Idem, *Evolucija antroponimnych formul...*, p. 93.

[608] PZU, p. XXXVI.

[609] *Ibidem*.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

caracter stabil pronunțat. De acesta puteau să se folosească reprezentanții păturii superioare a societății (urmașii lui *Ihor* erau numiți *Ihorevyči*, ai lui *Mstyslav* – *Mstyslavyči* – s.n.). Un privilegiu îl reprezentau patronimele în *-yč*, *-ovyč*/*-evyč*, chiar și în secolele XIV-XVIII[610]".

După părerea lui M. L. Chudaš, în aceeași perioadă, dar mai ales în veacurile XIV-XVI, numele derivate cu formantul *-ovič*/*-evič* (alături de *-ič* şi de alte sufixe devenite, cu timpul, patronimice), în cazul identificării păturilor de jos sau mijlocii ale populaţiei ucrainene, nu erau nişte antroponime moştenite (care puteau să devină nume de familie), ci, de cele mai multe ori, erau denumiri date direct după numele tatălui, al mamei, sau chiar după cel al socrului, fratelui sau al altor membri ai familiei[611], ca de exemplu: *olješko malječkovičъ* – înregistrat în anul 1368; *Vasko kirdѣjevič'* – 1366; *Hrinko Survilovičъ* – 1437, *Martinъ Chrjebtovič* – 1487, *Safonъ Stepanovičъ* – 1552, *Jaczko Awrasowicz* – 1564, *Luczka Mieleskowicz* – 1565 etc.[612]. Pe lângă numeroasele structuri antroponimice (precum cele de mai sus) formate din două componente (*numele de botez* + *patronime* în *-ovič*/*-evič* şi *-ič*), sunt bine fixate în monumentele limbii ucrainene şi cele care au în structura lor trei elemente constitutive. Această formulă antroponimică continuă vechiul model ucrainean care funcţiona, în multe cazuri, după schema *numele de botez* + *patronime* în *-ovič*/*-evič* şi *-ič*[613] + *supranumele/porecla*. Și M. L. Chudaš afirmă că, la început, antroponimele de acest tip erau folosite de către pătura superioară a societăţii, iar,

[610] L. T. Masenko, *Ukrajins'ki imena i prizvyšča*, în „Znann'a", Kiev, 1990, p. 15.

[611] M. L. Chudaš, *op. cit.*, p. 120.

[612] *Ibidem*, p. 121.

[613] Formula antroponimică *nume de botez* + *patronimul* în *-ovyč* era caracteristică tuturor slavilor, pentru ca, după secolul al XIII-lea (de aici reiese că era folosită cu mult înainte – s.n.), slavii de vest să renunțe la ea, în pofida structurii *nume de botez* + *porecla/supranumele* (cf. S. M. Pachomova, *Evolucija antroponimnych formul...*, p. 94).

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

mai apoi, de orăşeni şi reprezentanţii burghezimii[614]: *Fedorъ jevlaškovi(č) chvorošča* – 1388; *ivaško danъskovi(č) rjeknoltъ* – 1393; *Oljechno Jurьevič Čuska* – 1458; *Mikolaj Stjeckovičъ Vorona* – 1583; *Andrej Dmitrijevičъ Bѣldaga* – 1605; *Ioanъ Ioanovičъ Kheresъ* – 1605[615].

Cercetând antroponimia monumentelor limbii ucrainene vechi din perioada târzie, care nu intraseră sub influenţa statului Moscovia, S. M. Pachomova susţine că „patronimele în *-yč* reprezentau un mijloc tipic de identificare al ucrainenilor şi, în comparaţie cu denumirile similare din limba rusă, folosirea lor, în timpul numirii unei persoane, nu era limitată din punct de vedere socio-economic”[616]. Mărturii importante în acest sens reprezintă formele antroponimice şi modalităţile tradiţionale de denumire a persoanelor din perioada Rusiei Kievene (a sistemului antroponimic ucrainean vechi), „fixate în monumentele de limbă de dinaintea invaziei mongole: *Povestea vremurilor de mult apuse*, *Cântec despre ostea lui Ihor*, *unele graffitii din Catedrala Sf. Sofia din Kiev*, *datele din eposul eroic kievean*. [...] Neţinând cont de faptul că denumirile compuse din textele izvoarelor amintite sunt prezente la periferia sistemului antroponimic, totuşi predomină între ele formula bimembră*: numele de persoană + patronimul*: *Hur'ata Rohovič* (1096), *Bѣlovolodъ Prosovičь* (1185); *Dobrыn'a Sudislavičь* (1186), *Zavidъ Dmitrovičь* (1128), *Vseslavъ Mikouličь* (1180), *Pol'udъ Kъsn'atiničь* (1140), *Ivanъ Žiroslavičь* (1078), *Mьstislavъ Davыdovičь* (1187), *Ksn'atinъ Sѣroslavičъ* (1160), *Foma Ratiboričь* (1116), *Vasil'ko Jaropolčičь* (1165), *Volodymerko Volodarevičь* (1141). Şi în cadrul antroponimele compuse din trei lexeme, elementul obligatoriu era, de asemenea, patronimul: *Stanislava Dobroho Tudъkoviča* (1136), *Ivanъ Rostislavičь rekomыi Berladnikъ*

[614] M. L. Chudaš, *op. cit.*, p. 134-135.

[615] *Ibidem*, p. 135-136.

[616] S. M. Pachomova, *Do istoriji ukrajins'ikoji patronimičnoji nazvy na -yč*, în „Studia slovakistica” – „Jubileum” (red. princip. S. M. Pachomova), nr. 8, Ujhorod, 2008, p. 272.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărţii de Ştiinţă
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

(1162), *Štopolkъ H'urhevičь Turovьskii* (1162), *Štoslava Vsevolodiča Černihovsьkoho* (1174), *sь Jaroslavomь so Iz'aslavičetь Kьievs'kimь* (1174), *Vsevolodъ Mьstislavičь Kьievskьi* (1174). Numele formate de la toponime, existente în denumirile prezentate, vorbesc de la sine. În toate monumentele de limbă ucrainene vechi, datate din perioada de dinaintea influenței Rusiei Moscovite, antroponimele compuse cu formantul *-ič/-ovič/ -evič* domină asupra altor formule antroponimice"[617]. Totodată, S. M. Pachomova combate ideea lui L. T. Masenko, conform căreia actuala formulă antroponimică cu patronimul în *-ovyč/ -evyč*, prezentă din antroponimia ucraineană, ar fi o consecință a influenței ruse asupra Ucrainei de pe malul stâng al Niprului. Cercetătoarea prezintă, pe lângă exemplele de mai sus, și situația acestui tip de antroponime din Transcarpatia și Huțulia, unde formulele antroponimice de acest fel erau dominante începând cu secolele XV-XVI, concluzionând că „numeroasele argumente istorice, geografice, toponimice, epistolare, folclorice, antroponimice propriu-zise și, de asemenea, datele din etnogeneza slavilor și a migrațiilor acestora ne permit să susținem că patronimul (numele dat după cel al tatălui) din structura formulei oficiale a denominației ucrainenilor nu este un rezultat al influenței ruse, ci unul specific evoluției de durată, propriu antroposistemului ucrainean, începând cu perioada slavă comună până în zilele noastre"[618].

În secolul al XVII-lea, în „*Registrele căzăcimii zaporojene*…", numele de persoană formate cu *-yč, -ovyč*/*-evyč* reprezentau 5 % din totalul antroponimelor înregistrate în monumentul respectiv, ele întâlnindu-se, cu precădere, în zonele unde locuia conducerea căzăcimii. Lucrul acesta i-a determinat pe unii dintre cercetătorii respectivelor antroponime, după cum menționează L. O. Kravčenko, să afirme că ele aparţineau persoanelor

[617] S. M. Pachomova, *op. cit.*, p. 271-272. Exemplele prezentate sunt din: **** Polnoje sobranije russkich letopisej*, vol. 2 (*Ipatjevskaja letopis'*), Moscova, 1962; N. M. Tupikov, *op. cit.* (cf. *Ibidem*, p. 272).

[618] *Ibidem*, p. 272-273, 275-276.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

care aveau funcţii în căzăcime sau cazacilor înstăriţi, iar pe alţii că erau proprii fie reprezentanţilor burghezimii, fie oamenilor în vârstă[619]. Însă, după cum am mai afirmat, S. M. Pachomova demonstrează că „introducerea în circuitul științific a noilor publicații din documentele de limbă ucrainene vechi susține faptul că formula antroponimică *nume de persoană (de botez) + patronimul în -yč/-ovyč/-evyč* nu a cunoscut niciun fel de îngrădiri (limitări sociale), ea fiind una dintre cele mai răspândite”[620]. Dispariția formulei în *-yč/-ovyč* din sfera numelor de familie se explică prin faptul că, „în unele regiuni ale Ucrainei, patronimul în *-yč/-ovyč* concura cu altele, mai ales cu cele în *-enko*”, iar, în perioda stabilizării numelor de familie, „a avut loc diferențierea funcțională a formanților patronimici: *-enko* s-a statornicit ca un formant, exclusiv, patronimic, în timp ce, *-yč/-ovyč* a devenit un semn gramatical al numelui dat după cel al tatălui”[621].

Din analiza numelor de familie în *-ovyč*, existente în Ucraina Transcarpatică, realizată de către P. P. Čučka, se poate observa că, la început, respectivul formant se putea adăuga doar la numele de persoană masculine terminate în consoană dură sau în *-o*, şi, câteodată, la cele de alte tipuri (*Bohóvyč, Il'kóvyč, Ivaškovýč, Stankóvyč* etc.), la porecla (ori supranumele) tatălui (*Br'uchóvyč, Kačuróvyč, Žmur'kóvyč* etc.), iar, cu timpul, se putea alătura şi patronimelor deja create (*Hrycakóvyč, Fal'ukóvyč, Pavl'ukóvyč* etc.), formând, astfel, un patronim dublu derivat (de gradul doi)[622]. Mai târziu, sufixul *-ovyč* a început să fie adăugat şi numelor masculine terminate în consoană palatală sau în cea şuierătoare (*Hajóvyč, Isajóvyč, Sen'óvyč*; *Il'ašóvyč, Ostašóvyč, Stec'óvyč*) sau chiar antroponimelor masculine în *-a* (*Boróvyč, Bryndzóvyč, Kuz'móvyč, Lukóvyč* etc.)[623].

---

[619] R. I. Ostaš, *Slovotvorča struktura*, în „Mižetnični sv'azky v ukrajins'kij antroponimiji XVII st.”, sub red. lui A. P. Nepokupnyj, „Naukova dumka”, Kiev, 1989, p. 125, apud L. O. Kravčenko, *op. cit.*, p. 81.

[620] S. M. Pachomova, *Do istoriji ukrajins'ikoji...* , p. 273.

[621] *Ibidem*.

[622] PZU, p. XXXVI.

[623] *Ibidem*.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Azi, numele de familie formate cu *-ovyč*/*-evyč* au o frecvenţă ridicată în vestul Ucrainei (de exemplu, în Ucraina Transcarpatică, ele reprezintă 2,7 %)[624], pe când, în estul acesteia, numărul antroponimelor derivate cu respectivul formant este foarte scăzut. Odată cu înaintarea spre regiunile răsăritene extreme, numele de familie de acest tip sunt din ce în ce mai puţine, iar, în unele regiuni central-estice (Cerkasy, Harkiv și Herson), astfel de antroponime nici nu sunt înregistrate[625].

Numele de familie ale ucrainenilor din Rona de Sus, Crăciuneşti şi Lunca la Tisa (ca, de altfel, şi ale celorlalţi ucraineni din România), formate cu *-ici* sau *-ovici*, sunt, în marea lor majoritate, de origine ucraineană (căci, în grafia românească, sufixul ucrainean *-yč* este redat prin *-ici*), însă nu putem exclude că unele ar putea fi de origine slavă de sud (este cazul când un purtător al unui astfel de nume de familie este originar din sudul ţării), ca, de exemplu, *Popovici*.

O slabă reprezentare în sistemul celor trei localităţi cercetate o au şi numele de familie formate cu *-ovici* (*Clemcovici*, *Popovici*, *Semcovici*). În Rona de Sus, este înregistrat 1 nume de familie (0,48 %) purtat de 64 de persoane (1,63 %), în timp ce, în Crăciuneşti, există 3 nume de familie (1,38 %), care denumesc 73 de persoane (4,89 %), iar, în Lunca la Tisa, apar 2 nume de familie (1,57 %), care sunt purtate de 9 persoane (0,98 %). Nume de familie formate cu *-evyč* (varianta palatală a lui *-ovyč*) nu există în sistemele antroponimice ale celor trei localităţi, deşi, în Regiunea Transcarpatică a Ucrainei, sunt înregistrate câteva zeci de astfel de antroponime oficiale (*Durnévyč*, *Konévyč*, *Korolévyč*, *Mychnévyč*, *Pankévyč*, *Senévyč*; *Isajévyč*, *Matijévyč* etc.), unele dintre ele dispărute (cf. PZU).

---

[624] Red'ko, *Sučasni*, p. 118-119; PZU, p. XXXVI; H. Je. Bučko, *Stanovlenn'a prizvýščˇ Bojkivščyny*, în „Bojkivščyna: istorija ta sučasnist'" (red. V. Konopl'a), Lviv – Sambor, 1995, p. 156; B. B. Blyzn'uk, *Osoblyvosti stanovlenn'a hucul's'kych prizvyščˇ*, în „Hucul's'ki hovirky" (red. Jaroslava Zakrevs'ka), Lviv, 2000, p. 172.

[625] Red'ko, *Sučasni*, p. 206. (Vezi și nota de subsol 592, p. 273.)

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

-SK(I)/SCH(I) (ucr. *-s'k(yj)*). La început, antroponimele de tip adjectival, formate cu ajutorul lui *-ьsk* (formant propriu şi altor limbi slave), numeau o persoană după denumirea localităţii sau a unui teritoriu ori după apartenenţa persoanei respective la un grup de oameni sau de o anumită persoană. Cea mai mare răspândire a numelor de familie cu *-ьsk* se întâlneşte, după cum subliniază L. O. Kravčenko, în limbile polonă şi macedoneană (ele fiind destul de numeroase şi în alte limbi slave de est), unde, pe lângă caracterul antroponimic, de cele mai multe ori, *-ьsk* este şi un formant toponimic[626]. Monumentele scrise ale limbii ucrainene vechi mărturisesc că sufixului *-ьsk-* deriva adjective de relaţie[627], funcţie pe care o exercită şi astăzi în limba ucraineană contemporană[628]. Referitor la caracterul toponimic al acestui formant, M. L. Chudaš constată existenţa numeroaselor dovezi, care indică faptul că numele reprezentanţilor păturii feudale superioare formate cu *-s'k(yj), -c'k(yj), -z'k(yj),* mai ales între secolele XIV-XVI, sunt, în majoritatea cazurilor, nume date după denumirile localităţilor unde trăiau cnejii şi boierii, acestea fiind considerate centre ale domniei feudale, în timp ce numele de acest fel purtate de exponenţii păturilor de jos şi de mijloc indicau, de cele mai multe ori, locul de proveniență, originea[629].

Însă mulţi cercetători, după cum observase L. O. Kravčenko, sunt de părere că apariţia în antroponimia Ucrainei a numelor de familie formate cu *-s'k(yj)* se datorează influenţei polone, deoarece astfel de nume nu au o atât de mare frecvenţă în antroponimia rusă, precum în cea ucraineană sau bielorusă. Derivatele cu *-s'k(yj)* şi *-c'k(yj)* în antroponimia veche bielorusă (secolele XVI-XVIII) sunt numeroase (aproximativ 5 %), dar, în aceeaşi perioadă, în Polonia Evului Mediu, nume de familie cu *-ski*, *-cki* au constituit o caracteristică a originii „de şleahtă", fiind în opoziţie cu numele de persoană ale micilor burghezi şi ale iobagi-

[626] L. O. Kravčenko, *op. cit.*, p. 61.
[627] Ju. K. Red'ko, *Heohrafija...*, p. 81.
[628] L. O. Kravčenko, *loc. cit.*
[629] M. L. Chudaš, *op. cit.*, p. 120-121.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

lor. Aristocraţia polonă chiar a cerut conducerii de atunci să interzică, oficial, ca aceia care nu fac parte din şleahtă să poată fi numiţi cu astfel de nume. Însă, deja, în antroponimia ucraineană din secolul al XVIII-lea, când avea loc procesul de formare a numelor de familie, denumirile „de şleahtă" au început să fie des folosite şi, ca urmare, unele nume de familie în *-s'k-yj*/*-c'k-yj* puteau să se formeze într-un mod artificial, în glumă. Astfel, în graiurile de pe Nipru, apar numeroase antroponime formate cu *-s'k-yj*/*-c'k-yj*, unele dintre el fiind ucrainene (cele formate de la toponime), iar altele, polone (cele care se referă la sistemul social de „şleahtă", ca de exemplu: *Hurs'kyj*, *Jankovs'kyj*, *Horochol'-s'kyj*, *Mjedzins'kyj*, *Dombrovs'kyj*)[630]. Faptul că acest tip de antroponime realiza „marcarea socială" este întărit de diferenţele teritoriale ale răspândirii sale. După datele „Registrelor căzăceşti" din secolul al XVII-lea, derivatele cu *-s'k(yj)*/*-c'k(yj)* reprezintă 4,5 % din numărul total de nume existente în document, însă, în regimentul Cighirin, unde era inclus Corpul generalilor, ele constituie aproximativ 5,4 %, în timp ce „mica burghezie" deţine doar 3,4 %. Şi totuşi, unii cercetători consideră că asemenea antroponime îi identificau şi pe reprezentanţii păturii sociale de jos şi de mijloc. În acest fel, purtătorii lor încercau „să se apere" sau să-şi ascundă vechile lor porecle moştenite[631].

În limba ucraineană din secolele XVI-XVI, la fel ca în cea contemporană, pentru formarea adjectivelor toponimice (de la toponime), pe lângă sufixul simplu *-s'k(yj)*, se foloseau şi cele compuse, derivate cu ajutorul celui dintâi: *-ivs'k(yj)*/*-ovs'k(yj)*, *-ans'k(yj)*, *-yns'k(yj)*/*-ins'k(yj)*/*-ens'k(yj)*[632]. Sunt formate din două afixe şi au apărut ca urmare a îmbinării sufixului posesiv *-ov-*, respectiv *-in* (sau a variantelor acestora), cu sufixul de relaţie *-s'k*[633]. Formantul *-yns'k(yj)*/*-ins'k(yj)*/*-ens'k(yj)* deriva

[630] L. O. Kravčenko, *loc. cit.*

[631] R. I. Ostaš, *op. cit.*, p. 127, apud L. O. Kravčenko, *op. cit.*, p. 61-62.

[632] L. O. Kravčenko, *op. cit.*, p. 63.

[633] În antroponimia Ucrainei Transcarpatice, formantul *-ovs'k(yj)* se realizează în trei variante fonetice: *-ivs'k(yj)*, *-uvs'k(yj)*, *-üvs'k(yj*), însă,

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărţii de Ştiinţă
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

nume de familie care aveau la bază toponime formate cu *-yn, -yn(a)*, în timp ce, *-ivs'k(yj)*/*-ovs'k(yj)* exprima, din cele mai vechi perioade, apartenenţa individuală a persoanei. Însă, cu timpul, antroponimele de tip adjectival derivate cu formanţii respectivi atât în limba ucraineană, cât şi în alte limbi slave, au început să exprime patronimia[634]. În comparaţie cu formanţii *-ov* şi *-yn*, care, de la început, indicau apartenenţa denotatului la o singură persoană, funcţia iniţială a formanţilor *-ovs'k(yj)*, *-yns'k(yj)* era aceea de a exprima apartenenţa individului la o comunitate[635].

Astăzi, numele de familie formate cu *-s'k(yj)*/*-c'k(yj)* reprezintă, în antroponimia ucraineană contemporană, cel de-al treilea tip de derivare, fiind răspândit pe întreg teritoriul Ucrainei. Dacă apariţia numelor de familie de tip adjectival formate cu *-s'k(yj)* se explică prin influenţă polonă, atunci este clar de ce cea mai ridicată frecvenţă a lor se înregistrează pe malul drept al Niprului, fiind mai redusă în regiunile nord-estice ale Ucrainei[636]. Astfel, numele de familie de acest tip ocupă primul loc în doar patru regiuni: Mykolaiv (31 %), Ternopil (18,3 %), Odesa (16,3 %) și Lviv (14,6 %). Același procent, ca în Lviv, îl înregistrează în regiunea Hmelnyțk (14,6 %), doar că, aici, ocupă locul al II-lea (după cele în *-uk/-čuk*). În majoritatea celorlalte regiuni (atât în cele vestice, cât și în cele estice), conform statisticii realizate de către Ju. K. Red'ko, procentele acestui tip de nume nu prezintă fluctuații foarte mari: Rivne (11,1 %), Volânia (11,4 %), Ivano-Frankivsk (12 %), Cernăuți (12,5 %), Vinnyțea (9,8 %), Kiev (9,5 %), Cerkasy (8,7 %), Kirovohrad (8,8 %), Zaporijea (7,2 %), Herson (8,4 %), Crimeea (10,3 %).

---

din cauza administraţiilor precedente (maghiară şi slovacă), în cazul numeroaselor nume de familie, formantul respectiv este redat prin *-ovs'k(yj)*, care nu e o formă ucraineană contemporană (cf. PZU, p. XXXVI).

[634] P. P. Čučka, *Patronimy ta jich misce v leksyčnij systemi movy*, în „Movozhavstvo", „Naukova dumka", nr. 6, Kiev, p. 52.

[635] PZU, p. XXXIII-XXXIV.

[636] Ju. K. Red'ko, *Heografija...*, p. 78.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Un procent mai mic se înregistrează în: Harkiv (6,7 %), Jytomyr (5,7 %), Cernihiv (5,5 %), Sumy (5,1 %), Donețk (4,5 %), Dnipropetrovsk și Poltava (4 %). Cel mai mic procent este consemnat în regiunile Luhansk (2,6 %) și Transcarpatia (2,4 %)[637].

Numele de familie existente în cele trei localităţi (*Dobroţchi*, *Iavorovscki*, *Novoselenski*) se pare că s-au format de la toponime, deşi nu putem exclude, cu certitudine, faptul că ar putea avea la bază antroponime. Statistica acestui tip de nume arată astfel: în Rona de Sus, sunt înregistrate 3 nume de familie (1,43 %), fiind purtate de 19 persoane (0,48 %); în Crăciuneşti, există tot 3 nume de familie (1,38 %), care aparţin unui număr de 22 de persoane (1,47 %); în Lunca la Tisa, apare doar 1 nume de familie (0,79 %), fiind purtat de 4 persoane (0,43 %).

Statistica numelor de familie formate cu ajutorul tuturor **celorlalte sufixe ucrainene** (*-an*; *-aş*, *-oş*, *-iş*; *-c(a)*; *-c(o)*; *-cea*; *-ec*/*-ic*/*-cec*; *-ei*; *-ici*; *-ineţ*; *-ovici*; *-s'k(i)*, în afară de *-uk (-jak)*, *-čak* şi *-ak (-jak)*, *-čak*), este următoarea: în Rona de Sus, sunt înregistrate 35 nume de familie (16,67 %), care sunt purtate de 613 persoane (15,62 %); în Crăciuneşti, există tot 35 de nume de familie (16,13 %), care denumesc 269 de persoane (18,02 %), iar, în Lunca la Tisa, apar 20 de nume de familie (15,74 %), numărul posesorilor fiind de 116 persoane (12,61 %).

Un loc aparte îl ocupă numele de familie ucrainene care au ca temă **apelative** ucrainene nederivate (adică formate cu ajutorul procedeului lexico-semantic) (*Bodnar*, *Cobel*, *Cramar*, *Cuth*, *Dabală*, *Hamor*, *Hornicear*, *Maliar*, *Morocsilla*, *Recală*, *Tcaci* etc.), a căror situaţie statistică se prezintă astfel: în Rona de Sus, sunt înregistrate 10 nume de familie (4,76 %), fiind purtate de 248 de persoane (6,32 %); în Crăciuneşti, sunt 17 nume de familie (7,83 %), care denumesc 89 de persoane (5,96 %); în Lunca la Tisa, există 6 nume de familie (4,72 %), fiind purtate de 62 de persoane (6,74 %).

Acestea, din punct de vedere statistic, sunt urmate de numele de familie care au la bază **nume calendaristice ucrainene**, fie

[637] Red'ko, *Sučasni*, p. 198.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

ele forme pline sau hipocoristice (*Clepa*, *Copa*, *Harasem*, *Hrini*, *Leva*, *Leta*, *Maftei*, *Motrea*, *Motruna*, *Sav* etc.). În cadrul sistemelor antroponimice cercetate, acestea au următoarea statistică: în Rona de Sus, există 5 nume de familie (2,38 %), care denumesc 58 de persoane (1,48 %); în Crăciuneşti, sunt înregistrate 11 nume de familie (5,07 %), denumind 63 de persoane (4,22 %), iar, în Lunca la Tisa, apar doar 2 nume de familie (1,57 %), fiind numite 8 persoane (0,87 %).

Există, totodată, nume de familie care au (sau pot avea) ca temă **nume slave vechi** (de sud, de vest)[638]. Cel mai probabil, acestea au intrat în antroponimia celor trei localităţi prin intermediul limbii ucrainene (*Bud*, *Drimuş*, *Bede*, *Danci*, *Draghi*, *Prodan*, *Stan*, *Ţola*). Din punctul de vedere al statisticii, ele se prezintă astfel: în Rona de Sus, sunt înregistrate 7 nume de familie (3,33 %), fiind purtate de 153 de persoane (3,9 %); în Crăciuneşti – 5 nume de familie (2,3 %), care denumesc 18 persoane (1,21 %); în Lunca la Tisa – 2 nume de familie (1,57 %), numărul posesorilor fiind de doar 5 persoane (0,52 %).

Statistica **tuturor numelor de familie ucrainene** (fie ele derivate cu ajutorul diferiţilor formanţi, fie că au la bază apelative, nume calendaristice sau laice nederivate, adică formate prin cele două procedee: *semantic* şi *morfologic*), proprie sistemelor antroponimice ale celor trei localităţi este următoarea: în Rona de Sus, sunt înregistrate 114 nume de familie (54,29 %), care sunt purtate de 3245 de persoane (82,68 %); în Crăciuneşti, există 123 de nume de familie (56,68 %), care denumesc 1004 persoane (67,25 %), iar, în Lunca la Tisa, se întâlnesc 72 de nume de familie (56,69 %), cu ajutorul lor fiind numite 718 persoane (78,04 %).

[638] Cu toate că, în cadrul etimologizării acestui tip de nume de familie, am indicat fie că sunt de origine slavă veche, fie că sunt corelative cu numele slave vechi de sud sau (probabil, mai recente) de vest, nu excludem posibilitatea ca acestea să fie o continuare a numelor de persoană existente în limba slavă comună, de unde au fost moştenite de sistemul antroponimic ucrainean. Drept urmare, în cadrul statisticii, aceste antroponime sunt incluse în categoria *nume de familie ucrainene*.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

O altă categorie a numelor de familie purtate de către ucrainenii satelor Rona de Sus, Crăciuneşti şi Lunca la Tisa o reprezintă cele **româneşti**, care, fie sunt formate cu ajutorul diferiţilor formaţi, fie reproduc nume calendaristice, supranume ori porecle ce au la bază diferite apelative româneşti.

Numeroase nume de familie româneşti sunt formate cu ajutorul **formanţilor**: *-a, -ache, -al(a/ă), -an/-ean (u), -c(ă), -ea/-ia, -eciu, -escu, -eş, -eu, -ic(ă), -il(ă), -iş, -iţ(ă), -oa(e), -oag(ă), -ul(a), -uş, -uţ* [639] (*Bota, Turda*; *Enache*; *Ţicală*; *Bârsan, Gherlan, Iepan, Muntean, Mureşan, Albeanu*; *Cocârcâ*; *Bîrlea, Cântea, Codrea, Dodea, Negrea, Ţiplea*; *Buzuleciu*; *Borlescu, Popescu*; *Ilieş*; *Bizeu*; *Lăzărică*; *Stănilă*; *Botiş, Chindriş*; *Ghiorghiţă*; *Sicoe*; *Tomoiagă*; *Samandrula*; *Petreuş*; *Iurcuţ* etc.) [640].

Statistica respectivelor nume de familie este următoarea: în Rona de Sus, sunt înregistrate 31 de nume de familie (14,76 %), purtate de 130 de persoane (3,31 %); în Crăciuneşti, există tot 31 de nume de familie (14,29 %), care denumesc 137 de persoane (9,18 %); iar, în Lunca la Tisa, apar 23 de nume de familie (18,11 %), fiind purtate de 80 persoane (8,70 %).

Cel de-al doilea loc între numele de familie româneşti îl ocupă cele formate de la supranume sau porecle care au ca temă diferite **apelative** proprii limbii române (*Boţoc, Caluşer, Cenuşe, Cerb, Cucul, Dascălu, Fânaru, Frasin, Lăcătuş, Morar, Murariu, Olaru, Puiu, Robu, Tatar* etc.). Situaţia lor se prezintă astfel: în Rona de Sus, sunt înregistrate 23 de nume de familie (10,95 %), numărul posesorilor fiind de 291 de persoane (7,41 %); în Crăciuneşti, apar 14 nume de familie (6,45 %), care denumesc 73 de persoane (4,89 %); în Lunca la Tisa, există 5 nume de familie (3,94 %), fiind purtate de 26 de persoane (2,83 %).

---

[639] Nu credem că prezentarea acestor sufixe este necesară aici, căci ele au fost expuse în numeroase lucrări de antroponimie precum: Paşca, *Ţ. O.*; Drăganu, *Românii*; DOR; DNFR; Al. Graur, *Nume de persoană;* NPNLR; OR; SOR şi într-o serie de studii şi articole ale lui Al. Graur, Iorgu Iordan, Ioan Pătruţ etc.

[640] De reținut că multe dintre aceste nume au etimologie multiplă.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Nume de familie care au la bază **nume de persoană româneşti, calendaristice** sau **laice** (*Andrei, Constantin, David, Dumitru, Grigor, Ilie, Irimie, Lazăr, Marcu, Mihai, Neculai, Nistor, Petre, Pintilie, Ştefan, Tudor, Vlad* etc.) se prezintă statistic astfel: în Rona de Sus, există 20 de nume de familie (9,52 %), fiind purtate de 117 persoane (2,98 %); în Crăciuneşti, sunt înregistrate 13 nume de familie (5,99 %), care denumesc 43 de persoane (2,88 %), iar, în Lunca la Tisa, apar 9 nume de familie (7,09 %), care sunt purtate de 31 de persoane (3,37 %).

Statistica **tuturor numelor de familie româneşti** existente în antroponimia celor trei localităţi este următoarea: în Rona de Sus, sunt înregistrate 74 de nume de familie (35,23 %), purtate de 538 de persoane (13,71 %); în Crăciuneşti, există 58 de nume de familie (26,73 %), care denumesc 253 de persoane (16,95 %), iar, în Lunca la Tisa, apar 37 de nume de familie (29,13 %), fiind purtate de 137 de persoane (14,89 %).

Numeroase sunt şi numele de familie **maghiare**, formate de la supranume sau porecle (care au ca temă apelative) ori de la nume calendaristice maghiare sau de la toponime, derivate cu ajutorul sufixului maghiar *-i*.

Numele de familie de origine maghiară, formate de la supranume sau porecle care au la bază **apelative** (*Canalos, Fazakas, Husar, Kis, Madar, Magas, Mesaros, Oros, Rezmives, Santa, Zsiros*) se prezintă astfel: în Rona de Sus, există 11 nume de familie (5,24 %), care denumesc 88 de persoane (2,24 %); în Crăciuneşti, sunt înregistrate 17 nume de familie (7,83 %), fiind purtate de 123 de persoane (8,24 %), iar, în Lunca la Tisa, sunt 7 nume de familie (5,51 %), cu ajutorul lor fiind numite 33 de persoane (3,59 %).

Între numele de familie maghiare, un loc important îl ocupă cele care s-au format de la diverse **toponime**, cu ajutorul sufixului *-i* (*Almaşi, Cauni, Cioponi, Csaknadi, Gerlai, Huntai, Palfalusi, Petrovai, Zerni*). Ele se prezintă astfel: în Rona de Sus, apar 4 nume de familie (1,9 %), purtate de 15 persoane (0,39 %); în Crăciuneşti, există 6 nume de familie (2,76 %),

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

care denumesc 25 de persoane (1,67 %), iar, în Lunca la Tisa, sunt înregistrate 4 nume de familie (3,15 %), denumind 6 persoane (0,65 %). Multe dintre aceste nume au apărut ca urmare a traducerii numelor româneşti de către reprezentanţii administraţiei ungare.

Numele de familie care au ca temă **nume calendaristice maghiare** (*Andraş*, *Donat*, *Frint*, *Matus*, *Mikloş*, *Tamaş*, *Tivadar*) au următoarea statistică: în Rona de Sus, există 2 nume de familie (0,95 %), purtate de 7 persoane (0,17 %); în Crăciuneşti, apar 6 nume de familie (2,76 %), care denumesc 55 de persoane (3,68 %), iar, în Lunca la Tisa, sunt înregistrate 4 nume de familie (3,15 %), numărul purtătorilor fiind de 18 persoane (1,96 %).

Statistica **tuturor numelor de familie maghiare** se prezintă astfel: în Rona de Sus, sunt înregistrate 17 nume de familie (8,1 %), fiind purtate de 110 persoane (2,8 %); în Crăciuneşti, există 29 de nume de familie (13,36 %), care denumesc 203 persoane (13,59 %), iar, în Lunca la Tisa, apar 15 nume de familie (11,82 %), fiind purtate de 57 de persoane (6,2 %).

Există şi numeroase nume de familie, pe care le-am putea denumi generic **(alte) nume de familie străine** (germane, poloneze şi câte un nume arab, turcesc, ţigănesc): *Hanţig*, *Herbil*, *Holczberger*, *Richard*, *Rudolf*, *Szeibert*; *Benzar*, *Şevera*, *Canius*; *Jebril*; *Arba*; *Rostaş*. Statistica lor în cadrul celor trei sisteme antroponimice este următoarea: în Rona de Sus, sunt înregistrate 5 nume de familie (2,38 %), care sunt purtate de 32 de persoane (0,81 %); în Crăciuneşti, există 7 nume de familie (3,23 %), care denumesc 33 de persoane (2,21 %), iar, în Lunca la Tisa, sunt 3 nume de familie (2,36 %), fiind purtate de 8 persoane (0,87 %).

În consecinţă, la formarea numelor de familie, au luat parte, de-a lungul timpului, diferiţi formanţi, care au derivat numeroase lexeme. Acestea din urmă puteau fi nume de persoană (nume biblice, calendaristice, laice sau nume slave vechi de diferite structuri), supranume şi porecle, care au la bază cele mai diversificate sensuri şi forme.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)

Statistica numelor de familie după origine:

Numele de familie (după origine)	**Rona de Sus**		**Crăciuneşti**		**Lunca la Tisa**	
	Nr. numelor de fam.	Nr. de pers. (în procente)	Nr. numelor de fam.	Nr. de pers. (în procente)	Nr. numelor de fam.	Nr. de pers. (în procente)
ucrainene	114	82,68 %	123	67,25 %	72	78,04 %
românești	74	13,71 %	58	16,95 %	37	14,89 %
maghiare	17	2,8 %	29	13,59 %	15	6,2 %
„străine”	5	0,81 %	7	2,21 %	3	0,87 %

* * *

O caracteristică a analizei de faţă este şi faptul că originea numelor de familie nu este dată ca un produs finit, care trebuie, neapărat, să indice forma iniţială şi semantica primară a lexemului. Am încercat, în cadrul procesului de etimologizare, să dezvăluim mediul lingvistic (fie acesta ucrainean, român, maghiar etc.) în care a avut loc formarea antroponimului ce avea să devină nume de familie. Am comparat respectivele nume de familie cu altele identice, înrudite sau asemănătoare cu cele din alte regiuni ale Ucrainei, României, Ungariei sau cu cele proprii altor sisteme antroponimice slave.

De asemenea, am încercat să indicăm primele atestări documentare scrise, arealul şi frecvenţa antroponimelor devenite nume de familie, dar şi funcţionarea contemporană a lexemelor care stau la baza lor. Totodată, în afară de etimologie şi „istorie”, sunt prezentate şi variantele numelor de familie existente în actele oficiale ale ucrainenilor din Rona de Sus, Crăciuneşti şi Lunca la Tisa, apărute ca urmare a regimurilor administraţiilor care i-au condus de-a lungul timpului.

BDD-B854-03 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:44 UTC)